

Fiskerne i Søndre Rena og andre vassdrag i Åmot kommune, Hedmark

Resultater fra to fokusgruppeintervjuer og en spørreundersøkelse om fangstregulering, fiskevaner, holdninger og preferanser

Hogne Øian
Oddgeir Andersen

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrapport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Norsk institutt for naturforskning

Fiskerne i Søndre Rena og andre vassdrag i Åmot kommune, Hed- mark

Resultater fra to fokusgruppeintervjuer og
en spørreundersøkelse om fangstregule-
ring, fiskevaner, holdninger og preferanser

Hogne Øian
Oddgeir Andersen

Fiskerne i Søndre Rena og andre vassdrag i Åmot kommune, Hedmark. Resultater fra to fokusgruppeintervjuer og en spørreundersøkelse om fangstregulering, fiskevaner, holdninger og preferanser
- NINA Rapport 538. 125 s.

Lillehammer, januar 2010

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-2113-9

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

Åpen

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

KVALITETSSIKRET AV

Øystein Aas

ANSVARLIG SIGNATUR

Forskningssjef [fylles ut av forskningssjefen] (sign.)

OPPDRAGSGIVERE

Åmot elvelag og Åmot utmarksråd

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Egil Wedul, Åmot utmarksråd

FORSIDEBILDE

Tore Litleré Rydgren

NØKKEWORD

- Norge, Hedmark, Åmot, Rena, Søndre Rena
- Fiske
- Holdninger, vaner og preferanser
- Fangstregulering
- Fang-og-slipp
- Brukerundersøkelse

KEY WORDS

- Norway, Hedmark, Åmot, Rena, Søndre Rena
- Angling
- Preferences, attitudes, behavior
- Harvest regulations
- Catch-and-release

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

7485 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

NINA Oslo

Gaustadalléen 21

0349 Oslo

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 22 60 04 24

NINA Tromsø

Polarmiljøsentret

9296 Tromsø

Telefon: 77 75 04 00

Telefaks: 77 75 04 01

NINA Lillehammer

Fakkeltgården

2624 Lillehammer

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 61 22 22 15

www.nina.no

Sammendrag

Øian, H. og Andersen, O. 2010. Fiskerne i Søndre Rena og andre vassdrag i Åmot kommune, Hedmark. Resultater fra to fokusgruppeintervjuer og en spørreundersøkelse om fangstregulering, fiskevaner, holdninger og preferanser – NINA Rapport 538. 125 s.

Denne rapporten er kommet i stand etter en henvendelse fra Åmot utmarkslag som sammen med Åmot elvelag ønsket å få belyst det faktum at fiskekortsalget har gått ned de siste årene. I årene 2006, 2007 og 2008 falt fiskekortsalget med mellom 12 og 15 % årlig. Målet med rapporten er å se nærmere på hvilke faktorer som kan ha bidratt til reduksjonen i fiskekortsalget.

Åmot elvelag har i norsk sammenheng et betydelig fiskekortsalg. Ikke minst har *Søndre Rena* gjennom mange år tiltrukket seg fiskere fra inn- og utland som følge av attraktive stammer med stor ørret og harr. Mye taler imidlertid for at fiskeforholdene i denne elva spesielt har utviklet seg i negativ retning den senere tiden. Et hardt fiskepress over flere år, varierende vannføring på grunn vassdragsregulering og Forsvarets øvingsaktivitet i elva har til sammen ført til at fiskebestandene er utsatte. Det siste har blitt dokumentert gjennom forskningsarbeid som har blitt gjennomført de siste årene. I tråd med disse forskningsresultatene har det fra flere hold blitt framholdt at en løsning på problemet finnes i begrensninger på fangst i form av *bag-limit* og maksimumsmål.

Fra og med 2007 ble det følgelig innført nye og mer restriktive fiskeregler i Søndre Rena. Reglene innebærer at det bare kan fanges 1 villfisk i døgnnet og at all fisk over 40 cm må settes ut igjen. I tillegg ble det etablert egen sone for fluefiske i en del av elva. Sonen er avgrenset til en 3,7 km lang strekning fra Storsjødammen ned til Lindstad. Dette tiltaket har blitt hilst velkommen av mange, ikke minst blant fluefiskere. Samtidig har endringene i fiskereglene også vakt en del motstand. Spesielt har fiskere som ønsker å opprettholde adgangen til et mer generalisert og mataukorientert fiske i elva protestert. Det kan derfor være nærliggende å gå ut fra at regelendringene i seg selv er en medvirkende faktor når det gjelder svikten i fiskekortsalget.

Problemstillingene for forskningsprosjekter er på denne bakgrunn følgende:

I hvilke sammenhenger kan de siste årenes nedgang i Åmot elvelags fiskekortsalg forstås?

- Hvor stor innflytelse har de nye fiskereglene og innføringen av fluefiskesonen i Søndre Rena?
- I hvilken grad spiller Forsvarets tilstedeværelse og vassdragsreguleringen en rolle?
- I hvilken utstrekning kan forskjeller i holdninger og preferanser knyttet til fiske lede oss til noen årsakssammenhenger?
- Hva er de ulike kategoriene fiskerne fornøyde med og hva er det eventuelt misnøye med når det gjelder fiskeforhold og forvaltningstiltak?

Prosjekter bygger på en todelt tilnærming i form av to fokusgruppeintervjuer med hhv. lokale fiskere, som i hovedsak kan regnes som generalister, og fluefiskere fra Rena og Hamarregionene, samt en kvantitativ brukerundersøkelse basert på et elektronisk spørreskjema. Spørreskjemaet ble besvart av 460 informanter, hvorav 94 % er menn og 48 % er under 40 år. Respondentene tilbringer grovt regnet i gjennomsnitt halvparten av den tiden de fisker totalt sett i vassdragene i Åmot kommune, noe som tilsvarer omtrent 11 dager. I hovedsak blir det fisket i Glomma og Renaelva. Utvalget har samlet sett noe flere fiskedager i den siste elven, men forskjellene er ikke store. Litt under en fjerdedel har ikke fisket i Søndre Rena etter at de nye fiskereglene ble innført. 48,5 % av utvalget hadde ikke fisket i Søndre Rena i 2008, mens 3,5 % har aldri fisket i denne elva.

16 % oppgir at de helt eller delvis har sluttet å fiske i Søndre Rena på grunn av fluefiskesona. Dette gjelder i første rekke eldre og mindre aktive fiskere. En del ser ut til å reagere med å fiske mindre enn de gjorde før, mens andre fisker mer i Glomma enn pleide å gjøre. Det er imidlertid også en god del som fisker oftere i andre kommuner.

De er rundt 25 % som i en eller annen grad finner at det har blitt mer attraktivt å fiske i Søndre Rena etter at de nye fiskereglene ble innført. Denne noe reservede holdningen kan ha sammenheng med at tilstrømningen av nye fluefiskere øker, samtidig som generalistene forsvinner. En følge av dette er at mange fluefisker lett samles rundt noen av de beste og mest kjente plassene i elva. At ikke flere finner at fiskeforholdene har blitt bedre, kan også knyttes til at Forsvarets tilstedeværelse i elva, og i noen grad vassdragreguleringen, virker negativt inn på fiskeopplevelsen. Det skaper i tillegg en bekymring blant fiskerne rundt den framtidige kvaliteten ved fiskeforholdene. Det er også en del som tyder på at Forsvarets aktiviteter i en viss utstrekning kan bidra til at folk fisker mindre eller lar være å fiske i Søndre Rena. Når det gjelder virkningen av vassdragsreguleringen ser det ut til at dette i mindre grad er tilfellet.

Oppslutningen om en målsetning om å gjøre Søndre Rena til en attraktiv elv for tilreisende fluefiskere er overraskende stor, tatt i betraktning den skepsis og motstand som ellers komme til syne når det gjelder fluefiskesoner og fangstbegrensinger. Riktignok er det ikke noe klart flertall i utvalget som motsetter seg fangstbegrensinger som innebærer fang-og-slipp. Samtidig finnes det heller ikke noen stor og entydig tilslutning til denne praksisen. Det viser seg at respondenter over 40 år, som har få fiskedager og som reiser lite i forbindelse med fiske i gjennomgående viser en motvilje mot den type forvaltningstiltak det her er snakk om. Det viser seg også at de 25 % som ikke hadde fisket i Søndre Rena etter at de nye fiskereglene ble innført er blant de som uttrykker størst uvilje mot fangstbegrensinger og fluefiskesoner.

Når det gjelder de 223 respondentene som ikke fisket i Søndre Rena i 2008, oppgir 40 % av disse at de nye fiskereglene er en medvirkende eller sterkt medvirkende årsak. Dette understøttes at ca. 35 % av denne delen av utvalget oppga som en årsak at de ikke ønsket å slippe ut igjen vill fisk. Tilsvarende tall når det gjelder Forsvarets virksomhet og vassdragsreguleringen er hhv. 33 % og 19 %.

Det er samtidig verdt å merke seg at forhold som ikke direkte berører fiskeregler og fiskeforhold har betydning for hvorfor det ikke ble fisket i 2008. At det er mer praktisk å fiske andre steder og at man har fått andre fiskevaner blir begge tilfeller oppgitt som en grunn av ca. 45 %. Likevel er det store andeler som peker på fiskereglene, forsvaret og vassdragsregulering i denne sammenhengen.

Det kan hevdes at de som er fremmede overfor regler om *bag limit*, maksimumsmål og fang-og-slipp fortsatt har gode muligheter for fiske i andre vassdrag som for eksempel Glomma. Gjennom fokusgruppeintervjuene kom det fram at mange har et personlig forhold til elva som de gjerne ikke vil gi slipp på. Det kan dessuten virke som om endringene i Søndre Rena blir tolket inn i motsetninger som ikke alene kan knyttes til fiskeinteresser, men også til mer overliggende politiske kontekster som både kan være lokale og nasjonale. Blant annet handler dette om at enkelte forstår de nye fiskereglene som at sportsfiskernes interesser ensidig blir tilgodesett og at hensikten primært er å øke grunneiernes profitt. I denne forbindelsen finnes det både blant lokale fritidsfiskere og tilreisende sportsfiskere en oppfatning om at det i forkant av gjennomføringen av de nye forvaltningstiltakene i Søndre Rena sviktet i det kommunikative leddet. Her siktes det blant annet til at de ulike interessegruppene ikke ble tatt med på råd. Trolig er dette med på å forsterke oppfatningen hos enkelte grupper av at man har blitt satt utenfor. En annen effekt av dette er at ikke alle er inneforstått med de forvaltningsmessige målsetningene med tiltaket.

Resultatene fra denne undersøkelsen viser at det er en del fiskere som har sluttet å fiske i Søndre Rena som følge av de nye fiskereglene som ble innført der. Til dels fisker disse som før i andre vassdrag som Glomma, i noen grad fisker de mindre og i en viss utstrekning fisker

de i andre kommuner. Det er en overvekt av eldre og mindre aktive fiskere i denne gruppen. Blant de som i utgangspunktet er tilfreds med dagens ordning når det gjelder fiskeregler, finnes det bekymringer rundt konsekvensene av Forsvarets virksomhet og det etterlyses en mer omfattende og tydelig kommunisert strategi fra de forvaltningsansvarlige instansene.

Foreslåtte tiltak:

- Elvelaget og utmarksrådet bør finne fram til løsninger der informasjonen om de nye fiske-reglene blir mer synlig / lettere tilgjengelig, også med tanke på begrunnelsen for dem.
- Bedre markedsføringen med tanke på å rekruttere nye fiskere
- Det bør vurderes om det er grunnlag for å etablere flere overnattingstilbud som er tilpas-set fiskere.
- Oppsynsvirksomheten og et mer aktivt ettersyn av elva bør styrkes.
- Det bør vurderes hvordan man kan styrke dialogprosesser med relevante grupper og or-ganisasjoner, både med tanke på tilreisende og lokale fiskere.
- Fordi det åpenbart foreligger svært mange felles interesser, bør det søkes et bedre sam-arbeid mellom elvelaget og fiskerne når det gjelder de utfordringer som knytter seg til vassdragsregulantens virksomhet og Forsvarets øvingsaktivitet.
- Det bør finnes fram til ordninger som minsker presset ved såkalte hot spots i Søndre Rena.
- Muligheter for regelendringer bør vurderes ut i fra eksisterende kunnskap om bestands-forholdene
- Gjeddefiskereglene i Løpsjøen bør gjennomgås på nytt, samtidig som formuleres en målsetting med forvaltningen av denne arten.
- Det bør vurderes i hvilken utstrekning det er tilrådelig å etablere en eller flere soner, for eksempel sør for Løpet, som i større grad passer med generalist/mataukfiskernes behov.
- Evaluere fluefiskesonens verdi kontinuerlig.

Hogne Øian, NINA Lillehammer, 2614 Lillehammer, hogne.oian@nina.no

Oddgeir Andersen, NINA Lillehammer, 2614 Lillehammer, oddgeir.andersen@nina.no

Abstract

Øian, H. and Andersen, O. 2010. The anglers in the river of Søndre Rena and other water courses within the municipality of Åmot, Hedmark County, Norway. Results from two different focus group interviews and a survey on harvest regulations, preferences, attitudes and behavior - NINA Rapport 538. 125pp.

The present report was initiated by a request from *Åmot utmarksråd* and *Åmot elvelag* who wanted to shed some light upon the fact that the amount of purchased angling permits had declined during the last years. From the year of 2006 the number of permits has fallen by 12 to 15 % every year. The angling permit includes the right to angle in several water courses within the municipality of *Åmot*, while the rivers of *Glomma* and *Rena* are the far most popular. In particular *Søndre Rena* has for long attracted both local and travelling anglers because of its reach stocks of large grayling and trout. Due to several factors, these stocks have during the last years been somewhat deteriorated. In order to meet these challenges, and expedited by biologists' research reports and pressure from fly anglers, *Åmot elvelag* introduced new angling rules in 2007. These rules set the bag limit to one fish per person per day and the maximum size to 40 cm. In addition a fly-only zone was established in a minor section of the river. Since the rules imply the practice of catch-and-release some anglers, in particular those who are used to go angling with the aim of eating the fish, have strongly resented the changes. Others have in contrast saluted the new angling rules. Not only are they seen as necessary efforts of restoring the availability of large trout and grayling. It also resonates with a general trend of specialization and differentiation of outdoor life activities. In this case the new rules can be seen an adjustment of the angling conditions to the requirement of anglers who specialize in fly angling.

The reason for the decline in purchased angling licenses can be many and complex. Factors like number of inhabitants in the area or more a general development of angling activity within the region are not relevant, as the demographic structures are relatively stable and the purchase of angling licenses throughout the region seems to be constant or even slightly increasing. One obvious relevant factor is found in the fact that in connection with a major shooting range of the defence forces in south-eastern Norway, there has recently been military activity in terms of exercising on river crossing in the river of *Søndre Rena*. These activities unfortunately have negative bearing upon the reproductive conditions of the fish, in addition to representing disturbances in terms of noise. In addition, the activities of the defence forces also had the implication that travelling anglers were deprived of one a popular camping ground located on the river shores. Today there are few opportunities with respect to accommodation. Moreover, the water course of *Søndre Rena* is a regulated one, as a result of the power plant built in the early seventies. It is held to have some negative impacts on the conditions of insects, while it occasionally creates problems for the anglers in terms of unpredictable water levels.

The research questions were:

Within what contexts can the decline in purchase of angling licenses be understood?

- What kind of impact does the new angling rules in the river of Søndre Rena have?
- To what extent do the activities of the defence forces and the regulation of Søndre Rena have any influence?
- Do differences between anglers with respect to attitudes and preferences tell us anything about the reasons why someone do not or to a lesser extent purchase angling licenses?
- What is it that difference categories of anglers find satisfying when it comes to the general angling condition, and what are the discontents?

The research project combines qualitative and quantitative approaches. Firstly, two different focus group interviews were carried out. One group consisted of local anglers, whose attitudes and references were dominated by a more traditionalist approach to angling, emphasizing the importance of eating the fish and angling by the use several methods. The second group comprised dedicated fly-only anglers with a precious relationship to the river of *Søndre Rena* that begins many years back. The second part of the research consists of a survey based on an electronic questionnaire. The number of respondent is 460, of which 94 % are men and 48 % are less than 40 years of age. The typical respondent spends approximately 11 days angling in one of more of the waters courses the angling permit is valid for. This is about the half of total average number of angling days during a year. Most anglers stick to the river of *Glomma* and in particular to *Søndre Rena*. About 25 % have not angled in the latter mentioned river since the new angling rules were introduced in 2007, while 3,5 % have never angled there at all. In 2008, 48 % did not angle in *Søndre Rena*. Some respondents reports that there are more anglers gathering at the hot spots than it used to be, while others are worried by the effects of the activities of the defence forces. The regulation of the river does not seem to have the same negative effect upon the anglers' evaluation of the angling condition.

About 25 % of the total numbers of respondents found that angling in *Søndre Rena* has become more attractive after as a consequence of the new rules and the fly only zone. 16 % report that they more or less do not angle in *Søndre Rena* anymore because of the fly only zone and the new rules. Some spend fewer days angling than they used to do, while others transfer themselves to *Glomma* and some more frequently visit neighbouring areas in order to angle. The latter mentioned group of anglers is dominated by respondents who have refrained from angling in *Søndre Rena* after the 2006-season, as well as by respondent over 40 years of age and persons who spend relatively few days angling during a year. It is within these same categories of respondents that the opposition towards rules of bag limits and maximums sized and the catch and release that follows from it are most strongly opposed.

In spite of the fact that quite a number of anglers resent the changes of angling rules in the river, and oppose the practice of catch-and-release, surprisingly many are in favour of making *Søndre Rena* into an attractive river for visiting fly anglers. Consequently it appears that these anglers comprise a majority among the 25 % that have not angled in the river later than 2006. With respect to the 223 respondents that did not angle in the river during the 2008 season, 40 % report the main reason is the new angling rules, while 35 % also pointed at the fact that they did not want to release the fish. 33 % said that the presence of the defence forces played a major role, as 19 % said the same about the regulation of the river. Factors that cannot be directly related to the angling conditions, like age, family relations, job situation and so on, also have an effect on the activity of the anglers. For instance 45 % said that the reason why they did not angle in *Søndre Rena* that year is about purely practical matters. Nevertheless substantial parts of the respondents pointed at the new angling rules, the presence of the defence forces and the regulation of the river.

Seen from one perspective, those who are not comfortable with the practice of catch and release, have plenty of opportunities in rivers like *Glomma* where the same strict rules do not apply. However, many anglers have during years developed a personal relationship to *Søndre Rena*. Moreover the introduction of the new rules where by some interpreted within the context of a rather complex political landscape, including a recent history of class relation within the community. In these instance some local anglers are prone to see the managerial measures of the river as motivated by profit interests of the river owners. While relating the aim of the measures that have been taken to the question of the future availability of attractive brown trout and grayling, and at the same time being less decisive stance toward a commercial aspect of it, most fly-only anglers tended to criticize the communicative process: Important interest groups did not feel they were consulted in the matters, it was claimed by members of both focus groups, and many anglers are moreover not properly informed about what is to be achieved by the new rules.

The conclusion of the present research report is that some anglers give up angling in the river of *Søndre Rena* because of the new angling rules. Older and less active anglers tend to dominate this group. Some of those still pay for their angling licenses as before, just to angle in alternative water courses, like the river of *Glomma*. Others report that they more frequently travel to other areas in order to angle. The more active anglers are more preoccupied by the presence of the defence forces in *Søndre Rena*, as this seem to be the major concern of these anglers. Among this category of anglers, who tend to appreciate the new rules, some are also worried about the numbers of anglers who could be attracted to the river if tourist businesses will take advantage of the river more than what is the case today, fearing that the number of anglers will exceed what is advisable without further regulations like e.g. several zones with a limit upon numbers of licenses. A more extensive and better communicated strategy of management is therefore requested by these anglers.

Hogne Øian, NINA Lillehammer, 2614 Lillehammer, hogne.oian@nina.no

Oddgeir Andersen, NINA Lillehammer, 2614 Lillehammer, oddgeir.andersen@nina.no

Innhold

Sammendrag	3
Forord	12
1 Innledning og bakgrunn	13
1.1 Forsvarets aktiviteter i elva.....	14
1.2 Vassdragsregulering og regulantens virksomhet.....	14
1.3 Overnattingstilbud.....	14
1.4 Nye fiskeregler i Søndre Rena	14
1.4.1 Utvikling av tilbud til spesialiserte utøvere av friluftsliv.....	14
1.4.2 Både personlig og politisk motstand mot de nye fiskereglene	15
1.4.3 Kommersialisering av utmarksressurser	16
1.4.4 Fang-og-slipp	17
1.5 Problemstilling	18
2 Metode	19
2.1 Fokusgruppeintervjuer.....	19
2.2 Spørreskjema og utvalget.....	19
2.3 Segmenteringsvariable	20
3 Fiskemuligheter, fiskeforvaltning og fiskekortsalget i Åmot kommune	22
3.1 Fiskeregler	22
3.2 Fiskekortsalget.....	22
3.2.1 Siste gang det ble løst fiskekort.....	26
3.2.2 Antall dager med fiskekort i Åmot kommune i 2008.....	26
3.2.3 Hvor ofte ble det fisket i de ulike vassdragene?.....	26
3.2.4 Hvor ble det fisket i Søndre Rena, og hvor ofte?	27
3.2.5 Når ble det siste gang fisket i Søndre Rena?.....	28
3.2.6 Oppsummering	28
4 Fokusgruppeintervjuer	29
4.1 Lokale fritids- og mataukfiskere.....	29
4.1.1 De nye fiskereglene og konsekvensene av dem.....	29
4.1.2 Fiskeregler og målsetninger med forvaltningen	31
4.1.3 Kritiske innvendinger mot Åmot elvelagets prioriteringer.....	33
4.1.4 Forsvaret.....	34
4.1.5 Oppsummering	34
4.2 Fluefiskerne	35
4.2.1 De nye fiskereglene og konsekvensene av dem.....	35
4.2.2 Behov for bedre informasjon og mer oppsyn	36
4.2.3 Økt fiskepress som følge av regelendringene?.....	37
4.2.4 Om settefisk, gjedde, harr og fredningsbestemmelser.....	38
4.2.5 Om båttrafikken.....	39
4.2.6 Forsvaret.....	39
4.2.7 Vassdragsreguleringen.....	39
4.2.8 Forbedringsmuligheter.....	39
4.2.9 Oppsummering	40
4.3 Oppsummering av fokusgruppeintervjuene	40
5 Spørreundersøkelsen.....	42
5.1 Fiskeinnsats og preferanser for metoder og fiskearter	42
5.1.1 Totale antall dager med fiske.....	42
5.1.2 Fiskemetoder og redskapsbruk	43
5.1.3 Hvilke arter fiskes det mest etter?	43

5.1.4	Verdsetting av arter i forbindelse med sportsfiske	44
5.1.5	Oppsummering	45
5.2	Overnattinger, reiselengder og forbruk i forbindelse med fiske	45
5.2.1	Overnattinger	45
5.2.2	Forbruk på fiske	46
5.2.3	Samlet reiselengde i forbindelse med fiske i 2008	46
5.2.4	Størrelse på bosted	47
5.3	Holdninger til fangst og regulering av fangst	48
5.3.1	Betydningen av størrelsen på fisken for en god fiskeopplevelse	49
5.3.2	Fisketurer uten å få fisk	49
5.3.3	Betydningen av å spise fisken man fanger	50
5.3.4	Fisketuren der man må slippe ut fisken igjen	51
5.3.5	Fangst av utsatt fisk vs. vill fisk	52
5.3.6	Innføring av fluefiskesoner	53
5.3.7	Betydningen av å få mye fisk	54
5.3.8	Fisketurer uten at man fanger minst én fisk	54
5.3.9	Gleden ved å fange fisk som må slippes ut igjen	55
5.3.10	Adgang til å bruke samtlige former for håndredskap	56
5.3.11	Selvfanget fisk som viktig del husholdningen	57
5.3.12	Oppsummering	57
5.4	Faktorer ved valg av fiskeplass	59
5.4.1	Godt fiske i området	59
5.4.2	Få inngrep i vassdraget	60
5.4.3	Muligheten for å få stor fisk	61
5.4.4	Muligheten for å få mye fisk	61
5.4.5	For mange fiskere i området	62
5.4.6	Prisen på fiskekort	63
5.4.7	Betydningen av god tilrettelegging	64
5.4.8	Muligheten til å benytte seg av flere metoder	64
5.4.9	Kort vei fra hjemsted til fiskeplass	65
5.4.10	Reise fram og tilbake på samme dag	65
5.4.11	Fin natur	66
5.4.12	Muligheten for å fiske etter flere arter	67
5.4.13	Oppsummering	67
5.5	Grunner til at man ikke fisket i Søndre Rena i 2008	68
5.5.1	Det er mer praktisk å fiske andre steder	69
5.5.2	De nye fiskereglene	69
5.5.3	At man generelt fisker mye mindre enn før	70
5.5.4	Man ønsker ikke å sette ut igjen stor villfisk	71
5.5.5	Forsvarets virksomhet	72
5.5.6	Man har fått andre fiskevaner	72
5.5.7	Måten villfiskstammen blir forvaltet på	73
5.5.8	Søndre Rena har fått et dårlig rykte	74
5.5.9	Vassdragsregulering/ regulatens virksomhet	75
5.5.10	At man har flyttet	75
5.5.11	Oppsummering	76
5.6	Fluefiskesona i Søndre Rena	77
5.6.1	Har noen sluttet å fiske i Søndre Rena som følge av fluefiskesona?	77
5.6.2	I hvilken grad er det noen som ikke lenger føler seg hjemme i Søndre Rena?	78
5.6.3	Oppfatter noen seg fortrent av sportsfiskere som kommer utenfra?	79
5.6.4	Er måten man foretrekker å fiske på forenlig med de nye reglene?	80
5.6.5	Kjøpes det oftere fiskekort i andre kommuner?	81
5.6.6	Har det blitt tatt hensyn til bygdefolkets behov og interesser?	82
5.6.7	Har fluefiskesona gjort det mer attraktivt å fiske i Søndre Rena?	83
5.6.8	Har fisketrykket blitt dempet?	83
5.6.9	Har mulighetene for å få stor ørret blitt bedre?	84

5.6.10	Fiskes det utenfor fluefiskesona etter stor ørret?	84
5.6.11	Har det blitt for mange fiskere på de beste plassene?	85
5.6.12	Oppsummering	85
5.7	Hvilke tiltak vil bidra til at Søndre Rena blir en bedre fiskeelv?	86
5.7.1	Jevnere og mer forutsigbar vannføring	87
5.7.2	Forbedring av mulighetene for gyte- og næringsvandring	88
5.7.3	Fangsbegrensninger på gjedde oppheves	89
5.7.4	Stereke restriksjoner på Forsvarets virksomhet	90
5.7.5	Flere biotiltak for å lage bedre skjule- og oppvekstområder for yngel	91
5.7.6	Utsetting av ørretyngel	91
5.7.7	Økt oppsyn	92
5.7.8	Utfisking av gjedde og sik i Løpsjøen	93
5.7.9	Større bag limit for harr	94
5.7.10	Større bag limit for vill ørret	94
5.7.11	Utsetting av stor ørret	95
5.7.12	Fiske etter harr hele året	96
5.7.13	Oppheving av maksimumsmål på harr	97
5.7.14	Oppheving av maksimumsmål for vill ørret	98
5.7.15	Begrensninger på bruk av båt	99
5.7.16	Utvikling av teltplasser og rasteplasser, samt oppsetting av gapahuker	100
5.7.17	Rydding av stier	100
5.7.18	Oppheving av fluefiskesona	101
5.7.19	Bedring av overnattingsmuligheter	102
5.7.20	Forlenging av perioden med fiske etter vill ørret	103
5.7.21	Soneinndelinger med tak på antall fiskekort pr. døgn	103
5.7.22	Økning i fiskekortpriser med minst 20 %	104
5.7.23	Oppsummering	105
5.8	Hvilken instans har hovedansvaret for forvaltningen av elva?	106
5.9	Søndre Rena i dag og målsetningen med forvaltningen	109
5.9.1	Målsetning om så stor ørret som mulig	109
5.9.2	Betydningen av å kunne fange harr og andre fiskearter enn stor ørret	110
5.9.3	Søndre Rena som attraktiv elv for tilreisende fluefiskere	111
5.9.4	Bruken av inntektene av fiskekortsalget	111
5.9.5	De forvaltningsansvarliges kommunikasjon med ulike brukergrupper	112
5.9.6	Forsvarets aktivitet	112
5.9.7	Vassdragsregulering	113
5.9.8	Oppsummering	114
5.10	Respondenter som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006	115
6	Diskusjon	119
6.1	Årsaker som ligger utenfor det som har med fiske å gjøre	120
6.2	Forsvaret og vassdragsregulering	120
6.3	Hva har de nye fiskereglene i Søndre Rena å si for utviklingen for fiskekortsalget?	121
6.4	Fang-og-slipp	121
6.5	Holdninger til fluefiskesoner generelt og fluefiskesona i Søndre Rena	122
6.6	Motsetninger mellom generalister og spesialister?	123
6.7	Preferanse for arter og holdning til settefisk	124
6.8	Synspunkter på forvaltningsmessige tiltak	125
6.9	Vurderingen av de forvaltningsansvarliges rolle	125
6.10	Kommersialisering, privatisering og fiskekortpriser	126
6.11	Konstruksjoner av motsetninger ved hjelp av retoriske grep	127
7	Konklusjon og tilrådninger	129
8	Referanser	131

Forord

Denne rapporten er utført på oppdrag av Åmot elvelag og Åmot utmarksråd. Leder av utmarksrådet, Egil Wedul, og fluefisker og fiskeguide Tore Litleré Rydgren bidro begge med verdifulle innspill til utformingen av spørreskjemaet som er en sentral del av datagrunnlaget for denne rapporten. Stipendiat Torvald Tangeland, NINA Lillehammer, la spørreskjemaet til rette for en elektronisk versjon i Quest-back. Bjørnar Dervo, Lillehammer har bidratt med å lage navnelister med telefonnummer på bakgrunn av fiskekort Åmot elvelag har solgt. Firmaet Norfakta Markedsanalyse i Trondheim vervet informanter til den nettbaserte spørreundersøkelsen gjennom telefonoppringning. Til grunn for rapporten ligger også to fokusgruppeintervjuer med lokale og tilreisende fiskere. Siden disse personene er anonymisert i rapporten, kan de ikke her takkes ved navns nevning. Imidlertid vil vi gjerne takke hver enkelt av deltakerne i fokusgruppene, samt personene som gjorde rekrutteringen til gruppene mulig.

29. januar 2010

Hogne Øian
Oddgeir Andersen

1 Innledning og bakgrunn

Denne rapporten er kommet i stand etter en henvendelse fra Åmot utmarkslag som sammen med Åmot elvelag ønsket å få belyst det faktum at fiskekortsalget har gått ned de siste årene. Fra 2006 til 2008 kan det registreres årlig nedgang på mellom 12 og 15 %. Målet med rapporten er å se nærmere på hvilke faktorer som kan ha bidratt til reduksjonen i fiskekortsalget.

Søndre Rena og Glomma er de mest kjente vassdragene i området, men det blir også fisket i elver som Søre Osa, Åsta og Julussa (se kart s.24). Glomma, med sideelva Rena, samt Storsjøen representerer 2 av 55 storørretlokaliteter som Direktoratet for naturforvaltning har pekt ut. Den nordvestlige delen av Osensjøen ligger i Åmot kommunen, og det finnes flere elver og innsjøer med fiskemuligheter i området der. Her er det Osen Fiskeadministrasjon som selger fiskekort. Disse områdene omfattes derfor ikke av denne rapporten.

Årsakene til fallet i fiskekortsalget kan være komplekse og bære i seg mange faktorer. Man kunne tenke seg at nedgangen gjenspeiler en negativ utvikling i regionen. Imidlertid viser det seg at man i kommuner lenger nord i Østerdalen ikke har opplevd en nedgang. Tvert i mot har for eksempel kommuner som Stor-Elvdal og Engerdal de seneste årene hatt en stabil eller svak oppgang i omsetningen av fiskekort¹. Ettersom mange bygdesamfunn opplever en stadig befolkningsnedgang, kan det også være nærliggende å tenke at fraflytting fra kommunen kan påvirke salget av fiskekort. Dette er likevel ikke en relevant faktor ettersom det i Åmot, i det minste i første del av dette tiåret, som følge netto innvandring har vært en et stabilt befolkningsgrunnlag (Hagen 2007:23).

En mer nærliggende årsak kan knyttes til at fisket i den mest populære fiskeelven som omfattes av fiskekortsalget generelt har blitt dårligere senere årene. *Søndre Rena* har gjennom mange år tiltrukket seg fiskere fra inn- og utland som følge av attraktive stammer med stor ørret og harr (Vittersø 1993). Mye taler imidlertid for at fiskeforholdene gjennom flere år har blitt påvirket i negativ retning, blant annet som følge av vassdragsreguleringer. Allerede i 1969 ble Storsjødammen bygd omlag 4 km nedover i elva. To år senere (1971) ble ca. 40 % av Glommass vassføring overført til Renavassdraget, med innløp ca. 15 km ovenfor Storsjøen. Videre ble ca. 5 km av Søndre Rena demt opp i forbindelse med etablering av Løpet kraftverk. Denne oppdemmingen førte til etablering av elvemagasinet Løpsjøen. I tillegg har reguleringen av Osensjøen (bl.a. Osa kraftverk i 1976) også satt sitt preg på Søndre Rena. Til sammen påvirker disse vassdragsreguleringene vannføringa i elva og dermed også vilkårene for fiskebestandene (Museth m.fl. 2006, Qvenild 2008). I de aller siste årene har forholdene i elva også blitt berørt av at Forsvaret i forbindelse med utbygging av *Regionfelt Østlandet* ble det gitt konsesjon for å anlegge fire terskler i elva i forbindelse med militære øvelser på kryssing av elver.

Et hardt fiskepress over flere år, varierende vannføring på grunn vassdragsregulering og Forsvarets øvingsaktivitet har til sammen medført et stort press på fiskebestandene i elva. Det siste har blitt dokumentert gjennom forskningsarbeid som har blitt gjennomført de senere årene (Taugbøl m.fl. 2004, Museth m.fl. 2006, Langdal m.fl. 2007, Museth m.fl. 2008, Museth m.fl. 2009). I tråd med disse forskningsresultatene har det fra flere hold blitt framholdt at en løsning på problemet finnes i begrensninger på fangst i form av *bag-limit* og maksimumsmål. Fra og med 2007 ble det innført nye og mer restriktive fiskeregler i Søndre Rena. Reglene innebærer at det bare kan fanges 1 vill fisk i døgnet og at all fisk over 40 cm må settes ut igjen. I tillegg ble det etablert egen sone for fluefiske i en del av elva. Sonen er avgrenset til en 3,7 km lang strekning fra Storsjødammen ned til Lindstad. Dette tiltaket har blitt hilst velkommen av mange, ikke minst blant fluefiskerne. Samtidig har endringene i fiskereglene også vakt en del motstand. Spesielt har fiskere som ønsker å opprettholde adgangen til et mer generalisert og mataukorientert fiske i elva protestert. Det kan av den grunn være nærliggende å gå ut fra at re-

¹ Kilde her er opplysninger fra Stor-Elvdal Grunneierforening og Engerdal Fjellstyre

gelendringene i seg selv er en medvirkende faktor når det gjelder svikten i fiskekortsalget. De forvaltningsmessige tiltakene det her er snakk ble imidlertid innført et år *etter* at nedgangen i fiskekortsalget først ble merkbart. Følgelig er det grunn til å regne med at også andre faktorer spiller inn.

1.1 Forsvarets aktiviteter i elva

Forsvarets bruk av Søndre Rena er hjemlet og regulert i en utslippstillatelse fra Statens Forurensningstilsyn (SFT) og i en egen reguleringsplan for Søndre Rena og Løpsjøen. Reguleringsplanen legger i utgangspunktet sterke begrensninger på militær øvingsaktivitet i Søndre Rena. Likevel skal det forekomme støyplager som er sjenerende for fiskerne. Det er dessuten bekymring for at Forsvaret skal overskride de begrensningene som er satt, med det til følge at forholdene for gyte- og næringsvandring forringes. Det har vært en del medieoppslag om dette og ikke minst har Forsvarets virksomhet fått nye oppmerksomhet i nettfora. Forskning som har blitt gjennomført av NINA viser at det *ikke* har forekommet ørretgyting i nærheten av de to traseene som ble etablert (Museth m.fl. 2009). Byggingen av de to siste såkalte OVAS-traseene er blant annet derfor utsatt inntil videre.

1.2 Vassdragsregulering og regulantens virksomhet

Vassdragsreguleringen medfører en ujevn vannføring. Til tider skal dette være en generell ulempe for fiskerne. Men variasjoner i vannføringen kan også ha en uheldig innvirkning på insektslivet og kan dermed indirekte påvirke fiskebestanden i negativ retning. Som en kompensasjon for de negative virkningene vassdragsreguleringen, har det siden begynnelsen 90-tallet blitt satt ut ørret yngel i elva. Dette er finneklippet fisk som det i motsetning til vill fisk ikke gjelder fangstrestriksjoner for. Det er en del uenighet om hvordan vassdragsregulering virker inn på fisket i Renaelva. Enkelte fiskere oppfatter det slik at høyere vanntemperatur medvirker til at fiskeforholdene blir bedre. Andre hevder derimot at hyppige endringer i vannstanden, som følge av at kraftproduksjonen i dag følger svingninger i etterspørselen (såkalt effektkjøring), skaper problemer for fiskerne og til tider forringer klekkemulighetene for innsikter.

1.3 Overnattingstilbud

Etableringen av øvingsområdet for kryssing av vassdrag (de såkalte OVAS-traseene) førte også til at en av de sentrale reiselivsbedriftene for sportsfiskere i Søndre Rena, Holmbo Camping, ble lagt ned. Det er ikke etablert tilsvarende tilbud. Denne campingplassen har gjennom mange år vært et populært overnattingstilbud for fiskere fra både inn- og utland. I løpet av 2003 ble det solgt ca. 2 000 fiskekort ved denne campingsplassen (NB&NS 2004). Som følge av beliggenheten mellom Rødsmoen øvingsområde og Regionfelt Østlandet ble campingsplassen rammet av Forsvarets aktivitet i området. Med frafallet av Holmbo Camping, har overnattings tilbudet til tilreisende fiskere blitt sterkt forringet. Dette kan tenkes å representere en medvirkende faktor med tanke på nedgangen i fiskekortsalget.

1.4 Nye fiskeregler i Søndre Rena

1.4.1 Utvikling av tilbud til spesialiserte utøvere av friluftsliv

De forvaltningsmessige hensynene som ligger til grunn for de nye fiskereglene i Søndre Rena handler i første rekke om å sikre gode bestander av gytefisk, samt å bedre mulighetene til å fange stor fisk i elva. Dette er noe som primært kommer de mange sportsfiskerne som søker til elva til gode. Som det vil bli drøftet i denne rapporten, hersker det en utbredt oppfatning om at konsekvensene vil være en todeling: Søndre Rena vil i enda større grad enn før blir en elv for

spesialiserte sportsfiskere, mens generalistene og mataukfiskere i praksis blir henvist til andre vassdrag. I manges øyne er dette både en rimelig og nødvendig utvikling, som er i tråd med viktige endringsprosesser i friluftsliv og turisme de senere årene. Her siktes det til at mange friluftslivsaktiviteter har blitt mer preget av differensiering og spesialisering, noe som ikke minst gjenspeiles i den naturbaserte turismen der det har vært en stor økning i tilbud og etterspørsel (Mehmetoglu 2007, Boyd & Hall 2005), ikke minst innenfor jakt og fiske (Dervo m.fl. 2003, Qvenild & Aas 2007, Lovelock 2008). Sammen med fluefiskesona, kan de nye fiskereglene sees som et uttrykk for denne moderniseringen av friluftslivsforvaltningen. Sagt på en annen måte, tas det hensyn til at fiske som aktivitet har blitt mer spesialisert og differensiert på linje med annen friluftslivsutøvelse.

Siden verdiskapningen ved innlandsfiske i første rekke er knyttet til opplevelser ved fangst av stor fisk heller enn til selve høstingsaspektet (Aas et. al. 2000), vil det ligge potensialer for reiselivsaktører i en slik utvikling. Likevel er det mye som taler for at det er fluefiskere med et langvarig og nært forhold til elva som har vært den sterkeste pressgruppen med tanke på å få innført nye fiskeregler. Disse fiskerne har aktive nettverk i flere fora på internett. I tillegg ble nettverket *Renaelvas venner* etablert for en tid tilbake, ikke minst som en respons på Forsvarets tilstedeværelse i elva. Flere av fluefiskerne har gjennom lengre tid praktisert fang-og-slipp på frivillig basis, og har vært pådrivere for å institusjonalisere *bag limits* og maksimumsmål.

1.4.2 Både personlig og politisk motstand mot de nye fiskereglene

Det ser ut til at en del motsetter seg et forvaltningstiltak som retter seg mot et spesialisert fiske ut fra en holdning om at adgangen til friluftslivsaktiviteter skal være så allmenn som mulig. Et argument som har blitt gjort kjent er at de nye reglene primært tar hensyn til det som oppfattes som en enkelt interessegruppe, nemlig fluefiskerne, og ikke til allmennheten. Andre hevder at de som har fisket i Søndre Rena, enten de er spesialister eller generalister, primært har gjort dette på grunn av tilgangen på stor harr og ørret. I et slikt perspektiv kan det følgelig argumenteres for at tiltak som er med å få den store fisken tilbake i virkeligheten kommer alle fiskere til gode.

Spesielt den første tiden etter at endringen trådte i kraft ble det ført en opphetet diskusjon, ikke minst i lokale nyhetsmedia og på i internett. Sterke reaksjonene ble ofte målbåret gjennom emosjonelt preget språkbruk. Blant annet er det mange, både lokalt bosatte og folk som bor lenger unna, som har et personlig forhold til Renaelva. Dette gjelder både generalister og spesialisert. Mange har fisket i denne elva siden de var barn, og enkelte har så mye som 80-90 fiskedager her hvert år.

I tillegg kommer det at fangstbegrensinger av den typen det her er snakk om også gis mening i en utvidet og politisert kontekst som er etablert av aktører som vil opprettholde et høstingsbasert fiske og som er opptatt av at adgangen til fiskeressursene skal være allmenne og holdt utenfor en kommersiell markedssfære. Blant annet har Norges Jeger- og Fiskerforbund tradisjonelt gjort seg bemerket som en eksponent for dette. Et forvaltningstiltak som impliserer en innskrenkning av adgangen til å drive høstingsbasert fiske fortolkes ofte i denne sammenhengen som at man ser konturene av en kommersialisering av adgangen til fiskeressursene.

Selv om vassdragene i Norge er underlagt privat eiendomsrett,², kan det virke som enkelte likevel har en tendens til å oppfatte at adgangen til å fiske er en slags allemannsrett. Dette bør delvis forstås på bakgrunn av det for ikke mange tiårene siden pågikk en kamp mellom fiskere og grunneierne om en samordning av allmenn adgang fiske (Søilen 1995). Dette pågikk i en tid da det sosiale og politiske klimaet i Norge var preget av klassemotsetninger på en måte som

² Også stat og kommune er i prinsippet fiskerettseiere på privatrettslig grunnlag staten og kommunene er fiskerettseiere, selv om dette i forhold til privat eiendom er modifisert gjennom bestemmelser i laks- og innlandsfiske-loven og i fjelloven.

var mye mer markant enn i dag. Selv om både klassemotsetningene og organiseringen av leie av fiskerett har blitt endret siden den gang, er det grunn til å anta at spesielt en del eldre fiskere minnes denne tiden gjennom egne erfaringer eller gjennom andres framstillinger. Siden Åmot er en kommune som historisk har vært preget av klassemotsetninger, kan det være nærliggende å anta at enkelte kan være tilbøyelige til å tolke tiltakene som ble gjennomført i Søndre Rena i rammer som dette. I Østlendingen 22. mai 2007 ble en lokal fisker intervjuet om de nye reglene. Han ga uttrykk for at spesielt tilreisende fluefiskere tok seg til rette i elva, og uttalte blant annet følgende: - *De er en helt spesiell gjeng som på en eller annen måte har klart å organisere seg slik at de får så stor gjennomslagskraft. Dette er storfolk som vil ta fra oss vanlige folk fisket.* Denne innstillingen behøver på ingen måte å være representativt for de lokale fiskerne, men peker likevel på hvordan enkelte aktører kan gjøre gamle klassemotsetninger relevant.

1.4.3 Kommersialisering av utmarksressurser

I de senere årene har vi sett at utmarksressurser i økende grad har blitt tatt i bruk for å tilby ulike markedssegmenter forskjellige tilbud som for eksempel rafting, guidet jakt eller eksklusivt fiske i egne fluefiskesoner. Denne utviklingen kan sees som parallell til noe som allerede har pågått over lengre tid. For eksempel har det innenfor skiløping lenge pågått en prosess av differensiering og kommersialisering i form av alpinanlegg og oppkjøring av skiløyper med utgangspunkt i overnattingstilbud. Siden mange nordmenns forhold til friluftsliv i utmarka er festet til dype tradisjoner og sterke identiteter, ligger det her til rette for at motsetninger og konflikter kan oppstå (se for eksempel Odden 2008). Utmarka og de aktiviteter som finner sted der (hovedsakelig turgåing, bærplukking og jakt- og fiske) oppfattes noen ganger som en slags kollektiv eiendom (Benjamin 2000) der adgangsmulighetene skal være lik for alle. Følgelig kan differensiering og spesialisering i bruk av utmarka, spesielt når dette kobles til kommersielle prosesser, lett bli forstått som et brudd med idealet om allmenn og lik tilgang. På den andre siden blir det påpekt at denne utviklingen lett medfører et press på utmarksressurser, og at det dermed er i alles interesse at adgangen til dem reguleres gjennom differensieringsordninger.

Som et resultat av måten fritids- og sportsfiske er organisert på i Norge i dag, er grunneiernes økonomiske interesser ofte ikke store. Fiskekortprisene er gjennomgående så lave at det bare er snakk om en marginal inntektskilde når summene skal fordeles på flere eiere. Slik sett ligger det bare i begrenset grad økonomiske motiver bak investeringer i forvaltning av fiskeressursen (Hagen 2003). Enkelte er av den oppfatning at det forvaltningsmessige derfor lett blir forsømt, og at fiskeforholdene i sin tur blir forringet, spesielt i en del av de mest populære vassdragene med størst fiskepress. Selv om det ikke alltid handler om at fiskeren har blitt flere i antall, har den enkelte fisker blitt mer effektiv. Det siste har sin årsak i flere forhold som bedre og moderne utstyr, informasjonsutveksling via sms og nettforum fiskerne og økt kunnskap gjennom spesialisering.

I de senere årene har vi sett flere eksempler på at enkelte grunneiere eller grunneiersammenslutninger har ønsket å satse på fisketurisme. Også myndighetene stimulerer til dette, for eksempel gjennom LMDs handlingsplan for ferskvannsfiske (LMD 2006). I en global sammenheng er reiselivet en av de næringene som vokser raskest, og naturbasert turisme er den mest ekspansive delen innenfor denne type virksomhet (Bauer & Herr 2004). Her har jakt- og fisketurisme en viss andel. I Norge har fisketurismen lenge vært knyttet til laksefiske, men fisketurismen langs kysten har vært en ekspanderende næring det siste tiåret (Borch et.al. 2008). Når det gjelder fisketurisme i innlandsvassdrag, finnes det tilfeller fra lang tid tilbake, for eksempel i Rendalen og Engerdal. Likevel er det riktig å si at det så langt bare er noen få eksempler på nyere, vellykkede satsninger. I første rekke har disse vært knyttet til forvaltning av fiskeressursen der målsetningen er stammer av stor fisk, siden det i første rekke er dette fisketuristene etterspør. Hovedvirkemidlet er her mer restriktive regler når det gjelder fiske og fangst. Slike reguleringer har de siste årene derfor blitt mer vanlig i Norge. I hovedsak har dette funnet sted i private vassdrag som i Hemsila og deler av Trysilvassdraget. Ikke desto mindre har også lignende tiltak over tid blitt gjennomført i statsallmenninger som for eksempel i Engerdal. Fluefis-

kesona og regler om *bag limit* og maksimumsmål i Søndre Rena må forstås i lys av utviklingen som er skissert ovenfor.

1.4.4 Fang-og-slipp

En regel om *bag limit* og størstemål innebærer i praksis at en del av fisken som fanges må slippes ut igjen. På den ene siden har fang-og-slipp gjennom mange år i praksis funnet sted gjennom regler om minstemål. En del engasjerte sportsfiskere har dessuten praktisert fang-og-slipp på frivillig basis. På den andre siden har det lenge eksisterer markant opinion mot *fang-og-slipp* i Norge. Ser vi bort fra regulering av laksefiske og fra minstemålsbestemmelser, er fang-og-slipp dessuten et nytt konsept i naturforvaltningen her til lands. Forvaltningen av fiskestammer har er i hovedsak funnet sted gjennom restriksjoner i form av fiskestopp eller forbud mot bruk av visse typer redskaper, som for eksempel oter eller garn. De senere årene har dette bildet endret seg en del, ikke minst ved at mange yngre fisker i økende grad ser ut til å akseptere og måtte slippe fisk ut igjen. Sammenlignet med de fangstregulerende tiltak som til nå har vært mest benyttet, bryter fang-og-slipp likevel med den høstingsorienterte *forståelsen* av fisket som fortsatt dominerer blant en del grupper av norske fiskere. Med andre ord, selv om innlandsfiske med årene har fått en marginal betydning for husholdsøkonomiene, ønsker mange å opprettholde muligheten til å ta livet av fisken man fanger (Aas 1996).

I land som Storbritannia og USA har fang-og-slipp derimot vært praktisert i lengre tid. I Aas et al (2002) vises det til at i en europeisk sammenheng finnes to dominerende holdninger til fang-og-slipp. På den ene siden blir det sett på som en etisk riktig bevaringsorientert praksis med tanke på ressursutnyttelse. På den andre siden blir fang-og-slipp, med grunnlag i antakelser som at fisken påføres lidelse, betraktet som en etisk tvilsom praksis. Ikke minst i Tyskland står det siste perspektivet sterkt (Arlinghaus 2007). I Norge har enkelte myndighetsinstanser stilt seg negative til fang-og-slipp ut fra et etisk perspektiv. En organisasjon som NJFF har på sin side fram til det siste har framført mer politisk-moralske argumenter om at fiske primært skal ha mening som en høstingsaktivitet. Ut fra et standpunkt som bygger på en kombinasjon av moralske vurderinger og etiske prinsipper, avviste Rådet for dyreetikk (som var oppnevnt av Landbruksdepartementet) i 1998 at fang-og-slipp skulle tilrådes. Først i 2008 kom Mattilsynet, som inntil da hadde ment at fang-og-slipp stred i mot dyrevernloven, med konklusjoner som kan tolkes som en aksept for gjenutsetting av fisk som et forvaltningsmessig redskap. NJFF har med tiden bare delvis akseptert fang-og-slipp og er generelt kritisk til tiltak som oppfattes å virke begrensende på adgangen til et allment og generalisert fiske. Andre vil tvert i mot hevde at forvaltningsmessige tiltak som innebærer fang-og-slipp er nødvendig for å kunne kombinere en bærekraftig forvaltning av fiskestammen i de enkelte vassdragene og det store fiskepresset som en allmenn adgang til fiske vil kunne innebære. I USA er dette for eksempel et utbredt argument for sikre et allment og generalisert fiske (Arlinghaus et al. 2007).

1.5 Problemstilling

På bakgrunn av det overforstående kan det være rimelig grunn til å gå ut fra at det faktum at fisket generelt har blitt dårligere, enkelte konsekvenser av vassdragsreguleringen, effekter av Forsvarets øvingsvirksomhet i Søndre Rena og et tynt overnattingstilbud for tilreisende fluefiskere peker seg også ut som mulige medvirkende faktorer til at fiskekortsalg har gått ned. I tillegg kommer det at en del har reagert negativt på de nye fiskereglene i Søndre Rena. Med utgangspunkt i disse forholdene, er problemstillingene for denne rapporten følgende:

I hvilke sammenhenger kan de siste årenes nedgang i Åmot elvelags fiskekortsalg forstås?

- Hvor stor innflytelse har de nye fiskereglene og innføringen av fluefiskesonen i Søndre Rena?
- I hvilken utstrekning kan forskjeller i holdninger og preferanser knyttet til fiske lede oss til noen årsakssammenhenger?
- I hvilken grad spiller Forsvarets tilstedeværelse og vassdragsreguleringen en rolle?
- Hva er de ulike kategoriene fiskerne fornøyde med og hva er man misfornøyd med når det gjelder fiskeforhold og forvaltningstiltak?

2 Metode

Den metodiske tilnærmingen er todelt, noe som også delvis vil bli gjenspeilet i oppbyggingen av denne rapporten. Første del av datainnsamlingen bestod av to fokusgruppeintervjuer som ble gjennomført i løpet av vinteren 2008. Den andre delen av prosjekter dreier seg om en spørreundersøkelse der informanter er rekruttert på bakgrunn av fiskekort som er solgt de senere årene.

2.1 Fokusgruppeintervjuer

Den første fokusgruppen besto av 6 fiskere med lokal tilknytning. Disse ble rekruttert ved hjelp Åmot Jakt- og Fiskeforening som ga oss tilgang på en liste over et utvalg av fiskere som representerte forskjellighet i kjønn, alder og i tilnærmingen til fiske når det gjelder preferanser for metoder og arter. Generelt kan det sies at disse fiskerne i liten utstrekning var spesialiserte og at de overveiende forsto sitt fiske i lys av en høstingstradisjon. Den andre fokusgruppen bestod av 6 fluefiskere som er bosatt innen Åmot kommune, samt i Elverum- og Hamarregionene. Her står vi ovenfor en gruppe som er mer homogen enn den andre. Samtlige befant seg i alderen 25-45 år og alle hadde et langvarig forhold til Søndre Rena som fiskeelv. Disse informantene ble rekruttert gjennom et nettverk av fluefiskere som strekker seg over store deler av Østlandet.

Et sett av temaer og problemstillinger ble ved hjelp av intervjuguider lagt fram for panelene. Diskusjonen som fulgte ble tatt opp i en digital lydfil som siden ble brukt til å analysere dataene. Formålet med fokusgruppeintervjuene er todelt. For det første skulle fokusgruppeintervjuene gi innsikt i hvordan fiskere tilskriver endringene i Søndre Rena og andre forhold som angår fiske i Åmot kommune mening, og hvordan de gjør dette gjennom å fortolke det i lys av eksisterende modeller av virkeligheten. For det andre hadde fokusgruppeintervjuene til hensikt å skaffe et kunnskapsgrunnlag med tanke på utformingen av spørreskjemaene og i analysen av resultatene fra spørreskjemaet.

2.2 Spørreskjema og utvalget

Når det gjelder spørreskjemaet er dette i stor utstrekning utformet ut fra hypotesen om at de nye reglene og fluefiskesona i Søndre Rena spiller en rolle for nedgangen i fiskekortsalget, men også Forsvarets aktivitet og vassdragsreguleringen er belyst. Samtidig er det lagt inn spørsmål som gjør det mulig å si noe om i hvilken grad andre faktorer spiller inn, så som endrede fiskevaner, at folk har flyttet etc. I tillegg blir respondentenes holdninger og preferanser når det gjelder fiske, fangst og fangstbegrensinger i en generell kontekst gjort til gjenstand for analyse.

Utvalget utgjøres av 460 informanter med bostedsadresse i Norge. Rekrutteringen ble foretatt på grunnlag av fiskekort som har vært solgt i årene 2004 og 2006. Informantene ble vervet gjennom telefonoppringinger. De som sa seg villig til å delta oppga en e-postadresse som en elektronisk versjon av spørreskjemaet ble sendt til. I tillegg ble en link til samme spørreskjema lagt ut på Åmot utmarksråds hjemmesider og på internettsiden Fishfinders.no. Av 1700 personer som ble oppringt, lot 807 seg verve. Disse ble tilsendt en e-post med link til det elektroniske spørreskjemaet. Antall feilmeldinger i retur var 60, og det egentlige utvalget er dermed 747. Svarprosenten ble 59,4 %, eller 444 personer. Tillegg ble 16 skjemaer besvart gjennom linken som ble lagt ut på nettet, slik at n=460.

Utvalget består av 94 % menn (n=432) og 6 % kvinner (n=28). Gjennomsnittsalder på fiskerne er 42 år. Fem prosent av utvalget er yngre enn 25 år. Nærmer halvparten (48 %) er under 40 år, mens til sammen 78 % er yngre enn 50 år. Det er ingen fiskere bosatt i utlandet med i utvalget. All den tid en god del utenlandske fiskere kjøper fiskekort i Åmot kommune, er dette en ulempe. Skulle vi ha inkludert fiskere med bostedsadresse utenfor Norge, ville prosjektet ha krevd et annet ressursgrunnlag enn det som forelå.

I utgangspunktet er det en hel rekke spørsmål som kan stilles og mange relevante spørsmålsbatterier med preferanseskalaer som informantene kan stilles ovenfor. Det er viktig at et spørreskjema har et omfang som ikke gjør at respondentene føler seg overveldet. Det må derfor finnes en balanse mellom et begrenset sett med spørsmål på den ene siden og på den andre siden de temaer og problemstillinger som spørreskjemaet skal belyses. En annen begrensning ligger i hva som tillates ut fra forskningsetiske problemstillinger som for eksempel angår personvern. Ideelt skulle vi ha spurt informantene om hvilken kommune de bor i, men med et så vidt snevert utvalg av informanter tillater ikke Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) ut fra vurdering om nøytralitetshensyn dette. Følgelig er det ikke mulig å si noe eksakt om eventuelle forskjeller mellom fiskere som er bosatt i Åmot og fiskere i andre kommuner. På den andre siden er det mye som tyder på at hovedmotsetningene ikke finnes langs en dimensjon som dette. Det har gjennom en årrekke vært fiskere bosatt i kommuner sørover på Østlandet som har fisket i vassdragene her, og ikke minst Søndre Rena. I hovedsak er det grunn til å regne med det dreier seg om både generalister med en høstingsorientert tilnærming til fiske og spesialister som fisker mer eller mindre utelukkende med spinner eller flue, og for hvem en fiskeopplevelse ikke handler om mengde fisk, men i større grad, eller utelukkende, om størrelsen på fisken.

Spørreskjemaet er for en stor del bygget opp rundt 5-delte skalaer. Under et tema har det blitt formulert ulike utsagn som respondentene tar stilling til ved å markere et tall fra 1 til 5, der 1 for eksempel kan stå for *helt uenig*, 2 for *uenig*, 3 for *nøytralt*, 4 for *enig* og 5 for *helt enig*. Når det krysses av ved nøytralt, kan det tolkes som at vedkommende er usikker eller ikke vet. Ofte vil dette ha bakgrunn i at informanten ikke har kjennskap nok de forholdene utsagnet problematiserer.

På bakgrunn av svargivningen på batteriene med skalaer blir det regnet ut en gjennomsnittscore. Noen ganger sier denne relativt lite, ikke minst i de tilfellene gjennomsnittet ligger omtrent på nøytralt (3). Blant annet av den grunn, er det også lagt vekt på se nærmere på den prosentvise svarfordelingen. En annen metode som er benyttet for å gå dypere ned i data materialet er å registrere statistisk signifikante forskjeller mellom ulike segmenter i utvalget. I dette tilfellet er en såkalt t-test benyttet. For eksempel kan gjennomsnittscoren blant personer hhv. under og over 40 år sammenlignes. Signifikansnivå viser her til hvor sannsynlig det er at en forskjell er tilfeldig. Ofte settes denne grensen ved 5 %. Når man ut fra en egen beregningsmåte kommer fram til at sannsynligheten for tilfeldigheter er 5 % eller mindre, regnes en differanse i gjennomsnittscore mellom to segmenter dermed som statistisk signifikant. I de tilfellene sannsynligheten viser seg å være akkurat 5 % angis dette med verdien $p=0.05$. Dersom P-verdien er under dette, for eksempel 0.031, angir dette at det bare er 3,1 % sjanse for at den statistiske forskjellen er tilfeldig. Dersom P for eksempel er 0.061, angir dette at sannsynligheten for at resultatet er tilfeldig som 6,1 %. Forskjellen regnes i dette tilfellet ikke som signifikant ettersom grensen er satt ved 5 %.

2.3 Segmenteringsvariable

Gjennom å se nærmere på signifikante forskjeller mellom ulike segmenter i utvalget er det mulig å få frem visse tendenser i materialet. Segmentene er dannet på bakgrunn av hvordan respondentene har svart på spørsmål om alder, hvilke redskaper de benytter seg mest av, hvor ofte de fisker, hvor mye de reiser i forbindelse med fiske, samt hvilket år de fisket i Søndre Rena siste gang.

I tabell 1. blir det gitt en oversikt over den numeriske og prosentvise fordelingen mellom de ulike segmentparene. Et mindretall (17,8 %) av respondentene oppgir at de har reist mindre enn 100 km i forbindelse med fiske i 2008. I utgangspunktet kan man tenke seg at det her dreier seg om lokale fiskere som holder seg til vassdrag i nærheten av bopelen. Respondentene som tilhører dette segmentet kan også inkludere fiskere fra nærliggende kommuner som fisker svært sjelden og som kanskje reiser til Rena en gang hvert år. Slik sett kan vi like mye ha å gjøre med indikasjoner på grad av fiskedeltakelse som på bosted.

Det kan være grunn til å regne med at alder påvirker holdninger og preferanser når det gjelder fiske. Her deles utvalget omtrent på midten når vi skiller mellom de som er under og over 40 år. Det er en del variasjoner i utvalget når det gjelder fiskeinnsats målt i antall dager. Her skiller vi mellom segmenter som fisker sjelden og ofte både uavhengig av art og i forhold til ørretfiske spesielt. Det siste er gjort ut fra tanken om at en god del fiskere trekkes spesielt til Søndre Rena på bakgrunn av ørretbestanden der. 58,7 % har fisket mer enn 16 dager i løpet av samme år, mens resten av utvalget har færre fiskedager enn dette. Når det gjelder ørretfiske spesielt, er det 61,7 % som har fisket mindre enn 20 dager etter ørret.

Ettersom det i utgangspunktet kan ligge en interessemotsetning mellom de spesialiserte fluefiskerne som søker til Søndre Rena og andre fiskere, er det også foretatt en segmentering i forhold til metoder. 27,4 % oppgir at de alltid fisker med flue, men resten fisker ved hjelp av andre eller flere metoder. Til sist deler vi utvalget inn i segmenter på bakgrunn av om de har fisket etter at de nye fiskereglene i Søndre Rena ble innført (2007) eller ikke. Av de 444 av totalt 460 respondenter som en eller annen gang har fisket i Søndre Rena, oppgir 28,5 % at de ikke har fisket i denne elva senere enn 2006, mens de gjenstående respondentene har fisket her en eller flere ganger f.o.m. 2007-sesongen.

Ettersom det kan være av særskilt interesse, vil forholdet mellom segmentet av respondenter som ikke har fisket etter at de nye fiskereglene i Søndre Rena ble gjennomført bli sammenlignet med resten av utvalget (dvs. de respondentene som har fisket i 2007 eller senere) i et eget avsnitt til slutt.

For å unngå for omfattende tabeller og for kompleks tallgjennomgang, vil bare de signifikante forskjellene i gjennomsnittscore bli presentert. Med andre ord vil forskjeller mellom segmenter som ikke er signifikante ikke bli tatt med i tabellene. Noen få unntak gjøres i de tilfellene det er av spesiell interesse å belyse at det ikke er noen forskjeller av betydning mellom to segmenter

Tabell 1: Andelen respondenter i de ulike segmentene

Segmenter	n	Prosent
Reiselengde på mindre enn 100 km i forbindelse med fiske i 2008	82	17,8
Reiselengde på 100 km eller mer i forbindelse med fiske i 2008	378	82,2
Fisket i Søndre Rena siste gang i 2006 eller tidligere	115	28,5
Fisket i Søndre Rena siste gang i 2007 eller senere	329	71,5
20 eller færre dager med ørretfiske i 2008	284	61,7
21 eller flere dager med ørretfiske i 2008	176	38,3
15 eller færre dager med fiske i 2008	190	41,3
16 eller flere dager med fiske i 2008	270	58,7
Under 40 år	205	44,6
40 år eller mer	255	55,4
Fisker med andre eller forskjellige metoder	334	72,6
Fisker alltid med flue	126	27,4

3 Fiskemuligheter, fiskeforvaltning og fiskekortsalget i Åmot kommune

I vassdragene i Åmot kommune er det størst interesse for harr og ørret, men en del fisker også sik, abbor og gjedde. I fjellvann i området er det også mulig å fiske røye. Glomma og Søndre Rena er kjent for storvokst harr og ørret. I Søre Osa fiskes det etter mindre ørret og denne elva tiltrekker seg mye familiefiskere. Åsta og Julussa har også ørretbestander. Renaelva er regnet som en av de mest attraktive fiskeelvene i Norge. De lange stilleflytende partiene i elva utgjør ettertraktede tørrfluestrømmer med stor fisk. Det finnes også gjedde og sik i enkelte partier. Løpsjøen er den mest artsrike delen av vassdraget. Søndre Rena strekker seg fra utløpet av Storsjøen (Storsjødammen) til samløp med Glomma, ca. 30 km lenger sør. Ved Løpet, ca. 6 km før samløpet med Glomma, er det etablert et elvekraftverk. Oppstrøms kraftverket ligger inntaksdammen Løpsjøen, som danner grunnlaget for en ca. 5 km lang kunstig sjø.

Åmot elvelag er en sammenslutning av rettighetshaverne i de mest sentrale vassdragene i Åmot kommune. I samarbeid med Åmot utmarksråd er laget ansvarlige for at elva forvaltes på en best mulig måte når det gjelder fiskebestanden. Regler om hvordan det skal fiskes er et viktig redskap med tanke på å beskatte bestanden på en måte som gjør at fiskerne kan få best mulig fiskeforhold. En betydningsfull side ved organiseringen og fiskekortsalget er at inntektene som genereres i prinsippet kan tilbakeføres til ulike tiltak som oppsynsvirksomhet, tilrettelegging i form av teltplasser, stier ned til elvebredden osv. og til arbeid med å forbedre gyte- og bunnforhold osv.

3.1 Fiskeregler

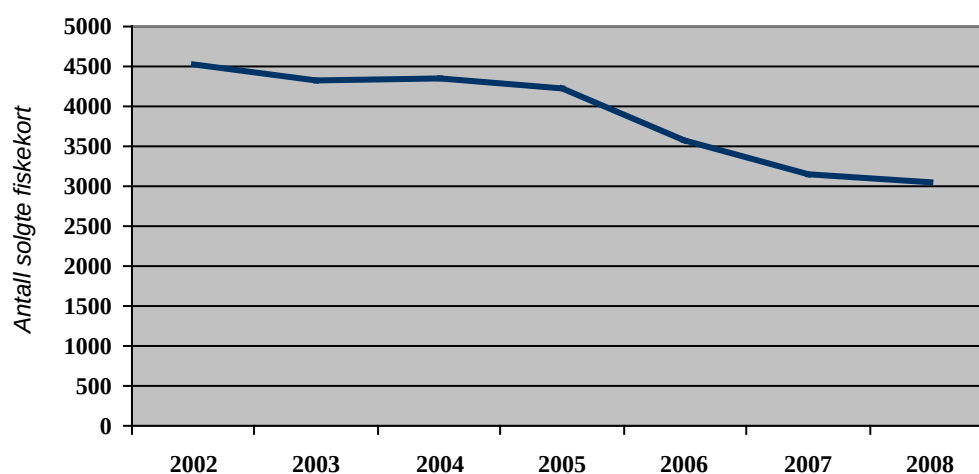
Fiskereglene i Glomma definerer et minstemål på 25 cm for både harr og ørret. Når det gjelder Løpsjøen er det bestemt at gjedde på 60 cm eller mer skal settes ut igjen. I Søndre Rena gjelder nye fiskeregler fra og med 2007: *Bag limit* er her satt til 1 fisk i døgnet pr. fisker, og fisk på 40 cm eller mer skal settes ut igjen. Settefisk er imidlertid unntatt disse bestemmelsene. I fluefiskesona gjelder de samme reglene, med unntak av at det bare er tillatt med klassisk fluefiske med snøre som eneste tillatte kastevekt. I Søndre Rena er for øvrig alt fiske forbudt i tiden f.o.m. 15. september t.o.m. siste fredag før 21. mai. Det samme gjelder Søre Osa. Fra Løpdammen til tidligere Holmbo Camping gjelder forbudet bare for fiske etter ørret. Bruk av agnfisk i Søndre Rena er ikke tillatt. Alt fiske fra båt (inkludert kano, kajakk og *belly-boat*) er ikke tillatt på strekningen mellom Storsjødammen og Hengebrua ved Søndre Løsset.

3.2 Fiskekortsalget

Åmot elvelag har i norsk sammenheng et betydelig fiskekortsalg. Fra toppåret i 2002, da Åmot elvelag solgte til sammen 4 527 fiskekort, har antall solgte kort pr. år hatt en relativt jevn nedgang (figur 1). I 2008 ble det solgt 3 058, noe som representerer en nedgang på 32 % i forhold til 2002. Året 2006 peker seg spesielt ut, ettersom det da var en særskilt markant nedgang i forhold til året før (ca. 15 %). I 2007, som er første sesong med de nye fiskereglene og fluefiskesone i Søndre Rena, er nedgangen fra året i forveien (2006) på litt over 12 %. I 2008 ble det registrert en nedgang på ca. 12,5 % i forhold til året før.

De 3 059 solgte kortene i 2008 er det laveste antallet siden 1988 da det bare ble solgt 2887 kort (tabell 3). Fram til 1989 ble det som regel solgt mer enn 1000 sesongkort pr år, mens salget av denne korttypen ble halvert fra og med året etter (1990). Dette kan delvis settes i sam-

menheng med at det fra og med 1992 ble solgt kort med 2 døgns gyldighet, samt at det fant sted en betydelig økning i antall solgte døgnekort. Disse endringene kan sannsynligvis også settes i sammenheng med at tilstrømningen av tilreisende fiskere har økt en del.

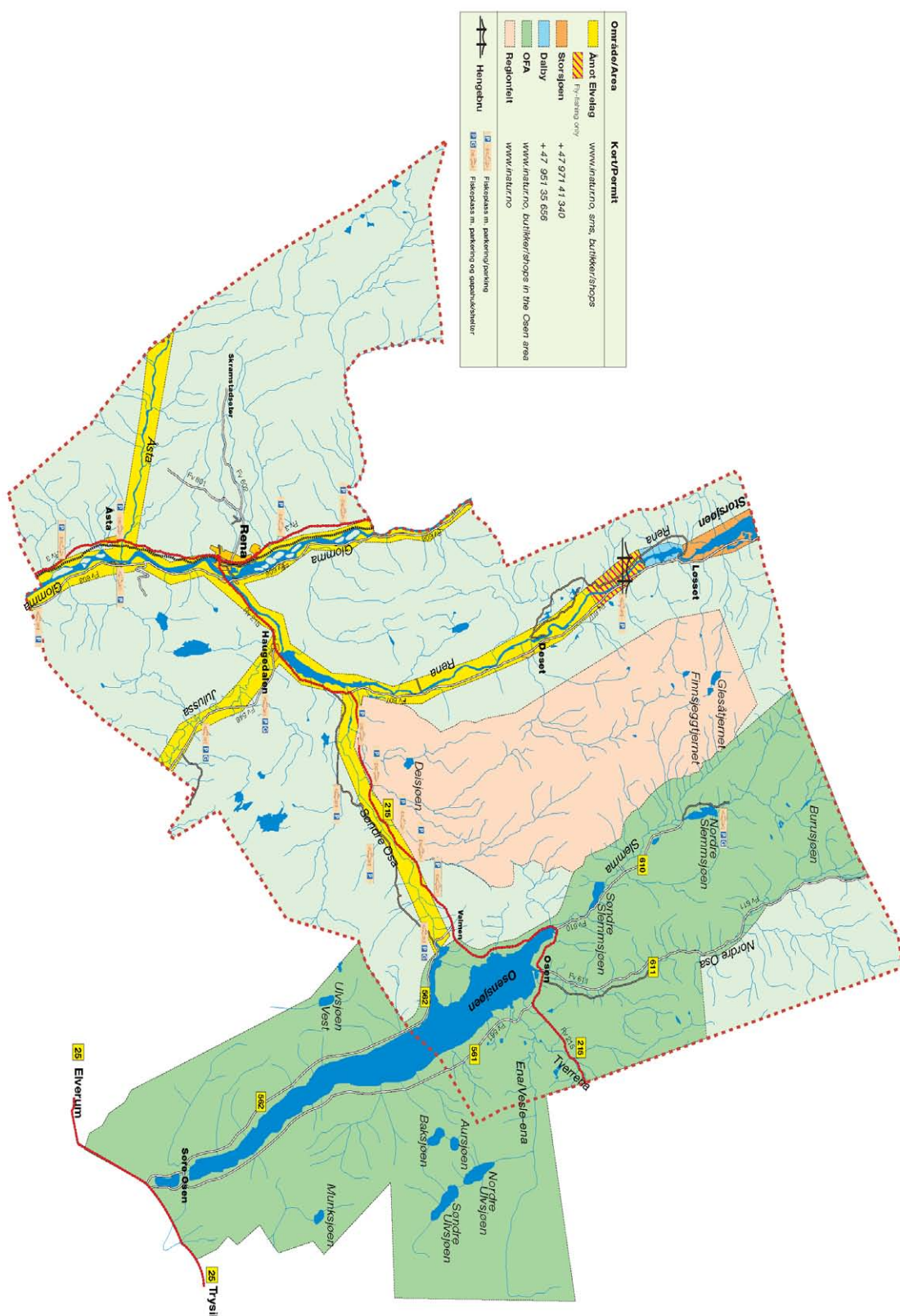

Figur 1: Årlig utvikling i totale antall fiskekort solgt i perioden 2002-2008

Tabell 2: Differanser mellom antall typer kort solgt i perioden 2005 og 2008

Korttype	Sesong	Uke	2-døgn	Døgn	ÅJFF	Over 67 år	Sum
Årstall							
2005	546	225	741	2 529	107	75	4 223
2008	384	271	593	1 663	104	44	3 059
Prosentvis differanse	- 29,7	+ 20	-20	- 34,2	- 2,8	-41,3	-27,6

Fra 1996 til og med 2005 har det totale antall fiskekort ligget relativt stabilt mellom 3 900 og 4500 årlig. Fra og med 2006 har det imidlertid vært en påfallende nedgang. I tabell 2 framstilles nedgangen ved å sammenligne kortsalget i 2008 med kortsalget i året før den markante nedgangen tok til (2005): Totalt sank kortsalget med 27,6 % i denne perioden. Ukekortene, som det generelt ble solgt lite av, hadde økt med 20 %, mens det ble solgt mindre av alle andre korttyper. Største prosentvis nedgang finner vi ved fiskekort som gjelder for personer over 67 år. Her falt antallet fra 75 i 2005 til 44 i 2008, noe som utgjør ca. 41 %. Sesongkortene falt med nesten 30 %, mens det ble solgt 20 % 2-døgnskort og ca. 34 % færre døgnekort i 2008, sammenlignet med 2005.

Figur 2: Fiskekart Åmot elvelag (kilde: Åmot utmarksråd)

Tabell 3: Det totale fiskekortsalget i Åmot elvelag/Åmot utmarksråd f.o.m. 1970 t.o.m. 2008

Korttype: Årstall:	Sesong	Uke	2-døgn	Døgn	ÅJFF	Over 67 år	Sum
1970	910			1 630			2 540
1971	1 001			1 359			2 360
1972	1 039			1 575			2 614
1973	1 255			1 974		23	3 252
1974	1 309			2 447		31	3 787
1975	1 231			2 578		53	3 862
1976	1 572			2 465		55	4 092
1977	1 487			2 128		49	3 664
1978	1 521	226		1 790		57	3 594
1979	1 457	189		1 613		78	3 337
1980	1 645	211		1 611		73	3 540
1981	1 325	270		1 809		76	3 480
1982	1 103	246		1 403		69	2 821
1983	1 104	264		1 376		57	2 801
1984	1 144	211		1 311		78	2 744
1986	1 010	200		1 169	192	88	2 659
1986	881	232		1 295	155	48	2 611
1987	804	641		1 071	196	15	2 727
1988	930	630		1 139	165	23	2 887
1989	1 059	741		1 282	169	29	3 280
1990	524	373		2 138	190	204	3 429
1991	423	354		2 238	76	117	3 208
1992	346	214	611	2 178	213	173	3 735
1993	342	188	609	2 015	232	183	3 569
1994	339	251	571	2 177	227	181	3 746
1995	263	192	658	2 105	222	161	3 601
1996	353	213	731	2 265	196	157	3 915
1997	375	206	678	2 463	173	157	4 052
1998	422	219	726	2 263	160	169	3 959
1999	420	228	740	2 307	141	177	4 013
2000	453	196	711	2 175	124	171	3 830
2001	433	231	808	2 424	141	100	4 137
2002	480	243	739	2 856	121	88	4 527
2003	571	234	777	2 528	115	91	4 316
2004	617	245	711	2 565	114	95	4 347
2005	546	225	741	2 529	107	75	4 223
2006	460	244	598	2 115	92	62	3 571
2007	378	257	616	1 749	77	61	3 138
2008	384	271	593	1 663	104	44	3 059

3.2.1 Siste gang det ble løst fiskekort

Mer enn halvparten (55,4 %) av utvalget betalte for fiskekort siste gang i 2008. Ca. 19 % hadde ikke løst fiskekort siden 2007 og noe over 10 % kjøpte fiskekort siste gang i 2006. Til sammen er det 91 respondenter, eller 19,6 % som oppgir at de ikke har kjøpt fiskekort senere enn 2006 (tabell 4).

Tabell 4: Siste gang kjøpt fiskekort i Åmot kommune?

År	Antall	Prosent
2000 eller senere	7	1,5
2001	1	0,1
2002	4	0,9
2003	2	0,4
2004	10	2,2
2005	19	4,1
2006	48	10,4
2007	86	18,7
2008	255	55,4
2009	28	6,1
<i>Totalt</i>	<i>460</i>	<i>100,0</i>

3.2.2 Antall dager med fiskekort i Åmot kommune i 2008

På spørsmål om hvor mange dager det ble fisket med fiskekort i Åmot kommune svarte mer enn 62 % at de hadde fisket 7 eller færre dager. Noe over 22 prosent hadde fisket mellom 8 og 19 dager, mens 12 prosent fisket fra 20 til 59 dager i 2008. Litt under 3 % hadde fisket i 60 dager eller mer i løpet av dette året (tabell 5). Svært rundt regnet gir dette et gjennomsnitt på ca. 11 dager for hver respondent. Dette er betydelig over et anslag som ble gjort på begynnelsen av nittitallet der antall dager er 7,5 (se Vittersø 1993). Dersom disse tallene er korrekte, har gjennomsnittlig antall fiskedager pr. år økt med 4,5 dager. Differansen kan på den ene siden framstå som vel stor. På den annen side bør vi ikke se bort fra at hver enkelt fisker i gjennomsnitt bruker mer tid i elva, både målt i antall timer og antall dager.

Tabell 5: Antall dager med fiskekort i 2008

Antall dager med fiskekort	Antall	Prosent
7 dager eller mindre	288	62,6
8-19 dager	104	22,6
20-59 dager	55	12,0
60 dager eller mer	13	2,8
<i>Totalt</i>	<i>460</i>	<i>100,0</i>

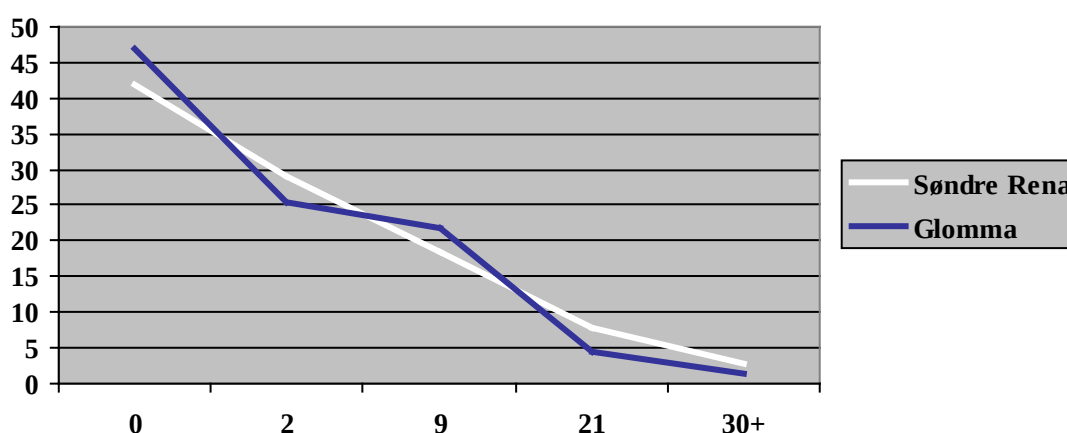
3.2.3 Hvor ofte ble det fisket i de ulike vassdragene?

Ser vi nærmere på hvilke vassdrag det ble fisket i hadde godt over halvparten fisket i Glomma eller Søndre Rena i løpet av 2008. Bare rundt 10 % hadde fisket i de andre vassdragene (tabell 6). Ca. 29 % oppgir at de fisket i Søndre Rena fra 1 til 3 dager. Tilsvarende andelen når det gjelder Glomma er om lag 25 %. Litt over 18 % oppgir at de fisket mellom 4 og 14 dager i Søndre Rena, mens nærmere 22 prosent har fisket like mange dager i Glomma. 13 personer eller 2,8 % har fisket mer enn 30 dager i Søndre Rena. For Glomma dreier det seg her om 7

personer (1,5 % av utvalget). Slik sett ser det ut til at det blant medlemmene i dette utvalget fiskes noe mer i Søndre Rena, men forskjellene er ikke store (se figur 3).

Tabell 6: Antall dager med fiske i de ulike vassdragene (2008)

Vassdrag	Ingen dager		1-3 dager		4-14 dager		15-29 dager		30 dager+	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
S.Rena	193	42,0	134	29,1	84	18,3	36	7,8	13	2,8
Glomma	216	47,0	117	25,4	100	21,7	20	4,3	7	1,5
Åsta	408	88,7	40	8,7	10	2,2	0	0,0	2	0,4
Søre Osa	421	91,5	28	6,1	9	2,0	1	0,2	1	0,2
Julussa	419	91,1	33	7,2	5	1,1	1	0,2	2	0,4
Løpsjøen	415	90,2	33	7,2	11	2,4	1	0,2	0	0,0

Figur 3. Antall dager med fiske i Glomma og Søndre Rena (prosentandel respondenter i venstre kolonne, antall dager er angitt i raden under (n=460)

3.2.4 Hvor ble det fisket i Søndre Rena, og hvor ofte?

Når det gjelder *hvor* i Søndre Rena det fiskes, framkommer det relativt få forskjeller. Det er grunn til å regne med at dette har sammenheng med at mange fisker flere steder i løpet av en sesong. Den strekningen det i gjennomsnitt ble fisket oftest på er Velteplass v/ Raudstrømmen – Hengebrua (3,2 dager). Laveste gjennomsnittet får vi på strekningen Løpsjøen - utløpet av Søre Osa (1,7 dager).

Tabell 7: Hvor ofte ble det fisket de på de ulike strekningene i Søndre Rena i løpet av 2008? (n=267)

Lokalitet	Antall dager i gjennomsnitt
Velteplass v/ Raudstrømmen - Hengebrua	3,2
Øra - Rødsbrua	2,8
Rødsbrua - Hansbergvelta	2,8
Hansbergvelta - Desetbrua	2,6
Desetbrua – Velteplass v/Raudstrømmen	2,6
Hengebrua – Storsjødammen	2,5
Syd for løpet	2,2
Løpsjøen – utløpet av S.Osa	1,7

3.2.5 Når ble det siste gang fisket i Søndre Rena?

16 respondenter oppgir at de aldri har fisket i Søndre Rena, uansett årstall. 115 personer, eller til sammen 25 % prosent, oppgir at siste gang fisket i Søndre Rena i 2006 eller tidligere. Det er til sammen 71,5 % som oppgir at de har fisket i elva i 2007 eller senere (tabell 8). Med andre ord har en fjerdedel *ikke* fisket i Søndre Rena etter at de nye fiskereglene ble innført.

Tabell 8: Når ble det siste gang fisket i Søndre Rena?

Siste gang fisket i Søndre Rena	Antall	Prosent
Aldri	16	3,5
2006 eller tidligere	115	25,0
2007	106	23,0
2008	223	48,5
<i>Total</i>	<i>460</i>	<i>100,0</i>

3.2.6 Oppsummering

I gjennomsnitt tilbringer respondentene grovt regnet halvparten av den tiden de fisker totalt sett i vassdragene i Åmot kommune, noe som tilsvarer omtrent 11 dager. I hovedsak blir de fisket i Glomma og Renaelva. Utvalget har samlet sett noe flere fiskedager i den siste elven, men forskjellene er ikke store. Sammenlignet med 2005 ble det solgt 27,6 % færre kort i 2008. Nærmere 20 % har ikke kjøpt fiskekort siden 2006 eller tidligere, mens 25 % ikke har fisket i Søndre Rena senere enn dette året.

4 Fokusgruppeintervjuer

4.1 Lokale fritids- og mataukfiskere

Denne fokusgruppen besto av 6 fiskere med lokal tilknytning. De ble rekruttert ved hjelp Åmot Jakt- og Fiskeforening. Gjennom foreningens leder, fikk vi tilgang på en liste over et utvalg av fiskere som representerte forskjellighet i kjønn, alder og i tilnærmingen til fiske når det gjelder preferanser for metoder og arter. Generelt kan det sies at disse fiskerne i liten utstrekning var spesialiserte og at de overveiende forsto sitt fiske i lys av en høstingstradisjon. I gjennomsnitt hadde de anslagsvis 40 fiskedager pr år. Som det vil komme fram nedenfor var flere av medlemmene svært kritiske til innføringen av nye fiskeregler i Søndre Rena og oppga at de nå fisket mye mer i andre kommuner.

Informantene:

NN1: Mann i slutten av 50-årene. Han har fisket med flere metoder i mange tiår, og benytter seg av samtlige vassdrag i Åmot kommune. Han er mangeårig aktiv medlem i den lokale fiskeforeningen og har et nært forhold til Søndre Rena. I dag fisker han svært lite i denne elva. Matauk er for denne informanten en viktig del av fisket.

NN2: Mannlig pensjonist på nærmere 80 år. Han har hatt et lidenskaplig forhold til fiske fra han var barn og har fisket i alle vassdrag i kommunen. I motsetning til tidligere har han ikke fisket i Søndre Rena de to siste årene. Årsaken skal være regelendringene som strider i mot hans ønske om å ta med fisk hjem. I dag fisker han hovedsakelig bare i Glomma. Han benytter seg av alle metoder, inklusive flue.

NN3: Mannlig fisker rundt 30. Han flyttet til Rena fra annet sted på Østlandet for en del år tilbake og har fisket i de fleste vassdrag i området. I hovedsak er han spinnfisker, selv om han varierer med en del andre metoder. Til daglig er han ansatt i sportsbutikk der det selges fiskekort.

NN4: Kvinnelig fisker i slutten 20-årene. Hun oppgir at hun bruker flere metoder, men har fisket nesten utelukkende i Søndre Rena. Til tross for at hun finner de nye reglene der ufor- enlig med måten hun ønsker å fiske på, har hun fortsatt å fiske i Søndre Rena.

NN5: Kvinnelig fisker i begynnelsen 20-årene. Hun har fisket mye i Søndre Rena både med flue og andre redskaper, men fisker i dag mest i andre vassdrag i og utenfor Åmot.

NN6: Mann på rundt 70 år. Han har vært aktiv fisker hele sitt voksne liv. Flue er favorittred- skapen, men han har for det meste fisket med annet redskap de siste årene. I de senere årene har han fisket mer enn tidligere i kommuner lenger nord i Østerdalen.

4.1.1 De nye fiskereglene og konsekvensene av dem

I gruppen var det noe uenighet om hvordan Søndre Rena hadde utviklet seg som fiskeelv. En av de eldre fisker mente at elva hadde blitt forringet, at det generelt var større ørret tidligere. Etter hans syn ligger forklaringen rekruttering av ørret fra Løpsjøen hindres av at gjedde og annen hvitfisk forsyner seg av denne arten. Informanten som er ansatt i en sportsbutikk fram- holdt på sin side at han i butikken hadde mottatt mange positive tilbakemeldinger fra fluefiskere de to siste årene. Til tross for en del negative omtale knyttet til Forsvaret og de nye reglene, er det kunder som forteller om "sinnsyke opplevelser". Han ga samtidig uttrykk for at han ikke var sikker på om dette hadde med fluefiskesona og de nye reglene å gjøre. Slik han så det, hadde det generelle fisketrykket blitt dempet, samtidig som konsentrasjon på de mest populære fiske-

stedene hadde blitt ennå større. Det siste har, etter hans vurdering, sammenheng med at det har blitt færre av dem som fisker med mark eller sluk og som er lokalkjente i elva.

De eldste i gruppa la vekt på at de yngre og nyere fiskerne ikke har en godt sammenligningsgrunnlag, når de skal vurdere utviklingen i elva.

NN1: - Vi som husker flere 10-år tilbake, vi har opplevd et eldorado. Den gang var det flust med stor ørret og alt var villfisk.

På spørsmål om hvorfor fiskekortsalget har gått ned, ble det av enkelte framholdt at overnattingsmulighetene er for mangelfulle, og at dette trolig er ennå viktigere faktor enn nye fiskeregler. Disse betraktningene fikk likevel ingen stor oppslutning i gruppen som helhet. Et medlem av gruppa har drevet mataukfiske i elva siden han var liten gutt. Han så det slik at de nye fiskereglene i Søndre Rena hadde ført til at de lokale fiskerne var henvist til Glomma for å kunne bedrive mataukfiske.

NN2: - Man drar ikke til Søndre Rena for å få én fisk for å ta med hjem!

En av eldre fiskerne som lenge har vært aktivt medlem den lokale fiskeforeningen (Åmot jeger- og fiskeforening) var opptatt av skillet mellom det han på den ene siden forsto som allmennheten og på den andre de spesialiserte sportsfiskerne som hovedsakelig fisker med flue. Etter hans oppfatning dreier det seg om to vidt forskjellige tilnærmingsmåter som medfører at de to gruppene har svært ulike behov når det gjelder regler og forvaltning:

NN1: - Spesialistene sitter og ser og ser – og fisker bare på en fisk. Vi andre fisker på det vi ser vaker.

I hans øyne er dette en grunnleggende motsetning, og han tok til orde for at det måtte foretas et valg med tanke på hvilke av disse gruppene det skal satses på:

NN2: - Problemet er at det har blitt et fluefiskerfokus – vi vanlige bygdefolk blir sittende i bakgrunnen. Bygdefolk er borte fra elva nå, det er bare spesialister igjen!

Vedkommende som er ansatt i en sportsbutikk sa seg enig i at burde satses på alle fiskeinteresser, men han framhold samtidig at Søndre Rena er en krevende elv å fiske i, og uansett ikke spesielt attraktiv for den typiske familiefiskeren. En av de kvinnelige fiskerne hevdet at dette ikke uten videre er tilfelle, at det var familier å observere langs elva før de nye reglene kom. Disse er – sammen med lokale, eldre fiskere - borte fra elva nå, mente hun. Hun tok til orde for at eldre fiskere burde bli unntatt de nye reglene, ettersom hun mente det er viktig at disse kan fortsette å fiske i Søndre Rena på den måte de er vant med.

En gjengs oppfatning i gruppa lot til å være at det nye reglementet ikke er tilpasset vanlige bygdefolk. Det ble anslått at bare om lag 10 % av de lokale fiskerne hadde glede av de nye reglene. Gruppa var enig i at innføringen av *bag limit* og maksimumsmål fra enkelte fiskeres del ble møtt av en boikott, spesielt fra innenbygdsboende. Noen mente det var mange lokale fiskere som ikke lenger kjøpte fiskekort.

NN3: - I sportsbutikken selger vi også fiskekort for Stor-Elvdal. Det finnes folk her på Rena som kjøper fiskekort i der i stedet, men det vanskelig å si hvor mange. Vi har en fiskekort-blokk for denne kommunen i butikken og vi har solgt tre ganger så mye i år.

NN6: - Jeg kjøper fiskekort for et par tusen i andre kommuner, og mindre i Åmot enn jeg pleide.

NN2: - Der er i hvert fall ingen av oss eldre gubbene i den elva lenger.

NN6: - *De som var i Renaelva for noen år sida, de er i Stor-Elvdal. De som fisker i fluefiske-sona, det er 90 % nye fiskere, mye svensker. De gamle reiser videre.*

Andre medlemmer i gruppa ga uttrykk for skepsis ovenfor denne vurderingen. De mente at de aller fleste har blitt ved med å kjøpe fiskekort til tross for at de er motstandere av de nye reglene. I den grad det forekommer, er bare en håndfull som i ren protest har begynt å kjøpe kort i nabokommunene i stedet, ble det hevdet.

NN3: - *Det er nok like mange unge som slutter å fiske i Søndre Rena, som eldre. Mange fisker i Glomma og Osa for eksempel, men det er nok de som protesterer også – som boikotter og drar til andre kommuner.*

Den ansatte i sportsbutikken mente mange som følge av regelendringene ikke fisket mer andre steder, bare mindre i Søndre Rena. Andre vassdrag som Glomma eller Åsta mente han var uinteressant for mange fiskere. Likevel var gruppen enige om at det var mange lokale og en god del tilreisende som hadde funnet seg andre vassdrag, selv om det ble mer bilkjøring og overnatting i telt. Blant annet reiste flere oftere til Stor-Elvdal og Engerdal for å fiske.

På spørsmål om det er mange som i protest fisker uten fiskekort ble det en del meningsutvekslinger. Gruppa kom likevel fram til at dette bare forekommer i begrenset grad. Samtidig var man enig om at – spesielt for lokalkjente – var dette fullt mulig uten å bli tatt, all den tid det er lite oppsynsvirksomhet.

4.1.2 Fiskeregler og målsetninger med forvaltningen

En eldre mataukfisker som har fisket i elva siden han var guttunge, påpeker at det er lite harr nord for løpet og at det burde vært andre regler der. Samtidig burde det være større *bag limit* sør for løpet, der er det mye fisk, både ørret og spesielt harr. Her burde det være fritt fiske etter harr, mente han. Et annet tema som det flere ganger ble vendt tilbake til, er frykten for at adgangen til fiskeressursene i Søndre Rena skal bli privatisert.

NN2: - *De nye fiskereglene og fiskefluesona, det er nok bare begynnelsen på noe vi ser der. Det ender kanskje med privatisering av hele elva.*

Her ble det vist til en grunneier som i en tid har hatt en egen, kort strekning med fluefiskesone i tilknytningen til gården, der egne fiskekort gjelder. Det ble samtidig gitt uttrykk for en oppfatning av at elvelaget målsetning var å få vanlige bygdefiskere over til Glomma. Han viste i den forbindelse til elvelaget formanns uttalelser i et intervju i Østlendingen i 2007 der det falt ord som lett kunne tolkes i den retningen. Følgelig burde det være et eget fiskekort for Renaelva og et for de andre vassdragene. Den kvinnelige allsidige fiskeren ga til kjenne et svært personlig forhold til Renaelva.

NN3: - *Jeg kjenner elva ut og inn, hver grop og stein. Derfor fisker jeg bare i Renaelva fordi det er der jeg er kjent. Jeg vil ikke betale for andre steder.*

Ved et tilfelle ble gruppen stilt ovenfor problemstillingen om ikke det var en god løsning å tilpasse de ulike vassdragene i området til forskjellige fiskeinteressene, om det ikke ville være rimelig at spesialiserte fluefiskere fikk beholde en elv der fiskereglene er tilpasset deres behov, mens generalister kunne bedrive et godt mataukfiske i Glomma og andre vassdrag. Her ble gruppen i noen grad delt mellom de eldre og yngre. Et av de yngste medlemmene ga sin tilslutning til dette perspektivet, som han også mente var en hovedhensikt med de nye reglene i Søndre Rena. De to andre yngre medlemmene var mer ambivalente og mente at det var problematisk at ikke alle typer fiskeinteresser skulle ha lik adgang. Samtidig ga de uttrykk for at fluefiskernes særinteresser burde imøtekommes. De eldre fiskerne var imidlertid avvisende til et differensieringsperspektiv som dette.

NN1: - *Det er ikke riktig når det skal bli slik bygdefolk ikke kan ta en æftastur ta middag hemmat, 3-4 harr... Det blir gæli når det blir så mye fluefiskefokus, det er bare profittenking som ligger bak dette.*

Her følger en nærmest lyrisk skildring av hvordan de i alle år har kunnet drifte ned elva om ettermiddagene og komme hjem med fiskemiddag. Åpenbart har spesielt de eldre en svært personlig forhold til fiske, ikke minst i Søndre Rena.

Konsekvensene for fiskerne i denne fokusgruppen er i første rekke at det ikke lenger er adgang til det mataukfiske som de har vært vant til. Spesielt var de eldre fiskerne opprørt over fangsbegrensingene på harr som de ment det enkelte steder i elva var en stor overflod av.

NN1: - *Nedenfor løpet – NN2 har fisket der i 50. Harr er det mer enn nok av. Folk blir forbanna.*

NN5: - *Vi kan ta 100 harr på flue i løpet av natta. Det koker i elva. Elvelaget forstår ikke harrmengden sør for løpet.*

NN1: - *Det må bli tatt hensyn til bygdefolk, til vanlig folk. Det må bli lov å ta med flere fisker hjem. Særlig neden for løpet er det mye fisk, ikke minst harr. De kan ha forskjellige regler...*

Gruppen var samstemmig i en kritisk innstilling til fangsreguleringer i Løpsjøen når det gjelder abbor, sik og særlig gjedde. I den forbindelse ble det lagt fram et forslag om at det burde selges egne kort for garnfiske i Løpsjøen.

NN1: - *Elvelaget er bare ute etter profitt. Det burde være gratis, eller i det minste at man solgte rimelige kort for garnfiske, 5 garn på kortet for eksempel. I Løpsjøen var det mye stor ørret fram til midten av 70, nå går det bare i elveleiet i nord. Ikke mye mat der...*

NN6: - *I Løpsjøen er det den fineste siken – ingen mark eller snyltere i det hele tatt. Siken er av en spesiell type, den beiter inni graset, vokser fort og blir stor. Vi må få fiske mer sik og gjedde for å unngå at ørreten holder seg borte. Vi må få grunneierne og elvelaget til å skjønne – slik at ørreten kommer ned til Løpsjøen om vinteren.*

Det ble også gitt uttrykk for bekymring når det gjaldt fang og slipp:

NN1: - *I fluefiskesona er det mange fiskere på noen få steder, og alle fiskene som er borti en flue og blir sårkjefta. Vi setter ut fisk, vi også, men vi fisker ikke på samme fisken hele tiden sånn som fluefiskerne gjør det. Fisken lærer å ikke bite, og det blir dårligere fiske av det.*

NN1: - *Det blir helt feil å konsentrere i alt i en sone. Her i bygda har vi alltid gjort det sånn at vi har fisket litt her og der i elva, og bruk båt og kano. Nå får vi kjeft når vi bruker båt og fisker med sluk eller mark. Vi må få lov til å være til, vi også! Vi tar hensyn til fluefiskere ved land. Dessuten må en vel ikke alltid fiske med flue?*

NN3: - *Hvorfor kan det ikke være lov for alle å fiske i elva? Det er ikke riktig at noen skal holde utenfor!*

Det var relativt stor enighet om at det var alt for liten *bag-limit*, spesielt når det gjelder harr.

NN2: - *Grensa burde settes ved 3 eller kanskje helst ennå flere fisker, slik at det var mulig å fiske seg en middag.*

Grappa var mer eller mindre enig i det siste utsagnet. Samtidig ble det påpekt at man i denne sammenhengen burde skille mellom den nordre og sørlige delen av elva. Dersom man fikk harr inn i den nordre delen, ville det bli bedre muligheter for generalistene, mente man. Derfor burde det prioriteres å få til en fisketrapp som fungerer. I dag står harren og stanger ved muren og blir ødelagt, ble det hevdet. Fiskeforeninga skal ha påpekt dette fra tidlig 70-tallet, men har ikke blitt tatt på alvor. Det ble samtidig vist til andre steder der det finnes fisketrapper som fungerer.

4.1.3 Kritiske innvendinger mot Åmot elvelags prioriteringer

Generelt rådet det en kritisk innstilling til Åmot elvelags prioriteringer. Innvendingene dreide seg primært om at det avsettes for lite ressurser med tanke på tilretteleggingstiltak. Særlig ble det framholdt at det burde ryddes mer ettersom det mange steder uframkommelig langs bredden av elva. Gapahuker og bedre plasser for telt og lavvo, er også noe som ble etterlyst. Samtidig ble det lagt vekt på at det ikke burde gjøres for store synlige inngrep, ettersom de fleste ønsker relativt urørte naturomgivelser der de fisker.

De dårlige overnattingsmulighetene ble også berørt. Blant annet ble det uttrykt bekymring for økningen i villcamping, spesielt etter at Holmbo camping ble nedlagt. Enkelte i grappa inntok også en kritisk holdning til elvelags engasjement:

NN6: - *Når de ikke tar dette på alvor... Enten er det mangel på kunnskap i elvelaget eller så står det på manglende vilje. De er heller ikke engasjert den problematikk som er med Forsvaret og reguleringa.*

NN1: - *Elvelaget gjør som de selv vil og har lite kunnskap om fiske og fiskeforvaltning!*

Denne uttalelsen falt fra en av de eldre mataukfiskerne. I den forbindelse ble det påpekt at den kompetansen som de 350-400 medlemmene i fiskeforeningen sitter på ikke blir tatt hensyn til.

NN1: - *Vi får bare en kald skulder av elveeierne, fiskeforeninga blir ikke tatt med på råd!*

Den ansatte i sportsbutikken var opptatt av at det etter hans mening var for lite fiskeoppsyn og at det tydet på at ressursene ikke blir brukt på riktig måte. Mangel på oppsynsvirksomhet ble for øvrig knyttet til en samlet oppfatning i gruppen av at de beskjedne inntektene fiskekortsalget generer, går direkte i elveeierens lommer og at de i lite grad tilbakeføres til fiskeforvaltning. Slik sett kan det se ut til at det gruppen som helhet bar preg av manglende tillit når det gjelder elveeierens evner og vilje til å føre inntektene tilbake til forvaltningstiltak.

Et medlem av grappa var noe mer positivt innstilt og så på de nye reglene i Søndre Rena som uttrykk for at elvelaget i større grad tok tak i forvaltningsansvaret:

NN3: - *Elvelaget ble nok stiftet som en økonomisk interesseorganisasjon, og har ikke tatt til seg forvaltningsansvaret de har blitt pålagt av Fylkesmannen. Men det er i ferd med å skje noe nå.*

På spørsmål om de ville akseptere høyere fiskekortpriser dersom det forelå en garanti om at overskuddet av kortsalget gikk til forvaltningsmessige investeringer, var stemningen ambivalent. På den ene siden var de enige om at når prisen på et årskort utgjør NOK 550 er dette rimelig. På den andre siden ble det av noen vist til at spesielt en del yngre og eldre innbyggere i kommunen var dårlig økonomisk stilt og at høyere priser lett ville ekskludere denne gruppen. I den grad en prisøkning skulle aksepteres måtte det knyttes direkte til gjennomføring av spesifikke forvaltningstiltak som kom allmennheten og ikke bare spesialiserte sportsfiskere til gode.

4.1.4 Forsvaret

Ingen trodde at folk kjøpte mindre fiskekort som en direkte følge av Forsvaret aktiviteter i elva. Selv om støyen kunne være en negativ opplevelse, var dette ikke noe som det ble lagt avgjørende vekt på. Forsvaret kunne likevel, i følge gruppens vurderinger, ha en indirekte effekt på salget ettersom det oppstår et dårlig rykte rundt Søndre Rena. På samme måte ble vassdragsreguleringa og den ujevne vannføringen heller ikke vurdert som et alvorlig problem. Blant annet mente man at ørreten nedenfor løpet hadde tilpasset seg dette. Like fullt kom man fram til at senkningen i vannstanden kunne gå utover insektsproduksjonen i elva.

4.1.5 Oppsummering

I intervjuet med gruppen med lokale fiskere var det særlig fiskere som var mangeårige medlemmer i den lokale fiskeforeningen, og som ønsker å holde mataukfisket i hevd, som framførte kritiske synspunkter ovenfor innføringen av nye fiskeregler i Søndre Rena. Disse eldre fiskere har gjennom årtier hatt opp mot 50 og 60 fiskedager i året i Renaelva. De husker tiden før vassdragsreguleringen og har et sterkt, nostalgisk bilde av elva som et fiskeeldorado den gangen.

På den andre siden finner vi yngre fiskere som i mindre grad er opptatt av matauksiden ved fiske. De var mer orientert mot fiske som en fritidsaktivitet som kunne sammenlignes med andre typer fritidsaktiviteter yngre folk gjerne bedriver. Innenfor denne gruppen fantes det et medlem som fortsatt fisket nesten utelukkende i Søndre Rena, til tross for at hun i utgangspunktet er motstander av de nye fiskereglene. I et annet tilfelle finner vi en person som til tross for sitt nære forhold til elva helt hadde sluttet helt å fiske der. En tredje representant for denne gruppa med yngre, lokale fisker anvendte ulike redskaper i flere av vassdragene i kommunen, og fisket etter alle de artene som er vanligst i de forskjellige elvene og sjøene. Han ga uttrykk for at endringene i Renaelva ikke berørte hans egne fiskeinteresser, og var samtidig mer tilbøyelig til å akseptere fangstreguleringer.

På denne bakgrunn gir den lokalt baserte fokusgruppa anledning til å tegne et bilde av de lokale fritidsfiskerne som en svært sammensatt gruppe. Et stykke på vei svarer dette, som vi skal se senere, godt til resultatene av spørreundersøkelsen der det også framkommer en del variasjoner, ikke minst på grunnlag av alder.

Til tross for ulikheter i tilnæringsmåter til fisket, var alle medlemmene i gruppen samlet om en bekymring over at Søndre Rena skulle bli en elv forbeholdt de oppfatter som et mindretall, nemlig spesialiserte sportsfiskere. Videre var det samstemmighet om at de forvaltningsansvarlige i for liten grad hadde tatt de lokale fiskeinteressene med på råd. I tillegg var det i gruppen en kritisk innstilling til at det var innført like strenge restriksjoner på fangst av harr som på ørret, og man var tilhengere av at fangstbegrensinger på gjedde burde oppheves.

De fleste i gruppen var generelt ikke motstandere av fangsreguleringer som impliserer fang-og-slipp, og heller ikke prinsipielt motstandere av at det burde legges til rette for at Søndre Rena skulle trekke til seg mange tilreisende fiskere. Derimot var man ikke enig i virkemidlene som ble tatt i bruk ettersom det etter deres oppfatning i første rekke ekskluderte lokale fiskere med en høstingsorientert tilnærming. Spesielt blant de eldre ble de dessuten uttrykt liten tiltro til begrunnelsene for tiltakene som hadde blitt gjennomført. Disse fiskerne var mest tilbøyelige til å tilskrive forringelsen av ørret gjeddass predasjon, samt vassdragsreguleringen og fisketrapper og utsetting av ørret som tiltak som etter deres oppfatning ikke fungerer. Slik de ser det vil ikke fangstbegrensinger være til mye hjelp, så lenge de andre problemene ikke blir løst. Som en konsekvens av dette oppfattede misforholdet, ble det argumentert med at de nye fiskereglene i første rekke var motivert elvelaget ønske om å tjene mer penger gjennom en økt tilstrømning til elva.

4.2 Fluefiskerne

Fokusgruppen med fluefiskere besto av seks personer. Fem av disse er bosatt i Hamar-regionen, mens én er bosatt på Rena. Alle definerer seg som lidenskaplige fluefiskere og Renaelva er hovedelven for samtlige. En av informantene opplyser han kan ha så mye som 80 fiskedager i løpet av et år, mens de andre mener de gjennomsnittlig fisker et sted mellom 30 og 40 dager i året i Søndre Rena. De fleste fisker en uke eller så i andre vassdrag lenger nord i landet i løpet av ferien. To av informantene har fisket i elva siden tidlig 80-tall, mens de andre begynte å fiske der fra midten av 90-tallet eller litt senere. To andre fiskere som er bosatt lenger sør i landet skulle opprinnelig ha deltatt, men ble dessverre forhindret. I telefonsamtaler med disse to gikk det fram at selv om den geografiske avstanden er stor, oppfatter de likevel Søndre Rena som en nærområdeelv. I det store og hele hadde de et forhold til elva og en tilnærming til forvaltningsproblematikken som er tilsvarende det som kommer fram i selve fokusgruppen. De fleste av medlemmene i gruppen kjenner hverandre relativt godt gjennom fluefiske i Søndre Rena. I den grad de representerte forskjellige synspunkter, var dette noe de hadde debattert tidligere. Alle befinner seg innenfor et alderspenn mellom 30 og 45 år.

Informantene:

FF1: Rundt 30 år, bosatt i Hamarregionen. Han har fisket i Søndre Rena siden 1994 og har rundt 35 fiskedager i denne elva hvert år.

FF2: Om lag 40 år, bosatt i Hamarregionen. Han har fisket i Søndre Rena siden 2000, og anslår at han hvert år i gjennomsnitt tilbringer 30 dager med fiske der.

FF3: Ca. 45 år, fra Hamarregionen. Siden en gang på 80-tallet har han årlig fisket i Søndre Rena opp mot 80 dager.

FF4: Rundt 30 år, bosatt i Elverumsområdet. Han har fisket i Søndre Rena siden 1995 og tilbringer om lag 30 dager i elva hvert år.

FF5: Ca. 40 år, bosatt i Hamar. Han fisket første gang i Søndre Rena i 1984 og tilbringer om lag 40 dager med fiske i elva hvert år.

FF6: Ca. 30 år, bosatt på Rena. Har fisket i Søndre Rena de siste 10 årene. Han anslår at han har ca. 30 fiskedager der hvert år.

4.2.1 De nye fiskereglene og konsekvensene av dem

Den mest erfarne fluefiskeren tok raskt ordet for å påpeke at de nye kortreglene var til klar gagn for de spesialiserte fiskerne, samtidig som han innså at det samme ikke var tilfelle spesielt for de eldre generalistene og mataukfiskerne som har fisket i elva i årtier.

FF3: - ... de nye kortreglene, for meg er det det beste som har skjedd. Men det er katastrofe for den gamle generasjon, og det må vi ta på alvor. Den såkalte boikotten som har vært de to siste årene – den kommer av at disse karene er forbanna, de nekter å godta det og vil ikke fiske der mer. Det er en del mark- og slukfiskere som er borte, og det er synd. Men vi trenger reglene på grunn av villfisken. Slik jeg ser det, er det bare et tidsspørsmål: Når fisken er større, kommer folk tilbake. Ørreten er allerede større. Om det er færre fisk eller flere, det kan diskuteres, men det har vært en svært positiv endring på 2 år nå.

Gruppen var enig om at de nye reglene trolig vil føre til at en brukergruppe mer eller mindre vil forsvinne, og at en større andel fluefiskere vil komme til i stedet. Samtidig så ble det framholdt at en boikott ikke nødvendigvis dreide seg om at man fisker andre steder, men at det foregår en del fiske både uten fiskekort og framfor alt i strid med reglene. Det siste referer til at en del fiskere ikke slipper ut fisken i henhold til fiskereglene og heller ikke etterlever maksimums-

målsgrensene. Det ble antatt at dette forekommer ved sluk- og markfiske etter harr, men at det også finnes fluefiskere som ikke overholder regelen om *bag limit*. Årsaken til at dette kan i følge fokusgruppen være flere. For det første mente man at ikke alle fiskere er like godt kjent med reglene. For det andre skal det være enkelte generalister som er så sterk motstander av de nye reglene at de i stille protest ser bort fra dem. Disse personene er godt i kjent i elva og kan stikke seg bort på plasser der de ikke blir sett.

4.2.2 Behov for bedre informasjon og mer oppsyn

Det sist punktet henger sammen med det neste, ettersom panelet var enige om at det var alt for lite oppsyn i elva. En informant hevdet at han i løpet av 22 år med fiske i elva hadde møtt oppsyn bare en eneste gang. I den grad det er oppsynsvirksomhet, skjer dette på de mest populære plassene der det er på grunn av mange folk finner sted en ganske klar selvjustis når det gjelder fiskekort og regler, ble det hevdet.

FF3: - Jeg fisker oftere enn dere andre og møter kanskje oppsyn oftere, men skrekkelig lite i forhold til antall dager. Jeg har mange ganger vært en hel uke på en hot spot uten at det har vært oppsyn, de kommer ikke ned til teltplassen.

Det ble i denne sammenheng tatt til orde for at det burde innføres et annet system der det trykkes regler på fiskekortet, sammen med en begrunnelse for hvorfor de er innført. Et annet forslag som ble nevnt er obligatorisk fangstrapport ved sesongslutt.

FF3: - De nye reglene har kommet etter sterkt påtrykk fra interessegrupper, mens det har vært motstand fra annen gruppe. Budskapet har ikke nådd fram til disse, de føler at de får regulering tredd ned over øra. Informasjonen har bare kommet via nettsider og negative oppslag i avisene. Det er ikke de nye reglene i seg selv som skaper konflikter, men måten ting har blitt gjort på.

FF5: - Det må være mer informasjon og begrunnelsen for nye regler. Mark- og slukfiskere må bli overbevist om at de må bruke sirkelkroker med tanke på fang og slipp.

FF3: - Kortene er kliss like – står ikke noen regler der nå heller. Folk kan ikke reglene godt nok, og de får ingen begrunnelse for dem. Utmarksrådet må vise seg og være tydelige på hva de vil – etter 20 år, jeg vet egentlig ikke hvem de er. I tillegg mangler de midler til å gjøre en god nok jobb.

FF1: - Generelt har det vært mye negative omtale både rundt Forsvaret etableringer, dårlig gyting og nye regler. Folk blir bare presentert det negative når de skal sette seg inn i problematikken – og de ser bare det negative.

FF2: De må gjøre info-jobben skikkelig for å fullføre prosjektet. Motstanderne vant debatten i Østlendingen

I tillegg til innvendingene når det gjelder informasjonsvirksomheten var det også enkelte som sådde tvil om motivene for endringen i fiskereglene i Søndre Rena:

FF2: - ... skal elva blir en ren turistattraksjon som fluefiskeelv eller er målet maksimumsmålforvaltning for å bevare storørrestammen? Litt vanskelig å se fokuset her. Satser de på storørret for å selge flere kort, eller er det reproduksjon som er målet? Er tiltaka satt i verk fordi ørrestammen har dårlige gyteforhold eller fordi det skal bli en turistelv?

FF6: - Regelendringen er for å selge kort og tjene penger. Det er ikke forvaltningsmessig tiltak i egentlig forstand.

FF3: - *Det jeg savner er en gjennomført forvaltningstanke. Når det mangler oppsyn, og det ikke er noen skikkelig rapporteringsordning, da virker det ikke seriøst.*

FF3: - *Utmarksrådet og elvelaget er svake her. De har ikke nok hjerte for elva – de ser bare på det som ekstra inntekstskilde. Kommunen er heller ikke engasjert i saka.*

FF5: - *Elvelaget har lite kompetanse på elv, dette er skogfolk. De mangler et forvaltningsorgan som kan biologi, markedsføring, fluefiske ... De er ikke villige til å investere ... Utmarksrådet spør aldri om hva vi mener – de prøver ikke på dialog.*

Videre fulgte en diskusjon der konklusjonen delvis ble at Åmot utmarksråd befinner seg i en posisjon mellom barken og veden. På den ene siden befinner Åmot Elvelag seg. Medlemmen der har i følge fokusgruppen ikke tilstrekkelig kompetanse og interesse når det gjelder forvaltning av elva. På den andre siden blir utmarksrådet utsatt for harde og til dels usaklige angrep i diverse nettforum der det i de siste årene har vokst fram en svært kritisk stemning. Her ble det vist til hvordan debatter og stemninger kan utvikle seg på en mer intens måte i internettforum, sammenlignet med om man møttes ansikt til ansikt. Samtidig ble det framholdt at elvelaget og utmarksrådet etter gruppens mening har vært lite aktive for å skape en dialog med de ulike brukergruppene. Det ble blant annet referert til at den lokale fiskerforeningens tilbud om å drive oppsyn mot et lite vederlag hadde blitt avvist.

4.2.3 Økt fiskepress som følge av regelendringene?

Selv om tilslutningen til regelendringene var entydig i denne fokusgruppa, kom det fram en viss bekymring over at det med tiden kunne bli en for stor tilstrømning av sportsfiskere til Søndre Rena. Spesielt fordi nye fiskere ikke er lokalkjente i elva, vil disse ofte samle seg om de mest kjente stedene.

FF5: - *Det er en balansegang. Dersom det ender opp med alt for mange fiskere, og ennå mer regler – for min egen del ville jeg ha fisket mindre i Søndre Rena. Men jeg ville ikke ha sluttet helt, jeg er alt for glad i elva til det. Det finnes alternativer i elva i dag, så lenge det ikke er flere enn det er der, kan man finne steder og stikke seg bort. Det er derfor elva er så attraktiv i dag.*

FF3: - *Jeg tror ikke på noe folkevandring i Rena. Det er dette elvelaget kanskje ikke ser, at de som blir i elva, de fisker mer.*

FF5: - *Ja, det er mer intensiv fiske fra spesialiserte fiskere. Det er en balansegang; dersom det blir for mange blir det for stor press på noen få steder. Det må være en strategi for å spre folk.*

FF5: - *Spesialiseringen er ekskluderende for mange. Fluesona er ingen god ide. Det som skjer nå er en spesialisering mot en ren fluefiske elv. Vi ser tendensen. Etter min mening må det være alternative regler som er all round for alle. Slik jeg ser det kan fluefiskesona like gjerne fjernes. De som fisker med flue, fisker i områder som er ideelle for fluefiske. Markfiskere finner seg bedre til rette andre deler av elva. Det vil løse opp fisketrykket av seg selv.*

Her følger en diskusjon om fisketrykket. Enkelte hevdet at det er visse *hot spots* som har vært der i mer enn 20 år, og som det ikke uten videre lar seg gjøre å fjerne fisketrykket fra. Hengbruområdet, Rødsbrua, Rødsbakken, Tømmervelta og Lindstadsområdet, ble nevnt her. Noen var opptatt av at de fleste bare kjenner til disse stedene, og at det ligger en utfordring i å gjøre resten av elva bedre kjent for flere. I denne forbindelsen ble det påpekt at sammenstimlingen på beste og meste kjente plassene har blitt et tiltagende problem gjennom effektiv informasjonsutveksling via sms og nettfora:

FF5: - Tidligere brukte folk mange år på å bli kjent i elva. Nå har fiskerne direkte access til 5-6 forskjellige steder i løpet av 5 minutter. Før måtte man utforske elva og finne egne plasser. Selv om "alle" har kjent til hot spottene de ti siste årene eller sånn, har dette akselerert gjennom bruken av sms.

FF5: - Tidligere var det mye familie, camping hele sommeren med folk som fisket med sluk og mark, spesielt ved kanalen, Røstbakken og Tømmervelta hos Paul og Laila. Dette endrer seg nå. Det har blitt flere fluefiskere de siste årene. Det er vanskelig å anslå hvor mange, men det har økt betydelig. Jungeltelegrafen setter Rena på kartet.

FF3: - Selv på nettet i dag tviholder mange fortsatt på stedene sine. Dermed får noen få steder mye besøk. Atnaelva er omtrent like bra, men det er lite åpenhet om det.

FF5: - Det kan bli et problem på sikt, om det blir for mye fokus på fluefiske, sammenlignet med visse områder. Det ekskluderer andre som ikke fisker med flue, og det blir en smerteterskel med hensyn til naturopplevelse for egen del.

Her blir det siktet til at for store ansamlinger av fiskere skaper en stresset situasjon som ikke bare går utover fiskemulighetene, men også naturopplevelsen som en viktig side ved fisket.

FF2:- Det er forskjell på gamle og nye fluefiskere. De nye stresser og glemmer opplevelsen rundt. De er mer gira og det blir frustrasjon, aggresjon og en del konflikter. Økende trykk kan forsterke konfliktene.

FF3: - Også de nye er opptatt av natur. Vi må ikke overgeneralisere. Det finnes tendenser, men – storørretjakt gjør en gira enten man er ny eller gammel gamet.

FF5: - Det må ikke komme dit hen at det blir soner med tak på antall kort. Dessuten, hvor mye tåler fisken å bli satt ut igjen mange ganger?

FF3: - Rena er ingen nybegynner elv, du kan være uheldig og oppleve en uke uten fisk. Når du ikke kjenner klekking, steder, variasjoner i elva, kan det gå slik. Gleden ved å lære elva å kjenne, det skal ikke være enkelt. Men turister vil ha det tilrettelagt; og tilfeldig turist har liten sjanse. De andre som kommer hit mindre som turister, de forbereder seg.

Det hersker altså en viss bekymring for at Søndre Rena skal bli for populær blant fluefiskere, og at det vil bli en tilstrømning som gjør at det blir liten plass til hver enkelt, sammenlignet med hvordan forholdene er i dag. Dette må sees i lys av at disse fiskerne har "regjert" i elva i mange år – og nok ser på Søndre Rena som "sin" elv. Det er verdt å legge merke til at de frykter at resultatet av økt popularitet vil bli en ordning der elva deles inn i flere soner med et tak på antall fiskekort som kan selges i døgnet.

4.2.4 Om settefisk, gjedde, harr og fredningsbestemmelser

I panelet var det alminnelige enighet om at settefiskproduksjonen var lite hensiktsmessig og i forvaltningssammenheng et ressursløseri. Utsagnet under summerer opp gruppens holdninger i denne saken:

FF1: - ... det koster penger å legge til rette for dette. Det er god økonomi i settefiskproduksjonen, men innerst inne vet de at dette er bare tull. De tar ikke forskeres råd på alvor, for økonomi ligger i bunn her. Fisketrapper fungerer heller ikke, fisken finner ikke trappa slik som i Lågen. Fisken har tilpasset seg forholdene i elva. Den klarer seg uten vandring, selv om de finnes en vandrende bestand på nedsiden av demningen.

Gruppen var også enstemmig i argumentet om at gjeddebestanden med fordel kunne bli fisket hardt på. Slik de ser det er det ingen økonomi i gjeddefiske i elva. Gjedda er for lite, sammenlignet med den man kan få bare en halv times biltur unna.

I denne forbindelsen ble også harren brakt på banen:

FF5: - Når harren ikke er fredet i gytetida på vårparten, vitner det om at forvaltningspolitikken ikke er seriøs. I stedet burde man forlenge sesongen etter at ørreten er fredet.

Her ble det av andre påpekt at en forlenget harrsesong ville medføre en risiko for at enkelte vil la seg friste til å fiske etter ørret også. Andre igjen pekte på at det for ikke lang tid tilbake har framkommet kunnskap om at ørret gyter en måned senere enn det som er lagt til grunn i bestemmelsene. Slik kunne sesongen før ørret også vare noe lenger, ble det hevdet.

FF5: - At harr er fritt vilt i gytetida, mens ørret er fredet en måned før gytetida, det henger ikke logisk sammen.

4.2.5 Om båttrafikken

Bruk av båt, kajakk og kano har lenge vært populært i Rena. De eldre mataukfiskerne har dette som tradisjon, å drifte i båt nedover elva. I de senere årene har bruk av kano og særlig kajakk blitt populært blant fluefiskerne. Det forekommer også en del kajakk og kano i andre friluftslivssammenhenger enn ved fiske. Gruppen ga inntrykk av at det finnes en del motsetninger her. En ting er at visuelt synlig trafikk på vannet ofte kan oppleves som et irritasjonsmoment for de som fisker fra land. Et annet forhold er at det kan forstyrre fisket og at det kan oppstå konkurransesituasjoner om den samme fisken.

4.2.6 Forsvaret

De eksisterte en sterk bekymring over utviklingen av Forsvarets tilstedeværelse. Det ble referert til at Forsvaret hadde uttalt at man ikke lenger kunne opprettholde øvingsfrie perioder, heller ikke på sommeren. Det var enighet om at inntil i dag har få eller ingen latt være å fiske i elva pga Forsvaret, men dersom det de øvingsfrie periodene oppheves, mente man at dette vil skje. I særlig grad ville det komme et stort frafall dersom Forsvaret utvider øvingsaktiviteten inn i gyteperioder. Ørretbestanden har, slik fokusgruppa så det, blitt bedre til tross for Forsvaret. Det er imidlertid i tiden framover at de reelle effektene av Forsvarets virksomhet vil vise seg, mener de, og det vil i stor grad avhenge av på hvilken måte øvingsaktiviteten vil ekspandere.

4.2.7 Vassdragsreguleringen

Det var enighet om at spesielt variasjoner i vannstanden skaper problemer. Her siktes det ikke bare til de umiddelbare fiskemulighetene, men i like stor grad til at ved store, raske nedtappinger hender det at det blir mye døde vårflyelarver. På det meste tappes elva ned med 60 cm, mens mindre dramatiske tapperinger der vannstanden synker med 20 cm oppfattes mer som et generelt irritasjonsproblem, ble det framholdt. Hovedinnvendingen er at nedtappingene skjer over et for kort tidsrom. Dersom nedtappingen hadde skjedd langsommere ville ikke insektslivet lide samme skade. Et annet problem som ble påpekt er at helgefiskerne ofte blir lidende ettersom vannstanden ofte øker betydelig i løpet av fredag for så å tas ned igjen på mandager. Dette skaper dårlige fiskeforhold.

4.2.8 Forbedringsmuligheter

Dersom vi ser bort fra uroen over Forsvarets øvingsaktiviteter og bekymringer omkring at for mange fluefiskere skal finne veien til Søndre Rena, råder det generelt en optimisme omkring utviklingen i elva. Hovedårsaken er de nye reglene og framfor alt at fisken er i ferd med å bli større som følge av regelen om maksimumsmål. Det er også en klar tendens til at hver enkelt

fisker tilbringer mer tid i elva. Slik sett blir presset større, selv med færre fiskere. Gruppen ser samtidig at det finnes forbedringspotensialer. Spesielt ble det etterlyst en kartlegging av fangst gjennom et fangsrapporteringssystem og ordninger som fordeler fiskerne bedre utover i elva.

Rapporteringssystemet for fangst av settefisk ble kritisert i den forbindelse. I dag foregår det i form av brev eller e-post til Fylkesmannen. Dette oppfattes som tungvint, men også inspirerende ettersom man ikke mottar noen form for tilbakemelding. Et elektronisk basert rapporteringssystem ville være å foretrekke, ble det hevdet. Videre ble det påpekt at det man generelt får lite settefisk, med mindre man fisker langt nede i elva.

Enkelte stilte seg også kritisk til den lave prisen på fiskekort. Det ble i den sammenheng argumentert for at dersom inntektene i større grad brukes til tilretteleggingstiltak som kommer den enkelte fisker direkte til gode (for eksempel utedoer, rydding av stier, forbedring av teltplasser) og på en tydelig kommunisert måte til effektiv forvaltningsarbeid, ville de fleste godta prisøkninger. Det viktige er at folk kan få muligheten til å se at ens egne interesser er tjent med en prisøkning, ble det framholdt.

4.2.9 Oppsummering

I denne gruppa ble nedgangen i fiskekortsalget sett i perspektiv av at det etter deres mening stadig blir en større gruppe som tilbringer flere timer i elva på ett og samme fiskekort. Selv om antall solgte kort har gått noe ned, er de ikke sikre på om det fiskes mindre målt i antall timer. Fluefiskerne var i første rekke glade for regelendringene og mente at de allerede kunne se effekter i form av at forekomsten av stor ørret er merkbart bedre.

Samtidig er de bekymret over at de nye reglene og sona etter deres mening har blitt gjennomført på en måte som har skapt unødvendige motsetninger. I første rekke dreier dette seg om at tiltaket ikke framstår som ledd i en større forvaltningsmessig plan. Dessuten blir det etterlyst et bredere informasjonsarbeid som kan formidle tiltakene på en slik måte at fiskerne forstår hensikten med dem. Selv om de hilser de nye fangstbegrensningene velkommen, er de samtidig opptatt av at elva kan bli for populær blant fluefiskerne og mener at fiskepresset har blitt stort på de mest kjente plassene. Dette siste problemet ble knyttet til en oppfatning av at det i økende grad kommer fiskere til som i liten grad kjenner elva og at informasjon utveksles raskt via sms og internett. På denne bakgrunnen etterlyser gruppa tiltak som kan spre fiskerne til andre og mindre kjente steder i Søndre Rena.

4.3 Oppsummering av fokusgruppeintervjuene

I fokusgrupper som dette finner det lett sted en dynamikk der samtalerne og diskusjonene gjerne fører til at bestemte synspunkter og perspektiver blir formulert krassere enn de ellers ville ha blitt. Vi kan selvfølgelig heller ikke gå ut fra at de to fokusgruppene er representative for hhv. lokalt bosatte fiskere og for fluefiskere som ofte fisker i Søndre Rena. Gruppen med fluefiskere representerer i første rekke fiskere med lang fartstid i elva, og fluefiskere som har kommet til i de senere årene kan i noen henseender tenkes å ha andre synspunkter og holdninger. På den andre siden kom det i gruppen med lokale fiskere fram en del variasjoner, spesielt i måten de lot seg berøre av regelendringene i Søndre Rena. Skillelinjene gikk her i første rekke mellom de yngre og eldre. Ikke desto mindre var gruppen samlet om en kritisk innstilling til at regelendringene i elva hadde skjedd uten at lokale fiskere hadde blitt tatt med på råd.

De to gruppene adskilte seg i første rekke ved at fluefiskerne var ubetinget positive til reglene om *bag limit* og maksimumsmål som gjelder i dag, men gruppen med lokale fiskere jevnt over var negative. Grunnen til denne forskjellen synes å være festet til at majoriteten av medlemmene i gruppen av lokale fiskerne har en høstingsorientert tilnærming til fisket. Det er også en viss forskjell i forståelsen av hvilke motiver som ligger bak gjennomføringen av regelendringene i Søndre Rena. I gruppen med lokale fiskere var det en dominerende oppfatning at de nye

reglene i første rekke var motivert av økonomiske hensyn fra elvelagets side. Fluefiskerne var mer nyanserte i dette henseendet, men også her ble det uttrykt bekymring over at hensikten i første rekke var å tiltrekke seg turister gjennom en ørretstamme med stor fisk.

5 Spørreundersøkelsen

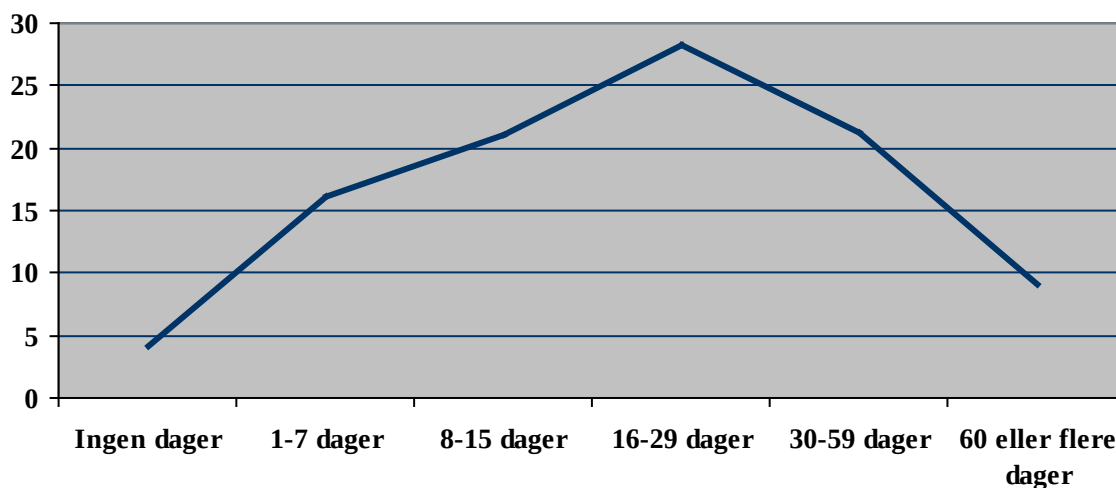
Fra og med denne delen av rapporten vil det bli tatt utgangspunkt i spørreundersøkelsen når det gjelder holdninger og preferanser til fiske generelt og i Åmot og Søndre Rena spesielt. Først vil det bli sett nærmere på utvalget av fiskerne som har svart på spørreskjemaene og kartlegge deres bakgrunn med tanke på hvor ofte de fisker, hvilke metoder som brukes og hvilke preferanser de har når det gjelder fiskearter. Deretter vil resultatene for de delene som setter fokus på fiske i Åmot og Søndre Rena bli presentert og analysert.

5.1 Fiskeinnsats og preferanser for metoder og fiskearter

5.1.1 Totale antall dager med fiske

Nesten halvparten av utvalget oppgir å ha vært på fisketur et sted mellom 8 og 29 dager i løpet av 2008. Ca. 30 % hadde fisket mer enn 30 dager, mens 16 % hadde fisket 7 eller færre dager. Dersom minimum er 8 dager og maksimum er 59 dager faller mer enn 70 % av fiskerne relativt jevnt fordelt innenfor denne kategorien (figur 4).

I en kundeundersøkelse blant innlandsfisketurister på Østlandet som ble foretatt i 2007 og 2008 fisket kundene i gjennomsnitt mellom 20 og 25 dager etter ferskvannsfisk (Øian & Dervo 2009). Ser vi på gjennomsnittet for de som har fisket mellom 1 og 59 dager i dette utvalget, blir det ca. 19 dager. Siden det er 42 respondenter som har fisket 60 dager eller mer, blir det reelle gjennomsnittallet høyere og trolig på nivå med undersøkelse blant fisketuristene. Slik sett kan det konkluderes med at fiskerne i dette utvalget er relativt aktive fiskere.

Figur 4: Antall dager med fiske i 2008, prosentandel respondenter i venstre kolonne (n=460)

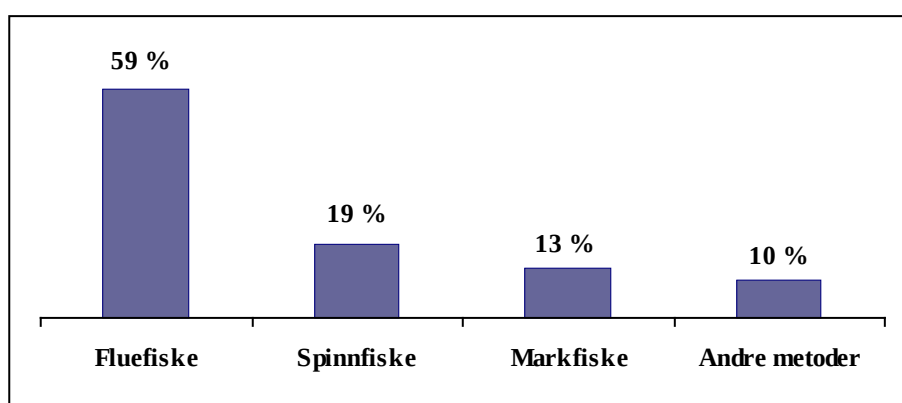
5.1.2 Fiskemetoder og redskapsbruk

Nærmere 40 % av respondentene oppgir at de *alltid* bruker flue når de fisker (tabell 9). Bare vel 13 % bruker *aldri* denne metoden. Til sammen er ca. 67 % som oppgir at de bruker flue *nesten alltid* eller *alltid*. Tilsvarende prosentandel for spinnfiske og markfiske er hhv. er 44 og 32. Dette viser at fluefiske er mest populært blant respondentene.

Ser vi på forholdet mellom de 316 fiskerne (68,7 % av hele utvalget) som oppgir at de *alltid* bruker en bestemt metode, er det ca. 58 % som oppgir at de alltid bruker flue. Om lag 19 % oppgir at de alltid driver med spinnfiske, mens tilsvarende tall for markfiske er 13 %. Ca. 10 % sier de alltid fisker med andre metoder (figur 5).

Tabell 9: Hyppighet i bruk av fiskemetoder (n=460)

Hyppighet	Spinnfiske		Markfiske		Moderne meite		Fluefiske		Isfiske		Annet	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Aldri	63	13,7	117	25,4	369	80,2	61	13,3	174	37,8	382	83,0
Nesten aldri	67	14,6	76	16,5	38	8,3	28	6,1	108	23,5	21	4,6
Av og til	129	28,0	120	26,1	35	7,6	62	13,5	112	24,3	40	8,7
Nesten alltid	140	30,4	107	23,3	10	2,8	126	27,3	45	9,8	14	3,0
Alltid	61	13,3	40	8,7	8	1,7	183	39,8	21	4,6	3	0,7
Totalt	460	100,0	460	100,0	460	100,0	460	100,0	460	100,0	460	100,0

Figur 5: Prosentvis fordeling mellom respondenter som oppgir at de *alltid* bruker en bestemt fiskemetode/redskap (n=316)

5.1.3 Hvilke arter fiskes det mest etter?

Når det gjelder hvilke arter det fiskes mest etter, er ørret den arten som er mest populær. Bare ca. 7 % fisker aldri etter ørret, mens det er ca. 38 % av utvalget som fisker 21 dager eller mer etter denne arten. Harr er også en populær art. Likevel er det mer enn en fjerdedel som oppgir at de aldri har fisket etter arten, og det er bare under 6 % som sier de fisker 21 dager eller mer etter harr. Om lag 40 % har fisket etter røye, abbor eller gjedde, men i motsetning til ørret og harr er det få som har fisket mer enn 5 dager etter disse artene. Litt mer enn en fjerdedel har fisket etter sik i 2008. Også her er det snakk om relativt sett få dager med fiske (tabell 10).

Når det gjelder laks og sjørøret i ferskvann er det i begge tilfeller snakk om ca. 25 % av utvalget som har fisket etter disse artene. Om lag 35 % av disse hadde fisket 6 dager eller mer etter disse artene. Sjørøye og karpe er de to artene som det blir fisket minst etter. I begge tilfeller hadde godt under 10 % av utvalget hadde fisket etter disse artene og svært få av disse igjen hadde fisket mer enn 5 dager. Noe under halvparten har bedrevet saltvannsfiske i løpet av 2008. Om lag 50 % av disse har fisket etter saltvannsfisk mellom 1 og 5 dager.

Tabell 10: Antall dager med fiske etter ulike fiskearter i; prosentvise andeler av utvalget 2008 (n=460)

Art	Aldri	1-5 dager	6-10 dager	11-20 dager	Mer enn 21 dager
Ørret	6,7	17,0	13,5	24,3	38,3
Harr	27,4	27,2	16,3	16,3	5,7
Saltvannsfiske	53,5	23,3	10,7	7,2	5,4
Abbor	57,0	24,3	9,3	4,3	5,0
Røye	59,3	27,6	8,3	3,7	1,5
Gjedde	60,0	23,0	7,6	4,1	5,2
Sik	73,0	15,2	5,7	2,8	3,3
Sjørøret (ferskv.)	75,7	16,1	4,3	2,0	2,0
Laks (ferskv.)	76,7	14,3	4,8	2,8	1,3
Sjørøye (ferskv.)	92,4	6,1	0,9	0,4	0,2
Karpefisk	93,9	4,1	1,3	0,2	0,4

5.1.4 Verdsetting av arter i forbindelse med sportsfiske

Utvalget ble også spurt om hvilke arter som har størst verdi i sportsfiskesammenheng. På samme måte som det er redegjort for ovenfor, ble hver art rangert på en 5-delt skala der lav verdi er 1 og høy verdi er 5. Mer enn 88 % av respondentene ga ørret høyest verdi (5) (tabell 11). Den arten som får nest høyest rang er en fisk som for øvrig ikke finnes i Søndre Rena, nemlig røye. 40 % ga denne arten score 5. Når det gjelder laks og sjørøret i ferskvann er det rundt regnet en fjerdedel som gir disse artene høyest rang. I dette tilfellet er det imidlertid stor spredning siden godt over en tredel også rangerer disse artene lavest. Harr er en aktuell art i mange av vassdragene i området. Det er noe over 20 % som gir denne arten score 5 (dvs. høy verdi). Gjedde, abbor, sik og spesielt karpe rangeres gjennomgående lavest.

Tabell 11: Verdsetting av arter i forbindelse med sportsfiske; prosentvis fordeling 5-delt skala (n=460)

Art Verdi	Ørret	Røye	Laks i ferskv.	Sjørøret i ferskv.	Harr	Salvanns -fisk	Sjørøye i ferskv.	Gjedde	Abbor	Sik	Karpe
Lav verdi (1)	0,0	15,9	38,5	36,1	12,8	30,9	46,1	45,9	41,3	46,5	82,2
Ganske lav verdi (2)	0,0	6,5	4,8	5,4	10,4	10,2	7,0	18,5	21,1	15,4	10,0
Middels verdi (3)	3,0	17,4	16,1	17,2	28,5	23,7	15,0	20,7	23,7	23,5	5,9
Ganske høy verdi (4)	8,5	20,2	13,3	15,4	27,0	18,0	15,2	7,6	8,7	10,4	0,2
Høy verdi (5)	88,5	40,0	27,4	25,9	21,3	17,2	16,7	7,4	5,2	4,1	1,7
Totalt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

5.1.5 Oppsummering

At ørret rangeres høyest stemmer godt med at ørret også er den fisken det fiskes mest etter. Det mest overraskende er kanskje at røye rangeres så vidt høy til tross for at det er relativt få som oppgir at de fisker etter denne arten, og at de som gjør det fisker forholdsvis få dager. Som det gikk fram av tabell 10, som viser antall dager det blir fisket etter de ulike artene, er det betydelig større fiskeinnsats etter harr enn røye.

5.2 Overnattinger, reiselengder og forbruk i forbindelse med fiske

I denne delen vil respondentenes bakgrunn som fiskere bli belyst ved å kartlegge hvor ofte de overnatter i forbindelse med fiske, hvor mye de reiser og hva de samlet sett bruker på fiske som aktivitet. Resultatene vil blant annet gi oss indikasjoner på hvor aktive fiskerne er, samt i hvor stor utstrekning de fisker andre steder enn i umiddelbar nærhet av hjemmet.

I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å anslå hva de bruker på fiske samlet sett i løpet av ett år. Det er grunn til å påpeke at disse tallene er usikre ettersom det er en allmenn tendens til at folk underestimerer eget forbruk i denne sammenhengen. Forbrukstallene vil derfor ikke bli tillagt noen avgjørende vekt i analysen av dataene.

5.2.1 Overnattinger

Nærmere 85 % oppgir at de har overnattet minst en gang i forbindelse med en fisketur (tabell 12). Godt og vel 5 % har overnattet 30 dager eller mer. Det er 17 % som overnattet mellom 16 og 29 netter, mens om lag 25 % har overnattet fra 8 til 15 netter. Til sammen er noe over 37 %

som har overnattet 1 til 7 netter. Et rundt anslag tilsier at hver respondent har overnattet ca. 10 ganger i forbindelse med fiskereiser i 2008.

Det er ca. 15 % som sier at de *ikke* har overnattet i forbindelse med fiske i 2008, mens bare 10 % (46 respondenter) oppgir at de har betalt for en fiskeferiepakke (tabell 13). Av disse har 73 % (33 personer) betalt for fiskeferiepakker bare én gang, 5 personer (4,3 %) har betalt 2 ganger og 6 personer (13,0 %) har betalt 3 ganger. Bare én person (2,8 %) har betalt 4 ganger.

Tabell 12: Antall netter med overnattinger i 2008

Antall overnatting	Antall	Prosent
Ingen	70	15,2
1-7	78	37,4
4-7	94	20,4
8-15	116	25,2
16-29	78	17,0
30 eller fler	24	5,2
<i>Total</i>	<i>460</i>	<i>100,0</i>

Tabell 13: Andel respondenter som har betalt for overnatting i forbindelse med en fiskeferiepakke i 2008

Antall overnatting	Antall	Prosent
Betalt	46	10,0
Ikke betalt	414	80,0
<i>Total</i>	<i>460</i>	<i>100,0</i>

5.2.2 Forbruk på fiske

Det er store forskjeller på hva informantene bruker på fiske samlet sett i løpet av et år. På spørsmål om hva de brukte i løpet av 2008, oppgir 14,2 % å ha brukt mer enn NOK 20 000 (tabell 14). Av disse oppgir 4 personer at de har brukt NOK 100 000 eller mer. Hovedtyngden ligger mellom 1 000 og 20 000 ettersom til sammen 72,9 % oppgir et forbruk som ligger innen for dette. Forbruket fordeler seg relativt jevn over denne skalaen.

Tabell 14: Samlet forbruk på fiske i 2008

Samlet forbruk	Antall	Prosent
0	2	0,4
Under 1000 kr	58	12,6
1000 – 4 999 kr	182	39,6
5000 – 19 999 kr	153	33,3
20 000 – 99 999 kr	61	13,3
100 000 kr eller mer	4	0,9
<i>Total</i>	<i>460</i>	<i>100,0</i>

5.2.3 Samlet reiselengde i forbindelse med fiske i 2008

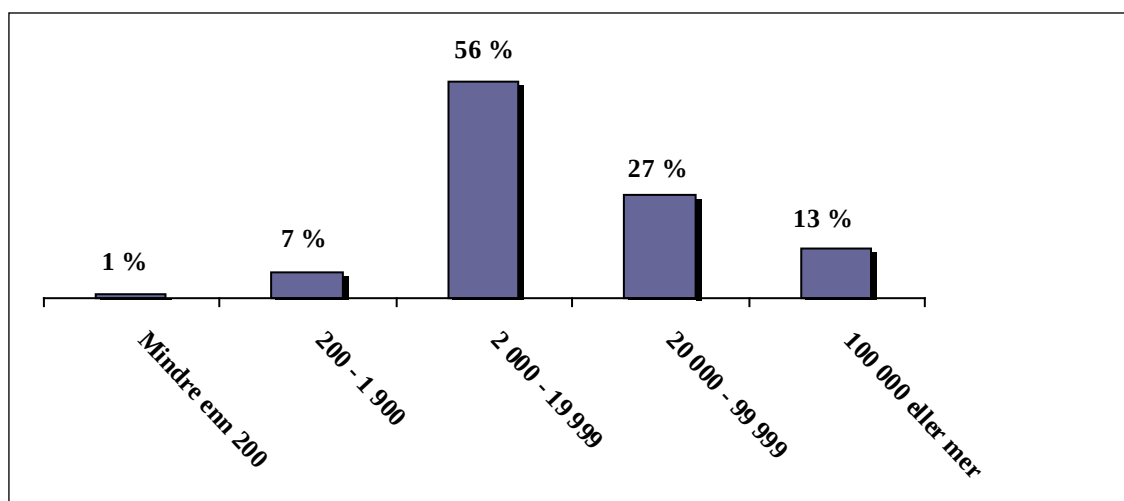
Nærmere halvparten anslår at de har reist 500 km eller mer i forbindelse med fiske i 2008 (tabell 15). Ca. 9 % har reist mindre enn 50 km i løpet av samme år, mens over 42 % har reist mellom 50 og 499 km. Til sammen er det dermed ca. 18 % av utvalget som oppgir å ha reist *mindre* enn 100 km, mens de resterende 82 % hadde reist *mer* enn 100 km. Disse tallene kan på den ene side indikere at mange av de som har besvart spørreundersøkelsen bor utenfor Åmot. På den andre siden er det sannsynlig at en god del fiskere som er bosatt i Åmot kommune reise mer enn 500 km i forbindelse med fiske i løpet av et år.

Tabell 15: Samlet reiselengde i forbindelse med fiske i 2008

Samlet reiselengde (km)	Antall	Prosent
9 eller mindre	22	4,8
10 - 49	20	4,3
50 - 99	40	8,7
100 - 299	70	15,2
300 - 499	84	18,3
500 eller mer	224	48,7
<i>Total</i>	460	10,0

5.2.4 Størrelse på bosted

Noe over 7 % av utvalget er bosatt på steder med innbyggertall lavere enn 2000 (figur 6). Godt over halvpart bor på steder med mellom 2 000 og 19 999 innbyggere, mens litt mer enn en fjerdedel oppgir at hjemstedet deres har mellom 20 000 og 99 999 innbygger. 13 % er bosatt i større byer med 100 000 eller flere innbyggere. Disse tallene innebærer at 40 % av utvalget bor i på steder med over 20 000 innbyggere. Med andre ord preges utvalget preges av at mange er bosatt i forholdsvis folkerike kommuner. Dette svarer for så vidt godt til at nesten halvparten av respondentene i løpet av 2008 reiste 500 km eller mer i forbindelse med fiske. På den andre siden er det alltid grunn til å reise spørsmål ved hva det vil kunne innebære at fiskerne har en mer urban versus rural tilknytning. Vi bør *ikke* ta for gitt at dette impliserer en grunnleggende forskjell i tilnærmingen til fiske i den forstand at urbane fiskere i alminnelighet er spesialiserte sportsfiskere, mens rurale er generalister som driver med matauk.

Figur 6: Prosentvis fordeling med hensyn til antall innbyggere på respondentenes bosted (n=460)

5.3 Holdninger til fangst og regulering av fangst

For å måle holdninger og preferanser når det gjelder fangst og regulering av fangst har vi ved hjelp av en 5-delt skala bedt respondentene ta stilling til et sett med utsagn om som på ulike måter belyser temaet. Skalaen er utformet slik at 1 står for *helt uenig*, 2 for *enig*, 3 for *nøytral*, 4 for *enig* og 5 for *helt enig*. På bakgrunn av dette kan det regnes ut gjennomsnittscore for utvalget som helhet, for ulike segmenter av respondenter i utvalget, samt en prosentvis svarfordeling.

I tabell 16 gjengis gjennomsnittscore for hele utvalget. Følgende utsagn har gjennomsnittscore som er høyere enn 3. det vil si på den siden av nøytral som heller i retning av at man er enig utsagnet: *Størrelsen på fisken er viktig for en god fiskeopplevelse* (3.7). *Jeg er like fornøyd med en fisketur selv om jeg ikke får fisk, totalopplevelsen er det viktigste* (3.5), *Det er viktig for meg å spise den fisken jeg fanger* (3.2) og *Jeg er like fornøyd med fisketuren selv om jeg må slippe ut fisken jeg får* (3.2). Utsagnene *Jeg er like fornøyd med fisketuren enten jeg fanger utsatt fisk eller villfisk*, *Jeg er positiv til innføring av soner hvor kun fluefiske er tillatt* og *Jo mer fisk jeg får, desto mer fornøyd er jeg* ender alle opp med en gjennomsnittscore på 3.0. *Jeg er ikke tilfreds med en fisketur uten at jeg fanger i alle fall én fisk*, *Gleden ved å fange en fisk forsvinner dersom den må slippes ut igjen*, *Det bør være tillatt å bruke alle former for håndredskap over alt* og til sist *Fisken som jeg selv fanger er en viktig del av min husholdning* er de utsagnene utvalget i gjennomsnitt er uenige i (score fra 2.8 til 2.2).

Her kommer det fram at utsagn som formulerer en positiv innstilling til fangstbegrensninger og fluefiskesoner scorer forholdsvis høyt dersom vi ser utvalget under ett. Med unntak av utsagnet om at det er viktig for en å spise den fisken man fanger, scorer de utsagnene som heller i retning av en verdsettelse av fiske som matauk i gjennomsnitt lavere.

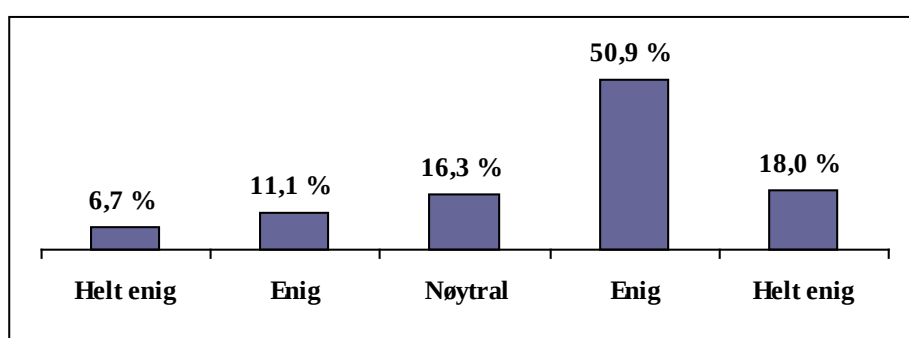
Når vi ser på forholdene mellom de ulike segmentene, kommer det likevel fram at det gjennomgående er mindre signifikante forskjeller mellom fluefiskerne og de som fisker med andre metoder, enn mellom de fisker få dager og de som fisker mange dager i løpet av et år, samt mellom personer som har fisket i Søndre Rena etter at de nye reglene ble innført i 2007 og de som ikke har det. På samme måte er det en del signifikante differanser mellom aldersegmentene.

Tabell 16: Holdninger til fangst og regulering av fangst, 5-delt preferanseskala
(1=helt uenig, 2=uenig, 3=nøytral, 4=enig, 5=helt enig) (n=460)

Utsagn	Gj.snittscore
Størrelsen på fisken er viktig for en god fiskeopplevelse	3.7
Jeg er like fornøyd med en fisketur selv om jeg ikke får fisk, totalopplevelsen er det viktigste	3.5
Det er viktig for meg å spise den fisken jeg fanger	3.2
Jeg er like fornøyd med fisketuren selv om jeg må slippe ut fisken jeg får	3.2
Jeg er like fornøyd med fisketuren enten jeg fanger utsatt fisk eller villfisk	3.0
Jeg er positiv til innføring av soner hvor kun fluefiske er tillatt	3.0
Jo mer fisk jeg får, desto mer fornøyd er jeg	3.0
Jeg er ikke tilfreds med en fisketur uten at jeg fanger i alle fall én fisk	2.8
Gleden ved å fange en fisk forsvinner dersom den må slippes ut igjen	2.4
Det bør være tillatt å bruke alle former for håndredskap over alt	2.3
Fisken som jeg selv fanger er en viktig del av min husholdning	2.0

5.3.1 Betydningen av størrelsen på fisken for en god fiskeopplevelse

Utsagnet om størrelse på fisken fikk gjennomsnittscore på 3.7 (tabell 16). Dette er nærmere enig enn nøytral. Totalt er det ca. 69 % sier seg enig eller helt enig i dette utsagnet, mens til sammen 18 % tar motsatte standpunkter (figur 7). Det er ingen signifikante forskjeller når vi sammenligner ulike segmenter. Selv i de segmentene der man ellers finner en orientering mer i retning av tradisjonelt fiske i form av matauk osv. er gjennomsnittscore omtrent den samme som i alle andre segmenter. Med andre ord ser det ut til at det er alminnelig enighet om at størrelsen på fisken har betydning for en god fiskeopplevelse.

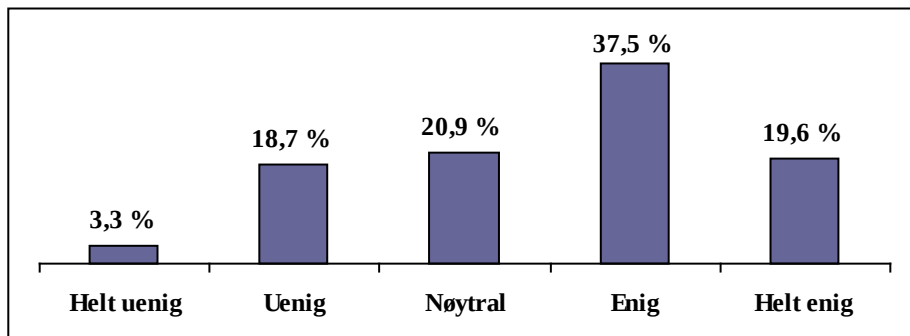

Figur 7: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Størrelsen på fisken er viktig for en god fiskeopplevelse", 5-delt skala (n=460)

5.3.2 Fisketurer uten å få fisk

Nest høyest gjennomsnittscore fikk utsagnet om at man er like fornøyd med en fisketur selv om man *ikke* får fisk, og at totalopplevelsen er det viktigste (3.5) (tabell 16). Til sammen er det mer enn 57 % som sier de er enige eller helt enige i dette utsagnet, mens 22 % sier det motsatte

(figur 8). Segmentet som består av personer med et lavt antall fiskedager i løpet av 2008 ligger samlet sett noe under gjennomsnittscoren (3.3), mens de som har fisket mange dager ligger så vidt over (3.6) ($p=0.008$). En tilsvarende signifikant forskjell viser seg når vi sammenligner de som fisker 20 eller færre dager etter ørret og de som fisker oftere (tabell 17). Her er snittscore hhv. 3.4 og 3.7 ($p=0.013$). På denne bakgrunn er det mye som tyder på at de minst aktive fiskerne har en viss overrepresentasjon blant de som ikke kjenner seg igjen i utsagnet. Med andre ord er det en tendens til at jo sjeldnere man fisker, desto viktigere blir det å få fisk.

Figur 8: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Jeg er like fornøyd med en fisketur selv om jeg ikke får fisk, totalopplevelsen er det viktigste", 5-delt skala (n=460)

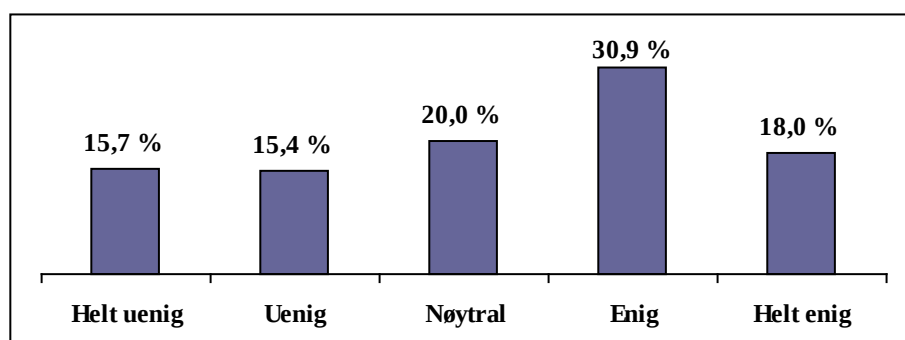
Tabell17: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagn om at man like fornøyd med en fisketur selv om man ikke får fisk og at totalopplevelsen er det viktigste.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.35	.082	.008
16 eller flere dager med fiske	270	3.63	.065	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.42	.067	.013
21 eller flere dager med ørretfiske	176	3.68	.078	

5.3.3 Betydningen av å spise fisken man fanger

Utsagnet *Det er viktig for meg å spise den fisken jeg fanger* har en gjennomsnittscore på 3.2 (tabell 16). Til sammen er det ca. 49 % som sier at de er enige eller helt enige i at det er viktig for dem å spise fisken de fanger. En noe lavere andel sier det motsatte (litt over 31 %) (figur 9). Med andre ord er det knapt halvparten av utvalget som i varierende grad finner at det viktig å kunne spise fisken.

Generelt kan det se ut til at det med høyere alder og få fiskedager blir det viktigere å spise fisken (tabell 18): Segmentet som består av personer på 40 år eller mer var tilbøyelig til å være enige i utsagnet om at det er viktig å kunne spise fisken (gjennomsnittscore 3.5), mens segmentet som utgjøres av personer under 40 år heller på sin side mot uenighet ettersom gjennomsnittscore her ligger så vidt under 3 (nøytral) ($p=0.000$). Her er det også en klar signifikant forskjell mellom segmentene som er delt inn på bakgrunn av om man har fisket eller ikke i Søndre Rena etter at de nye reglene ble innført i forkant av 2007-sesongen. De som ikke har fisket i elva er tilbøyelige til å være enig i utsagnet (gjennomsnittscore 3.6), mens andre ligger rundt nøytralt ($p=0.001$). Det samme forholdet gjelder når vi sammenligner respondentene med få og mange fiskedager (gjennomsnittscore hhv. 3.5 og 3.0, $p=0.000$).

Figur 9: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det er viktig for meg å spise den fisken jeg fanger", 5-delt skala (n=460)

Tabell 18: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagn om at det er viktig for en å spise den fisken man fanger.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Under 40 år	205	2.89	.093	.000
40 år eller mer	255	3.45	.080	
15 eller færre dager med fiske	190	3.46	.092	.000
16 eller flere dager med fiske	270	3.02	.082	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.57	.115	.001
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.07	.074	

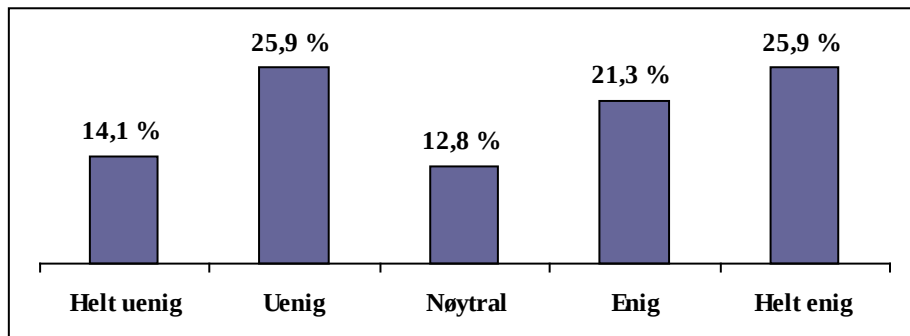
5.3.4 Fisketuren der man må slippe ut fisken igjen

Utsagnet om at man er like fornøyd med fisketuren selv om man må slippe ut fisken får også en gjennomsnittscore på mer enn nøytral (3.2) (tabell 16). Slik sett er det samlet sett verken en markant tilslutning eller motstand mot regler som innebærer fang-og-slipp. Imidlertid er det stor spredning i utvalget her. Totalt har 40 % markert at de er uenige eller helt uenige i utsagnet, mens litt over 47 % er enige eller helt enige (figur 10). Her er det en klar polarisering ettersom nesten 26 % sier seg helt enig i at man er like fornøyd selv om fisken må slippes ut og vel 14 % sier de er helt uenig i dette.

Her får vi dessuten en signifikant forskjell mellom de som benytter seg av forskjellige metoder og de som oppgir at de alltid fisker med flue (tabell 19): I det første segmentet er snittscoren 3.3, mens det blant fluefiskerne bare er 2.9 ($p=0.011$). Denne forskjellen er overraskende i den forstand at man skulle forvente at fluefiskerne i større grad er spesialiserte sportsfiskere som ser egeninteressen tjent ved at stor fisk settes ut igjen. Kanskje står vi her ovenfor en indikasjon på at segmentet med fluefiskere ikke er så ensartede som for eksempel fokusgruppeintervjuet kunne tyde på.

Dersom vi ser nærmere på aldersegmentene, er resultatet i tråd med tendenser ellers i materialet (tabell 19): Blant respondenter under 40 er gjennomsnittscore 3.5, mens tilsvarende tall for de over 40 er 2.9 ($p=0.000$). Dette kan tolkes som at yngre fiskere er mer tilbøyelige til akseptere å sette fisk ut igjen. Gjennomsnittscore for de som ikke har fisket senere enn 2006 er 2.8, mens de som har fisket i 2007 eller senere har 3.3 ($p=0.000$). De som ikke har fisket i Søndre Rena etter at de nye reglene trådte i kraft er med andre ord mer forbeholdne enn andre når det dreier seg om å sette fisken ut igjen. Forholdet mellom segmentene som er dannet på bakgrunn av antall fiskedager representerer en lignende tendens: 15 dager med fiske generelt og

20 eller færre dager med ørretfiske gir hhv. 2.8 og 3.1 i gjennomsnittscore, mens tilsvarende tall for motsatte segmenter er i begge tilfeller er 3.4. ($p =$ hhv. 0.000 og 0.013).

Figur 10: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Jeg er like fornøyd med fisketuren selv om jeg må slippe ut fisken jeg får", 5-delt skala ($n=460$)

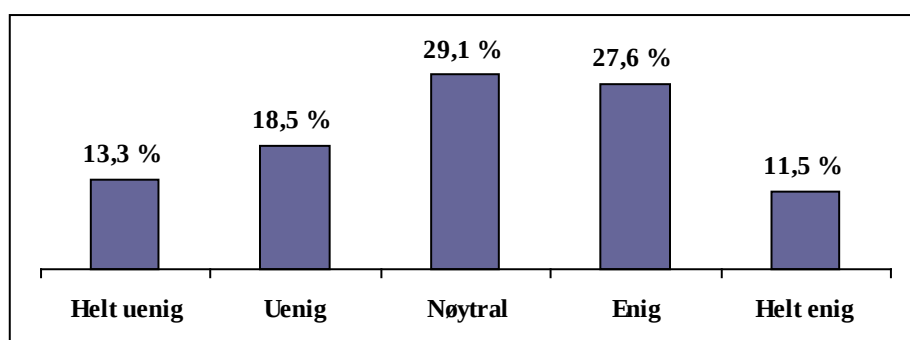
Tabell 19: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagn om at man er like fornøyd med fisketuren selv om man må slippe ut fisken.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Under 40 år	205	3.52	.096	.000
40 år eller mer	255	2.93	.089	
15 eller færre dager med fiske	190	2.83	.093	.000
16 eller flere dager med fiske	270	3.44	.090	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	2.77	.131	.000
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.34	.078	
Forskjellige metoder	334	3.29	1.466	.011
Alltid fluefiske	126	2.91	1.290	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.07	.081	.028
21 eller flere dager med ørretfiske	176	3.38	.114	

5.3.5 Fangst av utsatt fisk vs. vill fisk

Dersom vi ser på gjennomsnittet for alle respondenter får utsagnet *Jeg er like fornøyd med fisketuren enten jeg fanger utsatt fisk eller villfisk*, er det en score på 3.0 (tabell 16). Totalt er det om lag 39 % sier de i en eller annen grad er like fornøyd enten fisken er vill eller utsatt, mens nærmere 32 % hevder det motsatte (figur 11.). Ca. 29 % svarer nøytralt. Det siste kan tyde på at en relativt stor gruppe ikke er opptatt av spørsmålet, blant annet fordi de kanskje ikke er godt kjent med at det i Søndre Rena blir satt ut fisk.

Det er vært å merke seg at i sammenlignet med de som reiser langt (gjennomsnittscore 3.0), legger respondenter som reiser lite (gjennomsnittscore 3.3) mindre vekt på om det er villfisk man fanger eller ikke ($p=0.018$) (tabell 20). Et tilsvarende forhold finnes mellom de som fisker få og mange dager i løpet av et år. Gjennomsnittscore er her hhv. 3.2 og 2.9 ($p=0.021$). Dette tyder først og fremst på at de mest aktive fiskerne har en sterkere preferanse for villfisk enn andre. I den grad segmentet med lav reiselengde representerer lokalt bosatte fiskere, kan disse tallene også indikere at disse har større toleranse for å fange settefisk enn andre. Imidlertid kan en god andel av de 82 respondentene som utgjør dette segmentet like gjerne være lite aktive fiskere som er bosatt lenger unna, men som fisker få ganger i året. (Segmenteringen som er foretatt på bakgrunn av årlig reiselengde kan være en indikasjon på både fiskeinnsats som bosted).

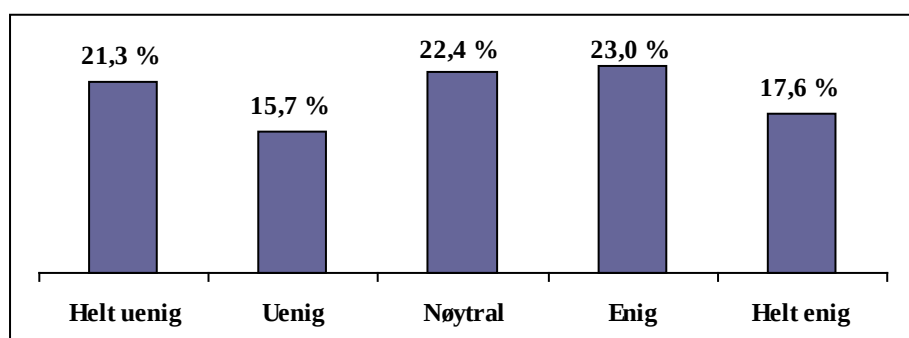
Figur 11: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Jeg er likefornøyd med fisketuren enten jeg fanger utsatt fisk eller villfisk", 5-delt skala (n=460)

Tabell 20: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagn om at man er like fornøyd med fisketuren enten man fanger utsatt fisk eller villfisk.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.21	.082	.002
16 eller flere dager med fiske	270	2.95	.076	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.34	1.178	.018
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.99	1.203	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.16	.067	.021
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.89	.099	

5.3.6 Innføring av fluefiskesoner

Utsagnet *Jeg er positiv til innføring av soner hvor kun fluefiske er tillatt* har en gjennomsnittscore på 3.0 (tabell 16). Godt over en femtedel av utvalget tar ikke stilling til utsagnet (nøytralt), mens det fordeler seg relativt jevn mellom de som i en eller annen grad sier seg enige eller uenige (ca. 40 % for og omlag 37 % mot) (figur 12). Siden mer enn 21 % er helt uenige og godt over 17 % er helt enige, er det en klar todeling i utvalget her. Det er ingen signifikante forskjeller å finne i sammenligning av segmentene. Følgelig kan det se ut til at holdningene til fluefiskesoner i liten utstrekning varierer med faktorer som alder, metode eller fiskeinnsats.

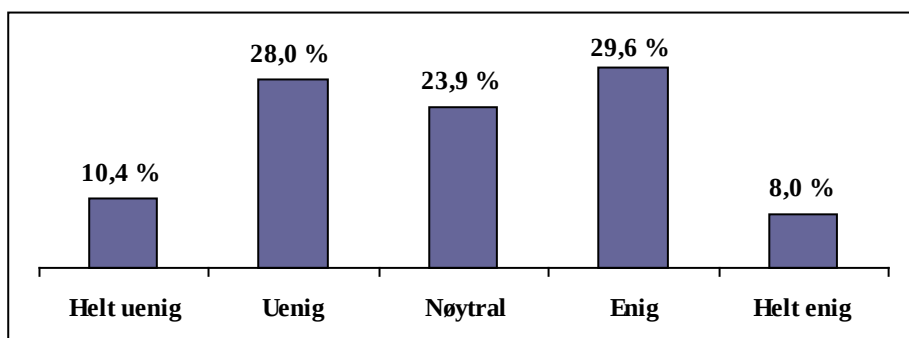

Figur 12: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Jeg er positiv til innføring av soner hvor kun fluefiske er tillatt", 5-delt skala (n=460)

5.3.7 Betydningen av å få mye fisk

Utsagnet *Jo mer fisk jeg får, desto mer fornøyd er jeg* ender også med et gjennomsnitt på 3.0 (tabell 16). Omtrent like andeler (ca. 38 %) slutter seg til eller tar avstand fra dette utsagnet (figur 13), mens ca. 24 % stiller seg nøytrale.

Av tabell 21 går det fram at segmentet som utgjør personer under 40 år i gjennomsnitt er så vidt enig i utsagnet (gjennomsnittscore 3.2), mens personer over 40 er tilbøyelige til å være uenige (2.8) ($p=0.001$). Det samme gjelder dersom vi sammenligner de som ikke har fisket i Søndre Rena etter 2006-sesongen med de som har fisket i denne elva senere enn dette. Det første segmentet har en gjennomsnittscore på 3.2, mens det andre har 2.9 ($p=0.003$). Tallene viser dermed at blant de respondentene som verdsetter å få mye fisk, er det en viss overrepresentasjon av eldre fiskere og fiskere som ikke har fisket i Søndre Rena etter at de nye reglene ble innført.

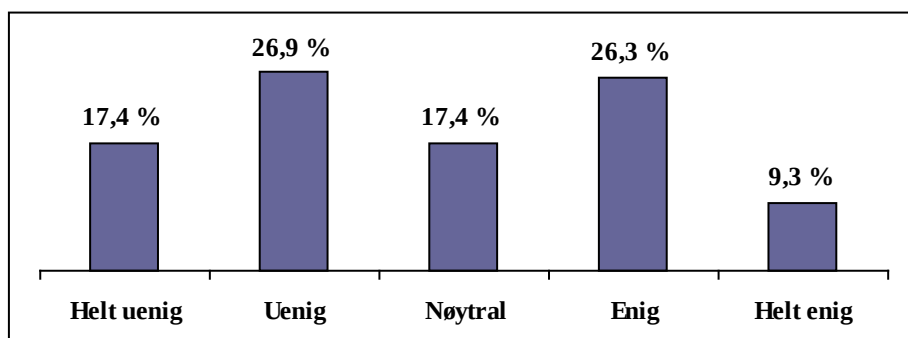
Figur 13: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Jo mer fisk jeg får, desto mer fornøyd er jeg", 5-delt skala (n=460)

Tabell 21: Sammenligning av gjennomsnittscore på 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Jo mer fisk jeg får, desto mer fornøyd er jeg".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Under 40 år	205	3.17	.077	.001
40 år eller mer	255	2.80	.072	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.23	.109	.003
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.87	.063	

5.3.8 Fisketurer uten at man fanger minst én fisk

I gjennomsnitt var respondentene så vidt uenige i utsagnet om at man ikke blir tilfreds med en fisketur uten å fange i alle fall en fisk (score 2,8) (tabell 16). Det er til sammen ca. 35 % som enten er enige eller helt enige i dette utsagnet (figur 14). Totalt er det omlag 45 % som sier de er uenige eller helt uenige i utsagnet. Her gir ikke alder noe signifikant utslag. Det motsatte er imidlertid tilfellet når vi sammenligner segmenter på bakgrunn av antall dager med fiske (tabell 22): Segmentet som består av personer som fisker få dager ligger i gjennomsnitt på nøytralt (3.0), mens de som har mange dager ligger omtrent mellom uenig og nøytral i gjennomsnitt (2.6) ($p=0.000$). De samme tallene representerer tilnærmelesvis forholdet mellom respondenter som fisker få dager etter ørret og de som fisker mange dager ($p=0.005$). Med andre ord ser det ut til å være en statistisk sammenheng mellom grad av aktivitet og i hvilken utstrekning en vellykket fisketur er avhengig av at man får minst én fisk. Dette samsvarer med mønstret i svargivningen på andre utsagnene som for eksempel betydningen av å få mye fisk og betydningen av å spise fisken.

Figur 14: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Jeg er ikke tilfreds med en fisketur uten at jeg fanger i alle fall én fisk" (n=460)

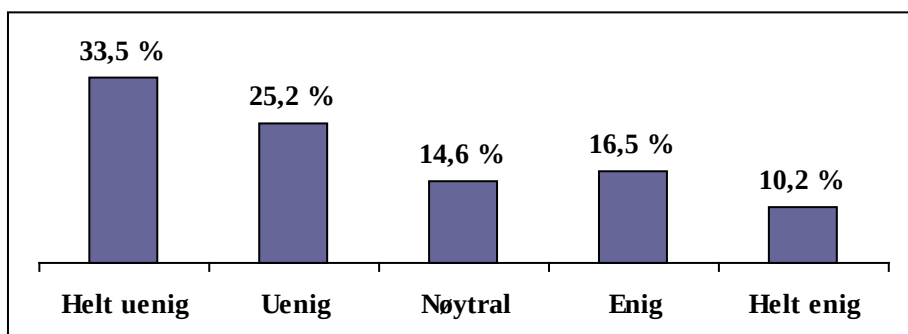
Tabell 22: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Jeg er ikke tilfreds med en fisketur, uten at jeg fanger i alle fall én fisk".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.05	.089	.000
16 eller flere dager med fiske	270	2.63	.077	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.94	.072	.005
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.60	.099	

5.3.9 Gleden ved å fange fisk som må slippes ut igjen

Utsagnet om at gleden ved å fange en fisk forsvinner dersom den må slippes ut igjen har en gjennomsnittscore på 2.4 (tabell 16). Med andre ord er respondentene samlet sett noe uenige i dette utsagnet. Nærmere 59 % sier seg uenige eller helt uenige, mens ca. 27 % slutter seg til utsagnet (figur 15).

Som det går fram av tabell 23 er personer over 40, de som ikke har fisket i Søndre Rena siden 2006 og respondenter med få fiskedager signifikant mindre uenige i utsagnet andre ($p =$ hhv. 0.003, 0.000 og 0.000). Dette impliserer at det i de fleste tilfeller vil være en yngre person med mange fiskedager som har fisket i Søndre Rena i 2007 eller senere som i *minst* grad vil føle at gleden forsvinner dersom fisken må slippes ut igjen.

Figur 15: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Gleden ved å fange en fisk forsvinner dersom den må slippes ut igjen" (n=460)

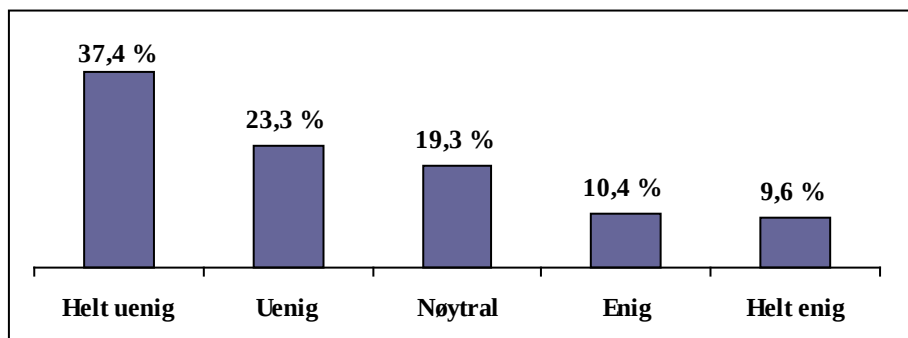
Tabell 23: Sammenligning av gjennomsnittscore på 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Gleden ved å fange en fisk forsvinner dersom den må slippes ut igjen".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	2.86	.126	.000
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.29	.073	
15 eller færre dager med fiske	190	2.76	.092	.000
16 eller flere dager med fiske	270	2.23	.084	
Under 40 år	205	2.24	.092	.003
40 år eller mer	255	2.62	.087	

5.3.10 Adgang til å bruke samtlige former for håndredskap

Gjennomsnittscore for et utsagn om at det bør være tillatt å bruke alle former for håndredskaper over alt fikk en lav score dersom vi ser utvalget under ett (2.3) (tabell 16). Mer enn 60 % er uenige eller helt uenige i utsagnet, mens til sammen 20 % slutter seg til det (figur 16).

Når det gjelder utsagnet om håndredskap er fluefiskerne (gjennomsnittscore 2,5) mindre uenige enn andre (gjennomsnittscore 2.2) ($p=0.031$). Det samme gjelder respondenter med få fiskedager sammenlignet med personer med mange fiskedager. Gjennomsnittscore for de to sistnevnte segmentene er hhv. 2.5 og 2.2 ($p=0.026$) (tabell 24). At fluefiskerne skulle være mindre uenige enn andre i at det bør være tillatt med alle former for håndredskap over alt er overraskende. Samtidig som det er grunn til å gjøre oppmerksom på at forskjellen mellom fluefiskerne og andre bare er svakt signifikant og uansett heller det i begge tilfeller mot en uenighet i utsagnet.

Figur 16: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det bør være tillatt å bruke alle former for håndredskap over alt" (n=460)

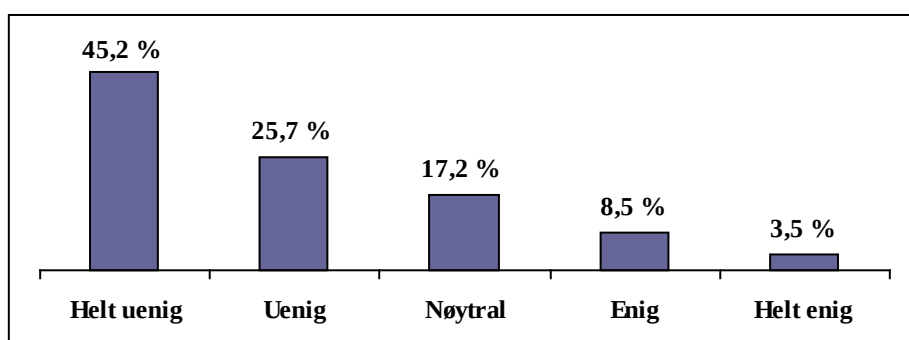
Tabell 24: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det bør være tillatt å bruke alle former for håndredskap over alt".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	2.48	.093	.026
16 eller flere dager med fiske	270	2.20	.082	
Forskjellige metoder	334	2.23	1.331	.031
Alltid fluefiske	126	2.53	1.282	

5.3.11 Selvfanget fisk som viktig del husholdningen

Det eneste utsagnet som i gjennomsnitt havner helt ned på *uenig* (2.0) er *Fisken som jeg selv fanger er en viktig del av min husholdning* (tabell 16). 12 % av utvalget sier de enten er enige eller helt enige i dette utsagnet. Til sammen er det ca. 70 % som sier seg uenig eller helt uenig (figur 17).

De som *ikke* har fisket i Søndre Rena etter 2006 er mindre uenige enn de som har fisket i 2007 eller senere (tabell 25). I disse tilfellene er gjennomsnittscoren hhv. 2.3 og 1.9 ($p=0.003$). På samme måte som i analysen av utsagnet over, finner vi også her at fluefiskersegmentet ender opp med en noe høyere gjennomsnittscore (2.2) enn andre 1.9 ($p=0.006$). Segmentet som består av respondenter som har oppgitt at de alltid fisker med flue har altså en noe større tilbøyelighet til å være enig i at fisken man fanger er en viktig del av ens husholdning. Denne differansen kan tolkes i retning av at det blant de som oppgir å alltid holde seg til fluefiske som metode ikke uten videre er en unison oppslutning om fiskeregler som impliserer fang-og-slipp.

Figur 17: Prosentvis svarfordeling på utsagnet: "Fisken som jeg selv fanger er en viktig del av min husholdning", 5-delt skala ($n=460$)

Tabell 25: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Fisken som jeg selv fanger er en viktig del av min husholdning".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Forskjellige metoder	334	1.90	1.111	.006
Alltid fluefiske	126	2.23	1.154	
2006 eller tidligere	115	2.27	.115	.003
2007 eller senere	329	1.90	.060	

5.3.12 Oppsummering

Resultatene fra denne delen av spørreundersøkelsen kan tolkes som at mer enn halvparten av utvalget slutter seg til praksiser som innebærer fang-og-slipp. Dette kommer i første rekke fram ved at et flertall sier seg enig i at utsagnet om at man er like fornøyd med fisketuren selv om man må slippe ut fisken jeg får og *uenig* i at gleden ved å fange en fisk forsvinner dersom den må slippes ut igjen.

Det er samtidig en tendens til at eldre og lite aktive fiskere i mindre grad støtter opp om reguleringstiltak som innebærer at fisken må settes tilbake i elva. Likeledes er disse respondentene mer tilbøyelige til å ønske å *spise* fisken som fanges, samtidig som de i større grad enn andre verdsetter å få *mye* fisk. En tilsvarende skillelinje trer fram når vi sammenligner det segmentet som består av personer som fisket i Søndre Rena siste gang i 2006 eller tidligere og de som har fisket i 2007 eller senere. Slik sett får vi her en relativt klar indikasjon på at den største an-

delen av de som ikke har fisket i elva etter at de nye reglene ble innført tilhører en høstingsorientert fisketradisjon. Det siste er imidlertid ikke til hinder for at disse i omtrent samme grad som andre verdsetter å få *stor* fisk. Størrelsen på fisken er viktig for nesten alle respondenter.

Det kommer fram en ganske klar polarisering i utvalget når respondentene stilles ovenfor spørsmål om de er villige til å akseptere innføring av fluefiskesoner. Ettersom det ikke fantes noen signifikante differanser mellom segmentene her, finnes det ikke grunnlag for å si noe om hvor vidt for eksempel de mest aktive fiskerne i større grad enn andre finner seg til rette med fluefiskesoner.

Resultatene fra denne delen av spørreundersøkelsene viser at det i liten utstrekning er signifikante forskjeller mellom de som kan regnes som fluefiskere og resten av utvalget. I to av de tre tilfellene det inntreffer, er differansen motsatt av hva man kunne forvente. Fluefiskerne er gjennomsnittlig mindre uenige i at det burde være tillatt med all slags håndredskap over alt og har dessuten en høyere gjennomsnittscore ved utsagnet om at fisken er en viktig del av husholdningen. Dette gir indikasjoner på at det blant fluefiskerne finnes mer variasjon i holdninger og preferanser enn man kan få inntrykk av på bakgrunn av intervjuet med fluefiskerne.

5.4 Faktorer ved valg av fiskeplass

Respondentenes preferanser av valg av fiskeplass kan gi andre typer indikasjoner på hvordan de stiller seg til både fiskeforhold og til fangstbegrensninger. På samme måte som over ble respondentene ved hjelp av en 5-delt skala bedt om å ta stilling til et sett med utsagn om som på ulike måter belyser hvordan ulike faktorer tillegges vekt ved valg av fiskeplass.

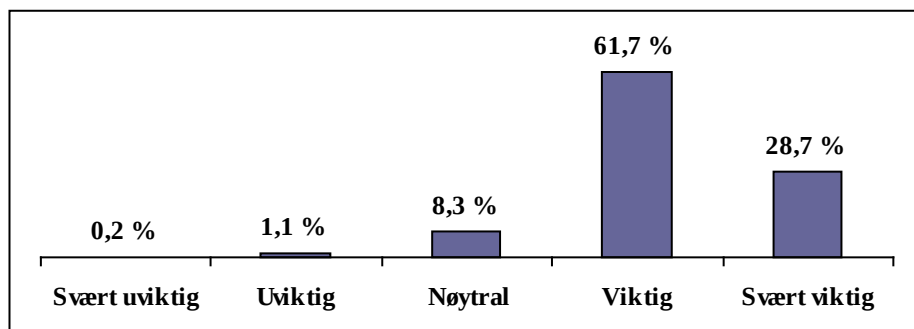
De fem utsagnene om at det er godt fiske i området, at det er få inngrep i vassdraget, at det er mulighet for å få stor fisk, at det er fin natur i området og at det er ikke for mange fiskere i området skulle seg ut i den forstand at utvalget som helhet gir dem en gjennomsnittscore på minst 4, noe som tilsvarer *enig* (tabell 26). Et utsagn om at prisen på fiskekort/fisketillatelse oppleves som riktig i forhold til de faktiske fiskemulighetene gis nesten like høy score (3.8). Følgende utsagn havner rundt *nøytral* (3): Det er mulig å få mye fisk, det er mulig å reise fram og tilbake på dagen, det er tillatt å benytte seg av flere metoder, fisket er godt tilrettelagt, det er kort vei fra hjemstedet til fiskeplassen og det er mulig å fiske etter flere fiskearter.

Tabell 26: Faktorer ved valg av fiskeplass, 5-delt preferanseskala
(1=svært uviktig, 2=uviktig, 3=nøytral, 4=viktig, 5=svært viktig) (n=460)

Faktorer ved valg av fiskeplass	Gj.snittscore
Det er godt fiske i området	4.2
Det er få inngrep i vassdraget	4.1
Det er mulighet for å få stor fisk	4.0
Det er fin natur i området	4.0
Det er ikke for mange fiskere i området	4.0
Prisen på fiskekort/fisketillatelse oppleves som riktig i forhold til de faktiske fiskemulighetene	3.8
Det er mulig å få mye fisk	3.2
Det er mulig å reise fram og tilbake på dagen	3.1
Det er tillatt å benytte seg av flere metoder	3.0
Fisket er godt tilrettelagt	3.0
Det er kort vei fra hjemstedet til fiskeplassen	3.0
Det er mulig å fiske etter flere fiskearter	2.9

5.4.1 Godt fiske i området

Når de gjelder et generelt utsagn om at godt fiske har betydning for valg av fiskeplass, er det ikke overraskende at det er tilnærmelsesvis full enighet om dette i utvalget. Gjennomsnittscore er 4.0 (tabell 26), og vel 90 % finner at godt fiske enten er viktig eller svært viktig (figur 18). Ikke desto mindre er det en klar signifikant differanse mellom de som har fisket lite etter ørret og de som fisker mye (tabell 27). Blant de respondentene som har fisket 21 dager eller mer er gjennomsnittet 4.3, men tilsvarende for de som har 20 dager eller færre er 4.1 ($p=0.001$). Det er likevel grunn til å merke seg at gjennomsnittscore i begge tilfeller ligger over 4, som på skalaen står for viktig.

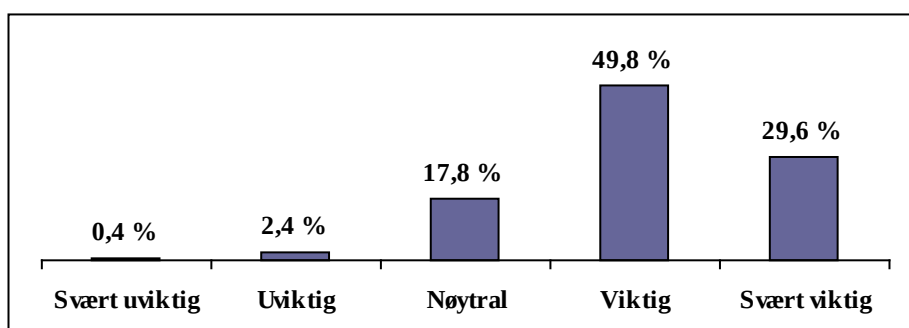
Figur 18: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det er godt fiske i området", 5-delt skala (n=460)

Tabell 27: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det er god fiske i området".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
20 dager eller mindre med ørretfiske	284	4.10	.039	.001
21 dager eller flere med ørretfiske	176	4.30	.042	

5.4.2 Få inngrep i vassdraget

At det er få inngrep i vassdraget er en betydningsfull faktor for valg av fiskeplass. Gjennomsnittscore er 3.9 (tabell 26), og nærmere 80 % har krysset av for enten viktig eller svært viktig (figur 19). Respondentene med få dager etter ørretfiske finner dette i signifikant grad mindre viktig enn segmentet med mange dager med fiske etter ørret (tabell 28): Her en gjennomsnittscore er hhv. 3.9 og 4.2 ($p=0.020$). En tilsvarende tendens materialiserer seg i segmentering på bakgrunn av antall fiskedager. Den delen av utvalget som har fisket 15 dager eller mindre har en gjennomsnittscore på 3.9, mens de som har fisket mer enn dette ender opp med 4.1 i snitt ($p=0.001$). Personer som har reist mer enn 100 km er også mer tilbøyelig til å mene at få inngrep er viktig, sammenlignet med segmentet som har reist mindre i forbindelse med fiske. Gjennomsnittscore her hhv. 4.1 og 3.9 ($p=0.014$). I den utstrekning segmentet som består av fiskere med en lav årlig reiselengde representerer lokale fiskere, kan differansen muligens vise til at disse jevnlig har fisket i Renavassdraget og dermed vent seg til regulerte vassdrag. Som tidligere diskutert, kan reiselengde imidlertid i like stor grad indikere grad av aktivitet, og resultatene her antyder like gjerne en sammenheng mellom høy fiskeinnsats og verdsetting av vassdraget uten inngrep.

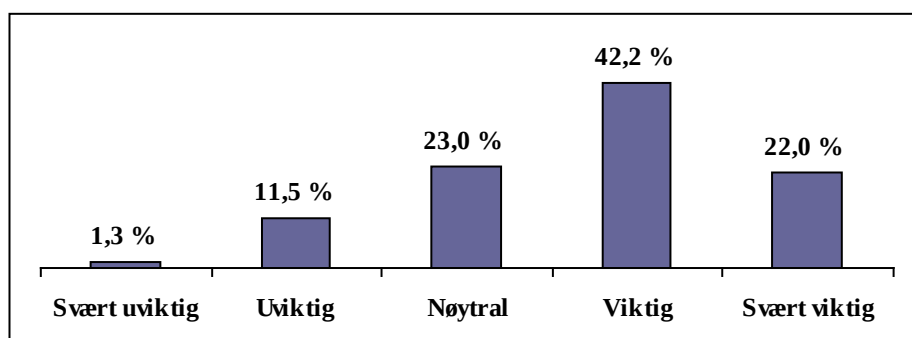
Figur 19: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det er få inngrep i vassdraget", 5-delt skala (n=460)

Tabell 28: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det er få inngrep i vassdraget".

Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.93	.047	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	4.26	.054	
15 eller færre dager med fiske	190	3.92	.060	.001
16 eller flere dager med fiske	270	4.16	.044	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.87	.095	.014
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	4.10	.039	

5.4.3 Muligheten for å få stor fisk

Muligheten til å få stor fisk har en gjennomsnittscore på 4.0 (tabell 26). At det bare er noe under 13 % som finner dette uviktig eller svært uviktig viser at vi her står ovenfor en vesentlig faktor ved valg av fiskeplass (figur 20). Det er samtidig signifikante forskjeller når vi sammenligner segmentene på bakgrunn av antall dager med fiske (tabell 29): De som fisker 15 eller færre dager uavhengig av art har en snittscore på 3.8, mens motsvarende segment har 4.2 ($p=0.000$). De som fisker mindre enn 20 dager etter ørret har en gjennomsnitt score på 3.9. Segmentet med 21 dager eller mer gir 4.3 ($p=0.000$). Slik sett er det grunn til å regne med at lite aktive fiskere i alminnelighet legger mindre vekt på muligheten til å få stor fisk.

Figur 20: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det er muligheter for å få stor fisk", 5-delt skala (n=460)

Tabell 29: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det er muligheter for å få stor fisk".

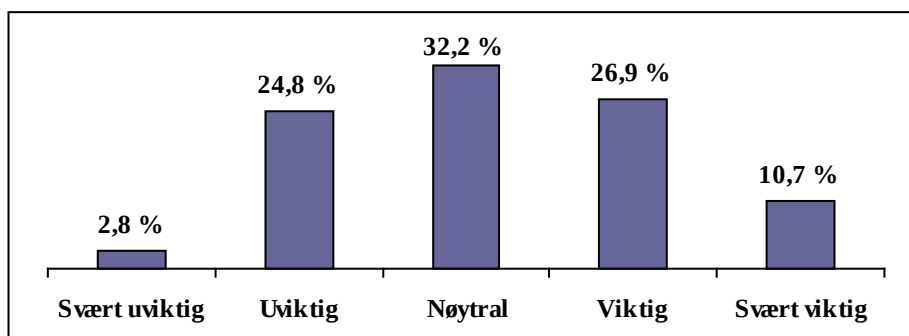
Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.9	0.48	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	4.3	0.48	
15 eller færre dager med fiske	190	3.8	0.59	.000
16 eller flere dager med fiske	270	4.2	0.42	

5.4.4 Muligheten for å få mye fisk

Et utsagn om at muligheten for å få mye fisk får ikke overraskende - dersom vi tar resultatet fra utsagnet om muligheten til å få stor fisk i betraktning - en gjennomsnittscore på 3.2 (tabell 26). Likevel er det nærmere 38 % av utvalget som finner at muligheten for å få mye fisk er viktig eller svært viktig, mens ca. 28 % sier at dette enten er uviktig eller svært uviktig (figur 21).

De som fisker mye legger, som det går fram ovenfor, størst vekt på muligheten til å få *stor* fisk. Derimot er det ikke uten videre entydig at forholdet er motsatt når det gjelder utsagnet om *mye* fisk (tabell 30): 15 dager eller mindre med fiske gir gjennomsnittscore 3.3 i dette tilfellet, mens tilsvarende tall for de som fisker mer er 3.2 ($p=0.222$). Når det gjelder antall dager med ørretfiske, er gjennomsnittet for de som fisker lite 3.2 og for de som fisker mye 3.1 ($p=0.304$). Som vi ser er det her marginale forskjeller og ingen av dem er statistisk signifikante.

Det viser seg imidlertid en svakt signifikant forskjell når det gjelder utsagnet om *mye* fisk mellom de som har reist mindre enn 100 km i løpet av et år og de som har reist mer enn 100 km. Det førstnevnte segmentet er i større grad opptatt av muligheten til å få mye fisk, enn de som har reist lengre. Gjennomsnittlig score her er hhv. 3.4 og 3.2 ($p=0.040$). En større signifikant forskjell finnes mellom respondenter som er under 40 og over 40 år der gjennomsnittscore her hhv. 3.4 og 3.1 ($p=0.003$). Forskjeller i fiskeinnsats målt i antall dager gir ikke noe utslag i denne sammenhengen.

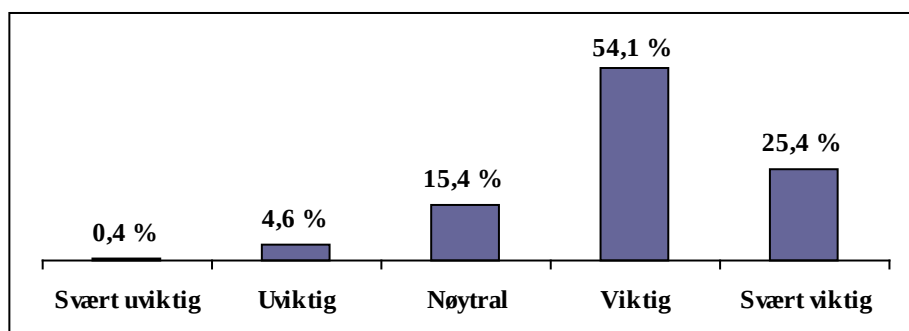
Figur 21: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det er muligheten av å få mye fisk", 5-delt skala (n=460)

Tabell 30: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det er mulig å få mye fisk".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Under 40 år	205	3.36	.071	.003
40 år eller mer	255	3.08	.063	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.41	.110	.040
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	3.16	.053	
15 eller færre dager med fiske	190	3.27	.071	.222
16 eller flere dager med fiske	270	3.16	.064	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.24	.059	.304
21 eller flere dager med ørretfiske	176	3.14	.080	

5.4.5 For mange fiskere i området

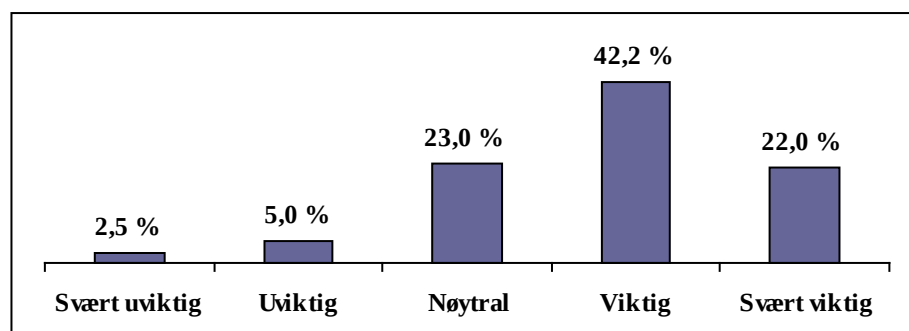
Til sammen er det ca. 80 % som sier at det er viktig eller svært viktig at det ikke er for mange fiskere i området (figur 22). Utsagnet har også en gjennomsnittscore på 4.0 (tabell 26). Det er ingen signifikante differanser når vi sammenligner segmenter her. Følgelig ser det ut til at dette er et viktig kriterium, som muligens kan ha en viss sammenheng med at en del fiskere erfarer det som et problem at mange stimler sammen på de mest attraktive plassene i Søndre Rena.

Figur 22: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det bør ikke være for mange fiskere i området", 5-delt skala (n=460)

5.4.6 Prisen på fiskekort

At prisen på fiskekort/fisketillatelse oppleves som riktig i forhold til de faktiske fiskemulighetene ser ut til å ha en ganske stor betydning ettersom utvalget samlet sett gir dette utsagnet en score på 3.8 (tabell 23). Nærmere trefjerdedeler av respondentene krysset av for at dette er viktig eller svært viktig for valg av fiskeplass. Bare 7,5 % mener at fiskekortprisen har liten eller ingen betydning for valg av fiskeplass (figur 22). Svarfordelingen ga signifikant forskjell bare i et tilfelle (tabell 31): De som ikke har fisket etter 2006-sesongen la større vekt på prisnivå enn de som har fisket i 2007 eller senere. Gjennomsnittscore for førstnevnte segmentet er 4.0, mens de som har fisket etter at de nye fiskereglene ble innført har samme gjennomsnittscore som utvalget som helhet (3.8) ($p=0.016$).

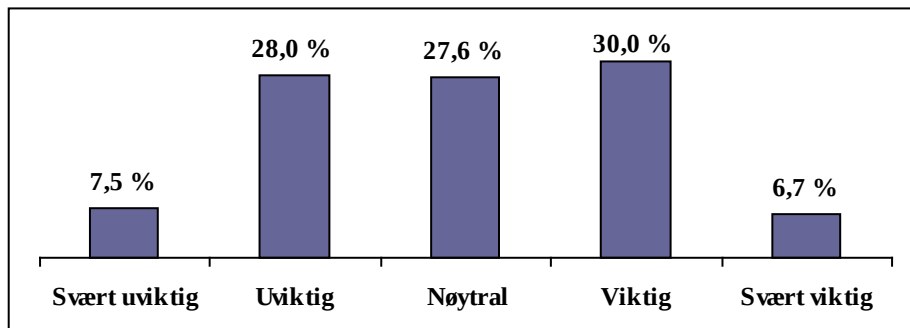
Figur 23: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Prisen på fiskekort/fisketillatelse oppleves som riktig i forhold til de faktiske fiskemulighetene", 5-delt skala (n=460)

Tabell 31: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Prisen på fiskekort/fisketillatelse oppleves som riktig i forhold til de faktiske fiskemulighetene".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	4.01	.874	.016
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.78	.878	

5.4.7 Betydningen av god tilrettelegging

Når det gjelder betydningen av at fisket er godt tilrettelagt, har vi en gjennomsnittscore på 3.0 (tabell 26). Utvalget er dessuten ganske jevnt på fordelt med omlag 1/3 på hver siden av *nøytralt* (figur 24). Respondenter på 40 år eller mer er i signifikant grad mer opptatt av denne faktoren (3.1) enn de under 40 (2.9) ($p=0.010$) (tabell 32).

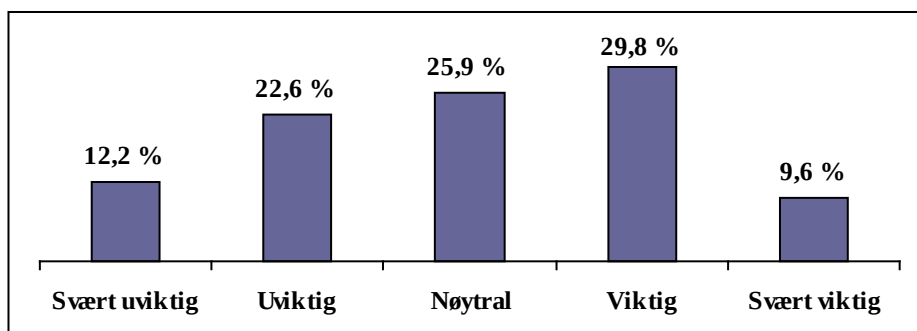
Figur 24: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Fisket er godt tilrettelagt", 5-delt skala ($n=460$)

Tabell 32: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Fisket er godt tilrettelagt".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Under 40 år	205	2.86	.074	.010
40 år eller mer	255	3.12	.067	

5.4.8 Muligheten til å benytte seg av flere metoder

Når det gjelder utsagnet om at det bør være tillatt å benytte seg av flere metoder er gjennomsnittscoren 3.0 (tabell 26). Også i dette tilfellet havner rundt regnet 1/3 av respondentene på hver siden av *nøytral* (figur 25). De som reiser mindre enn 100 km er i større grad tilbøyelig til å vektlegge dette forholdet enn de som reiser mer enn 100 km. Gjennomsnittscore er hhv. 3.3 og 3.0 ($p=0.016$) (tabell 33). Dersom vi sammenligner segmentet med få dager med ørretfiske med de som har mange dager, framtrer det ingen signifikant forskjell, mens det motsatte er tilfellet når vi foretar en segmentering på bakgrunn av antall fiskedager uavhengig av art: Gjennomsnittscore for segmentet med 15 eller færre fiskedager er 3.3, mens det motsvarende segmentet har en score på 2.8 ($p=0.000$). Fluefiskerne synes, overraskende nok, i større grad enn andre at muligheten til å benytte seg av flere metoder. For dette segmentet er gjennomsnittscore 3.2, mens det for resten av utvalget er 2.9 ($p=0.037$). Dette resultatet bekrefter de noe overraskende forskjellene som kommet fram tidligere i rapporten. For eksempel viser det seg også at fluefiskerne hadde signifikant høyere gjennomsnittscore enn andre på utsagnet om at det burde være tillatt med all håndredskap i alle vassdrag (se s.55).

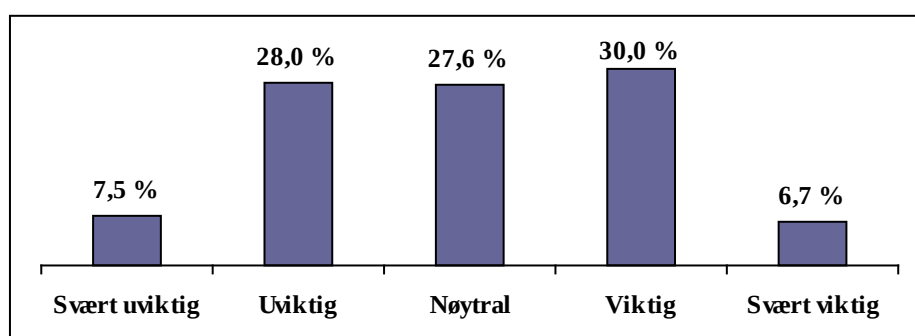
Figur 25: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det er mulig å benytte seg av flere metoder", 5-delt skala ($n=460$)

Tabell 33: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det er mulig å benytte seg av flere metoder".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.29	.076	.000
16 eller flere dager med fiske	270	2.83	.075	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.30	.105	.016
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.96	.063	
Andre metoder	334	2.95	1.216	.037
Alltid fluefiske	126	3.21	1.068	

5.4.9 Kort vei fra hjemsted til fiskeplass

Utsagnet om at det er kort vei fra hjemsted til fiskeplass ender også med en gjennomsnittscore på 3.0 (tabell 26). På samme måte som i analysen av resultatene for de to foregående utsagnene er det relativt like andeler (noe over 30 %) av utvalget som finner denne faktoren viktig og uviktig (figur 26). Kort vei fra hjemsteden vektlegges i signifikant grad mer for de med reiselengde på under 100 km enn av respondenter med mer enn 100 km (tabell 34). Gjennomsnittscore i det første segmentet er 3.3, mens det i det andre ender opp med 2.9 ($p=0.001$).

Figur 26: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det er kort vei fra hjemsted til fiskeplass", 5-delt skala ($n=460$)

Tabell 34: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det er kort vei fra hjemstedet til fiskeplassen".

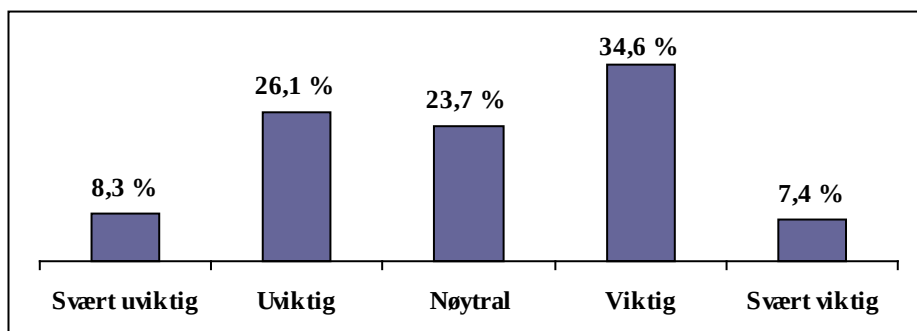
Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.33	.106	.001
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.90	.052	

5.4.10 Reise fram og tilbake på samme dag

Et utsagn som tematiserer lignende preferanser som i avsnittet ovenfor dreier seg om at det bør være mulig å reise fram og tilbake på samme dag. Her er gjennomsnittscore 3.1 (tabell 26). Det er en god del flere respondenter som sier at dette er viktig eller svært viktig (42 %) enn uviktig eller svært uviktig (ca. 34 %) (figur 27).

Her framtrer for øvrig signifikante forskjeller i tre tilfeller (tabell 35): Personer som reier lite vektlegger ikke overraskende muligheten av å reise fram og tilbake på dagen i betydelig signifikant større grad (gjennomsnittscore 3.5) sammenlignet med de som har lengre reiselengder (gjennomsnittscore 3.0) ($p=0.000$). Respondenter med 20 eller færre dager med ørret fiske, samt de

med 15 eller færre dager med fiske generelt, vektlegger å kunne reise fram og tilbake på dagen mer enn respondenter med flere fiskedager etter ørret og generelt. I de første tilfellene er gjennomsnittscore hhv. 3.1 og 3.3, mens det blant de som fisker flere dager dreier seg om 2.9 i begge tilfeller ($p=0.039$ og 0.002).

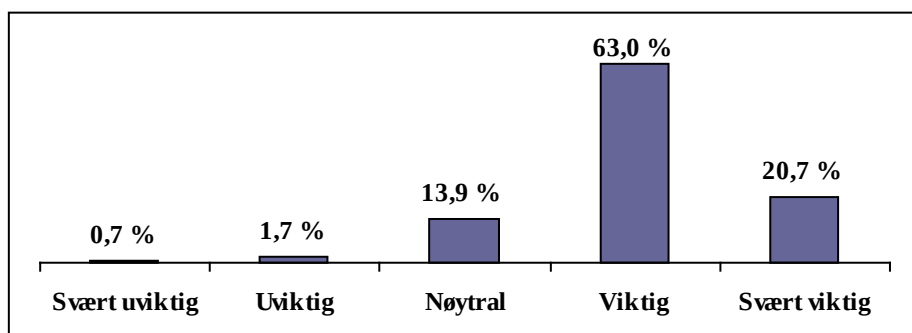
Figur 27: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det bør være mulig å reise tilbake på en og samme dag", 5-delt skala ($n=460$)

Tabell 35: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det bør være mulig og reise tilbake på en og samme dag".

Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.50	.113	.000
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.97	.057	
15 eller færre dager med fiske	190	3.26	.077	.002
16 eller flere dager med fiske	270	2.93	.069	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.15	.064	.039
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.93	.087	

5.4.11 Fin natur

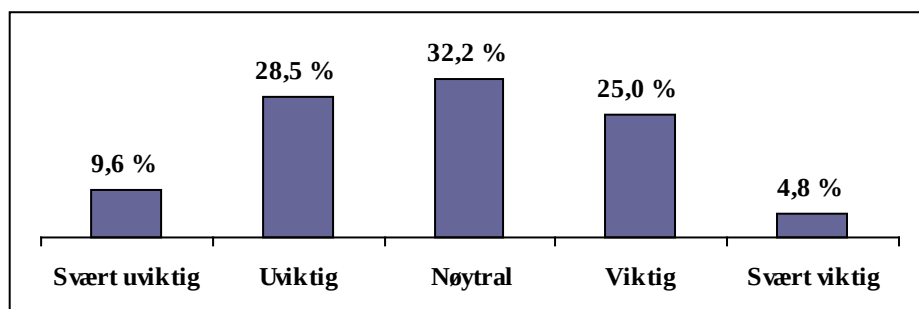
At der er fin natur i området er en av de viktigste faktorene for valg av fiskeplass (4.0 i gjennomsnittscore) (tabell 26). Mer enn 20 % oppgir at dette er svært viktig, men 63 % sier det er viktig (figur 28). Bare 2,5 % sier at dette ikke har noen spesiell betydning. Ca. 14 % svarer nøytralt.

Figur 28. Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det er fin natur i området", 5-delt skala ($n=460$)

5.4.12 Muligheten for å fiske etter flere arter

Det utsagnet som fikk lavest gjennomsnittscore dreier seg om muligheten til å fiske etter flere arter (2.9). Til sammen er det noe under 40 % som synes at dette er en mer eller mindre uvesentlig faktor, mens om lag 30 % synes det enten er viktig eller svært viktig (figur 29). I den siste gruppen kan det synes som at respondenter med kort reiselengde er mer representert enn de med høy reiselengde etter som det er en klar signifikant forskjell mellom disse to segmentene (tabell 36).

Figur 29: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det er mulig å fiske etter flere arter", 5-delt skala (n=460)

Tabell 36: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det er mulig å fiske etter flere arter".

Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.26	.105	.000
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.79	.054	

5.4.13 Oppsummering

Resultatene viser at få inngrep i vassdraget er blant de faktorene som tillegges størst vekt for valg av fiskeplass. Det samme gjelder muligheten til å få stor fisk. Her var det liten spredning i utvalget og dermed en allmenn enighet om at disse to faktorene er noe av det viktigste ved valg av fiskeplass. Imidlertid er muligheten for å få mye fisk gitt en like høy gjennomsnittscore dersom vi ser utvalget under ett. Her er det likevel større uenighet innad i utvalget ettersom mer enn en fjerdedel sier at dette er uviktig eller helt uviktig. Umiddelbart kunne man anta at denne andelen i hovedsak består av aktive fluefiskere og andre sportsfiskere. Det viser seg imidlertid at det i dette tilfellet ikke er noen signifikante forskjeller mellom segmenter som er delt inn i forhold til redskapsbruk eller fiskeinnsats målt i antall dager. Følgelig kan vi på grunnlag av disse resultatene ikke se helt bort fra at en andel av de personene som her kategoriseres som fluefiskere velger fiskeplass ut fra muligheten til å få mye fisk som en preferanse.

Muligheten for å fiske etter flere fiskearter fikk lavest gjennomsnittscore av samtlige utsagn (2.9), men det er likevel grunn til å merke seg at blant de som tok stilling til dette utsagnet var det flere som mente dette var viktig eller svært viktig enn motsatt. Det samme forholdet gjelder utsagnet om at det er viktig å kunne benytte seg av flere metoder. Selv om gjennomsnittscoren for hele utvalget ligger rundt nøytral, skjuler det seg i noen tilfeller en klar polarisering av utvalget.

Et gjennomgående trekk er at personer over 40, som reiser lite i forbindelse med fiske og som generelt har få fiskedager har preferanser når det gjelder valg av fiskeplass som i mindre grad enn andre er forenlig med forvaltningstiltak som innebærer at fisken må slippe ut igjen. Med hensyn til segmentet som består av respondenter som ikke har fisket i Søndre Rena etter

2006, er det bare utsagnet om prisen på fiskekort som gir en signifikant differanse vedrørende utsagn som tematiserer hvilke faktorer som har betydning ved valg av fiskeplass.

5.5 Grunner til at man ikke fisket i Søndre Rena i 2008

De 223 respondentene som oppga at de ikke fisket i Søndre Rena i 2008 ble bedt om å ta stilling til en rekke utsagn på en 5-delt skala. Utsagnene tematiserer flere potensielle årsaker til at man ikke har fisket i elva dette året. I gjennomsnitt var utvalget ikke enige i noen av utsagnene. Høyest gjennomsnittscore fikk utsagnet om at det er mest praktisk å fiske andre steder (3.1) (tabell 37). De nye fiskereglene som en grunn til at man ikke fisket fikk en gjennomsnittscore på 2.9, mens et utsagn om at man ikke fisker like mye som før ligger på 2.8. Forsvarets virksomhet som en årsak til at man ikke har fisket har en gjennomsnittscore på 2.6. Det forholdet at man har fått andre fiskevaner, samt misnøye med måten villfiskstammen blir forvaltet på, ligger på 2.4. De to utsagnene om at en årsak er å finne i at Søndre Rena har fått et dårlig rykte og i vassdragsreguleringen/regulantens virksomhet er det liten oppslutning om ettersom gjennomsnittscoren her er 2.2. At man har flyttet som grunn til at man ikke fisker har en score på 1.4 når vi ser utvalget under ett.

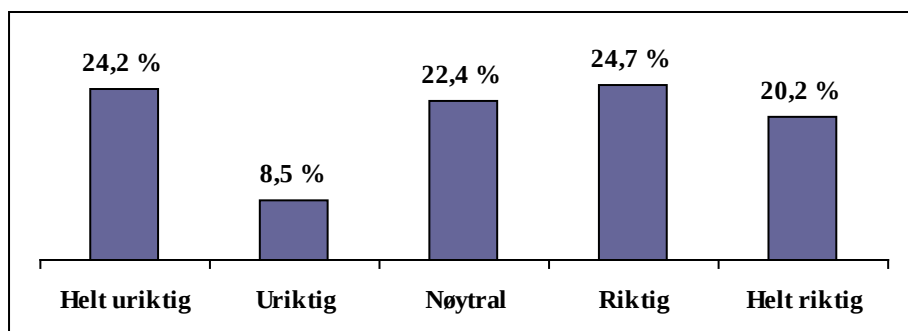
Nedenfor vil vi ta for oss resultatene ved å se på den prosentvise svarfordeling for hvert enkelt utsagn, samt se nærmere på signifikante differanser med hensyn til hvordan respondentene har svart. Disse variasjonene har sammenheng med aldersforskjeller, hvor mange dager man fisker, hvor mye man reiser i forbindelse med fiske og om man er spesialisert fluefisker eller bruker forskjellige metoder.

Tabell 37: Grunner til at man ikke har fisket i Søndre Rena i 2008, 5-delt skala (1=helt uriktig, 2=uriktig, 3=nøytral, 4=riktig, 5=helt viktig) (n=223)

Grunnen til at jeg har ikke har fisket i Søndre Rena er i å finne i ...	Gj.snittscore
... at det er mer praktisk for meg å fiske andre steder	3.1
... de nye fiskereglene	2.9
... at jeg generelt fisker mye mindre enn før	2.8
... at jeg ikke ønsker å sette ut igjen stor villfisk	2.7
... Forsvarets virksomhet	2.6
... andre grunner	2.6
... at jeg har fått andre fiskevaner	2.4
.. måten villfiskstammen blir forvaltet på	2.4
... at Renaelva har fått et dårlig rykte	2.2
... vassdragsregulering/ regulantens virksomhet	2.2
... at jeg har flyttet	1.4

5.5.1 Det er mer praktisk å fiske andre steder

Utsagnet om at det er mer praktisk å fiske andre steder kan selvfølgelig vise til flere forhold, som for eksempel bosted, faktorer som har med familieforhold eller jobbsituasjon å gjøre. For utvalget sett under ett er gjennomsnittscoren her 3.1 (tabell 37). Svarfordelingen er relativt jevn over hele skalaen (figur 30). Med unntak av segmenteringen som er gjort på bakgrunn av fiskemetoder, er det ingen signifikante forskjeller når det gjelder dette utsagnet (tabell 38): De som oppgir at de alltid bruker flue når de fisker ender opp med et gjennomsnitt på 3.4, mens tilsvarende tall for de som bruker flere metoder er 2.9 ($p=0.028$). Det er imidlertid vanskelig å si noe bestemt om hva denne forskjellen viser til. Ettersom Søndre Rena generelt regnes for å være en vanskelig fiskeelv, kan det tenkes at spesielt uerfarne fluefiskerne foretrekker å fiske andre steder.

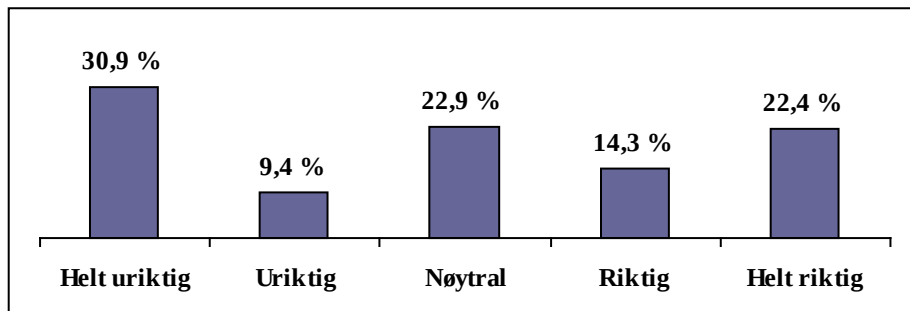
Figur 30: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at det er mer praktisk for meg å fiske andre steder, 5-delt skala (n=223)

Tabell 38: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at det er mer praktisk for å fiske andre steder".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Forskjellige metoder	157	2.94	.117	.028
Alltid fluefiske	66	3.41	.171	

5.5.2 De nye fiskereglene

De nye fiskereglene ender opp med den nest høyeste gjennomsnittscoren (2.9) (tabell 37). Dette tallet innebærer at utvalget som helhet ikke er enige i utsagnet, men heller ikke spesielt uenig. Som det går fram av figur 31, har over 30 % svart *helt uriktig* og mer enn 22 % *helt riktig*. Ca. 14 % har svart *riktig* og 22 % *helt riktig*. Slik sett står vi ovenfor en polarisering i den forstand at forholdsvis store andeler legger beslag på begge endene av skalaen. Tallene innebærer dessuten at til sammen ca. 37 % sier de nye fiskereglene er en årsak av større eller mindre betydning til at de ikke fisket i Søndre Rena i 2008. I gjennomsnitt får utsagnet en score på 2.6 hos de yngre og 3.1 hos de eldre ($p=0.013$) (tabell 39). Dette er en relativt klar indikasjon på at motstanden mot de nye fiskereglene er mindre blant de yngre fiskerne.

Figur 31: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i de nye fiskereglene", 5-delt skala (n=223)

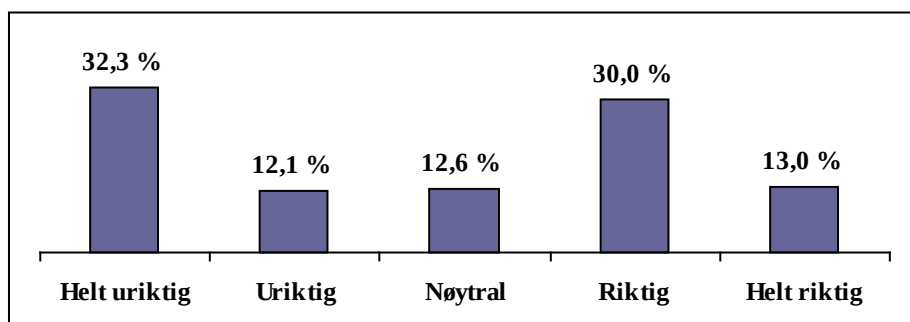
Tabell 39: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i de nye fiskereglene".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Under 40 år	86	2.56	.163	.013
40 år eller mer	137	3.08	.130	

5.5.3 At man generelt fisker mye mindre enn før

At man generelt fisker mye mindre enn før ser ut til å være en av de viktigste faktorene som forklarer hvorfor nærmere halvparten av respondentene ikke fisket i Søndre Rena i 2008. Gjennomsnittscoren for hele utvalget var 2.8 (tabell 37). 43 % sier at de oppfatter utsagnet som *riktig* eller *helt riktig* for deres egen del, mens 33 % gir en motsatt vurdering (figur 32).

Her kommer det fram klare signifikante forskjeller i sammenligning av segmenter (tabell 40): Personer som oppgir at de har reist mindre enn 100 km i forbindelse med fiske i 2008 oppgirt oftere at de fisker mindre enn de som har reist 100 km eller mer. Forholdet er hhv. 3.4 og 2.6 i gjennomsnittscore ($p=0.000$). Denne differansen indikerer at mange respondenter i det første segmentet trolig reiser lite fordi de er lite aktive fiskere, og ikke nødvendigvis bare fordi de er bosatt i nærheten av vassdragene som er aktuelle for denne undersøkelsen. En tilsvarende forskjell viser seg også når vi sammenligner de som fisker lite og de som fisker mye etter ørret: For respondenter som fisker 21 dager eller mer etter ørret er gjennomsnittscore på dette utsagnet 1.9, mens det for de som fisker 20 dager eller mindre er 3.2 ($p=0.000$).

Figur 32: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at jeg fisker generelt mye mindre enn før", 5-delt skala (n=223)

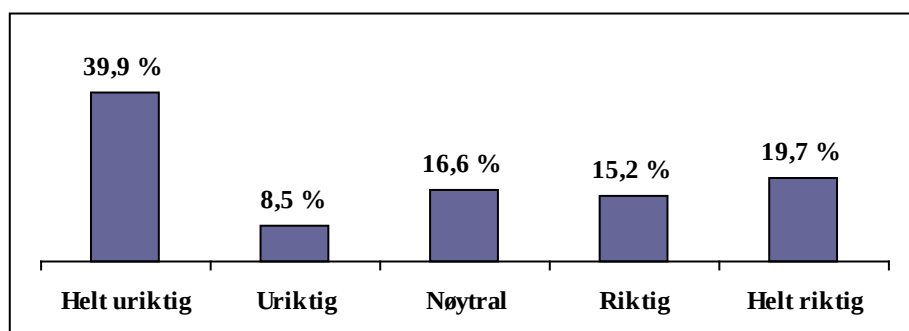
Tabell 40: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at jeg fisker generelt mye mindre enn før".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Årlig reiselengde under 100 km	53	3.43	.197	.000
100 km eller mer i årlig reiselengde	170	2.59	.111	
20 dager eller mindre med ørretfiske	153	3.20	.113	.000
21 dager eller mer med ørretfiske	70	1.91	.152	

5.5.4 Man ønsker ikke å sette ut igjen stor villfisk

At man *ikke* ønsker å sette ut stor villfisk igjen fikk en score på 2.7 dersom vi ser utvalget under ett (tabell 37). Det innebærer at respondentene i gjennomsnitt ligger nærmere nøytralt enn uenige. Nesten halvparten av respondentene finner utsagnet *uriktig* eller *helt uriktig*, mens til sammen ca. 35 % sier det motsatte (figur 33). Det er verdt å merke seg at ca. 40 % sier at de finner utsagnet *helt uriktig*, noe som kan tolkes som ganske klar tilslutning til fang-og-slipp.

I dette tilfellet kommer det fram en signifikant forskjell mellom aldersegmentene: Personer under 40 er i gjennomsnitt *mer* uenige i utsagnet enn de over 40 (gjennomsnittscore er hhv. 2,3 og 2,9 og $p=0.011$) (tabell 41). På samme måte som i den delen av spørreundersøkelsen som tar for seg holdninger til fangstreguleringer generelt, indikerer dette resultatet at den yngre delen av utvalget er mer positivt innstilt når det gjelder fiskeregler som innebærer at man må sette villfisken ut igjen.

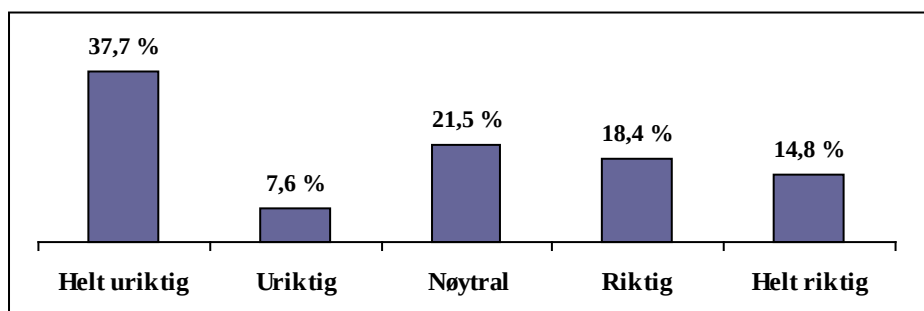
Figur 33: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at jeg ikke ønsker å sette ut igjen stor villfisk", 5-delt skala (n=223)

Tabell 41: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at jeg ikke ønsker å sette ut igjen stor villfisk".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Under 40 år	86	2.33	.167	.011
40 år eller mer	137	2.88	.135	

5.5.5 Forsvarets virksomhet

I fokusgruppeintervjuene varierte det i hvilken utstrekning og på hvilken måte informantene opplevde Forsvarets virksomhet som forstyrrende. Siden utsagnet fikk en gjennomsnittscore på 2.6 (tabell 37), det vil si omtrent midtveis mellom uenig og nøytralt, er det lite som tyder på at vi står overfor en åpenbar grunn til at man ikke fisker i Søndre Rena. På den andre siden er det nesten 15 % som svarer *helt riktig* og mer enn 18 % som svarer *riktig* (figur 34). Med andre ord er det til sammen nærmere 1/3 av de 223 som ikke fisket i 2008 som hevder at Forsvarets aktivitet i større eller mindre grad er en grunn til at de har holdt seg borte. Her er det ingen signifikante forskjeller dersom vi sammenligner segmentene.

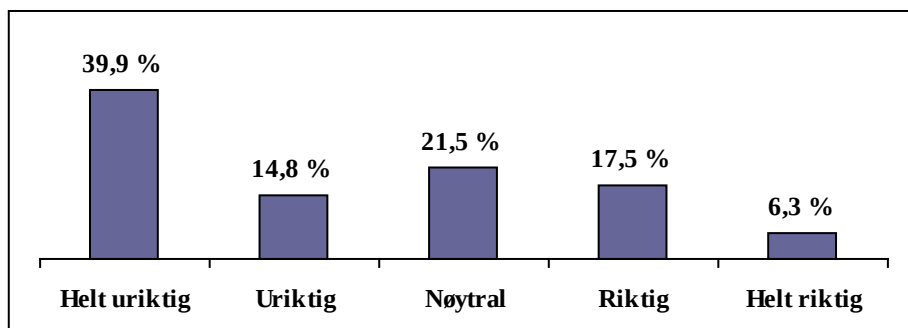

Figur 34: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i Forsvarets virksomhet", 5-delt skala (n=223)

5.5.6 Man har fått andre fiskevaner

Når det gjelder utsagnene om endrede fiskevaner som grunn til at man ikke fisker i Søndre Rena, ligger også dette omtrent midt mellom uenig og nøytralt i gjennomsnittscore (2.4) (tabell 37). Til sammen er det nærmere en fjerdedel av de som ikke fisket i Søndre Rena i løpet av 2008 som sier at dette er en årsak (*riktig* eller *helt riktig*) (figur 35).

Med unntak av differansene i gjennomsnittscore mellom de som fisker mye og lite, er det ingen signifikante forskjeller her (tabell 42): 21 dager eller mer med ørretfiske gir en gjennomsnittscore på 1.9, mens færre dager gir 2.5 ($p=0.001$). De som fisker 16 dager eller mer har en gjennomsnittscore på 2.1, mens gjennomsnittet for de som fisker mindre er 2.6 ($p=0.003$). Disse tallene indikerer at personer som fisker ofte i mindre grad endrer fiskevaner. Dette kan ha sammenheng med at respondenter med et høyt antall fiskedager i året hyppigere kan regnes som spesialister. Dermed er de trolig også mindre tilbøyelige til å forandre metode og preferanser for arter enn andre.

Figur 35: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at jeg har fått andre fiskevaner", 5-delt skala (n=223)

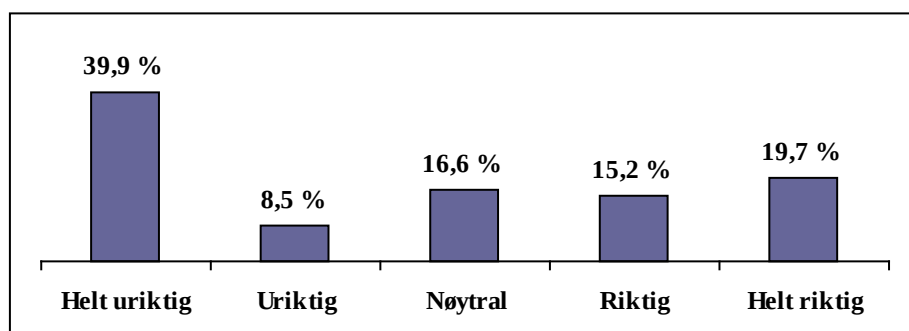
Tabell 42: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at jeg har fått andre fiskevaner".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E	P
20 dager eller mindre med ørretfiske	153	2.55	.107	.001
21 dager eller mer med ørretfiske	70	1.93	.147	
15 eller færre dager med fiske	117	2.57	.122	.003
16 eller flere dager med fiske	106	2.11	.127	

5.5.7 Måten villfiskstammen blir forvaltet på

I fokusgruppeintervjuene ble det gitt uttrykt for en del kritiske innvendinger når det gjelder måten villfiskstammen blir forvaltet på. Spesielt innen gruppen med fluefiskere oppfattet man det slik at praksisen med utsetting av ørret yngel og forsøkene med vandretrapper ikke inngikk i en overordnet plan. I spørreundersøkelsen får utsagnet som tematiserer denne kritikken på en generell måte en gjennomsnittscore på 2.4 (tabell 37). Dette tallet innbærer at utvalget som helhet ligger noe nærmere *uenig* enn *nøytral* på skalaen. Nærmere halvparten sier at måten villfiskstammen blir forvaltet på ikke har betydning for at man lot være å fiske i Søndre Rena i 2008, mens noe over 17 % sier at utsagnet på en helt riktig eller riktig måte beskriver deres situasjon (figur 36). Mer enn 30 prosent har svart nøytralt her, noe som kan tyde på at mange ikke er kjent med denne problemstillingen.

Det segmentet som var mest uenige (2.0) i utsagnet er de som reiser mindre enn 100 km i året i forbindelse med fiske (tabell 43). I dette segmentet må en regne med at de fleste er lite aktive fiskere, men det kan samtidig også inkludere noen som fisker mye i umiddelbar nærhet av bostedet. Til sammenligning er gjennomsnittscoren for de som reiste 100 km eller mer 2.5 ($p=0.014$). Segmentet som fisker lite etter ørret er også noe uenige i utsagnet (2.3), mens de som fisker mye etter ørret heller i retning av nøytral (2.7) ($p=0.014$). Det er mest nærliggende å tolke de to signifikante forskjellene som at de som fisker mye etter ørret og reiser mye i forbindelse med fiske har en stor andel av spesialiserte fluefiskere. Ettersom disse fiskerne trolig er mer fokusert på stor ørret enn andre, har forringelsen av ørrestammen i elva større konsekvenser og en kritisk innstilling til forvaltningen av fiskestammen vil følgelig bli sterkere.

Figur 36: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i måten villfiskstammen blir forvaltet på", 5-delt skala (n=223)

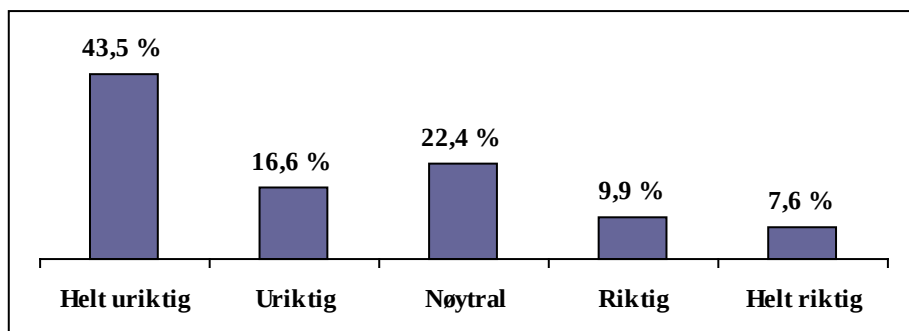
Tabell 43: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i måten villfiskstammen blir forvaltet på".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Årlig reiselengde under 100 km	53	2.04	.162	.014
100 km eller mer i årlig reiselengde	170	2.54	.102	
20 dager eller mindre med ørretfiske	153	2.29	.098	.031
21 dager eller mer med ørretfiske	70	2.70	.175	

5.5.8 Søndre Rena har fått et dårlig rykte

I fokusgruppeintervjuene ble det av flere uttrykt bekymring over at Søndre Rena hadde fått et dårlig rykte som følge av at fiskeforholdene har blitt forringet de senere årene, striden rundt de nye fiskereglene og Forsvarets øvingsaktivitet i elva. Respondentene har likevel vurdert utsagnet slik at det har en forholdsvis lav gjennomsnittscore (2.2), noe som innebærer at utvalget som helhet var tilnærmelsesvis uenige i at et dårlig rykte holder dem borte fra elva (tabell 37). Noe over 17 % finner at dette utsagnet er *riktig* eller *helt riktig* for deres egen del, mens mer enn 43 % sier at det er *helt uriktig* og 16 % at det er *uriktig* (figur 37).

Spesielt var respondenter med kort reiselengde uenige i utsagnet (tabell 44). Her var gjennomsnittscore 1.9, noe som innebærer at dette segmentet er *mer enn uenig*. De som reiser mye er noe mindre uenige (2.3) ($p=0.026$). Denne forskjellen kan tenkes å ha og gjøre med at det i dette segmentet befinner seg en god andel som er bosatt i nærheten av elva og som derfor kjenner forholdene der god. Uansett må vi her kunne konkludere med at et eventuelt dårlig rykte ikke ser ut til å virke nevneverdig inn på fiskedeltakelsen i Søndre Rena.

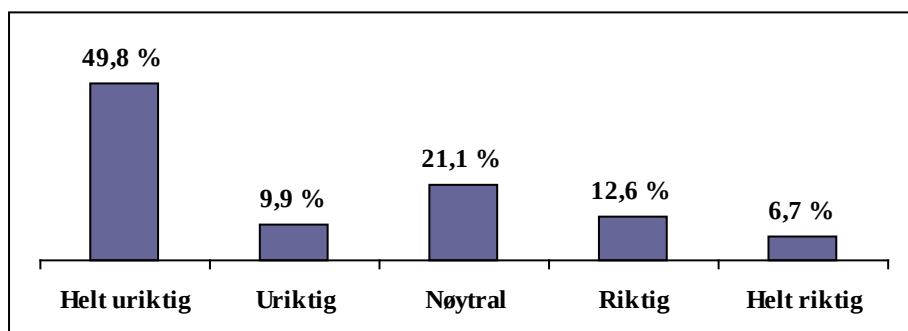
Figur 37: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at Søndre Rena har fått et dårlig rykte", 5-delt skala (n=223)

Tabell 44: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at Søndre Rena har fått et dårlig rykte".

Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
Årlig reiselengde under 100 km	53	1.87	.155	.026
100 km eller mer i årlig reiselengde	170	2.32	.103	

5.5.9 Vassdragsregulering/ regulantens virksomhet

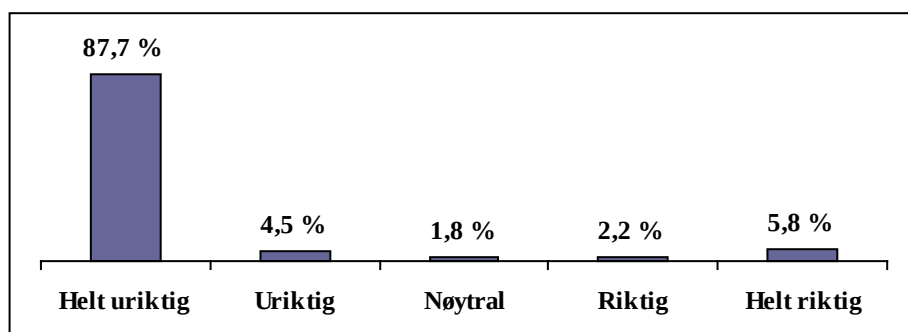
Vassdragsreguleringen/regulantens virksomhet som årsak til at man ikke fisket i Søndre Rena i løp av 2008 fikk en gjennomsnittscore på 2.2 (tabell 37). Nesten halvparten krysset av for *helt uriktig* og ca. 10 % for *uriktig* (figur 38). Til sammen var det litt under 20 % som mente at dette utsagnet for deres vedkommende var *riktig* eller *helt riktig*. Ca. 21 % tok ikke stilling. Med andre ord er det et flertall blant de 223 respondentene som ikke fisket i elva i 2008 som sier at vassdragsreguleringen har liten eller ingen betydning. Ikke desto mindre er det en femtedel av de 223 som oppgir at vassdragreguleringen i varierende grad er en årsak til at de ikke har fisket.

Figur 38: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i vassdragsreguleringen / regulantens virksomhet", 5-delt skala (n=223)

5.5.10 At man har flyttet

Utvalget som helhet gir dette utsagnet en score på 1.4 (tabell 37). Som det går fram av figur 39, har mer enn til sammen 90 % krysset av for *helt uriktig* eller *uriktig* når det gjelder dette utsagnet. 7 % fant det *riktig* eller *helt riktig*, mens litt under 2 % merket av for *nøytralt*. Her er det selvfølgelig ikke uventet at aldersegmentet under 40 har en høyere gjennomsnittscore enn aldersegmentet over 40, ettersom det primært er yngre som flytter ut (tabell 45). Personer med reiselengde under 100 km er også noe mindre enige i dette utsagnet.

Figur 39: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at jeg har flyttet", 5-delt skala (n=223)

Tabell 45: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Grunnen til at jeg ikke har fisket i Søndre Rena er å finne i at jeg har flyttet".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Under 40 år	86	1.70	.151	.000
40 år eller mer	137	1.18	.060	
Årlig reiselengde under 100 km	53	1.68	.198	.018
100 km eller mer i årlig reiselengde	170	1.29	.068	

5.5.11 Oppsummering

Det er verdt å merke seg at forhold som ikke direkte berører fiskeregler og fiskeforhold har betydning for hvorfor det ikke ble fisket i 2008. Endringer når det gjelder bosted, alder, helse, arbeidssituasjon og familieforhold kan ha mye å si for folks deltakelse i friluftsliv (Vorkinn m.fl. 1997). At det var mer praktisk å fiske andre steder og at man har fått andre fiskevaner blir i begge tilfeller oppgitt som en grunn av ca. 45 %.

Selv om faktorer som ikke direkte angår fiskeforholdene er betydningsfulle, er det likevel store andeler som peker på fiskereglene, forsvaret og vassdragsregulering som årsak til at man ikke fisket i Søndre Rena i 2008. Blant de 223 respondentene som lot være å fiske i 2008 oppgir 40 % av disse at de nye fiskereglene i en eller annen grad er en medvirkende årsak. Dette understøttes at ca. 35 % oppga at de ikke ønsker å slippe ut igjen vill fisk som en årsak av større eller mindre betydning. Tilsvarende andeler som peker på Forsvarets virksomhet og vassdragsreguleringen som en årsak er en god del lavere, hhv. 33 % og 19 %.

I første rekke er det alder og reiselengde, og til dels antall dager med fiske, som ligger til grunn for de signifikante differansene her. Personer over 40 som reiser lite i forbindelse med fiske er mer tilbøyelige enn andre til å oppgi at man ikke fisket i Søndre Rena som en følge av at man må slippe vill fisk ut igjen. Her bør det også nevnes at omtrent 40 % av de som ikke fisket sier at fang-og-slipp er en helt uviktig årsak til at de ikke fisket i elva i 2008. Sett i ett perspektiv kan det være fristende å tolke dette som en uforbeholden tilslutning til fang-og-slipp som praksis. På den andre siden kan vi ikke se bort fra at enkelte respondenter har en ambivalent eller avvisende holdning til de typer fangstbegrensinger det er snakk om her, samtidig som den primære årsaken til at de ikke fisket i elva likevel er å finne i andre forhold.

Når det gjelder måten villørretstammen er forvaltet på var de med kort reiselengde mindre kritiske, mens respondenter med mange døgn med ørretfiske oftere enn andre oppga dette som en årsak til at de ikke fisket. I segmentene som utgjøres av respondenter på mer enn 40 år og personer med 20 eller færre dager med ørretfiske i løpet av 2008, er det større andeler som sier seg enig i utsagnet om at man ikke har fisket i elva som følge av de nye fiskereglene.

5.6 Fluefiskesona i Søndre Rena

Respondentene ble bedt om å ta stilling til en rekke utsagn om hva fluefiskesona betyr for den enkelte (5-delt skala). Bare utsagnene om at det har blitt for mange fiskere på de beste fiskeplassene og at man heller fisker etter stor ørret utenfor fluefiskesona oppnår gjennomsnittscore som er høyere enn 3, det vil si på den siden av skalaen som representerer en grad av enighet (tabell 46). Utsagnene om at mulighetene for å få stor ørret vil bli bedre som følge av fluefiskesona, at det ikke tas hensyn til bygdefolkets behov og interesser og at et for stort fisketrykk har blitt dempet ender alle med en gjennomsnittscore på nøyaktig 3,0 (nøytral). Følgende utsagn er det i gjennomsnitt en grad av uenighet i: *Måten jeg foretrekker å fiske på ikke lenger er forenlig med de nye reglene, jeg kjøper oftere fiskekort i andre kommuner, jeg føler meg fortrenget av sportsfiskere som kommer utenfra, jeg føler meg ikke lenger hjemme i elva og jeg har sluttet å fiske i Søndre Rena.* Som det vil komme mer detaljert fram lenger nede, er det slik at de utsagnene som gir en positiv vurdering av fluefiskesona ikke når spesielt høyt opp i denne sammenhengen. Dersom vi går bak gjennomsnittscoren viser det seg imidlertid at det ved mange av utsagnene er stor spredning og i enkelte tilfeller tendenser til polarisering i vurderingen av utsagnene.

Tabell 46: Hva betyr fluefiskesona for den enkelte? 5-delt preferanseskala (1=helt uriktig, 2=uriktig, 3=nøytral, 4=riktig, 5=helt riktig) (n=460)

For meg betyr fluefiskesona...	Gj.snittscore
... at det blitt for mange fiskere på de beste plassene	3.4
... at jeg heller fisker etter stor ørret utenfor fluefiskesona	3.1
... at mulighetene for å få stor ørret blir bedre	3.0
... at det ikke tas hensyn til bygdefolkets behov og interesser	3.0
... at et for stort fisketrykk har blitt dempet	3.0
... at det har blitt mer attraktivt å fiske der	2.8
... at måten jeg foretrekker å fiske på ikke lenger er forenlig med de nye reglene	2.8
... at jeg oftere kjøper fiskekort i andre kommuner	2.8
... at jeg føler meg fortrenget av sportsfiskere som kommer utenfra	2.6
... at jeg ikke lenger føler meg hjemme i elva	2,6
... at jeg har sluttet å fiske i Søndre Rena	2.4

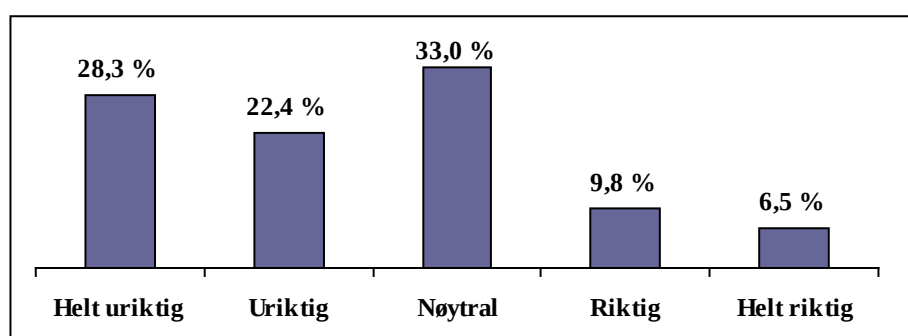
5.6.1 Har noen sluttet å fiske i Søndre Rena som følge av fluefiskesona?

Gjennomsnittscore ved utsagnet om at man har sluttet å fiske i Søndre Rena som en følge av fluefiskesona er 2.4 (tabell 46). Til sammen er det ca. 16 % som sier at utsagnet er *riktig* eller *helt riktig*, mens litt over halvparten sier at det ikke stemmer (figur 40). En stor andel som svarer *nøytralt* her (33 %), noe som både kan ha å gjøre med at en del respondenter er lite kjent med at en fluefiskesone har blitt innført.

Det er en del signifikante forskjeller i utvalget (tabell 47): I første rekke er det mest interessant å legge merke til at segmentet som ikke har fisket i Søndre Rena etter at de nye fiskereglene ble innført (2007) har en gjennomsnittscore på 3.0, mens de som har fisket i 2007 eller senere

til sammenligning ligger på 2.2 ($p=0.000$). En tilsvarende tendens kommer fram når vi sammenligner segmenter på bakgrunn av antall fiskedager. Respondenter med få fiskedager er i gjennomsnitt mindre uenige enn de med mange fiskedager. Gjennomsnittscore er her hhv. 2.7 og 2.4 ($p=0.000$). Differansen mellom segmentene som fisker lite og mye etter ørret er omtrent tilsvarende ($p=0.000$). Reiselengde påvirker også svargivningen når det gjelder dette utsagnet. Lav reiselengde impliserer en høyere gjennomsnittscore (2.9) sammenlignet med det segmentet som har høyere reiselengde (2.4) ($p=0.000$).

Til sammen tyder disse resultatene på at personer som er mindre aktive og engasjert i fiske i større utstrekning enn andre har sluttet å fiske i Søndre Rena som et resultat av fluefiskesona. Dette kan, som det vil bli belyst nærmere lenger nede, også sees i sammenheng med at det i dette tilfellet nok er snakk om generalister som er opptatt av matauk og som finner de nye fiskereglene uforenlig med sin foretrukne måte å fiske på. Tallene viser også at de det er en høyere andel av de som ikke har fisket i elva siden 2006 som sier at de har sluttet å fiske der på grunn av fluefiskesona.

Figur 40: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at jeg har sluttet å fiske i Søndre Rena", 5-delt skala ($n=460$)

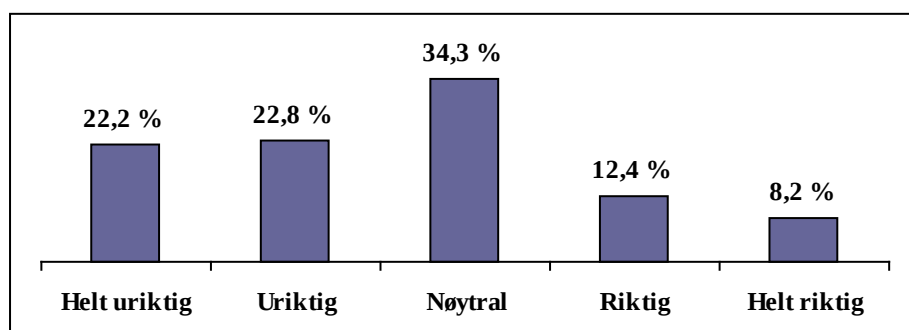
Tabell 47: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at jeg har sluttet å fiske i Søndre Rena".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Årlig reiselengde under 100 km	82	2.88	.106	.000
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.34	.062	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.02	.103	.000
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.22	.064	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.61	.064	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.17	.098	
15 eller færre dager med fiske	190	2.74	.072	.000
16 eller flere dager med fiske	270	2.23	.077	

5.6.2 I hvilken grad er det noen som ikke lenger føler seg hjemme i Søndre Rena?

Når det gjelder utsagnet om at man ikke lenger føler seg hjemme i elva er gjennomsnittscoren 2.6 (tabell 47). Om lag 21 % sier de finner utsagnet *riktig* eller *helt riktig*, mens 45 % har svar *helt uriktig* eller *uriktig*. Den klart høyeste prosentandelen finner vi ved *nøytral* (ca. 34 %) (figur 41). Segmentet som består av personer med lav årlig reiselengde i forbindelse med fiske har en gjennomsnittscore på 2.9, mens det motsvarende segmentet har 2.6 ($p=0.022$) (tabell 48). Blant respondenter som fisket 15 eller færre dager i 2008 er gjennomsnittscoren 2.9, noe som er betydelig høyere enn blant de med flere fiskedager (2.4) ($p=0.000$). Differansen mellom ør-

retfiskersegmentene er omtrent tilsvarende, om enn noe mindre ($p=0.003$). Når det gjelder forholdet mellom de som sist fisket i Søndre Rena i 2006 eller tidligere og segmentet som består av personer som har fisket etter at de nye reglene ble innført, er gjennomsnittscoren hhv. 3.0 og 2.5 ($p=0.000$). Det er dermed lite aktive fiskere og personer som ikke har fisket i Søndre Rena etter 2006 som i størst grad slutter seg til utsagnet om at de ikke lenger føler seg hjemme i elva.

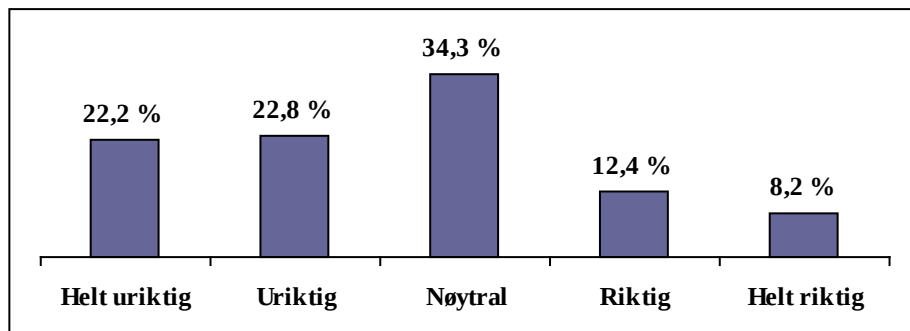
Figur 41: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at jeg ikke lenger føler meg hjemme i elva", 5-delt skala ($n=460$)

Tabell 48: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at jeg ikke lenger føler meg hjemme i elva".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E	P
15 eller færre dager med fiske	190	2.89	.073	.000
16 eller flere dager med fiske	270	2.42	.078	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.03	.098	.000
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.47	.068	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.75	.065	.003
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.41	.099	
Årlig reiselengde under 100 km	82	2.89	.103	.022
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.56	.064	

5.6.3 Oppfatter noen seg fortrengt av sportsfiskere som kommer utenfra?

Når det gjelder utsagnet om at man oppfatter seg fortrengt av sportsfiskere som kommer utenfra, er gjennomsnittscore for hele utvalget 2.6 (tabell 46). En andel på nesten 40 % har svart *nøytralt*, noe som kan tyde på at mange er usikre på i hvilken grad sportsfiskere vil dominere elva eller at de ikke har reflektert over problemstillingen. Totalt 19 % slutter seg til utsagnet, mens mer enn 41 % sier utsagnet er uriktig eller helt uriktig (figur 42). Dette utsagnet peker i samme retning som de tre foregående, og vi finner de samme tendensene når det gjelder signifikante forskjeller mellom de ulike segmentparene (tabell 49).

Figur 42: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at jeg føler meg fortrent av sportsfiskere som kommer utenfra", 5-delt skala (n=460)

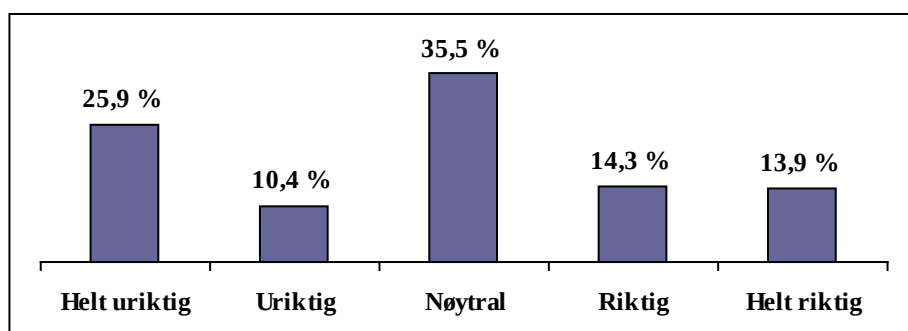
Tabell 49: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at jeg føler meg fortrent av sportsfiskere som kommer utenfra".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	2.84	.073	.001
16 eller flere dager med fiske	270	2.48	.076	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	2.93	.099	.001
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.52	.066	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.73	.065	.013
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.45	.096	
Årlig reiselengde under 100 km	82	2.89	.103	.022
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.56	.064	

5.6.4 Er måten man foretrekker å fiske på forenlig med de nye reglene?

Når det gjelder utsagnet om at måten man foretrekker å fiske på har blitt uforenlig med de nye fiskereglene, har vi en gjennomsnittscore på 2.8 (tabell 46). Her er det ca. 28 % som sier de finner utsagnet *riktig* eller *helt riktig*. Mer en 36 % hevder det motsatte, mens over 35 % stiller seg *nøytralt* (figur 43). På samme måte som i analysen av utsagnene over, kan det tenkes at det er en større andel som ikke er godt kjent med endringen av fiskeregler i elva eller som er usikre på hva de innebærer.

Ikke overraskende er segmentene som består av mindre aktive fiskere mest tilbøyelig til å være enige i utsagnet (tabell 50). Her er det likevel mest interessant å legge merke til at de som ikke har fisket i Søndre Rena etter at de nye reglene ble innført har en gjennomsnittscore (3.1) på utsagnet som er høyere enn de som har fisket de seneste årene (2.7) (p=0.008).

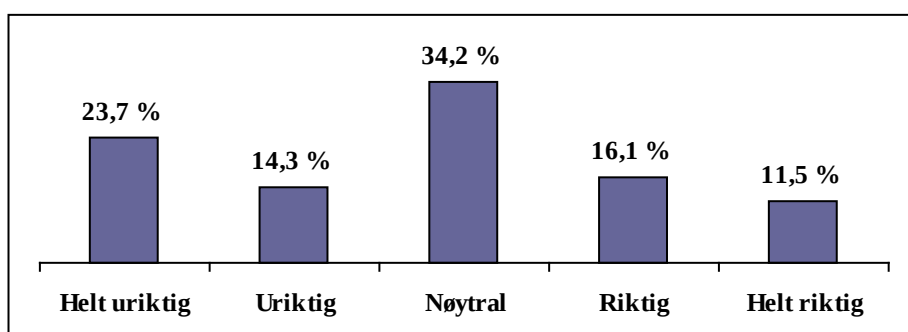
Figur 43: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at måten jeg foretrekker å fiske på er ikke lenger forenlig med de nye reglene", 5-delt skala (n=460)

Tabell 50: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at måten jeg foretrekker å fiske på er ikke lenger forenlig med de nye reglene".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.17	.077	.000
16 eller flere dager med fiske	270	2.54	.088	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.98	.071	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.51	.115	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.22	.101	.002
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.71	.072	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.08	.115	.008
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.69	.076	

5.6.5 Kjøpes det oftere fiskekort i andre kommuner?

Når det gjelder utsagnet om at man oftere kjøper fiskekort i andre kommuner, er gjennomsnittscoren 2.8 (tabell 46). Mer enn en fjerdedel (ca. 27 %) sier de finner utsagnet *riktig* eller *helt riktig*, mens 38 % er tilbøyelig til å mene det motsatte (*helt uriktig* eller *riktig*) (figur 44). Også her er det en høy andel som svarer *nøytralt* (34 %), noe som igjen kan vise til mangel på kjennskap til de nye fiskereglene. De som ikke har fisket senere enn 2006 har en gjennomsnittscore på 3.2. Dette er betydelig høyere enn resten av utvalget her har en gjennomsnittscore på 2.6 (p=0.000) (tabell 51). Disse tallene viser dermed at de som ikke har fisket i Søndre Rena de senere årene er mer tilbøyelige enn andre i utvalget til å fiske i andre kommuner.

Figur 44: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at jeg oftere kjøper fiskekort i andre kommuner", 5-delt skala (n=460)

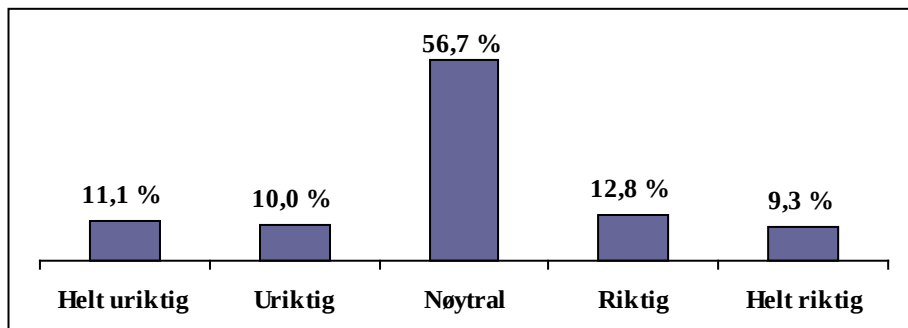
Tabell 51: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "For meg betyr fluefiskesona at jeg oftere kjøper fiskekort i andre kommuner".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.21	.104	.000
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.63	.074	
15 eller færre dager med fiske	190	2.97	.079	.007
16 eller flere dager med fiske	270	2.64	.085	

5.6.6 Har det blitt tatt hensyn til bygdefolkets behov og interesser?

Et annet utsagn som tematiserer negative opplevelser ved fluefiskesona, er at det ikke tas hensyn til bygdefolkets interesser. Dette elementet var også et tilbakevendende tema i fokus-gruppeintervjuet med lokale fiskere. Gjennomsnittscoren er her 3.0 (tabell 46), noe som påvirkes av at 261 respondenter (nærmere 57 %) har svart *nøytralt* (figur 45). Denne høye andelen som ikke tar stillingen kan ha å gjøre med mangel på kjennskap til endringene som har funnet sted, at man ikke er kjent med problemstillingen som ligger i utsagnet eller usikkerhet med hensyn til hvilke konsekvenser de nye fiskereglene vil få. Blant de som har svart noe annet enn nøytralt, fordeler det seg forholdsvis jevn på begge sider (figur 45).

De som ikke har fisket siden 2006 er noe mer enig i utsagnet (3.2), sammenlignet med andre (3.0) ($p=0.007$) (tabell 52). I den grad det er lokale fiskere som er mest opptatt av bygdefolks behov og interesser, kan det tyde på at disse er overrepresentert i segmentet med respondenter som ikke har fisket i Søndre Rena etter at de nye reglene trådte i kraft. Ettersom det er siden det er godt under halvparten av utvalget som tar stilling i denne saken, bør ikke denne tolkningen ikke trekkes for langt.

Figur 45: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "Det tas ikke hensyn til bygdefolkets behov og interesser", 5-delt skala (n=460)

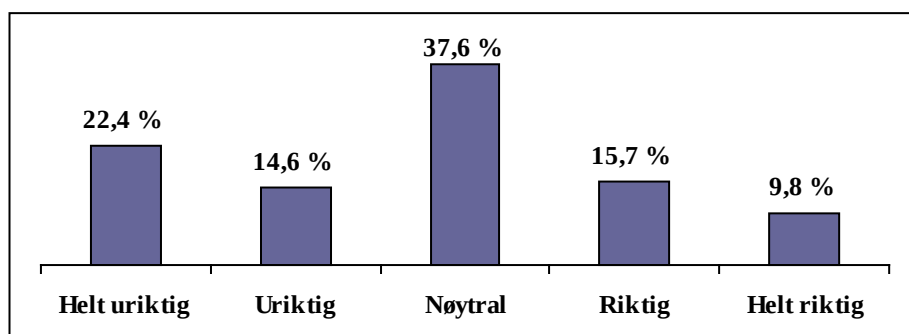
Tabell 52: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "Det tas ikke hensyn til bygdefolkets interesser".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.23	.090	.007
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.93	.057	

5.6.7 Har fluefiskesona gjort det mer attraktivt å fiske i Søndre Rena?

Utvalget er ikke enig i utsagnet om at fluefiskesona har gjort det mer attraktivt å fiske i Søndre Rena. Gjennomsnittscoren er på 2.8 (tabell 46). Mer enn en tredel har svart *nøytralt*, mens en omtrent en tilsvarende andel finner at utsagnet er *helt uriktig* eller *uriktig* (figur 46). Til sammen er det nærmere 26 % som sluttet seg til utsagnet. Dette innebærer at det blant de som tok stilling er det et flertall som sier at det ikke har blitt mer attraktivt å fiske i Søndre Rena som følge av fluefiskesona. Dette behøver ikke å være et uttrykk for motstand mot fluefiskesona i seg selv, men kan vise til at man primært fisker andre steder i elva uansett. Den forholdsvis høye andelen med respondenter som svarer *nøytralt* kan vise til at en del av utvalget ikke har fisket eller har fisket lite i elva etter at fluefiskesona ble innført og derfor ikke har erfaring nok til å ta stilling.

Det er få signifikante forskjeller mellom segmentene, men respondenter med få fiskedager er signifikant mer uenig (gjennomsnittscore 2.5) i utsagnet enn andre (gjennomsnittscore 2.9) ($p=0.002$). En tilsvarende, men noe mindre signifikant forskjell inntreffer når vi sammenligner alderssegmentene (tabell 53). Personer over 40 er gjennomsnittlig mer uenig i utsagnet enn de yngre fiskerne. Gjennomsnittscore for disse segmentene er hhv, 2.6 og 2.9 ($p=0.031$). Med andre ord kan det virke som yngre og aktive fiskere er i størst grad representert blant de som har svart bekreftende på at fluefiskesona har gjort det mer attraktivt å fiske der.

Figur 46: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "For meg betyr den nye fluefiskesona at det har blitt mer attraktivt å fiske i Søndre Rena", 5-delt skala (n=460)

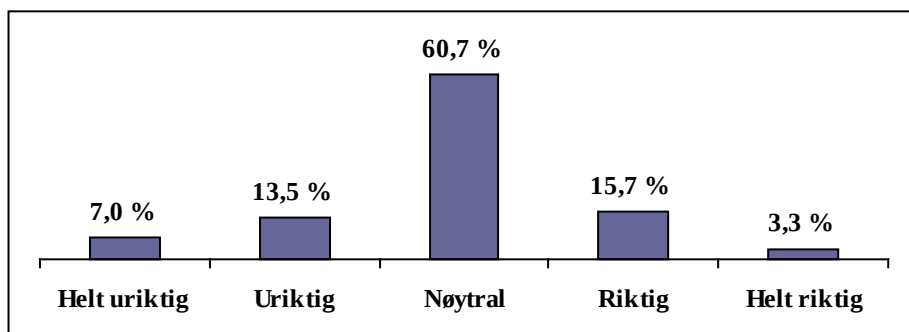
Tabell 53: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget på utsagnet "For meg betyr den nye fluefiskesona at det har blitt mer attraktivt å fiske i Søndre Rena".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	2.55	.076	.002
16 eller flere dager med fiske	270	2.91	.082	
Under 40 år	205	2.90	.088	.031
40 år eller mer	255	2.65	.076	

5.6.8 Har fisketrykket blitt dempet?

Utsagnet om at et stort fisketrykk har blitt dempet refererer seg blant annet til et tema som det i fokusgruppene ble vendt tilbake til flere ganger. I spørreundersøkelsen får utsagnet en gjennomsnittscore på 3.0 (tabell 46), noe som innebærer at det gjennomgående verken er sterk enighet og uenighet om riktigheten av utsagnet. Her er andelen som har svart *nøytralt* over 60 % (figur 47) og dermed usedvanlig høy. Dette kan blant annet ha å gjøre med at man er usikker på om fluefiskesona har hatt den effekten det her er tale om. I begge ender av skalaen for-

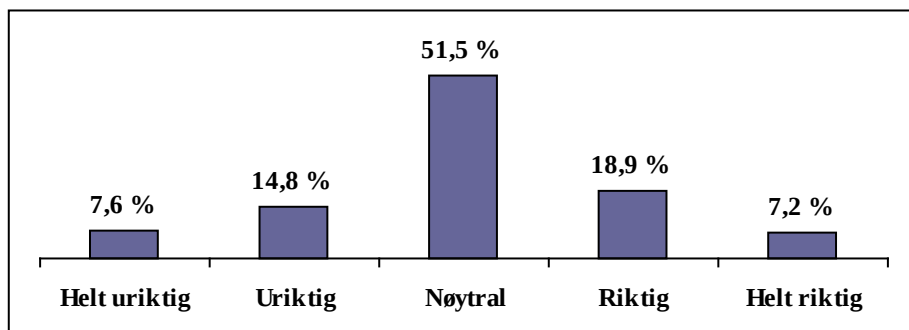
delers de resterende respondentene seg i omtrent like store deler. Blant de som tar stilling til utsagnet, er det med andre ord uenighet om fisketrykket har blitt dempet eller ikke. Det er ingen signifikante forskjeller når vi sammenligner segmentparene.

Figur 47: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "For meg betyr den nye fluefiskesona at et for stort fisketrykk har blitt dempet", 5-delt skala (n=460)

5.6.9 Har mulighetene for å få stor ørret blitt bedre?

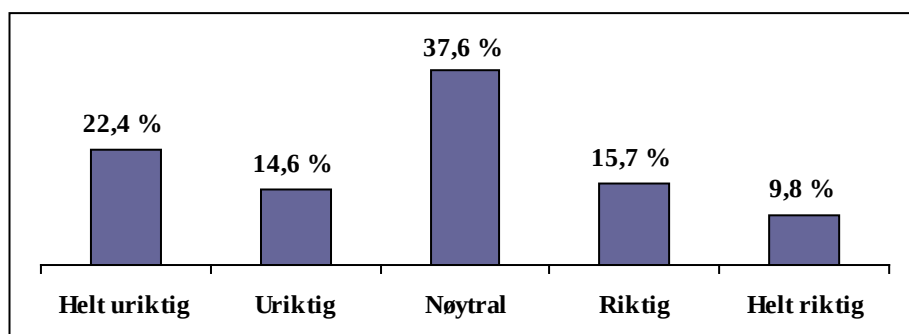
Spesielt gruppen med fluefiskerne ga i intervjuet uttrykk for stor grad av optimisme når det gjaldt mulighetene for å få stor ørret som følge av de tiltakene fluefiskesona er en sentral del av. Utvalget som helhet gir dette utsagnet en score på 3.0 (tabell 47). Også i dette tilfellet er det en stor andel som har krysset av for *nøytralt* (ca. 51 %) (figur 48). Prosentandel (26 %) som finner utsagnet *riktig* eller *helt riktig* er noe større enn de som mener det motsatte (ca. 22 %). Det kommer ikke fram noen signifikante forskjeller mellom de ulike segmentparene, heller ikke mellom de som alltid fisker med flue og andre.

Figur 48: Prosentvis svarfordeling på utsagnet "For meg betyr den nye fluefiskesona at mulighetene for å få stor fisk har blitt bedre", 5-delt skala (n=460)

5.6.10 Fiskes det utenfor fluefiskesona etter stor ørret?

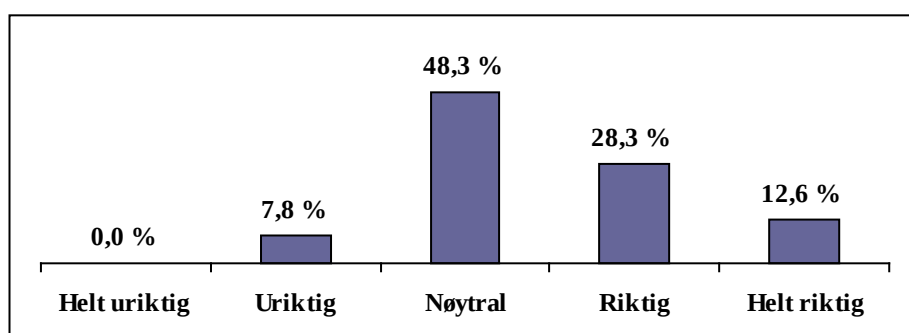
I gjennomsnitt er utvalget med knapp margin tilbøyelig til å være enig i utsagnet om at man helst fisker utenfor fluefiskesona etter stor ørret. Gjennomsnittscoren er på 3.1 (tabell 47). Andelen nøytrale er imidlertid også her nærmere halvparten av utvalget (49 %), mens ca. 30 % sier at utsagnet er *riktig* eller *helt riktig* (figur 49). De som er uenige utgjør til sammen ca. 22 % av utvalget. Det er ingen signifikante differanser mellom de ulike segmentene. At dette utsagnet får nest høyeste gjennomsnittscore er på ingen måte overraskende ettersom fluefiskesona utgjør en liten strekning av Søndre Rena som helhet. Spesielt dersom man kjenner elva fra før, skal det være lett å finne gode fiskeplasser for storørretfiske utenfor sona.

Figur 49: Prosentvis svarfordeling på utsagnet " For meg betyr den nye fluefiskesona at jeg fisker utenfor fluefiskesona etter stor ørret", 5-delt skala (n=460)

5.6.11 Har det blitt for mange fiskere på de beste plassene?

Utsagnet om at det har blitt for mange fiskere på de beste plassene oppnår den høyeste gjennomsnittscore av utsagnene i denne delen av undersøkelsen. 3.4 ligger likevel nærmere nøytralt enn enig (tabell 47). Ingen respondenter svarte at utsagnet er *helt uriktig*, men noe under 8 % krysset av for *uriktig* (figur 50). Til sammen var det 28 % som fant at utsagnet er riktig eller helt riktig. Andel som har krysset av for *nøytral* er også her stor (ca. 48 %). Blant de som tok stilling er det imidlertid et klart flertall som bekrefter at de synes det har blitt for mange fiskere på de beste plassene. Det er ingen signifikante forskjeller mellom de ulike segmentene.

Figur 50: Prosentvis svarfordeling på utsagnet " For meg betyr den nye fluefiskesona at det har blitt for mange fiskere på de beste plassene", 5-delt skala (n=460)

5.6.12 Oppsummering

Det ser ut til at det i første rekke er mindre aktive fiskere som ikke fisket i Søndre Rena i 2008 som en følge av fluefiskesona. Trolig dreier dette seg om generalister som er opptatt av mat- auk og som finner de nye fiskereglene uforenlig med sin foretrukne måte å fiske på. Disse fiskerne utgjør imidlertid et klart mindretall blant de som har tatt stilling til utsagnene:

Ca. 16 % oppgir at den nye fluefiskesona i større eller mindre grad er en grunn til at de har sluttet å fiske i Søndre Rena, 25 % sier at de i en eller annen grad ikke lenger føler seg hjemme i elva som følge av fluefiskesona, mens 19 % svarer at de føler seg fortrent av sportsfiskere som kommer utenfra. Andelene som gjennom å svare uriktig eller helt uriktig tar avstand fra disse utsagnene er en god del større, hhv. 50 %, 34 % og 41 %.

Som nevnt innledningsvis i denne rapporten, ga enkelte utspill i aviser og andre nyhetsmedier inntrykk av at en del var tilbøyelig til å se de nye regelendringene som uttrykk for en interessemotsetning mellom "vanlige bygdefolk" og tilreisende, pengesterke fluefiskere. Resultatene fra denne delen av spørreundersøkelsen viser at det er forholdsvis få som deler denne virkelighetsoppfatningen. En svært stor andel (ca. 57 %) tok ikke stilling her. Blant de som gjorde det er det noe under 20 % som sier de finner utsagnet om at man føler seg fortrenget av sportsfiskere som kommer utenfra riktig eller helt riktig. En marginalt større andel svarte det motsatte. I dette spørsmålet er det dermed en klar polarisering blant de som tok stilling. Det ser ut til at personer som ikke har fisket i Søndre Rena etter at nye fiskeregler ble innført er overrepresentert i andelen som inntar et "bygdeperspektiv".

Til forskjell fra de andre batteriene som har vært analysert så langt, har vi her flere signifikante differanser mellom segmentene som består av respondenter som har ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006 og de som har fisket i 2007 eller senere. Det er flere i det første segmentet som bekrefter at de har sluttet å fiske som følge av fluefiskesona, som sier at de ikke føler seg hjemme i elva lenger og som mener at bygdefolk ikke har blitt tatt hensyn til. Disse resultatene gir i seg selv ingen klare indikasjoner på om disse fiskerne har sluttet å kjøpe fiskekort. Ikke desto mindre viser det seg at de som ikke har fisket i Søndre Rena siden de nye fiskereglene ble innført i oftere enn andre oppgir at de som følge av fluefiskesona oftere kjøper fiskekort i andre kommuner.

I hvilken grad respondentene faktisk viser til fluefiskesona i seg selv i denne sammenhengen kan kanskje diskuteres. Gitt den korte strekningen som er avsatt til eksklusivt fluefiske, er det store strekk der det kan fiskes med andre redskaper. Vi skal samtidig ikke se bort fra at for enkelte representerer fluefiskesona et symbolsk uttrykk for de nye fiskereglene og de negative konsekvensene de oppfattes å ha.

5.7 Hvilke tiltak vil bidra til at Søndre Rena blir en bedre fiskeelv?

Ikke minst i nettfora der fiskerne diskuterer fiske i Søndre Rena blir det ofte tatt til orde for forskjellige tiltak som kan bedre forholdene i elva. Det samme var tilfellet i fokusgruppeintervjuene der det, på bakgrunn av perspektiver som ofte er forskjellige, ble det lagt fram ulike løsningsmuligheter. Samtidig finnes det etter hvert fiskebiologisk forskningsmateriale som understøtter fordelene ved en del forvaltningsmessige tiltak som blant annet innebærer fangstbegrensninger (Museth m.fl. 2009).

I spørreundersøkelsen ble respondentene presentert for en hel rekke forslag som innebærer tiltak av ulike typer. På samme måte som i flere av de andre delene av spørreskjemaet ble de bedt om å ta stilling til forslagene på en 5-delt preferanseskala. Mulige forvaltningsmessige prosjekter som tematiseres i denne delen av spørreundersøkelsen har med vassdragsregulering og Forsvarets virksomhet å gjøre, samt ulike tiltak når det gjelder biotop- og bunnforhold. I tillegg berøres også forvaltningstiltak som retter seg mot restriksjoner på fiske og fangst, men også forhold som dreier seg om mer forskjellige tilretteleggstiltak.

De tre tiltakene det var klar enighet om innenfor utvalget er jevnere og mer forutsigbar vannføring, forbedring av mulighetene for gyte- og næringsvandring og at fangstbegrensningene på gjedde bør oppheves. Gjennomsnittscore for det første er 4,1, for de to andre 4,0 (tabell 54). Sterkere restriksjoner på Forsvarets virksomhet og flere biotopiltak for å lage bedre skjule- og oppvekstområder for yngel har en nesten like høy gjennomsnittscore (3,8). Tiltak som innebærer utvidet fiskesesong og mindre strenge fangsrestriksjoner får en gjennomsnittscore som ligger rundt nøytral. Dette innebærer at tilslutningen til denne type tiltak er mer varierende. Derfor vil gjennomsnittscore ved hvert enkelt utsagn kommenteres og analyseres i lys av hvordan det varierer mellom segmentene i utvalget.

Tabell 54: Vurdering av i hvilken grad forskjellige tiltak vil bidra til at Søndre Rena blir en bedre fiskeelv, 5-delt preferanseskala (1=svært uviktig, 2=uviktig, 3=nøytral, 4=viktig, 5=svært viktig) (n=460)

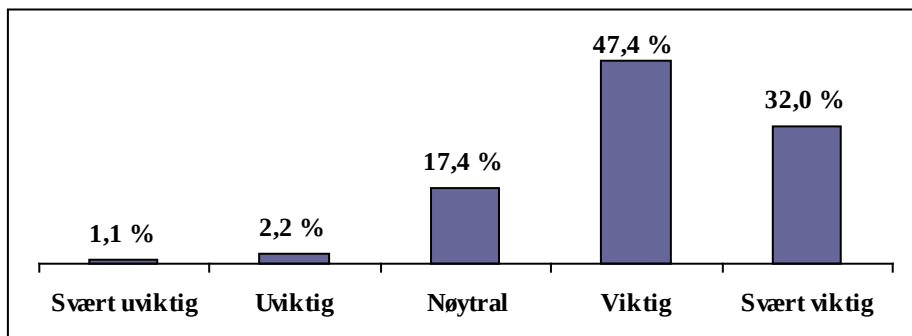
Type tiltak	Gj.snittscore
Jevnere og mer forutsigbar vannføring	4.1
Forbedre mulighetene for gyte- og næringsvandring	4.0
Fangsbegrensninger på gjedde oppheves	4.0
Sterkere restriksjoner på Forsvarets virksomhet	3.8
Flere biotopiltak for å lage bedre skjule- og oppvekstområder for yngel	3.8
Utsetting av ørretyngel	3.5
Økt oppsynsvirksomhet	3.4
Utfisking av gjedde og sik i Løpsjøen	3.4
Bag limit for harr økes fra 1 harr til minst 4 pr. døgn	3.3
Bag limit for vill ørret økes fra 1 til minst 2 pr. døgn	3.2
Utsetting av stor ørret	3.2
Det tillates å fiske etter harr hele året	3.2
Maksimumsmål for harr på 40 cm tas bort	3.1
Flere begrensninger på bruk av båt	3.0
Maksimumsmål for vill ørret på 40 cm tas bort	3.0
Utvikling av teltplasser og rasteplasser. samt oppsetting av gapahuker	2.9
Rydding av stier	2.9
Fluefiskesona tas bort	2.9
Bedre overnattingsmuligheter	2.8
Med unntak av perioden 1. september – 31. oktober. bør det tillates å fiske etter vill ørret hele året	2.7
Soneinndelinger med et tak på antall fiskekort pr. døgn	2.5
Økning i fiskekortpriser med minst 20 %	2.3

5.7.1 Jevnere og mer forutsigbar vannføring

Det tiltaket utvalgt gir størst tilslutning til er jevnere og mer forutsigbar vannføring. Gjennomsnittscore er her 4.1, noe som er mer enn *viktig* (tabell 54). Til sammen er det nesten 80 % som sier at utsagnet er *viktig* eller *svært viktig*, mens det er totalt er noe over 3 % som sier det motsatte (figur 51). Dette stemmer over ens med forhold som ble vektlagt i begge fokusgruppeintervjuer og som også er framhevet i en rapport om vassdragenes betydning for friluftsliv (Vistad m.fl. 2009). Blant annet kan store nivåforskjeller i vannstanden som skapes over kort

tid gå utover gyteforholdene og påvirke næringsstruktur og bunnforhold. Dessuten påvirker det fiskeforholdene og gjør dem til tider uforutsigbare.

Det er noen signifikante forskjeller når det gjelder dette utsagnet (tabell 55): De som reiser langt, som har fisket i Søndre Rena i 2007 eller senere og har mange fiskedager i året ser jevnere og mer forutsigbar vannføring som viktigere enn andre. De førstnevnte segmentene ligger i gjennomsnittscore høyere enn *viktig*, mens de mindre aktive fiskerne ligger i gjennomsnitt noe under dette. I alle tilfellene er $p = 0.000$.

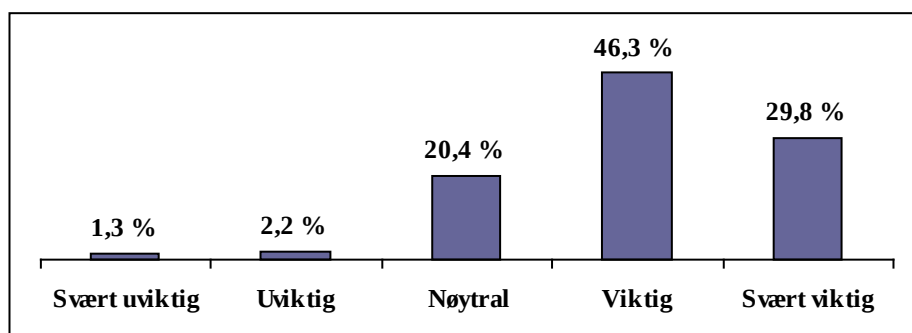
Figur 51: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av jevnere og mer forutsigbar vannføring som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (5-delt skala (n=460))

Tabell 55: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av jevnere og mer forutsigbarvannføring som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.77	.103	.000
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	4.13	.040	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.84	.081	.000
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	4.17	.043	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.95	.048	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	4.26	.061	
15 eller færre dager med fiske	190	3.88	.057	.000
16 eller flere dager med fiske	270	4.20	.050	

5.7.2 Forbedring av mulighetene for gyte- og næringsvandring

Forbedring av mulighetene for gyte- og næringsvandring var det også stor oppslutning om. Gjennomsnittscore er her 4.0 (tabell 54). Mer enn 46 % har krysset av for *viktig* og ca. 30 % for *svært viktig* (figur 52). Informanter som reiser langt, som har fisket i 2007 eller senere og har mange fiskedager er mer enn andre opptatt av at forholdene for gyte- og næringsvandring bør forbedres. De som er mest aktive fiskere ligger også her i gjennomsnittscore høyere enn *viktig* (4), mens de mindre aktive fiskerne ligger i gjennomsnitt noe under dette (tabell 56). $p=0.006$ eller mindre i alle disse tilfellene.

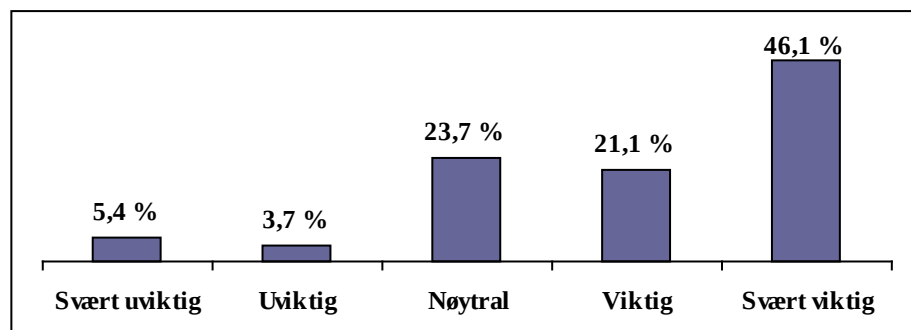
Figur 52: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av forbedring av mulighetene for gyte- og næringsvandring som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 56: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av forbedring av mulighetene for gyte- og næringsvandring som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.83	.059	.000
16 eller flere dager med fiske	270	4.14	.051	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.90	.048	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	4.19	.065	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.82	.082	.001
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	4.11	.044	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.78	.087	.006
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	4.06	.043	

5.7.3 Fangsbegrensninger på gjedde oppheves

I begge fokusgrupper ble det framholdt at en for stor gjeddebestand er til hinder for framveksten av attraktive bestander av ørret og harr. I tråd med dette ga man uttrykk for forundring over at fangstbegrensninger på gjedde opprettholdes. Når det gjelder utsagnet om at fangstbegrensning på denne arten burde oppheves, er oppslutning jevnt stor. Gjennomsnittscore for utvalget sett under ett er 4.0 (tabell 54). Ca. 67 % sier de finner utsagnet *viktig* eller *svært viktig* (figur 53).

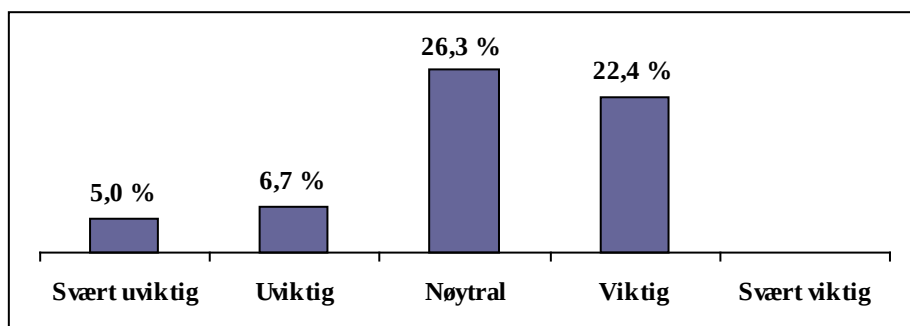

Figur 53: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av fangstbegrensninger på gjedde som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

5.7.4 Sterkere restriksjoner på Forsvarets virksomhet

Forsvarets virksomhet engasjerer mange som på en eller annen måte har et forhold til elva, enten de fisker eller ikke (Vistad m.fl. 2009). I fokusgruppeintervjuene ble spesielt støy, men også problemer som skapes med tanke på bunnforhold, sett på som ødeleggende for fiskeopplevelsen og for fiskens oppvekst- og levekår. Bekymringen blir bekreftet ved den forholdsvis høye gjennomsnittscoren (3.8) som utsagnet om restriksjoner på Forsvarets virksomhet får (tabell 54). Nærmere 40 % har krysset av for *svært viktig* og mer enn 22 % for *viktig* (figur 54). Med andre ord har et flertall på til sammen rundt 62 % den holdningen at sterkere restriksjoner på Forsvarets virksomhet i mindre eller sterkere grad vil gjøre Søndre Rena til et bedre fiskeelv. Det er verdt å merke seg at mer enn en fjerdedel krysset av for *nøytralt*. Trolig er det en god del blant disse som ikke er godt kjent med Forsvarets virksomhet i elva.

På samme måte som ved utsagnene over, legger de mer aktive fiskerne større vekt betydningen av begrense Forsvarets øvingsaktivitet i elva. De som har fisket etter ørret i 21 dager eller mer, samt de som fisker 16 eller flere dager (uavhengig av fiskeart) og som reiser 100 km eller mer ligger i gjennomsnitt tett oppunder eller over 4.0 (tabell 57). De motsvarende segmentene befinner seg i gjennomsnitt rundt 3.5. ($p=0.000$) i alle disse tilfellene.

Figur 54: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av flere restriksjoner på Forsvarets virksomhet som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv ($n=460$)

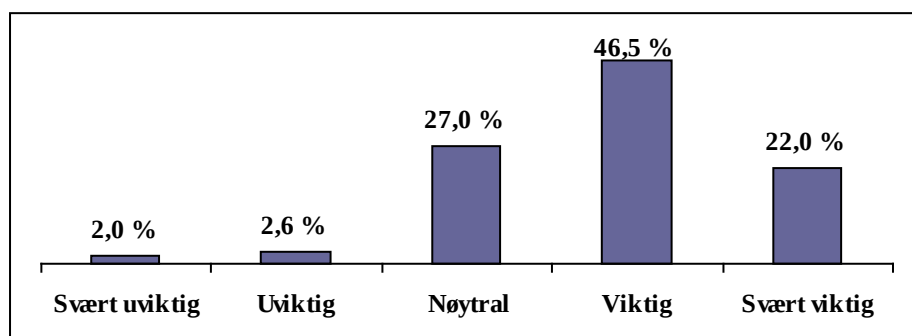
Tabell 57: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av innføring av sterkere restriksjoner på Forsvarets virksomhet som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.58	.109	.000
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.99	.061	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.64	.070	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	4.19	.080	
15 eller færre dager med fiske	190	3.53	.088	.000
16 eller flere dager med fiske	270	4.07	.066	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.44	.142	.000
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	3.94	.058	

5.7.5 Flere biotoptiltak for å lage bedre skjule- og oppvekstområder for yngel

Også dette tiltaket har mange tilhengere. Gjennomsnittscoren er 3.8 (tabell 54), mens det er over 68 % som til sammen finner flere biotoptiltak er *viktig* eller *svært riktig* (figur 55). Godt under 5 % sier tiltaket vil være *uviktig* eller *svært uviktig*. Respondenter med mange fiskedager har en gjennomsnittscore på rundt 4 (*viktig*), mens personer med få fiskedager i gjennomsnitt gir scoren 3.7 ($p=0.000$) (tabell 58). Forholdet mellom segmentene med kort og lang reiselengde er noe mindre signifikant ($p=0.022$), og det er de som reiser lengst som vektlegger biotoptiltak mest (gjennomsnittscore 3.9). Fluefiskere ser derimot ut til å være mindre opptatt av dette enn andre. Gjennomsnittscore her hhv. 3.7 og 3.9 ($p=0.043$).

Det er i første rekke de mest aktive fiskerne som ser ut til å legge mest vekt på biotoptiltak. Samtidig er det noe overraskende at fluefiskerne er tilbøyelige til å være mindre opptatt av dette. Her må det imidlertid understrekes av signifikansen er svak og at sjansen for at dette resultatet er tilfeldig i en viss grad tilstede.

Figur 55: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av flere biotoptiltak som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv ($n=460$)

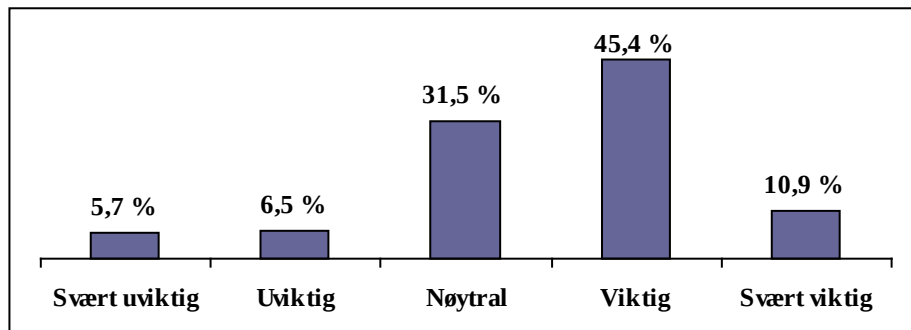
Tabell 58: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av flere biotoptiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.64	.058	
16 eller flere dager med fiske	270	3.98	.053	.000
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.73	.048	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	4.02	.069	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.63	.084	.018
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	3.88	.045	
Under 40 år	205	3.74	.062	.022
40 år eller mer	255	3.92	.052	
Forskjellige metoder	334	3.89	.047	.043
Alltid fluefiske	126	3.71	.075	

5.7.6 Utsetting av ørretyngel

Hele utvalget sett under ett vurderer utsetting av ørretyngel til en score på 3.5 (tabell 54), noe som tilsvare midtveis mellom *nøytralt* og *viktig*. Til sammen er det mer enn 56 % som slutter seg til utsagnet (*viktig* eller *svært viktig*), mens ca. 12 % gjør det motsatte (figur 56). Det er de mer aktive fiskerne som legger minst vekt på tiltaket. Respondenter med 21 fiskedager eller flere etter ørret og 16 dager eller mer uavhengig av art, samt de som har fisket i Søndre Rena i

2007 eller senere og de som har reist 100 km eller mer er, ligger alle i gjennomsnitt under den totale gjennomsnittscoren. De motsvarende segmentene ligger følgelig noe over. Signifikansen mellom de ulike segmentparene det vises til her befinner seg i alle tilfeller mellom 0.000 og 0.018 (tabell 59).

Figur 56: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utsetting av yngel som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 59: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av utsetting av ørretyngel som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

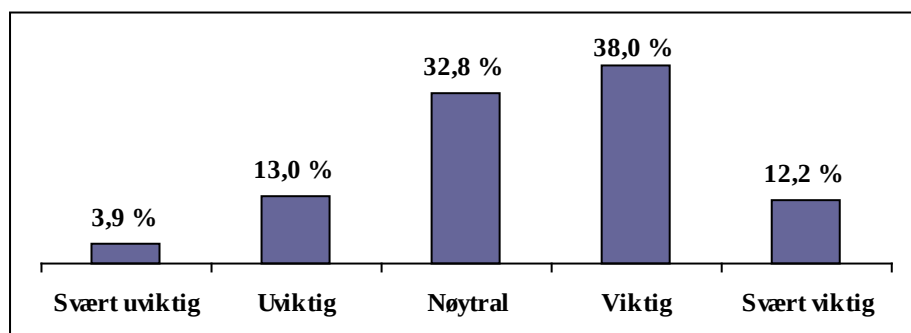
Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.62	.046	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	3.29	.090	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.77	.078	.004
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	3.43	.052	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.70	.071	.008
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.43	.057	
15 eller færre dager med fiske	190	3.62	.054	.018
16 eller flere dager med fiske	270	3.40	.066	

5.7.7 Økt oppsyn

I fokusgruppeintervjuene ble det i begge tilfeller etterlyst økt oppsynsvirksomhet. Resultatet i denne spørreundersøkelsen bekrefter bare delvis ønsket om mer og bedre oppsyn ettersom gjennomsnittscoren for utvalget sett under ett er 3.4 (tabell 54). Rundt 17 % mener utsagnet er *svært uviktig* eller *uviktig*, mens om lag halvparten av utvalget slutter seg til det (figur 57).

Av tabell 60 går det fram at fluefiskerne legger mindre vekt på dette enn de som fisker med andre metoder (gjennomsnittscore er hhv. 3.2 og 3.5, $p=0.002$). Segmentet med personer som fisker 16 eller flere dager i året har en gjennomsnittscore på 3.6, mens de som fisker færre dager har 3.2 ($p=0.000$). Forholdet mellom segmentene som er dannet ut fra antall dager etter ørretfiske er omtrent tilsvarende, selv om differansen er noe mindre (gjennomsnittscore er hhv. 3.5 og 3.3, $p=0.021$). Når det gjelder forholdet mellom segmentet som ikke har fisket senere enn 2006 og segmentet bestående av personer som har fisket i 2007 er det også en signifikant forskjell. Sistnevnte segment har gjennomsnittscore på 3.5, mens vi ved det første segmentet ender opp med 3.2 i dette tilfellet ($p=0.025$). Denne differansen kan tenkes å vise til at problemstilling med oppsynsvirksomhet er mest aktuelt for de som fisker mye i Søndre Rena. At fluefiskerne er mindre tilbøyelige til å etterlyse mer oppsynsvirksomhet kan kanskje forklares

med at disse fiskerne kanskje oppholder seg mer ved såkalte hot spots og derfor i større utsteking enn andre kommer i berøring med oppsynsvirksomhet.

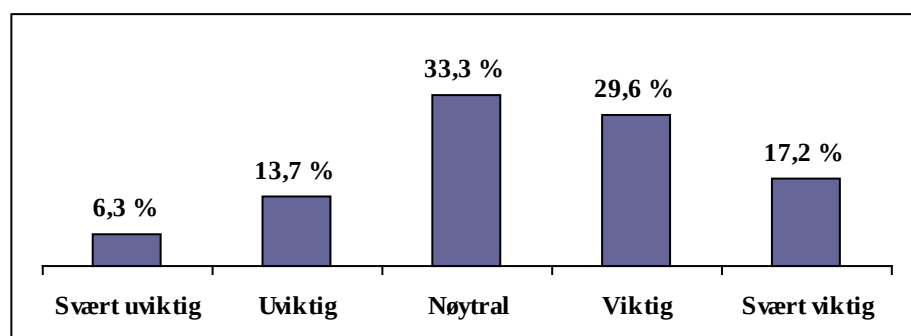
Figur 57: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av økt oppsyn som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 60: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av økt oppsyn som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.18	.066	.000
16 eller flere dager med fiske	270	3.58	.062	
Forskjellige metoder	334	3.50	.056	.002
Alltid fluefiske	126	3.18	.079	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.12	.102	.003
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	3.48	.051	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.33	.056	.021
21 eller flere dager med ørretfiske	176	3.55	.080	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.25	.089	.025
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.49	.055	

5.7.8 Utfisking av gjedde og sik i Løpsjøen

Utsagnet om at utfisking av gjedde og sik i Løpsjøen som et tiltak for å gjøre fiskeforholdene i Søndre Rena bedre får relativt stor oppslutning. Gjennomsnittscoren er på 3.4 for hele utvalg (tabell 54). Nesten 47 % sier dette vil være et *viktig* eller *svært viktig* tiltak, mens 20 % svarer det motsatte og temmelig nøyaktig en tredjedel av utvalget tar ikke stilling (figur 58). Her er det ingen signifikante forskjeller når vi sammenligner segmenter.

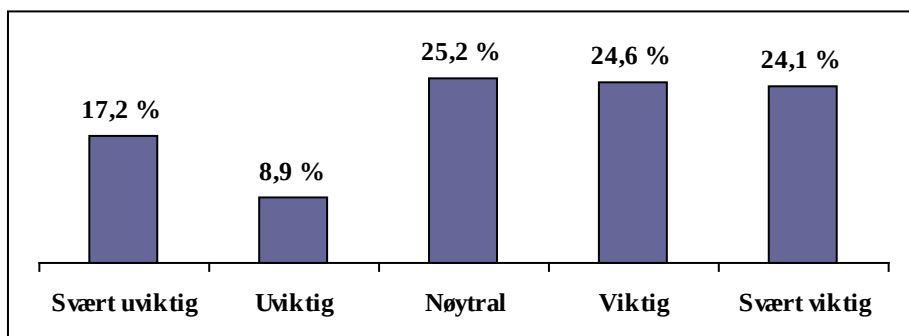

Figur 58: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utfisking av gjedde i Løpsjøen som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

5.7.9 Større bag limit for harr

I fokusgruppeintervjuet med de lokale fiskerne kom det fram en misnøye med at *bag limit* for harr er den samme som for ørret. Argumentet var i hovedtrekk at stammen av harr ikke er ut-satt på samme måte som ørret og at strenge fangsrestriksjoner derfor ikke er nødvendig. Særlig i strekningene sør for Løpet skal det være spesielt mye harr, ble det sagt. I spørreundersøkelsen ga det samlede utvalget et tiltak som vil innebære at *bag limit* for harr økes fra 1 til 4 fisker pr. døgn en score på 3.3 (tabell 54). Nærmere halvparten av utvalget slutter seg til dette utsagnet (*viktig* eller *svært viktig*), mens om lag en fjerdedel gjør det motsatte. En siste fjerdedel stiller seg nøytralt (figur 59).

Av tabell 61 går det fram at respondenter med få fiskedager ville verdsette en økning av *bag limit* for harr mer enn de med flere fiskedager. 15 dager eller mindre med fiske innebærer en gjennomsnittscore i dette tilfellet på 3.6, mens det motsvarende segmentet har 3.1 ($p=0.000$). Når det gjelder tilsvarende tall for segmenter dannet på med utgangspunkt i antall dager med ørretfiske er differansen omtrent tilsvarende ($p=0.000$). Blant de som ikke har fisket i Søndre Rena siden de nye fiskereglene ble innført er gjennomsnittscoren høyere enn blant de som har fisket i elva i de senere årene. Gjennomsnittscore er her 3.6 og 3.2 ($p=0.021$). Disse tallene innebærer at det mindre aktive fiskere og de som ikke har fisket i Søndre Rena siden etter 2006 som er mest tilbøyelige til å vurdere større bag limit for harr som et positivt tiltak.

Figur 59: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av økning av bag limit for harr fra 1 til minst 4 fisk som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 61: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av økning av bag limit for harr fra 1 til minst 4 fisk som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

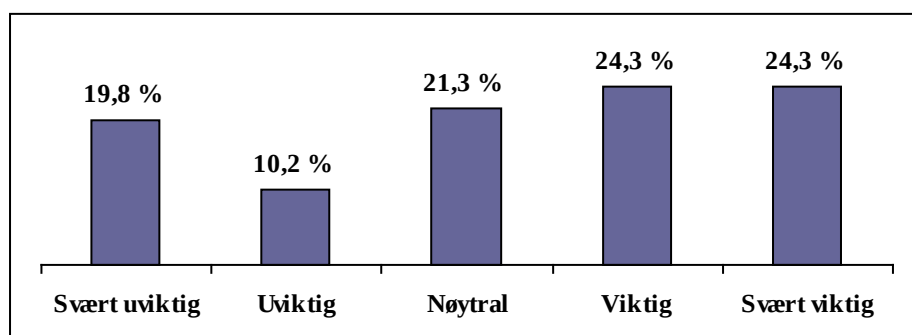
Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.48	.072	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	3.01	.119	
15 eller færre dager med fiske	190	3.63	.082	.000
16 eller flere dager med fiske	270	3.06	.091	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.56	.111	.021
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.21	.080	

5.7.10 Større bag limit for vill ørret

Når det gjelder et forslag om at *bag limit* for vill ørret kan økes fra en til to fisker i døgnet, er oppslutningen samlet sett marginalt lavere enn forslaget for harr. Gjennomsnittscore for hele utvalget er her 3.3 (tabell 54). Med andre ord ligger utvalget samlet sett nærmere *nøytral* enn

viktig. Sammenlignet med forslag om endret *bag limit* for harr er det her en litt større andel (30 %) som finner utsagnet *uviktig* eller *svært uviktig* (det vil si at man mener at større *bag limit* for vill ørret *ikke* vil gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv). Andelen som vurderer tiltaket som viktig eller svært viktig er imidlertid omtrent den samme som for utsagnet om *bag limit* for harr (ca. 49 %) (figur 60).

Det er de mindre aktive fiskerne som verdsetter tiltaket mest (tabell 62): Spesielt har segmentet med 15 eller færre fiskedager en gjennomsnittscore (3.6) som ligger et godt stykke over det motsvarende segmentet (3.0) ($p=0.000$). Alder har også signifikans i denne sammenhengen. Segmentet bestående av respondenter på over 40 år har en snittscore på 3.4, mens de under 40 ender opp med 3.0 ($p=0.001$). Tilsvarende vurderer de som ikke har fisket i Søndre Rena siden 2006 større *bag limit* for vill ørret som viktigere enn de som har fisket de senere årene. Gjennomsnittscore er her hhv. 3.5 og 3.1 ($p=0.023$).

Figur 60: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av økning av *bag limit* for ørret fra 1 til 2 fisk som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv ($n=460$)

Tabell 62: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av økning av *bag limit* for ørret fra 1 til 2 fisk som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

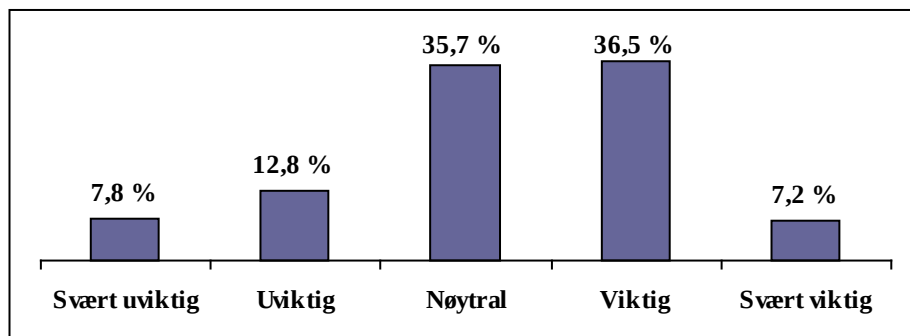
Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.61	.088	.000
16 eller flere dager med fiske	270	2.97	.093	
Under 40 år	205	2.98	.105	.001
40 år eller mer	255	3.44	.085	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.50	.118	.023
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.14	.083	

5.7.11 Utsetting av stor ørret

Med hensyn til utsetting av stor ørret som et tiltak for å bedre fiskeforholdene, ble tiltaket vurdert til 3.2 av utvalget samlet sett (tabell 54). Mer enn 36 % av utvalget har krysset av for at de finner utsetting av stor ørret *viktig*, mens litt over 7 % mener det er *svært viktig* (figur 61). De som finner at tiltaket ikke vil gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv utgjør et klart mindretall med til sammen ca. 20 %. Andelen *nøytrale* er på nesten 36 %. Det kan være grunn til å regne med at mange innenfor den sistnevnte prosentandelen ikke har så godt kjennskap til spørsmålene som knytter seg til settefisk i dette vassdraget.

Også her er de som fisker lite og som ikke har fisket i Søndre Rena etter 2006-sesongen noe mer positive enn de motsvarende segmentene (tabell 63): Gjennomsnittscore er hhv. 3.4 og 3.1 ($p=0.003$) når det gjelder segmenter som er dannet på bakgrunn av fiske etter alle arter. Når

det er snakk om segmenter som er dannet på bakgrunn av fiske etter ørret finner vi gjennomsnittscore på hhv. 3.3 og 3.0 ($p=0.13$). I sammenligning av personer som hhv. *ikke* har og har fisket etter at de nye fiskereglene ble innført i Søndre Rena er det også en signifikant differanse. De som fisket siste gang i 2006 eller tidligere har en snittscore på 3.4, mens respondenter som har fisket i 2007 eller senere ligger på 3.1 ($p=0.011$). I denne sammenhengen bør det nevnes at når utsetting av ørretyngel ble vurdert var forholdet motsatt i den forstand at det var de aktive fiskerne som vurderte tiltaket som viktigst.

Figur 61: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utsetting av stor ørret som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

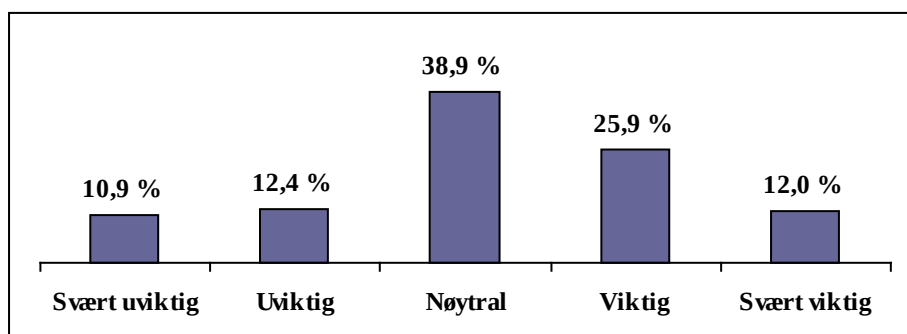
Tabell 63: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av utsetting av stor ørret som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.39	.058	.003
16 eller flere dager med fiske	270	3.10	.069	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.43	.084	.011
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.15	.059	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	3.32	.052	.013
21 eller flere dager med ørretfiske	176	3.07	.091	

5.7.12 Fiske etter harr hele året

Intervjuet med den lokale fokusgruppen viste at harr er en viktig art for mataukfiskere og andre generalister. Blant noen av informantene ble det tatt til orde for at fiske etter harr burde være tillatt hele året. I spørreundersøkelsen er gjennomsnittscoren for et utsagn om dette så vidt over *nøytral*, dvs. 3.2 (tabell 54). Den største andelen av utvalget har krysset av for *nøytral* (ca. 39 %), mens ca. 38 % har svart *viktig* eller *svært viktig*, og noe over 23 % mener at fisket etter harr hele året er *uviktig* eller *svært uviktig* (figur 62). Blant de som har tatt stilling er det altså et flertall som ønsker å fiske harr hele året.

Med unntak av segmenteringer som er foretatt på bakgrunn av hvem som har fisket etter at de nye fiskereglene trådte i kraft, er det ingen andre signifikante forskjell her (tabell 64): Respondenter som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006 ser på tiltaket som noe mer positivt (gjennomsnittscoren 3.4) enn andre (gjennomsnittscore 3.1) ($p=0.032$). Dette indikerer at det at blant de som ikke har fisket i Søndre Rena de siste årene befinner seg en del generalister som verdsetter å fiske harr for å spise fisken.

Figur 62: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av fiske etter harr hele året som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

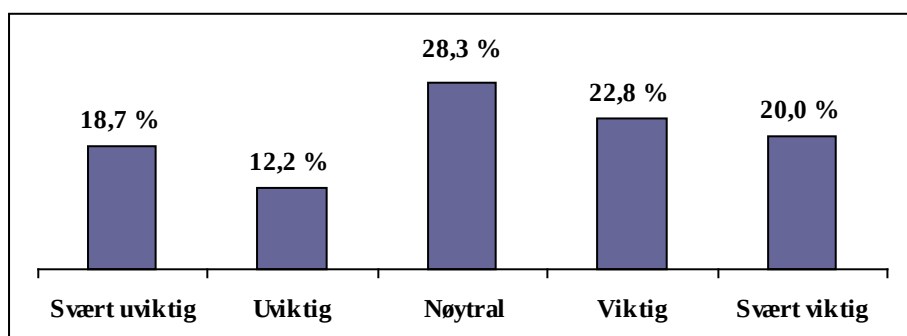
Tabell 64: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av fiske etter harr hele året som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (5-delt skala)

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.36	.097	.032
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.09	.064	

5.7.13 Oppheving av maksimumsmål på harr

Flere i gruppen med lokale fiskere tok til orde for at maksimumsgrensen på harr burde oppheves. I spørreundersøkelsen er den totale gjennomsnittscore på et slikt forslag er 3.1 (tabell 54). Her er det en tendens til polarisering ettersom 20 % har krysset av for *svært viktig* og ca. 19 % for *svært uviktig*. Samlet sett er det likevel flere respondenter som stiller seg positivt til oppheving av maksimumsgrensen enn det motsatte. Forholdet er her ca. 43 % versus ca. 31 % (figur 63).

En signifikant differanse viser seg i her mellom de som fisker lite og de som fisker mye (tabell 65): Respondenter med 15 eller færre fiskedager vurderer tiltaket som viktigere enn andre. Gjennomsnittscoren ved disse to segmentene er hhv. 3.3 og 3.0 ($p=0.023$). De som ikke har fisket etter at de nye fiskereglene i Søndre Rena trådte i kraft vurderer fiske etter harr uten maksimumsmål som viktig, sammenlignet med de som har fisket de senere årene: I det første tilfellet er gjennomsnittscoren 3.4, mot 3.0 i det andre tilfellet ($p=0.011$). På samme måte som over, er det her mye som tyder på at det blant de som har sluttet å fiske i Søndre Rena befinner seg mange "tradisjonelle" harrfiskere.

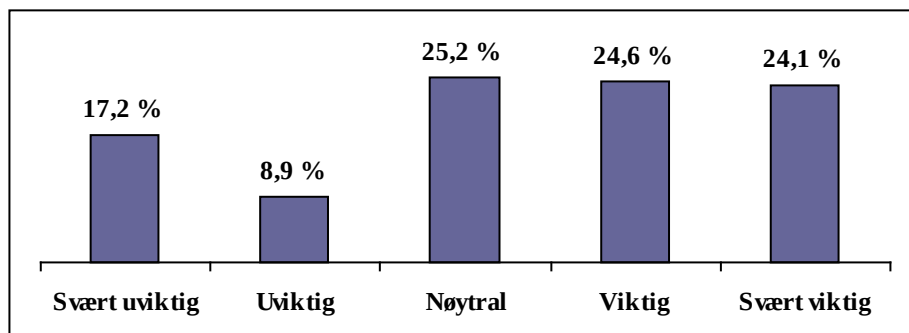
Figur 63: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering oppheving av maksimumsmål for harr som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 65: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av at maksimumsmål for harr på 40 cm tas bort som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.43	.116	.011
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	3.05	.078	
15 eller færre dager med fiske	190	3.31	.089	.023
16 eller flere dager med fiske	270	3.01	.089	

5.7.14 Oppheving av maksimumsmål for vill ørret

Tabell 54 viser at en oppheving av maksimumsmål for vill ørret som et tiltak for å bedre fiskeforholdene i Søndre Rena fikk bare marginalt lavere gjennomsnittscore (3.1) enn forslaget om det samme for harr. I sammenligning med det siste forslaget er det også her en klar polarisering (figur 64). Segmentet som består av respondenter med 15 eller færre fiskedager i løpet av 2008 har en gjennomsnittscore på 3.3, mens det motsvarende segmentet har 2.8 ($p=0.001$). En omtrent likeartet differanse finner vi i forholdet mellom segmentene som består av personer som ikke har fisket etter 2006 og de som har fisket senere enn dette årstallet ($p=0.003$) (tabell 66). Sett i forhold til fordelingen mellom segmentene på de andre tiltakene som er gjennomgått ovenfor, er det siste ikke overraskende: Det etablerer seg som en ganske klar tendens at de respondentene som er lite aktive og/eller ikke har fisket i Søndre Rena siden de nye fiskereglene ble innført er mer positive til tiltak som innebærer færre og mindre strenge restriksjoner på fiske og fangst. Imidlertid er det noe overraskende at fluefiskerne er mer positivt innstilt til at maksimumsmål for vill ørret tas bort (tabell 66): Dette segmentet har en gjennomsnittscore på 3.3 her, mens tilsvarende tall for de resterende respondentene er 3.0 ($p=0.031$). På den ene siden skulle man forvente at fluefiskerne, som i hovedsak er ute etter å fange stor fisk, så seg tjent med fangstreksjoner av denne type som et sentralt forvaltningstiltak. Igjen står vi ovenfor et spørsmål om hvor homogent segmentet som består av respondenter som har oppgitt at de alltid fisker med flue er.

Figur 64: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering oppheving av maksimumsmål for ørret som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv ($n=460$)

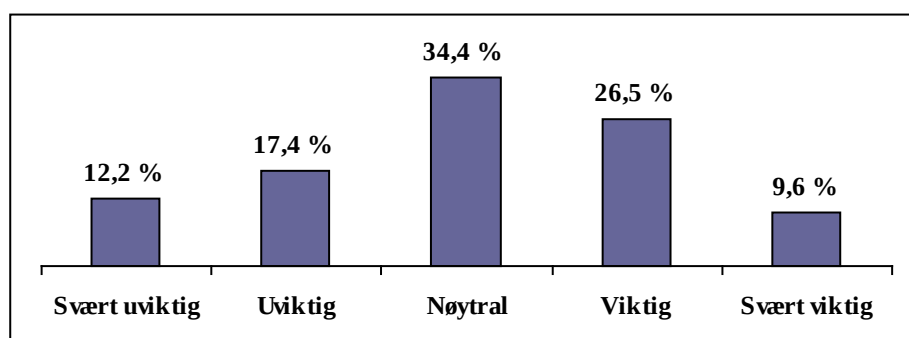
Tabell 66: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av at maksimumsmål for ørret på 40 cm tas bort som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.31	.091	.001
16 eller flere dager med fiske	270	2.85	.089	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.38	.119	.003
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.93	.079	
Forskjellige metoder	334	2.96	.078	.031
Alltid fluefiske	126	3.27	.117	

5.7.15 Begrensninger på bruk av båt

Et utsagn om at flere begrensninger på bruk av båt vil gjøre fiskeforholdene bedre har en gjennomsnittscoren på 3.0 (tabell 54). Andelen som ser positivt på flere restriksjoner utgjør noe over 36 %. En nesten like stor andel (ca. 34 %) stiller seg nøytrale, mens nærmere 30 % har svart *svært uviktig* eller *uviktig* med tanke på at større eller flere begrensninger på bruk av båt vil skape bedre fiskeforhold (figur 65).

Det viser seg at det fra tid til annen forekommer en del konflikter knyttet til bruk av båt. Ikke minst kan det virke forstyrrende på de som fisker med flue. Samtidig har det lenge eksistert en praksis med for eksempel å fiske harr fra båt om ettermiddagene. Derfor er det kanskje noe overraskende at fluefiskerne (gjennomsnittscore 3.1) er mindre opptatt av restriksjoner på båtbruk enn det segmentet som består av personer som fisker mest med andre redskaper (gjennomsnittscore 2.8) ($p=0.029$) (tabell 67). På den andre siden kan dette også bety at båttrafikken i praksis fungerer rimelig tilfredsstillende sett fra fluefiskernes side. Det er ingen andre signifikante forskjeller når vi ser på de andre segmentene.

Figur 65: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering sterkere restriksjoner på bruk av båt som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv ($n=460$)

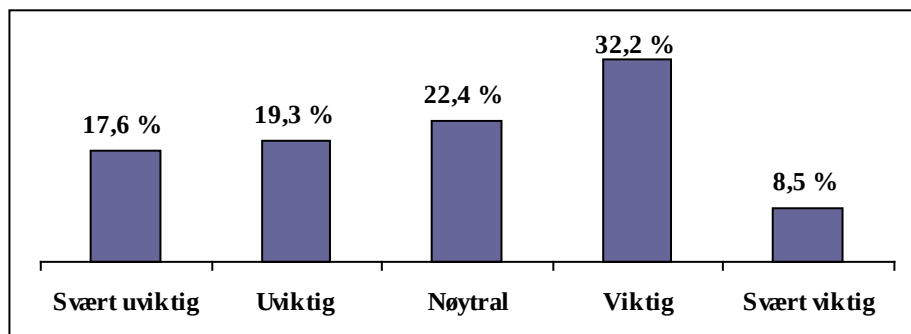
Tabell 67: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av sterkere restriksjoner på bruk av båt som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Forskjellige metoder	334	3.11	.062	.029
Alltid fluefiske	126	2.85	.101	

5.7.16 Utvikling av teltplasser og rasteplasser, samt oppsetting av gapahuker

I begge fokusgrupper ble det etterlyst bedre tilrettelegging i form av teltplasser, rasteplasser og gapahuker. Utvalget vurderer likevel ikke dette som spesielt viktig, tatt betraktning av at gjennomsnittscoren er under *nøytral* (2.9) (tabell 54).

Dersom vi tar figur 66 nærmere i øyesyn, viser det seg et tilløp til en polarisering: Noe over 17 % sier at denne type tiltak er *svært uviktig*, mens mer enn 8 % har krysset av for *svært viktig*. Ca. 19 % mener tiltakene er *uviktig* sett fra deres ståsted, mens over 32 % har markert for *viktig*. Til sammen er det dermed om lag 40 % som mener at den type tilrettelegging som gjelder her i større eller mindre grad vil bedre fiskeforholdene. En nesten like stor andel (ca. 37 %) mener det motsatte, at tilretteleggingen har lite eller ingenting noe å si. Noe over en femtedel av utvalget tar ikke stilling til utsagnet. Det er få signifikante forskjeller her, med unntak av segmenteringen som er foretatt på bakgrunn av når det sist ble fisket i Søndre Rena og reiselengde (tabell 68). Gjennomsnittet blant de som ikke har fisket senere enn 2006 er 3.2, mens det for andre er 2.8 ($p=0.004$). Segmentet som består av respondenter som reiste lite i forbindelse med fiske i 2008 har en gjennomsnittscore på 3.2. De som har reist 100 km eller mer har en score på 2.9 ($p=0.022$).

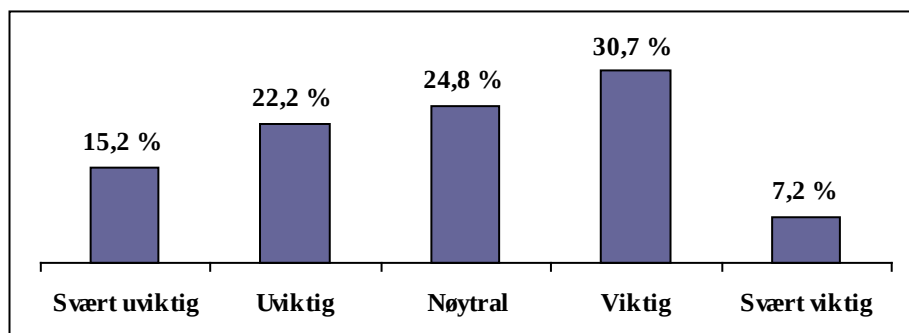
Figur 66: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering utvikling av teltplasser og rasteplasser, samt oppsetting av gapahuker som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 68: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av utvikling av teltplasser og rasteplasser, samt oppsetting av gapahuker som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.23	.108	.004
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.84	.070	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.23	.129	.022
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.88	.065	

5.7.17 Rydding av stier

Rydding av stier er også et tiltak som har blitt etterlyst ettersom det mange steder er vanskelig å ta seg ned til elvebredden. Gjennomsnittlig score er her 2.9 (tabell 54). Når det gjelder svarfordelingen (figur 67), finner omtrent det samme mønstret som ved utsagnet om tilrettelegging ovenfor. Det er med unntak av en svak signifikant forskjell mellom aldersegmentene (tabell 69), er det ingen variasjoner å legge vekt på her.

Figur 67: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering rydding av stier som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 69: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder rydding av stier som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

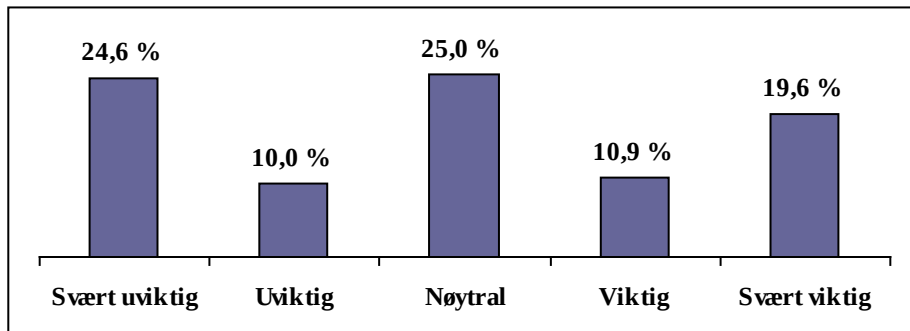
Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Under 40 år	205	2.79	.083	.025
40 år eller mer	255	3.04	.074	

5.7.18 Oppheving av fluefiskesona

Ikke bare i fokusgruppen med lokale fisker, men også i fokusgruppen med fluefiskere, ble det argumentert for en oppheving av fluefiskesona. Noen av de lokale fiskerne som var mer orientert mot matauk så helst at man gikk tilbake til de gamle fiskereglene. I fluefiskemiljøet var det imidlertid blant enkelte stemning for å ta bort selve sona, samtidig som de nye reglene kunne beholdes for hele elveløpet. På denne bakgrunn skal man ikke se bort fra at det er respondenter som forstår utsagnet om at en oppheving av fluefiskesona vil gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv noe forskjellig.

Gjennomsnittscore for hele utvalget er 2.9 (tabell 54). Det er en ganske klar todeling i utvalget ettersom ca. 25 % krysser av for *svært uviktig*, mens om lag 20 % mener det ville være et *svært viktig* tiltak. En fjerdedel av utvalget tar ikke stilling og krysser av ved *nøytralt* (figur 68).

Ser vi på signifikante differanser mellom segmenter i utvalget (tabell 70), er det ikke overraskende at segmentet bestående av personer som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006 og respondenter med 15 eller færre fiskedager i 2008 som er mest tilbøyelige til å være enige i utsagnet. Gjennomsnittscore for det førstnevnte segmentet er 3.2 og for de som har fisket i Søndre Rena de siste årene 2.8 ($p=0.011$). Personer med få fiskedager i løpet av et år har en gjennomsnittscore på 3.1 og de mer aktive fiskerne 2.8 ($p=0.034$). Disse tallene er for øvrig i tråd med hvordan tilsvarende segmenter i andre sammenhenger skiller seg ut ved at de i større grad enn andre representerer holdninger og preferanser som går på tvers av de fangstreguleringene som er innført i Søndre Rena.

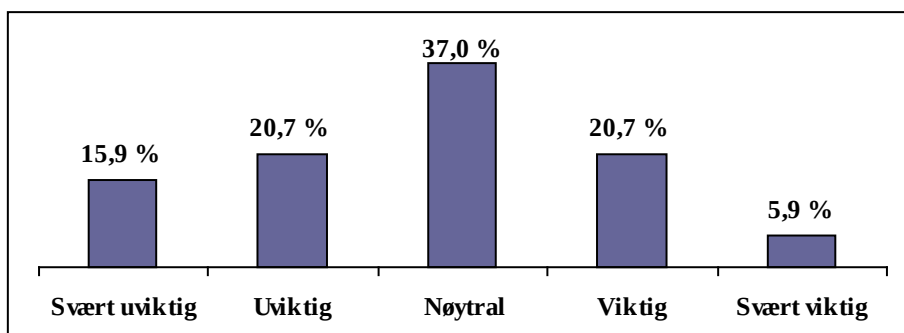
Figur 68: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av oppheving av fluefiskesona som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 70: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av oppheving av fluefiskesona som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	3.21	.126	.011
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.82	.079	
15 eller færre dager med fiske	190	3.07	.089	.034
16 eller flere dager med fiske	270	2.79	.092	

5.7.19 Bedring av overnattingsmuligheter

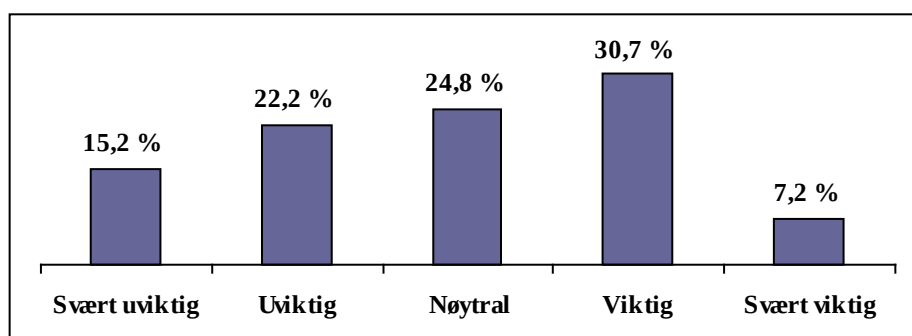
Bedring av overnattingsmuligheter blir ikke sett på som spesielt viktig. Gjennomsnittscore er 2.8 (tabell 54) og det er ingen signifikante forskjeller her. Flertallet av de som har tatt stilling til utsagnet mener det er *uviktig* eller *svært uviktig* (figur 69). Til sammen utgjør disse en prosentandel på nærmere 47. På den andre halvdelten skalaen finner vi ca. 36 % av respondentene. Dette resultatet viser at spørsmålet om overnattingsmuligheter ikke er det forholdet fiskerne er mest opptatt av.

Figur 69: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av bedring av overnattingsmuligheter som et tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

5.7.20 Forlenging av perioden med fiske etter vill ørret

Det kan synes som en del fiskere er misfornøyd med at det ikke er tillatt å fiske etter vill ørret om våren og utover høsten. Derfor har vi lagt inn fiske etter vill ørret hele året, med unntak av perioden 15. september – 31. oktober, som et mulig tiltak. Det viser seg imidlertid at det ikke er noen spesielt stor stemning for å gjennomføre dette. Gjennomsnittscore for hele utvalget er på 2.7 (tabell 54) og mer enn 38 % sier at utsagnet er *uviktig* eller *svært uviktig* (figur 70). På den andre siden av skalaen finner vi en prosentandel på til sammen 26, mens ca. 36 % ikke tok stilling. De mindre aktive fiskerne ligger i snitt ligger tett oppunder nøytralt, mens segmentene med aktive fiskere har snittscore rundt 2.6 (tabell 71). Dette innebærer at de aktive fiskerne er overrepresentert i andelen som motsetter seg tiltaket.

Figur 70: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av en forlenging av perioden med fiske etter vill ørret som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 71: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av at det - med unntak av perioden 15. september – 31. oktober - bør det tillates å fiske etter vill ørret hele året som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

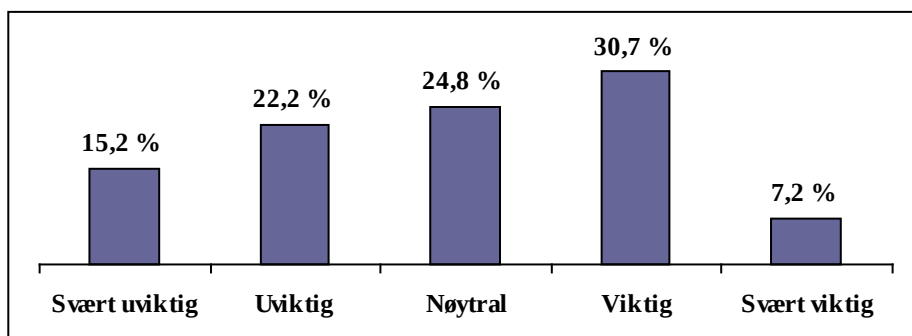
Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	2.93	.075	.002
16 eller flere dager med fiske	270	2.59	.076	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	2.99	.107	.004
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.63	.065	
Årlig reiselengde under 100 km	82	3.06	.102	.005
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.66	.062	
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.83	.063	.022
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.57	.099	

5.7.21 Soneinndelinger med tak på antall fiskekort pr. døgn

I fokusgruppeintervjuet med fluefiskerne ble det uttrykt en viss engstelse for at Søndre Rena med tiden vil kunne bli delt inn soner med et tak på antall fiskekort pr. døgn. Denne type regulering blir enkelte steder verksatt for å motvirke en for stor konsentrasjon av fiskere på de beste plassene. Det siste er noe som enkelte fiskere åpenbart opplever er tilfellet allerede i dag (jvf. Intervjuet med fluefiskerne).

Gjennomsnittscoren for alle respondenter er her 2.7 (tabell 54). Mer enn 37 % tok ikke stilling til utsagnet, men ca. 19 % krysset av for *svært uviktig* og 26 % for *uviktig*. Noe over 14 % mener utsagnet er *viktig* eller *svært viktig* (figur 71). Her er mindre aktive fiskerne og fiskere som reiser lite tilbøyelige til å være *minst* uenig i utsagnet om soneinndeling (tabell 72). Segmentet som består av personer med 20 eller færre dager med ørretfiske i 2008 har her en gjennomsnittscore på 2.7, mens de med 21 eller flere dager med ørretfiske har 2.3 ($p=0.001$). Differan-

sen mellom segmentene som er dannet på bakgrunn av antall dager med fiske uavhengig av arter er omtrent tilsvarende, men noe mindre signifikant ($p=0.014$). Det er også en signifikant differanse her mellom personer som reiser lite og personer som reiser mye i forbindelse med fiske. Gjennomsnittscore er her hhv. 2.8 og 2.5 ($p=0.030$).

Figur 71: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av soneinndelinger med tak på antall fiskekort pr. døgn som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

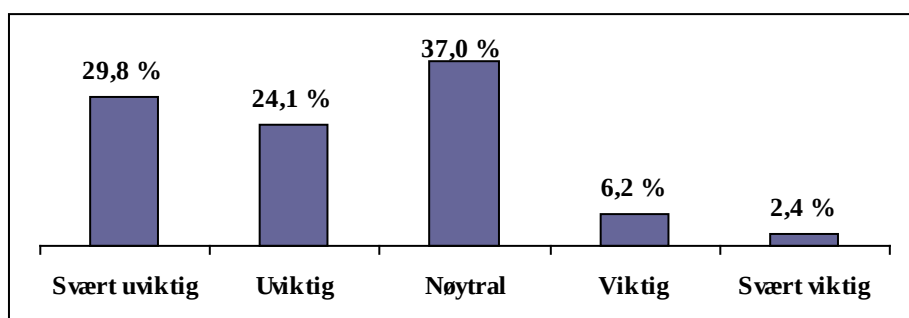
Tabell 72: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av soneinndeling med tak på antall fiskekort pr. døgn som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.68	.058	.001
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.35	.085	
15 eller færre dager med fiske	190	2.69	.067	.014
16 eller flere dager med fiske	270	2.45	.068	
Årlig reiselengde under 100 km	82	2.78	.098	.030
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.50	.055	

5.7.22 Økning i fiskekortpriser med minst 20 %

Generelt er fiskere i Norge vant til at fisketillatelse har en overkommelig pris. Selv om kjøp av fiskekort ofte utgjør en marginal del av den summen en fisker legger ut for å ha en god fiskeopplevelse, er norske fiskere erfaringsmessige liten velvillig innstilt ovenfor økninger i priser på fisketillatelse. Et av hovedankepunktene mot fluefiskesona som kom til uttrykk i intervjuet med den lokale fokusgruppen var at man mente å se konturene av en kommersialisering som på sikt ville kunne medføre at adgangen til fiskeressursen ville øke i pris.

Samlet gjennomsnittscore er i dette tilfellet 2.3 (tabell 54). Det er 37 % som svarer *nøytralt* her og litt under 9 % som mener utsagnet er *viktig* eller *svært viktig*. Nesten 30 % krysset av for *svært uviktig* og litt over 24 % *uviktig* (figur 72). Med andre ord er det ikke spesielt stor stemning for økte fiskekortpriser. Det er bare en signifikant forskjell mellom segmenter (tabell 73): De som alltid fisker med flue har en snittscore på 2.1, noe som er nærmest *uviktig* av alle andre segmenter. De som fisker med andre fluer er noe mindre negative ettersom gjennomsnittscore her er 2.3 ($p=0.026$).

Figur 72: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av økning i fiskekortpriser med minst 20 % som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv (n=460)

Tabell 73: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av økning av fiskekortpriser med minst 20 % som tiltak for å gjøre Søndre Rena til en bedre fiskeelv.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
Forskjellige metoder	334	2.34	.058	.026
Alltid fluefiske	126	2.10	.084	

5.7.23 Oppsummering

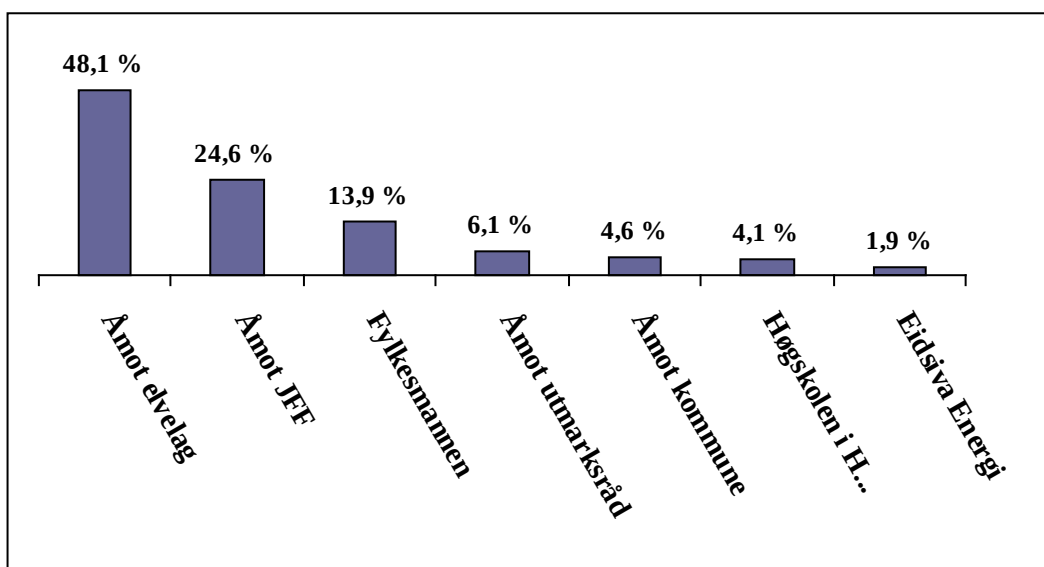
Når det handler om å forbedre fiskeforholdene i Søndre Rena, er det i første rekke tiltak som jevnere og mer forutsigbar vannføring, bedre forhold for gyte- og næringsvandring og en oppheving eller modifisering av fangsbegrensingsreglene på gjedde som etterlyses. Nesten alle respondenter vurderer i en eller annen grad dette som viktig. Sterkere restriksjoner på Forsvarets virksomhet, biotopiltak for å lage bedre skjule- og oppvekstområder for yngel, samt utsetting av ørretyngel og stor ørret er det også forholdsvis bred oppslutning om.

Utsetting av yngel har en noe større oppslutning enn et forslag om utsetting av storørret. Det viser seg dessuten at de mer aktive fiskerne er mer tilbøyelige enn andre til å vurdere utsetting av unge som et viktig tiltak. Derimot det de mindre aktive fiskerne som er mest positivt innstilt til utsetting av stor ørret.

Når vi kommer til økt oppsynsvirksomhet, samt utfisking av gjedde og sik i Løpsjøen, er det også et flertall som mener det vil gjøre elva bedre. Her er det likevel tale om en viss spredning i vurderingene som gis. Med tanke på utsagnene som tematiserer en modifisering eller oppheving av de nye fiskereglene i Søndre Rena, inntreder det en tendens til polarisering i utvalget. En gjennomgående trekk er at eldre og mindre aktive fiskere, samt de som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006, er overrepresentert blant de som ønsker større *bag limits* og oppheving av maksimumsmål, spesielt når det gjelder for arten harr, samt fjerning av fluefiskesona.

5.8 Hvilken instans har hovedansvaret for forvaltningen av elva?

Ettersom mange forskjellige aktører på en eller annen måte er involvert i virksomhet eller tiltak som direkte eller indirekte påvirker fiskemulighetene i Søndre Rena og de andre vassdragene fiskekortet gjelder for, kan det se ut til at det blant fiskerne hersker en del forvirring og usikkerhet om hvilke instans som har hovedansvaret for forvaltning av fisket i elva. På bakgrunn av en liste over de mest relevante aktørene, ba vi respondentene merke av hvilken instans de mener har hovedansvaret. Noe under halvparten (44,8 %) krysset av for Åmot Elvelag. Omtrent en fjerdedel (24,6 %) er av den oppfatning at Åmot JFF har hovedansvaret for fiskeelva. Ca. 14 % oppga Fylkesmannen i Hedmark som den relevante instans (figur 73).

Figur 73. Hvem har hovedansvaret for forvaltningen av Søndre Rena?(n=460)

Det er en del forskjeller som kommer fram når vi sammenligner segmenter (tabellene 72 – 78): De som reiser mindre enn 100 km i løpet av et år er mer tilbøyelige til å mene at Åmot JFF har hovedansvaret enn de som reiser lengre. I den siste gruppen er det også en del flere som oppgir at fylkesmannen har hovedsvaret. Blant de som oppgir at de alltid bruker flue er det ca. halvparten som mener at elvelaget er den relevante instansen, mens det blant de som bruker andre og/eller flere metoder er 42,5 % som mener det samme. Over en fjerdedel i det sistnevnte segmentet oppgir Åmot JFF som hovedansvarlig, mens det blant fluefiskerne bare er om lag 16 prosent som mener det samme. En tilsvarende forskjell finner vi i sammenligning mellom de som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006 og de som har det. I det første segmentet er det god og vel 37 % som mener elvelaget er hovedansvarlig for forvaltningen, mens det i det andre er mer enn 48 %.

Blant de som ikke har fisket i Søndre Rena etter 2006 er det mer enn 30 % som mener Åmot JFF har hovedansvaret. Prosentandelen blant de som har fisket i 2007 eller senere er i sammenligning 21. Vi finner omtrent det samme forholdet når vi jevnfører respondenter som har få fiskedager med de som har mange. Når vi sammenligner aldersegmentene er det imidlertid mindre forskjeller, selv om det er en større andel over 40 som oppgir at de mener elvelaget er hovedansvarlig. Generelt kan det på denne bakgrunn se ut til at høy aktivitet, spesialisering og alder påvirker oppfatningen av eller kunnskap om hvem som har hovedansvaret for forvaltningen av elva.

*Tabell 74: Hvem har hovedansvaret for forvaltningen av Søndre Rena?
Svarfordeling ved sammenligning av segmenter på bakgrunn av forskjeller i antall dager med fiske i løpet av 2008.*

Ansvarlig instans	Antall dager med fiske				Total
	15 eller mindre		16 eller flere		
	n	%	n	%	
Åmot elvelag	78	41,1	128	47,4	206
Åmot jeger- og fiskeforening	59	31,1	54	20,0	113
Fylkesmannen i Hedmark	25	13,2	39	14,4	64
Åmot utmarksråd	7	3,7	21	7,8	28
Åmot kommune	8	4,2	13	4,8	21
Høgskolen i Hedmark, avd. Evenstad	9	4,7	10	3,7	19
Eidsiva Vannkraft AS	4	2,1	5	1,9	9
Sum	190	100,0	270	100,0	460

*Tabell 75: Hvem har hovedansvaret for forvaltningen av Søndre Rena?
Svarfordeling ved sammenligning av alderssegmenter.*

Ansvarlig instans	Alder				Total
	Under 40		40 eller mer		
	n	%	n	%	
Åmot elvelag	83	40,5	123	48,2	206
Åmot jeger- og fiskeforening	48	23,4	65	25,5	113
Fylkesmannen i Hedmark	28	13,7	36	14,1	64
Åmot utmarksråd	15	7,3	13	5,1	28
Åmot kommune	12	5,9	9	3,5	21
Høgskolen i Hedmark, avd. Evenstad	11	5,4	8	3,1	19
Eidsiva Vannkraft AS	8	3,9	1	0,4	9
Sum	205	100,0	255	100,0	460

*Tabell 76: Hvem har hovedansvaret for forvaltningen av Søndre Rena?
Svarfordeling ved sammenligning av segmenter på grunnlag av forskjeller i reiselengder i forbindelse med fiske i 2008.*

Ansvarlig instans	Reiselengde				Total
	Mindre enn 100 km		100 km eller mer		
	n	%	n	%	
Åmot elvelag	32	39,0	174	46,0	206
Åmot jeger- og fiskeforening	31	37,8	82	21,7	113
Fylkesmannen i Hedmark	8	9,7	56	14,8	64
Åmot utmarksråd	3	3,7	25	6,6	28
Åmot kommune	3	3,7	18	4,8	21
Høgskolen i Hedmark, avd. Evenstad	4	4,9	15	4,0	19
Eidsiva Vannkraft AS	1	1,2	8	2,1	9
Sum	82	100,0	378	100,0	460

*Tabell 77: Hvem har hovedansvaret for forvaltningen av Søndre Rena?
Svarfordeling ved sammenligning av segmenter på grunnlag av
forskjeller i bruk av fiskemetoder 2008.*

Ansvarlig instans	Metoder				Total
	Flere		Alltid flue		
	n	%	N	%	
Åmot elvelag	142	42,5	64	50,8	206
Åmot jeger- og fiskeforening	92	27,5	21	16,6	113
Fylkesmannen i Hedmark	43	12,9	21	16,6	64
Åmot utmarksråd	23	6,9	5	4,0	28
Åmot kommune	15	4,5	6	4,8	21
Høgskolen i Hedmark, avd. Evenstad	12	3,6	7	5,6	19
Eidsiva Vannkraft AS	7	2,1	2	1,6	9
Sum	334	100,0	126	100,0	460

*Tabell 78: Hvem har hovedansvaret for forvaltningen av Søndre Rena?
Svarfordeling ved sammenligning av segmenter på bakgrunn av
hvem som har fisket eller ikke i Søndre Rena i 2007 eller senere.*

Forvaltningsinstans	Siste gang fisket i Søndre Rena				Totalt
	2006 eller tidligere		2007 eller senere		
	n	%	N	%	
Åmot elvelag	43	37,4	160	48,6	203
Åmot jeger- og fiskeforening	35	30,4	69	21,0	104
Fylkesmannen i Hedmark	18	15,7	45	13,7	63
Åmot utmarksråd	3	2,6	24	7,3	27
Høgskolen i Hedmark, avd. Evenstad	6	5,2	13	4,0	19
Åmot kommune	7	6,1	12	3,6	19
Eidsiva Vannkraft AS	3	2,6	6	1,8	9
Sum	115	100,0	329	100,0	444

5.9 Søndre Rena i dag og målsetningen med forvaltningen

For å få innblikk i hvordan fiskerne opplever forholdene i Søndre Rena og i hvilke oppfatninger de har om målsetningen med forvaltningen, ble respondentene bedt om å ta stilling til flere utsagn som tematiserer dette. For hvert utsagn skulle de ta stilling ved å krysse av på en 5-delt preferanseskala, der verdiene er de samme som det er redegjort for tidligere i denne rapporten. Fire av sju utsagn oppnår en gjennomsnittscore på mer enn 3 (tabell 79): *Målet med forvaltningen må være å få fram en ørretbestand med så mye stor fisk som mulig* (3.7), *mulighetene til å fange harr og andre fiskearter er like viktige som en stamme av stor ørret* (3.3), *målet med forvaltningen bør være å utvikle Søndre Rena som attraktiv elv for tilreisende fluefiskere* (3.2) og *inntektene fra fiskekortsalg brukes i dag på en god måte til forvaltningstiltak* (3.1). Tre utsagn får en gjennomsnittscore som er lavere enn nøytral, men høyere enn uenig (tabell 79): *De ansvarlige for forvaltningen kommuniserer godt med ulike interessegrupper* (2.8), *Forsvarets aktivitet i tilknytning til elva har liten innvirkning på min fiskeopplevelse* (2.4) og *vassdragsreguleringen har hatt positiv innvirkning på fiskemulighetene* (2.4). Som vi ser av dette er det en ikke ubetydelig støtte for målsetningen å utvikle en stamme med så stor ørret som mulig, samt å gjøre Søndre Rena til en attraktiv fluefiskeelv. Det framkommer heller ingen misnøye med måten inntektene fra fiskekortsalg brukes på. Derimot er utvalget samlet sett negativt innstilt til måten de forvaltningsansvarlige kommuniserer på. De samme gjelder Forsvarets aktiviteter i elva og virkninger av vassdragsreguleringen.

Tabell 79: Vurderinger av forholdene i Søndre Rena i dag og målsetninger med forvaltningen av elva, 5-delt skala (1=helt uenig, 2=uenig, 3=nøytral, 4=enig, 5=helt enig) (n=460)

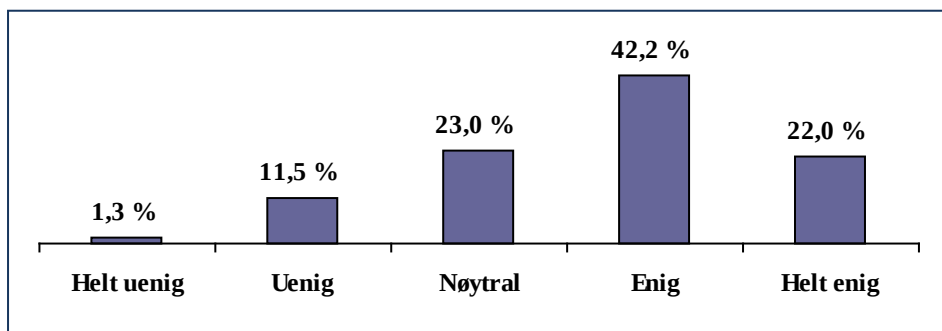
Utsagn	Gj.snittscore
Målet med forvaltningen må være å få fram en ørretbestand med så mye stor fisk som mulig	3,7
Mulighetene til å fange harr og andre fiskearter er like viktige som en stamme av stor ørret	3,3
Målet med forvaltningen bør være å utvikle Søndre Rena som attraktiv elv for tilreisende fluefiskere	3,2
Inntektene fra fiskekortsalg brukes i dag på en god måte til forvaltningstiltak	3.1
De ansvarlige for forvaltningen kommuniserer godt med ulike interessegrupper	2.8
Forsvarets aktivitet i tilknytning til elva har liten innvirkning på min fiskeopplevelse	2.4
Vassdragsreguleringen har hatt positiv innvirkning på fiskemulighetene	2.4

5.9.1 Målsetning om så stor ørret som mulig

Utsagnet om at målet med forvaltningen bør være å få fram en ørretbestand med så mye stor fisk som mulig fikk høyest gjennomsnittscore med 3.7, noe som ligger nærmere *enig* enn *nøytral* (tabell 79). Mer enn 64 % sier at dette utsagnet er *riktig* eller *helt riktig*, mens nærmere 13 % er av motsatt oppfatning (figur 74). Selv om 23 % hadde krysset av for *nøytralt*, er det likevel en ganske stor oppslutning om en slik målsetning.

Dersom vi sammenligner segmentene er det ingen signifikante forskjeller ved dette utsagnet, med unntak av antall dager med fiske etter ørret og antall dager med fiske generelt (tabell 80). Gjennomsnittscore i disse segmentene er hhv.3.9 og 3.8, mens begge motsvarende segmenter har gjennomsnittscore 3.6 ($p=0.005$ og 0.007). Dette resultatet er ikke overraskende i den

grad det blant de aktive fiskerne finnes en større andel spesialister som er mer opptatt enn andre av å få stor fisk (tabell 80).

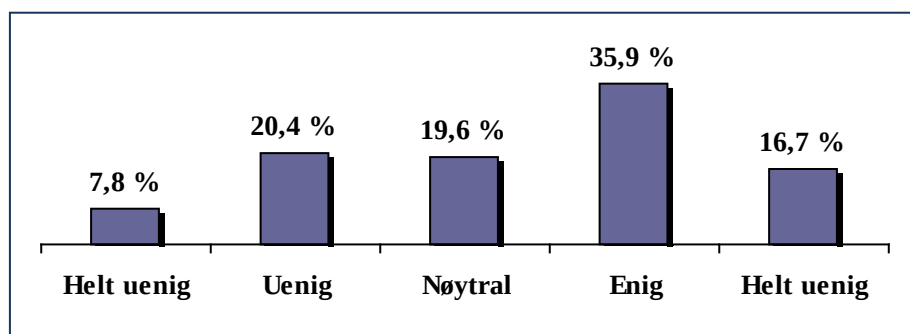
Figur 74: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utsagn om at målsetningen med forvaltningen bør være å få fram en ørretbestand med så mye stor fisk som mulig (n=460)

Tabell 80: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av utsagn om at målsetningen med forvaltningen bør være å få fram en ørretbestand med så mye stor fisk som mulig.

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
15 eller færre dager med fiske	190	3.6	.067	.005
16 eller flere dager med fiske	270	3.8	.061	
Mindre enn 20 dager etter ørret	284	3.6	.055	.007
Mer enn 21 dager etter ørret	176	3.9	.078	

5.9.2 Betydningen av å kunne fange harr og andre fiskearter enn stor ørret

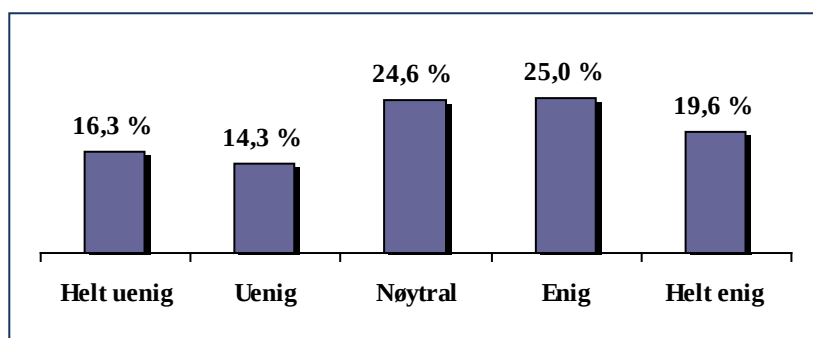
Det utsagnet som fikk nest høyest gjennomsnittscore motsier et stykke på vei det første etter som det dreier seg om at harr og andre fiskearter er like viktige som en stamme av stor ørret. Her ligger gjennomsnittscoren riktignok nærmere nøytral enn enig (3.3) (tabell 79). Til sammen er det godt over halvparten av respondentene svarer *enig* eller *helt enig*, mens ca. 28 % sier det motsatte (figur 75). På den ene siden kan dette tyde på en todeling i utvalget mellom generalister som ønsker å fiske etter flere arter og spesialister som primært er ute etter store ørret-individer. På den andre siden behøver det ikke være noen motsetning i ønsket om å kunne få stor ørret, samtidig som man gjerne også vil fiske etter andre arter i samme vassdrag. Det siste understrekes av at det ikke er noen signifikante forskjeller når det gjelder dette utsagnet. Med andre ord er det grunn til å tro at mange ideelt sett ønsker begge deler.

Figur 75: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utsagn om at harr og andre fiskearter er like viktige som en stamme av stor ørret (n=460)

5.9.3 Søndre Rena som attraktiv elv for tilreisende fluefiskere

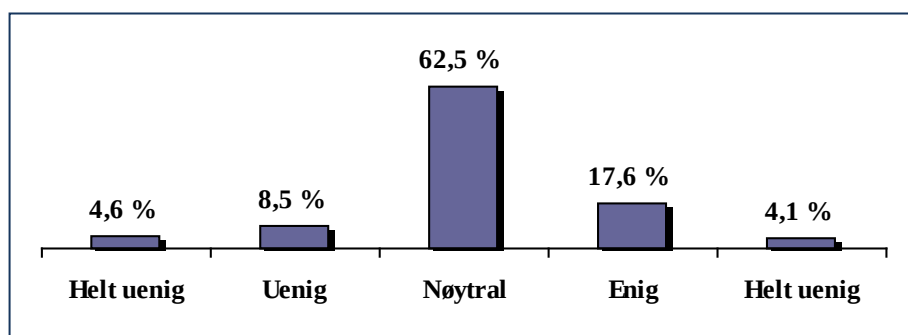
Oppslutning om utsagnet om at målet med forvaltningen bør være å utvikle Søndre Rena som attraktiv elv for tilreisende fluefiskere har gjennomsnittscore 3.2 (tabell 79). Nærmere 20 % mener dette er helt enig i utsagnet, mens 25 % sier de er *enig* (figur 76). Vel 30 % har til sammen krysset av for *helt uenig* eller *uenig*. Nærmere en fjerdedel stiller seg nøytralt til utsagnet. Blant disse kan det være fiskere som ikke er kjent med utviklingen i Søndre Rena og derfor ikke har et forhold til problemstillingen. Her er det heller ingen signifikante forskjeller mellom segmentene. På denne bakgrunn kan det se ut til å eksistere alminnelig oppslutning om prosessen som er satt i gang med tanke på å utvikle Søndre Rena til en elv som er attraktiv for sportsfiskere.

Figur 76: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utsagn om at harr og andre fiskearter er like viktige som en stamme av stor ørret (n=460)

5.9.4 Bruken av inntektene av fiskekortsalg

I fokusgruppeintervjuene ble det i begge grupper fremmet en kritikk mot elvelaget for måten inntektene fra fiskekortsalg brukes på. Innvendingen dreier seg i hovedsak om at inntektene i for liten grad brukes til forvaltningsmessige tiltak som kommer fiskerne til gode. Respondentene i brukerundersøkelsen har imidlertid samlet sett ingen sterke oppfatninger verken i negativ eller positiv retning når det gjelder bruk av inntektene fra fiskekortsalg. Her er gjennomsnittscoren 3.1, det vil si omtrent det samme som nøytral (tabell 79). Mer enn 62 % krysset av for *nøytralt* (figur 77). Denne høye andelen skyldes trolig at mange respondenter ikke har kjennskap til måten inntektene brukes på. Blant de som har tatt stilling, er det en andel på nærmere 22 % som sier de i en eller annet grad er enige i at inntektene brukes på en god måte, mens 13 % sier det motsatte. Med andre ord er det et klart flertall blant de som har en oppfatning om saken som stiller seg positive.

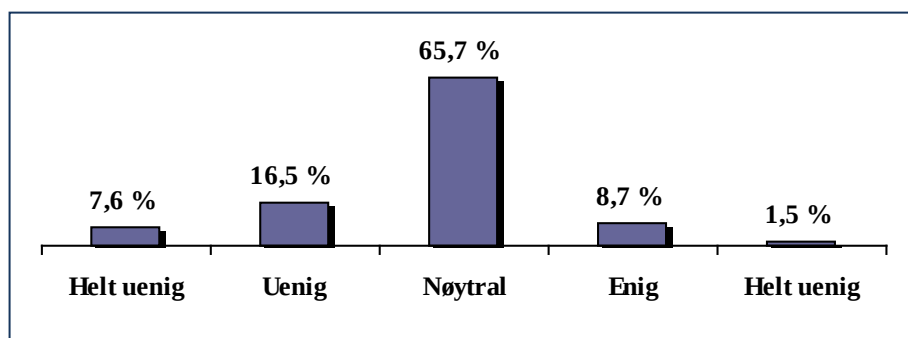

Figur 77: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utsagn om inntektene fra fiskekortsalg brukes i dag på en god måte til forvaltningstiltak (n=460)

5.9.5 De forvaltningsansvarliges kommunikasjon med ulike brukergrupper

I gjennomsnitt er utvalget så vidt uenig (gjennomsnittscore 2.8) i utsagnet om at de ansvarlige for forvaltningen kommuniserer godt med ulike interessegrupper (tabell 79). På samme måte som ved utsagnet om bruken av inntektene fra fiskekortsalget, er det også her svært mange som ikke tar stilling (66 %). Blant de som tok stilling er det en større andel som er uenig enn enig i utsagnet og som dermed gir uttrykk for misnøye når det gjelder de forvaltningsansvarliges kommunikasjon med brukergruppene. Til sammen svarer 24 % *helt uenig* eller *uenig*, mens ca. 10 % av utvalget svarer det motsatte (figur 78). Dette samsvarer for øvrig med det som kom fram gjennom intervjuene med fokusgruppene der det i begge tilfeller ble framhevet at man savnet en mer aktiv, inkluderende rolle fra elvelaget og utmarksrådets side ovenfor fiskerne.

Respondenter med mange dager med fiske er mer uenig i utsagnet enn de med få dager (tabell 81): 21 eller flere dager med ørretfiske gir en gjennomsnittscore på 2.6, mens de med færre dager med fiske etter ørret innebærer et snitt på 2.9 ($p=0.000$). Differansen mellom segmentene som er dannet på bakgrunn av antall dager med fiske uavhengig av art er noe mindre. Segmentet som består av de som fisket 15 eller færre dager i 2008 har en gjennomsnittscore på 2.9, mens det motsatte segmentet har 2.7 ($p=0.034$). Disse differansene kan kanskje ha sammenheng med at høy aktivitet impliserer større oppmerksomhet og engasjement omkring egne interesser i forhold til fisket man bedriver.

Figur 78: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utsagn om at de ansvarlige for forvaltningen kommuniserer godt med ulike interessegrupper (n=460)

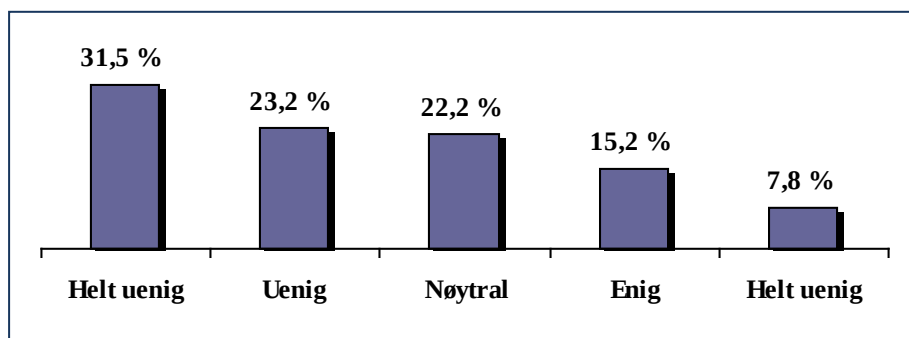
Tabell 81: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av utsagn "De ansvarlige for forvaltningen kommuniserer godt med ulike interessegrupper".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.90	.039	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	2.64	.067	
15 eller færre dager med fiske	190	2.89	.049	.034
16 eller flere dager med fiske	270	2.74	.050	

5.9.6 Forsvarets aktivitet

Når det gjelder utsagnene om Forsvarets virksomhet og den innvirkning det har på fiskeforholdene i Søndre Rena, kom det fram en klar stillingtagen ettersom gjennomsnittscoren er 2.4 (tabell 79). Utsagnet var formulert positivt på denne måten: *Forsvarets aktivitet i tilknytning til elva har liten innvirkning på min fiskeopplevelse*. Til sammen 23 % sier seg *enig* i dette utsagnet, mens det er mer enn dobbelt så mange (nærmere 55 %) som er *uenige* eller *helt uenige*.

(figur 79). Det her verdt å merke seg at mer enn 31 % har krysset av for *helt uenig*. Slik sett er det en forholdsvis stor andel som gir klart uttrykk for at Forsvarets øvingsvirksomhet oppleves som en negativ faktor med tanke på fiskemulighetene. Her er det også flere signifikante differanser mellom de ulike segmentparene (tabell 82): Mange fiskedager etter ørret og gir en klart større uenighet i utsagnet sammenlignet med segmentene med færre dager med ørretfiske (gjennomsnittscore her hhv. 2.0 og 2.7, $p=0.000$). Når vi sammenligner segmentene med mange fiskedager uavhengig av art med respondenter med få fiskedager er differansen omtrent den tilsvarende ($p=0.000$). De som har fisket i 2007 eller senere og som reiser mye er også mer uenige enn de som ikke har fisket senere enn 2006 og som reiser lite i forbindelse med fiske. I det første tilfellet er gjennomsnittscoren hhv. 2.3 og 3.7 ($p=0.004$) og det andre tilfellet hhv. 2.3 og 2.9 ($p=0.001$).

Figur 79: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utsagn om at de ansvarlige for forvaltningen kommuniserer godt med ulike interessegrupper (n=460)

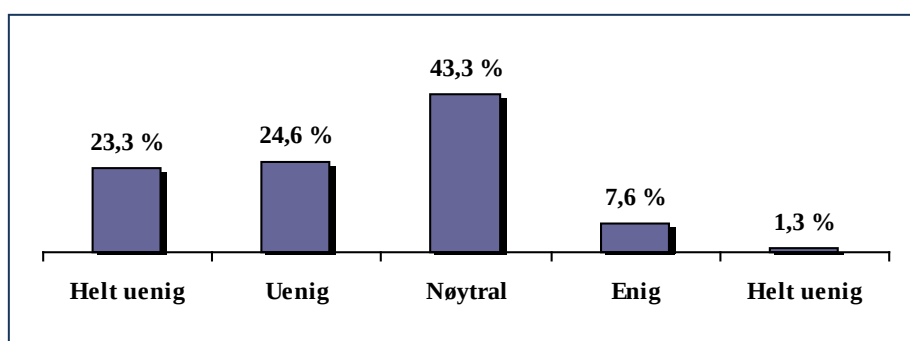
Tabell 82: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av utsagn "Forsvarets aktivitet i tilknytning til elva har liten innvirkning på min fiskeopplevelse".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.74	.074	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	1.97	.091	
15 eller færre dager med fiske	190	2.84	.092	.000
16 eller flere dager med fiske	270	2.17	.075	
Årlig reiselengde under 100 km	82	2.94	.145	.001
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.34	.065	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	2.71	1.219	.004
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.32	1.282	

5.9.7 Vassdragsregulering

Spesielt i intervjuet med fluefiskerne kom det fram synspunkter om at vassdragsreguleringen ikke entydige er negativt for ørretfiske. Grunnen er at vanntemperaturen er noe høyere enn den ville vært ellers, noe som gir bedre kår for fisken. På denne bakgrunn kan det se ut til at ikke alle er entydig negative til vassdragsreguleringen. I spørreundersøkelsen får utsagnet om at vassdragsreguleringen har hatt positiv innvirkning på fiskemulighetene en gjennomsnittscore på 2.4 (tabell 79). Med andre ord er utvalget samlet sett tilbøyelig til å være uenig i at det er snakk om noen fordelaktig virkning. Dette blir understreket når vi ser at til sammen bare ca. 9 % sier seg *enig* eller *helt enig* i utsagnet, mens nærmere halvparten (om lag 48 %) sier seg *uenig* eller *helt uenig* (figur 80). En andel på over 43 % har ikke tatt stilling (*nøytral*). Dette høye tallet kan trolig tilskrives at mange respondenter ikke er fortrolig med problemstillingen.

Når vi sammenligner segmenter, viser det seg også at de mest aktive fiskerne er mer uenige i utsagnet enn de som fisker lite (tabell 83): I en jevnføring har a segmentet med 21 eller flere dager med ørretfiske med respondenter som har fisket færre dager etter ørret er forholdet 2.0 mot 2.7 i gjennomsnittscore ($p=0.000$). Forholdet mellom segmentene som er dannet ut fra antall dager med fiske generelt er 2.2 mot 2.8 ($p=0.000$). Respondenter med som reiser lite i forbindelse med fiske har en gjennomsnittscore på 2.9, mens de som i løpet av et år reiser lengre i forbindelse med fiske har en score på 2.2 ($p=0.001$). En tilsvarende differanse mellom segmentene som består av personer som ikke har fisket etter at de nye fiskereglene ble innført og de som har det er noe mindre signifikant ($p=0.004$). På denne bakgrunn er det mye som tyder på at de mest aktive fiskerne tar sterkest avstand fra det positivt formulerte utsagnet om vassdragregulering. De som ikke har fisket senere enn 2006 er derimot mindre uenige enn de som har fisket senere enn dette året. Man kan her tenke seg at differansen mellom de aktive og mindre aktive fiskerne skriver seg av at jo flere fiskedager som tilbringes i Søndre Rena desto ofte får man erfare uheldige virkninger av vassdragsreguleringen.

Figur 80: Prosentvis svarfordeling på 5-delt skala ved vurdering av utsagn om Vassdragsreguleringen har hatt positiv innvirkning på fiskemulighetene ($n=460$)

Tabell 83: Sammenligning av gjennomsnittscore på en 5-delt skala mellom segmenter i utvalget når det gjelder vurdering av utsagn " Vassdragsreguleringen har hatt positiv innvirkning på fiskemulighetene ".

Segmenter	N	Gj.snitt	S.E.	P
20 eller færre dager med ørretfiske	284	2.74	.074	.000
21 eller flere dager med ørretfiske	176	1.97	.091	
15 eller færre dager med fiske	190	2.84	.092	.000
16 eller flere dager med fiske	270	2.17	.075	
Årlig reiselengde under 100 km	82	2.94	.145	.001
100 km eller mer i årlig reiselengde	378	2.34	.065	
2006 eller tidligere (siste gang i Søndre Rena)	115	2.71	1.219	.004
2007 eller senere (siste gang i Søndre Rena)	329	2.32	1.282	

5.9.8 Oppsummering

Det hersker en relativt utbredt oppfatning av at stor ørret bør være et overordnet mål. Likevel bør vi legge merke til at utsagnet om at det er like viktig å kunne fange harr og andre fiskearter også fikk en forholdsmessig høy score. Av den grunn er det viktig å understreke at en god del fiskere virker å være minst like interessert i muligheten av å fiske etter for eksempel harr som ørret.

I motsetning til den delen av undersøkelsen der fiskerne tok stilling til en rekke utsagn om mulige tiltak for å bedre fiskeforholdene, er det i denne sammenhengen ikke mange signifikante forskjeller som kommer til syne mellom segmentene. Unntaket er utsagnene om hvordan vassdragsreguleringen og Forsvarets virksomhet virker inn på fiskeopplevelsen. De aktive fiskerne har en tendens til å legge større vekt på at disse to faktorene har en uheldig innvirkning. Likevel er det en forholdsvis bred enighet om at vi her står ovenfor en negativ faktor med tanke på fiskemulighetene.

Oppslutningen om en målsetning om å gjøre Søndre Rena til en attraktiv elv for tilreisende fluefiskere er overraskende stor, tatt i betraktning den skepsis og motstand som har kommet fram til fluefiskesoner generelt og til fangstbegrensinger spesielt. Når det gjelder utsagnene om bruken av inntektene av fiskekortsalget og de forvaltningsansvarliges kommunikasjon med ulike brukergrupper er andelen som ikke tar stilling svært stor. Blant de som tar stilling er et flertall fornøyd med bruken av inntektene, men misfornøyd med elvelaget og utmarksrådets måte å kommunisere med fiskerne på.

5.10 Respondenter som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006

Som det allerede har blitt fastslått er det 115 av 460 respondenter, eller 25 % av utvalget, som fisket siste gang i Søndre Rena i 2006 eller tidligere. I gjennomgangen av resultatene som knytter seg til hvert enkelt tematisk batteri av utsagn, kom det fram flere signifikante differanser mellom dette segmentet og resten av utvalget. Differansen gjelder i ennå større omfang når utsagnene tematiserer nye eller endring av eksisterende forvaltningsmessige tiltak i Søndre Rena. I begge tilfeller kommer et klart mønster til syne der de som ikke har fisket senere enn 2006 (altså året før de nye fiskereglene ble innført) gjennomgående gir til kjenne holdninger og preferanser som går på tvers av regelen om *bag limit* på en fisk i døgnet og maksimumsmålet på 40 cm.

I tabell 84 går det fram at de som ikke har fisket etter 2006 i signifikant grad er mer orientert mot mataukfiske og tilsvarende reserverte ovenfor fiskeregler som impliserer fang-og-slipp. Tabell 88 viser at de som ikke har fisket senere enn 2006 i signifikant større utstrekning enn motsvarende segment går inn for å oppheve eller modifisere de innførte reglene. Dette segmentet legger også mindre vekt på tiltak som er rettet mot å forbedre fiskens muligheter for gyte- og næringsvandring, samtidig som man er mindre opptatt av negative sider ved vassdragregulering og Forsvarets øvingsvirksomhet.

I tabell 85 kommer det fram at segmentet som ikke har fisket i elva senere enn 2006 i signifikant grad har høyere gjennomsnittscore på positivt formulerte utsagn om Forsvarets tilstedeværelse i elva og om vassdragsreguleringens fordelaktige innvirkning på fiskemulighetene. Når utsagnene dreier seg om hva fluefiskesona betyr for den enkelte har segmentet som ikke har fisket senere enn 2006 en signifikant høyere gjennomsnittscore på de utsagnene som representerer en formulering av negative opplevelser av fluefiskesona (tabell 86).

Sett i lyse av denne sammenligningen trer det fram en ganske systematisk forskjell i tilnærminger til fiske og fangst og i holdninger og preferanser når det gjelder regulering av fiske og fangst, samt forvaltningstiltak. Slik sett blir det åpenbart at de nye fiskereglene er på kollisjonskurs med disse fiskernes foretrukne måte å fiske på. Dette misforholdet representerer dermed en forholdsvis klar årsak til at de ikke har fisket i Søndre Rena de senere årene. I tabell 87 går det også fram at dette segmentet oftere enn andre kjøper fiskekort i andre kommuner.

Tabell 84: Sammenligning av gjennomsnittscore hos segmentet som ikke har fisket senere enn 2007 med resten av utvalget, samt signifikans grad når det gjelder utsagn om holdninger til fangst og regulering av fangst (5-delt skala).

Holdninger til fangst og regulering av fangst	Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
Gleden ved å fange en fisk forsvinner dersom den må slippes ut igjen	→2006	115	2.86	.126	.000
	2007 →	329	2.29	.073	
Jeg er like fornøyd med fisketuren selv om jeg må slippe ut fisken jeg	→2006	115	2.77	.131	.000
	2007 →	329	3.34	.078	
Det er viktig for en å spise den fisken man fanger	→2006	115	3.57	.115	.001
	2007 →	329	3.07	.074	
Fisken som jeg selv fanger er en viktig del av min husholdning	→2006	115	2.27	.115	.003
	2007 →	329	1.90	.060	

Tabell 85: Sammenligning av gjennomsnittscore hos segmentet som ikke har fisket senere enn 2007 med resten av utvalget, samt signifikans grad når det gjelder vurdering av hvilke tiltak som vil bidra til at Søndre Rena blir en bedre fiskeelv (5-delt skala).

Tiltak som vil bidra til at Søndre Rena blir en bedre fiskeelv	Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
En jevnere og mer forutsigbar vannføring	→2006 2007 →	115 329	3.84 4.17	.081 .043	.000
Forbedrede mulighetene for gyte- og næringsvandring	→2006 2007 →	115 329	3.82 4.11	.082 .044	.001
Innføring av sterkere restriksjoner på Forsvarets virksomhet	→2006 2007 →	115 329	3.58 3.99	.109 .061	.000
Utsetting av ørret yngel	→2006 2007 →	115 329	3.70 3.43	.071 .057	.008
Økt oppsyn	→2006 2007 →	115 329	3.25 3.49	.089 .055	.025
Bag limit for harr økes fra 1 harr til minst 4 pr. døgn	→2006 2007 →	115 329	3.56 3.21	.111 .080	.021
Bag limit for vill ørret økes fra 1 til minst 2 pr. døgn	→2006 2007 →	115 329	3.50 3.14	.118 .083	.023
Utsetting av stor ørret	→2006 2007 →	115 329	3.43 3.15	.084 .059	.011
Det tillates å fiske etter harr hele året	→2006 2007 →	115 329	3.36 3.09	.097 .064	.032
Maksimumsmål for harr på 40 cm tas bort	→2006 2007 →	115 329	3.43 3.05	.116 .078	.011
Maksimumsmål for ørret på 40 cm tas bort	→2006 2007 →	115 329	3.38 2.93	.119 .079	.003
Utvikling av teltplasser og rasteplasser, samt oppsetting av gapahuker	→2006 2007 →	115 329	3.23 2.84	.108 .070	.004
Fluefiskesona bort	→2006 2007 →	115 329	3.21 2.82	.126 .079	.011
Med unntak av perioden 15. september – 31. oktober, bør det tillates å fiske etter vill ørret hele året	→2006 2007 →	115 329	2.99 2.63	.107 .065	.004

Tabell 86: Sammenligning av gjennomsnittscore hos segmentet som ikke har fisket senere enn 2007 med resten av utvalget, samt signifikans grad når det gjelder utsagn om hvilken betydning fluefiskesona har for den enkelte respondent (5-delt skala).

For meg betyr den nye fluefiskesona...	Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
... at jeg har slutten å fiske i Søndre Rena	→2006 2007 →	115 329	3.02 2.22	.103 .064	.000
... at jeg oftere kjøper fiskekort i andre kommuner	→2006 2007 →	115 329	3.21 2.63	.104 .074	.000
... at jeg ikke lenger føler meg hjemme i elva	→2006 2007 →	115 329	3.03 2.47	.098 .068	.000
... at jeg føler meg fortrenget av sportsfiskere som kommer utenfra	→2006 2007 →	115 329	2.93 2.52	.099 .066	.001
... at det ikke tas hensyn til bygdefolkets behov og interesser	→2006 2007 →	115 329	3.23 2.93	.090 .057	.007
... at måten jeg foretrekker å fiske på ikke lenger er forenlig med de nye reglene	→2006 2007 →	115 329	3.08 2.69	.115 .076	.008

Tabell 87: Sammenligning av gjennomsnittscore hos segmentet som ikke har fisket senere enn 2007 med resten av utvalget, samt signifikans grad, når det gjelder vurdering av situasjonen i Søndre Rena i dag og av målsetninger med forvaltningen av elva (5-delt skala).

Søndre Rena i dag og målsetninger med forvaltningen	Segment	N	Gj.snitt	S.E.	P
Forsvarets aktivitet i tilknytning til elva har liten innvirkning på min fiskeopplevelse	→2006 2007 →	115 329	2.71 2.32	1.219 1.282	.004
Vassdragsreguleringen har hatt positiv innvirkning på fiskemulighetene	→2006 2007 →	115 329	2.71 2.32	1.219 1.282	.004

6 Diskusjon

Under fokusgruppeintervjuene ble det reist innvendinger mot den forvaltningspolitikken som spesielt Søndre Rena er gjenstand for. Synspunktene var imidlertid mangeartede ettersom posisjonene de ble framført fra var forskjellige. I intervjuet med gruppen med lokale fiskere var det særlig fiskere som var mangeårige medlemmer i den lokale fiskeforeningen, og som ønsker å holde mataukfisket i hevd, som framførte kritiske synspunkter. Disse eldre fiskere skal gjennom årtier ha hatt opp mot 50-60 fiskedager i året i Renaelva. De husker tiden før vassdragsreguleringen og har et sterkt, nostalgisk bilde av elva som et fiskeeldorado.

I det andre intervjuet var det utelukkende spesialiserte fluefiskere som er bosatt på Rena og i Hamarregionen som framførte sine synspunkter. Her er det vanskeligere å finne klare skillelinjer ettersom aldersspennet var lite og samtlige var erfarne fluefiskere med et nært forhold til Søndre Rena som hadde utviklet seg gjennom mange år med aktivt fluefiske. Forskjellene som kom til uttrykk kan derfor ikke så enkelt tilbakeføres til ulikheter i tilnæringsmåter når det gjelder fiske.

Selv om fluefiskerne i prinsippet var fullt ut positive til de nye fiskereglene i Søndre Rena, delte de også noen av de synspunktene som ble framført i gruppen med lokale fisker. Primært handler dette om en kritisk innstilling til *måten* de nye fiskereglene har blitt innført på, etterlysningen av forvaltningsmessige tiltak som for eksempel utfisking av gjedde og en bekymring for hvilke konsekvenser Forsvarets virksomhet vil få. Enkelte var også opptatt av at utviklingen av Renaelva ikke måtte skape for store konflikter i forhold til andre fiskeinteresser.

Når det gjelder spørreundersøkelsen viser det seg at eldre og lite aktive fiskere i minst grad gir sin tilslutning til en forvaltningspolitikk som innebærer en sportsfiskeorientering. De segmentene som består av fiskere med få fiskedager i løpet av et år, som hadde reist lite i forbindelse med fiske, som var mer enn 40 år og som ikke hadde fisket i Søndre Rena senere enn 2006 ga gjennomgående høyere score på utsagn som tematiserte motvilje mot fangsbegrensinger. Denne tendensen blir bekreftet ved at de samme segmentene har høyere gjennomsnittscore på utsagn som innebærer en verdsetting av en mer tradisjonell fiskepraksis, som matauk, bruk av flere metoder og fiske etter de arter som byr seg.

I utgangspunktet vil eksisterende motsetning lettere komme til uttrykk i et fokusgruppeintervju enn i en spørreundersøkelse. De to gruppene som ble intervjuet representerer i utgangspunktet motsatte interesser når det gjelder synet på fiskereglene som er innført i Søndre Rena. Med unntak av at motstanden mot *bag limits* og maksimumsmål er noe mindre entydig blant de som kan regnes som generalister, og at fluefiskerne kan virke og være en mer sammensatt gruppe enn det fokusgruppeintervjuet ga inntrykk av, blir intervjumaterialet i de aller fleste henseender bekreftet i gjennom analysen av resultatene fra spørreundersøkelsen.

I første rekke er det tiltak som jevnere og mer forutsigbar vannføring, bedre forhold for gyte- og næringsvandring og fangsbegrensing på gjedde som etterlyses når det handler om å forbedre fiskeforholdene i Søndre Rena. Nesten alle respondenter vurderer i en eller annen grad dette som viktig. Sterkere restriksjoner på Forsvarets virksomhet, biotopiltak for å lage bedre skjule- og oppvekstområder for yngel, samt utsetting av ørretyngel og stor ørret er det også forholdsvis bred oppslutning om.

Når det gjelder fiskeutsetting fikk utsetting av yngel noe større oppslutning enn et forslag om utsetting av storørret som et tiltak. Det viser seg dessuten at de mer aktive fiskerne er mer tilbøyelige enn andre til å vurdere utsetting av yngel som et viktig tiltak. Derimot det de mindre aktive fiskerne som er mest positivt innstilt til utsetting av stor ørret. Når vi kommer til økt oppsynsvirksomhet, samt utfisking av gjedde og sik i Løpsjøen, er det også et flertall som mener det vil gjøre elva bedre. Her er det likevel tale om en viss spredning i vurderingene som gis.

Med tanke på utsagnene som tematiserer en modifisering eller oppheving av de nye fiskereglene i Søndre Rena, inntreter det en tendens til polarisering i utvalget. En gjennomgående trekk er at eldre og mindre aktive fiskere, samt de som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006, er overrepresentert blant de som ønsker større *bag limit*, oppheving av maksimumsmål og fjerning av fluefiskesona.

Som nevnt innledningsvis kan ikke nedgangen i fiskekortsalget knyttes ensidig til negative reaksjoner på innføringen av *bag-limit* og maksimumsmål, samt etablering av en fluefiskesone. Grunnen er først og fremst at den markante nedgangen tok til året før disse tiltakene ble iverksatt. Følgelig er det grunn til å tro at den generelle forringelsen av fiskebestanden over flere år har betydning her, sammen med Forsvarets øvingsaktivitet og i vassdragsreguleringen. Dessuten bør vi ikke se bort fra at både personlige og mer strukturelle årsaksforhold som ikke har med fiskeforholdene i seg selv å gjøre i mange tilfeller kan spille en rolle.

6.1 Årsaker som ligger utenfor det som har med fiske å gjøre

Det kan være mange årsaker til at folk slutter å kjøpe fiskekort eller lar være å fiske i Søndre Rena. Vi vet fra før at endringer når det gjelder bosted, alder, helse, arbeidssituasjon og familieforhold kan ha mye å si for folks deltakelse i friluftsliv (Vorkinn m.fl. 1997). Av den grunn må vi ta hensyn til at det kan foreligge årsaker som ikke har direkte med fiskeforholdene å gjøre. At det er mer praktisk å fiske andre steder, og at man har fått andre fiskervaner, blir i begge tilfeller oppgitt av ca. 45 % som en medvirkende årsak til at man ikke fisket i Søndre Rena i 2008. Rundt en tredjedel oppgir at man generelt fisker mindre enn før som en årsak av større eller mindre betydning. Det er grunn til å regne med at disse forholdene også spiller inn med tanke på de respondentene som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006.

Selv om både personlige og strukturelle forhold kan ligge bak, er det likevel forholdsvis store andeler som, i tillegg til Forsvaret og vassdragsreguleringen, peker på fiskereglene. Samtidig må det understrekes at det ofte vil være flere årsaker som samvirker. Når noen slutter å fiske eller fisker mindre som følge av høy alder eller endringer i familiesituasjonen, kan styrken eller tempoet i denne endringen påvirkes av at man finner fiskeforholdene der man vanligvis fisker mindre attraktive.

6.2 Forsvaret og vassdragsregulering

Som grunner til at man ikke har fisket i Søndre Rena i løpet av 2008 gis Forsvaret en gjennomsnittscore på 2.6 og vassdragreguleringen 2.2. Med andre ord sier utvalget som helhet at disse faktorene har lite å si her. Likevel er det en prosentandel på ca. 33 som sier at Forsvarets tilstedeværelse i elva i større eller mindre grad har medvirket til at de ikke fisket i Søndre Rena i 2008. Tilvarende tall når det gjelder vassdragsregulering er litt under 20 %. Utvalget var dessuten *uenig* i utsagnet om at Forsvaret har liten innvirkning på fiskeopplevelsen. I tillegg er det nærmere 2/3 av utvalget som mener at restriksjoner på Forsvarets virksomhet vil være et bidrag til å gjøre fiskeforholdene i elva bedre. Likeledes var utvalget *uenig* i utsagnet om at vassdragsreguleringen har en *positiv* effekt på fiskemulighetene. Hele 80 % av utvalget sier dessuten at få inngrep i vassdraget er en viktig eller svært viktig faktor for valg av fiskeplass. Konklusjonen må på denne bakgrunn være at både Forsvarets øvingsaktivitet i elva og vassdragreguleringen virker negativt inn på fiskeopplevelsen og folks oppfattelse av kvaliteten ved fiskeforholdene.

6.3 Hva har de nye fiskereglene i Søndre Rena å si for utviklingen for fiskekortsalget?

Nesten halvparten av utvalget i spørreundersøkelsen oppgir at det er viktig eller svært viktig å spise fisken. Disse tallene er ikke direkte indikasjoner på at man ønsker å drive mataukfiske i Søndre Rena. Likevel kan det være grunn til å tro at det er forholdsvis store andeler i utvalget som ser matauk som en betydningsfull del av fisket, og dermed søker seg bort fra Søndre Rena. De som ikke har fisket i elva senere enn 2006 er overrepresentert her.

Blant de 223 respondentene som ikke fisket i Søndre Rena i 2008, oppgir noe over en tredjedel av disse at de nye fiskereglene i større eller mindre grad er en årsak. Dette understøttes av at omtrent like mange oppga at ikke ønsket å slippe ut igjen vill fisk som en årsak. I tillegg er det andeler på om lag 20 % som slutter seg til utsagn om formulerer negative opplevelser av fluefiskesona. Delvis på bakgrunn av synspunkter som kom fram i intervjuene, omtale av og innlegg om fluefiskesona i lokalpressen, samtaler med andre engasjerte personer i saken og annen forskning på lignende motsetningsfulle forhold i bygdesamfunn, ble det i den delen som omhandler hva fluefiskesona betyr for den enkelte formulert en del utsagn som tematiserer fluefiskesona på en negativ måte. De mest relevante i denne sammenhengen er følgende: *...at det ikke tas hensyn til bygdefolkets behov og interesser, ...at jeg ikke lenger føler meg hjemme i elva og ...at jeg føler meg fortrent av sportsfiskere som kommer utenfra*. Som nevnt under analysen av dataene, svarer uforholdsmessig store andeler *nøytralt* på disse utsagnene. Dette kan indikere at mange ikke forstår relevansen av problemstillingen. Ser vi bort fra disse respondentene, som i alle tre tilfellene utgjør mer enn halvparten av utvalget, er det en tendens til polarisering blant de som har tatt stilling til utsagnene:

De som i varierende utstrekning slutter seg til utsagnene utgjør mellom 20 og 30 % av utvalget. Andelen som oppgir at de har sluttet å fiske i Søndre Rena som følge av fluefiskesona er 16 % og dermed noe lavere. Ut av dette kan vi lese at selv om regelendringene oppleves som negativt, innebærer det ikke uten videre at man slutter å fiske i elva. Likevel er det omlag 27 % av utvalget som sier at de som følge av fluefiskesona oftere kjøper fiskekort i andre kommuner. Tallene viser også at de som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006 er overrepresentert blant disse.

På den andre siden, når godt over 70 % av utvalget har fisket i Søndre Rena etter at de nye reglene har blitt innført, må dette inkludere en andel av de som gir uttrykk for motvilje mot *bag limit* og maksimumsmål. Som det kom fram i intervjuet med den lokale fokusgruppen fortsatte et av medlemmene der å fiske en del i Søndre Rena, til tross for at de nye fiskereglene stred i mot hennes høstingsorienterte tilnærming til sitt fiske.

En annen side ved dette er i hvilken grad reglene blir fulgt. I begge fokusintervjuer ble det i flere sammenhenger antydning at det forekommer en del irregulært fiske i elva. Her kan det både dreie seg om fiske uten fiskekort og om at *bag limit* og maksimumsregelen ikke overholdes. Spesielt blant fiskere som er godt kjent i elva, skal det være mulig å finne gode fiskeplasser på steder risikoen for å bli observert er liten, ble det framholdt i begge fokusgrupper.

6.4 Fang-og-slipp

Resultatene fra spørreundersøkelsen viser at personer over 40 som reiser lite i forbindelse med fiske er mer tilbøyelige enn andre til å oppgi at man ikke fisket i Søndre Rena som en følge av at man må slippe vill fisk ut igjen. Her bør det også nevnes at omtrent 40 % av de som ikke fisket sier at fang-og-slipp er en helt uviktig årsak til at de ikke fisket i elva i 2008. Sett i ett perspektiv kan det være fristende å tolke dette som en uforbeholden tilslutning til fang-og-slipp som praksis. På den andre siden kan vi ikke se bort fra at enkelte respondenter har en ambiva-

lent eller avvisende holdning til den typer fangstbegrensinger det er snakk om her, samtidig som det er andre forhold som rent konkret utgjør årsaken til at de ikke fisket i elva det året.

Når holdninger og preferanser til fiske og fangst blir gjort til et tema uavhengig av situasjonen i Søndre Rena, kan resultatene tolkes slik at omtrent halvparten slutter seg til praksiser som innebærer fang-og-slipp. Dette kommer særlig fram ved at et flertall sier seg enig i at utsagnet om at fisketuren er like bra selv om man må slippe ut fisken og uenig i at gleden ved å fange en fisk forsvinner dersom den må slippes ut igjen.

I fokusgruppeintervjuet med de lokale fiskerne kom det fram at de eldre fiskerne i liten grad var opptatt av størrelsen på fisken i seg selv. Primært var mengden fisk som kunne tas med hjem det primære målet på en god fiskeopplevelse. Det ble også gitt uttrykk for en avstandstaken til spesialistenes ensidige fokus på fiskens størrelse. Spesielt når dette fant sted innenfor en kontekst av fang-og-slipp, ble det framhevet at spesialistenes måte å fiske på bryter den høstingsbaserte fiskemoraliteten de selv står for. Det etiske aspektet med tanke på dyrevelferd var her lite framtreddende. I den utstrekning eventuelle skader på fisken ble reist som et tema, var dette i forhold til bestandens reproduktive evne. De yngre i utvalget var noe mer forbeholdne i dette spørsmålet, selv om de også understreket at det var viktig for dem å bevare det høstingsbaserte i fritidsfiske. Begrunnelsene for dette var flere. Blant annet ble det vist til at gleden ved fisket ble større når fisken kunne spises. Denne praksisen var noe de var vokst opp med og tok som en selvfølgelig del av fiskeopplevelsen. Videre ble det vist til at fisket inngikk i en viktig bygdetradisjon som de ønsket å føre videre.

Det er altså en tendens til at eldre og lite aktive fiskere i mindre grad støtter opp om reguleringstiltak som innebærer at fisken må slippes ut igjen. Likeledes er disse respondentene mer tilbøyelige til å ønske å spise fisken som fanges, samtidig som de i større grad enn andre verdsetter å få mye fisk. En tilsvarende skillelinje trer fram når vi sammenligner det segmentet som består av personer som fisket i Søndre Rena siste gang i 2006 eller tidligere og de som har fisket siste gang i 2007 eller senere. Slik sett får vi her en indikasjon på at den største andelen av de som ikke har fisket i elva etter at de nye reglene ble innført tilhører en høstingsorientert fisketradisjon.

6.5 Holdninger til fluefiskesoner generelt og fluefiskesona i Søndre Rena

I fokusgruppen med lokale fiskere var det en tendens blant enkelte til å oppfatte fluefiskeren i Søndre Rena som en minoritet som står i motsetning til den alminnelige bygdefisker som foretrekker et generalisert fiske. Denne spørreundersøkelsen viser imidlertid at om lag 40 % av respondentene oppgir at de alltid bruker flue når de fisker. Til sammen er det ca 67 % som oppgir at de alltid eller nesten alltid bruker flue når de fisker. I tillegg er det en ikke ubetydelig andel spinnfiskere som kan regnes som spesialister ettersom det til sammen nærmere 44 % som oppgir at de *nesten alltid* eller *alltid* driver med spinnfiske. Disse tallene tyder på at flertallet av fiskerne i Søndre Rena er preget av spesialisering og en sportstilnærming til fisket.

Når vi ser nærmere på hvordan respondentene legger vekt på ulike faktorer ved valg av fiskeplasser, oppgir ca. 40 prosent at det er viktig å kunne bruke ulike metoder. Vi står likevel ikke ovenfor en entydig indikasjon på at disse respondentene er mer i mot fluefiskesoner enn andre. I det minste en del av disse svarene kan også inkludere holdninger om at man aksepterer fluefiskesoner, samtidig som man selv foretrekker å fiske utenfor disse sonene. På en annen side viser resultatene fra spørreundersøkelsen at ca. 21 % av utvalget på generelt grunnlag er helt i mot fluefiskesoner og nærmere 16 % er noe i mot. Til sammen utgjør dette om lag 37 % av utvalget. Samtidig er det rundt en femdel som ikke har tatt stilling. Følgelig ender vi opp med ca. 40 % av utvalget som i varierende styrke tar stilling for fluefiskesoner. Dette er noe høyere andel enn de som gjennom svargivningen gir uttrykk for en positiv holdning til fluefiskesona i Renaelva. For eksempel er det 35 % som i større eller mindre utstrekning tar avstand fra

utsagnet om at fiskeforholdene i Søndre Rena ville bedre dersom fluefiskesona oppheves. Når det gjelder holdninger til fluefiskesoner generelt og i Søndre Rena spesielt kommer det også fram en ganske klar polarisering i utvalget. Ikke overraskende er det i begge tilfeller de som *ikke* har fisket i elva etter at de nye reglene ble innført, samt personer med få fiskedager, som er overrepresentert i andelen som gir uttrykk for en negativ innstilling.

Når det gjelder spørsmålet om fluefiskesona har gjort det mer attraktivt å fiske i Søndre Rena, er det en mindre andel som svarer positivt her (om lag 26 %). Dette er for så vidt overraskende ettersom en langt større andel (ca. 40 %) av utvalget oppgir at de alltid fisker med flue. Årsaken til dette misforholdet kan tenkes å ligge i at fluefiskersegmentet ikke er så homogent som man skulle tro. I flere tilfelle var differansen mellom fluefiskerne og andre det motsatte av hva man kunne vente seg. For eksempel er det overraskende at fluefiskerne er mer tilbøyelige enn andre til å være enige i at det burde være tillatt med alle former for håndredskap. Fluefiskerne har også en gjennomsnittscore som impliserte at de var mindre enige enn andre i utsagnet om at man var like fornøyd med fisketuren selv om fisken må slippes ut igjen. Det samme gjelder et forslag om å oppheve maksimumsmål på vill ørret. Dette indikerer at fluefiskersegmentet bærer i seg en del ulike holdninger og preferanser. At en så vidt liten andel oppgir at de finner det mer attraktivt å fiske i Søndre Rena som en følge av fluefiskesonen, kan imidlertid også ha å gjøre med at mange fluefiskere uansett finner godt fiske utenfor sona. Dessuten er det relativt mange som oppgir at de mener at fisketrykket blir for stort i selve sona. Til sammen peker disse forholdene på at fluefiskesona også kan ha begrenset verdi for en del fluefiskere.

6.6 Motsetninger mellom generalister og spesialister?

Som allerede antydnet, springer det ikke fram noe stort og entydig skille mellom spesialiserte fluefiske og fiskere som bruker andre/flere metoder. Hovedskillelinjene ser i stedet ut til å gå mellom aldersegmenter, mellom segmenter som er dannet på bakgrunn av antall dager med fiske og ikke minst mellom respondenter som har fisket i Søndre Rena etter at de nye reglene ble innført og de som ikke har det.

I utgangspunktet kunne man tenke seg at det blant de som *ikke* har oppgitt at de alltid bruker flue i alt overveiende grad befinner seg generalister. På den andre siden er det som allerede påpekt en god del respondenter som er spesialister ettersom de alltid eller nesten alltid bruker spinner. I noe mindre grad gjelder det samme for en del markfiskere. Dette kan være en av årsakene til at de signifikante forskjellene mellom fluefiskere og andre var færre enn det som er tilfellet når vi sammenligner segmenter som består av personer som fisker hhv. mye og lite. Det er likevel grunn til å regne med at de som fisker mye i større grad er spesialiserte enn de som fisker mindre. Med andre ord kan vi gå ut fra at segmentene av respondenter med lav reiselengde, få antall dager med fiske, samt de som ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006, har den høyeste andelen av generalister. Når det gjelder mataukfiskere blir det mer besværlig å foreta en slik kategorisering ettersom de i mange tilfeller trolig vil ha mange fiskedager.

Blant en del lokale fiskere forekommer det ganske sikkert mange fiskedager i løpet av et år. I tillegg er det grunn til å tro at en del lokale fiskere også er blant dem som spesialisere seg innen fluefiske eller spinnfiske. I den forstand finnes det ikke uten videre noe godt grunnlag for å hevde at hovedmotsetningen i denne sammenhengen dreier seg om lokale versus tilreisende fiskere. Ikke desto mindre er det grunn til å regne med at aktive og spesialiserte fiskere er mer representert blant tilreisende fiskere. Nærmere en femtedel av utvalget mener for øvrig at de er foretrekket av tilreisende sportsfiskere, og det er en tendens til at de minst aktive fiskerne er overrepresentert i denne kategorien.

Selv om resultatene fra spørreundersøkelsen ikke gir et direkte underlag for å konkludere med at vi står overfor en hovedmotsetning, er det ingen tvil om at spesialister og generalister på noen områder kan oppfatte at de har interesser som ikke uten videre er forenlige. De spesi-

serte fluefiskerne som deltok i fokusgruppeintervjuet var tilbøyelig til å mene at de nye reglene i Søndre Rena i første rekke fortrenger eldre mataukfiskere, mens elven fortsatt ville være attraktiv for andre generalister og familiefiskere i den utstrekning de aksepterer å sette fisk som overskrider *bag-limit* ut igjen. I den lokale fokusgruppen var holdningen en noe annen. Det ble framholdt at både enkeltstående fiskere og familier som tidligere hadde fisket i Søndre Rena i dag hadde flyttet seg til andre vassdrag. De viste også til elvelagets leder som i et intervju i Østlendingen hadde uttalt at med nye ordningen i elva burde bli en elv for sportsfiskere, mens generalister og familiefiskere hadde alle muligheter i andre vassdrag som for eksempel Glomma eller Osa. Det siste er trolig vanskelig å akseptere for en del, særlig fordi man gjennom mange år har utviklet et nært og personlig forhold til Søndre Rena. At 25 % av utvalget sier at de ikke lenger føler seg hjemme i elva, kan tolkes som en indikasjon på dette.

En løsning som enkelte har antydnet som en mulighet, er å dele elven inn i flere soner der enkelte strekninger har mindre restriktive regler. Andre vil hevde at dette ikke bør være nødvendig all den tid det finnes rike muligheter til mataukfiske i andre vassdrag i området, og at utviklingen av Søndre Rena i første rekke bør ta hensyn til at attraksjonen ved elva lenge har vært - og bør fortsette å være - storvokst harr og ørret. Selv om det alltid har blitt drevet mataukfiske i Søndre Rena, er det en forholdsvis allmenn oppfatning at det er den store fisken som har trukket de fleste fiskerne til elva. Resultatene fra spørreundersøkelsen viser at størrelsen på fisken er viktig for nesten alle respondenter. Denne preferansen understrekes også når respondente tar stilling til utsagn om faktorer ved valg av fiskeplass. Det er bare et lite mindretall som mener at muligheten til å få stor fisk *ikke* er viktig ved valg av fiskeplass. Selv om de mest aktive fiskerne legger større vekt på dette enn de mindre aktive, er det siste segmentet like fullt klart enig i at stor fisk er viktig. I det siste tilfellet kan det virke som en del ønsker både i pose og sekk; stor og mye fisk.

6.7 Preferanse for arter og holdning til settefisk

Målt i antall dager er harr den arten det fiskes mest etter når vi ser bort fra ørret. Et ganske klart flertall av fiskerne sa seg enig i et utsagn om at det burde tillates å fiske etter harr hele året i Søndre Rena. Samtidig var det en noe større andel av fiskerne som er tilhengere av å oppheve maksimumsmål på harr, samt å utvide *bag limit*, enn det som er tilfellet når det gjelder arten ørret. Mer enn halvparten av utvalget sier seg også enig i utsagnet om at det er like viktig for dem å kunne fange harr som ørret. Dette står også i tråd med inntrykkene fra intervjuene der det ble vektlagt at harr er en svært relevant art for familiefiskere og mataukfiskere.

På den ene siden kan dette tyde på en todeling i utvalget mellom på den ene siden generalister som ønsker å fiske etter flere arter, og på den andre siden, spesialiserte fluefiskere som er ensidig opptatt av å kunne fange store ørretindivider. Likevel behøver det ikke være noen motsetning i ønsket om å kunne få stor ørret, samtidig som man gjerne også vil fiske etter andre arter i samme vassdrag. Det siste understrekes av at det ikke er noen signifikante forskjeller å snakke om når det gjelder respondentenes stillingtagen til utsagnene som tematiserer de problemstillingene som berøres her. Med andre ord er det grunn til å tro at mange ideelt sett ønsker begge deler, både stor ørret og god tilgang på andre arter.

Gjedde er ingen spesielt attraktiv fiskeart for respondentene i utvalget. 60 % har aldri fisket etter denne arten, og det er få som oppgir at de fisker etter gjedde mange dager i løpet av et år. Når det gjelder respondentenes verdsetting av arter i forbindelse med sportsfiske, rangeres denne arten også lavt. Til tross for dette, er det et klart flertall for å oppheve fangstbegrensning på gjedde i vassdraget. Likeledes er det nærmere halvparten av utvalget som vil støtte en utfisking av gjedde i Løpsjøen. En årsak til denne interessen har trolig opphav i oppmerksomheten omkring det faktum at stor forekomst av gjedde kan gå utover ørretbestanden. Diskusjonen dreier seg blant annet om hvorvidt utfisking faktisk vil ha en effekt, og om det i stedet bør satses på å utvikle en attraktiv bestand av gjedde med tanke på sportsfiske (se Taugbøl m.fl. 2004:35). Det er ikke vårt anliggende å ta stilling til denne diskusjonen, men med bakgrunn i

resultatet fra denne undersøkelsen er det mye som tyder på at interessen for sportsfiske etter gjedde er relativt begrenset i dette utvalget. Det er imidlertid en kjent sak at etterspørselen etter gjedde er stor i deler av Europa. Skal dette markedet nås er det imidlertid nødvendig med en aktiv forvaltning der storvokst gjedde er målsetningen (Toverud og Bring 2008).

Når det gjelder spørsmålet om settefisk, var kritiske holdninger representert i begge fokusgruppeintervjuer. I første rekke dreide kritikken seg om at fiskeutsettingen ble vurdert som hensiktsløs i den forstand at det er lite av fisken som overlever og at de aller fleste fiskerne foretrekker å fange vill fisk. I spørreundersøkelsen fikk utsetting av yngel noe større oppslutning enn et forslag om utsetting av større settefisk. Om lag 12 % ga uttrykk for en negativ holdning til utsetting av yngel, mens det var mer enn 20 % som gjorde det samme med hensyn til stor settefisk. Selv om det her er betydelige andeler som ikke tar stilling, er det i begge tilfeller snakk om et klart flertall som mener settefisk er et viktig eller svært viktig tiltak. Imidlertid er det en noe større andel som foretrekker at det blir satt ut yngel enn stor fisk. I det første tilfellet er det nærmere 57 % som sier at utsetting av yngel er viktig eller svært viktig, mens tilsvarende tall for stor settefisk er ca. 43 %. Det viser seg dessuten at de mest aktive fiskerne er mer tilbøyelige enn andre til å vurdere utsetting av yngel som et viktig tiltak, mens mindre aktive fiskere er mest positivt innstilt til utsetting av stor ørret. Samtidig kommer det i resultatene fra spørreundersøkelsen fram at mindre aktive fiskere også er mest tilbøyelige til å akseptere fangst av utsatt fisk.

6.8 Synspunkter på forvaltningsmessige tiltak

Når det gjelder forvaltningsmessige tiltak som etterlyses blant respondentene i spørreundersøkelsen, er det i første rekke jevnere vannføring, restriksjoner på Forsvarets aktiviteter, forbedring av mulighetene for gyte- og næringsvandring og flere biotoptiltak for å lage bedre skjule- og oppvekstområder for yngel som dominerer. Oppheving av fangstbegrensinger på gjedde er det, som allerede påpekt, også mange som er opptatt av. I tillegg etterlyses mer oppsynsvirk-somhet.

Ettersom det i den senere tiden har blitt oppmerksomhet om at gytetiden for ørret starter noe senere enn man tidligere har gått ut fra, er det blitt uttrykt en interesse for lenger sesong når det gjelder ørretfiske. Samtidig er det også en relativt stor andel som ønsker at de nye fiske-reglene skal oppheves eller modifiseres sterkt, ikke minst med tanke på mulighetene for mat-aukfiske etter harr. I intervjuet med gruppen bestående av lokale fiskere pekes det spesielt på at reglene i dette henseendet bør endres nedenfor Løpet. En slik løsning vil kunne gå utover den mer sportsfiskeorienterte interessen for harr, der størrelsen på fisken er viktigere enn antallet. Selv om ørret er den desidert mest ettertraktede arten, viser resultatene i denne under-søkelsen at interessen for å fange harr er stor. Dersom det skal innføres soner med ulike reg-ler, er det i så fall nødvendig å veie ulike interesser opp mot hverandre. Man har i dag begren-set kunnskap om tettheten av harr i Søndre Rena, og eksisterende kunnskap (særlig for strek-ningen Løpet – Storsjødammen) tyder ikke på at harrbestanden er mindre sårbar for beskat-ning enn ørretbestanden (Museth m.fl, 2009), kanskje snarere tvert i mot (Jon Museth pers. medd.).

6.9 Vurderingen av de forvaltningsansvarliges rolle

Både fokusgruppeintervjuene og analysen av resultatene av spørreundersøkelsen viser at en god del fiskere stiller seg avvisende til fangstbegrensninger av den type og omfang som er inn-ført i Søndre Rena. Samtidig avdekker resultatene fra spørreundersøkelsen at en stor andel fiskere har preferanser og synspunkter som er i tråd med hovedmålsetningen for de forvalt-ningsmessige tiltakene som er innført: For det første er det et stort flertall som oppgir at stør-relsen på fisken er viktig med tanke på selve fiskeopplevelsen. For det andre er det også all-menn enighet i utvalget om at forvaltningen av Søndre Rena bør ha som mål å få fram en

stamme av stor ørret. For det tredje er det, dersom vi ser bort fra den fjerdedelen av utvalget som ikke tok stilling, også et klart flertall for at en målsetning skal være å utvikle elva til en attraktiv elv for tilreisende fluefiskere. Problemet synes derfor å ligge i mange fiskere ikke uten videre aksepterer virkemidlene. Dels kan dette misforholdet forklares med at de nye fiskereglene ikke er forenlig med enkelte kategorier fiskeres preferanser. Dels kan det også forklares med fiskernes forståelser av hensikten med innføring av relativt strenge regler om *bag-limit* og maksimumsmål. Intervjuene med fokusgruppene avdekket at det finnes en tilbøyelighet til å forstå tiltakene som motivert av økonomiske interesser, heller enn rent forvaltningsmessige. En mulig årsak kan derfor tenkes å ligge i at motstanden springer vel så mye ut av måten tiltaket har blitt gjennomført på som tiltaket i seg selv:

I begge fokusgruppeintervjuene ble det gitt uttrykk for misnøye med hvordan forvaltningen drives, måten inntektene fra fiskekortsalget brukes på og med de forvaltningsansvarliges manglende kommunikasjon med de berørte partene. Fluefiskerne var i første rekke kritiske til at elvelaget og utmarksrådet etter deres oppfatning ikke var tydelige nok i sine målsetninger med forvaltningen. Framfor alt savnet man en overordnet forvaltningsplan. Kritikken i den andre gruppen var rettet mot at verken bygdefolk generelt eller den lokale fiskeforeningen spesielt ble inkludert i de forvaltningsmessige prosessene. Disse innvendingene ble også understreket i resultatene fra spørreundersøkelsen ettersom det kom fram en markant kritisk innstilling til hvordan den ansvarlige for forvaltningen kommuniserer med de berørte partene.

I intervjuet med fluefiskerne ble det også hevdet at det finnes fiskere som på langt nær er inneforstått med bakgrunnen for de nye reglene og at mange ikke kjente god nok til reglene i seg selv. Dette ble tilskrevet at informasjonsarbeidet om reglene og bakgrunnen for dem er for dårlig.

I denne sammenhengen er det også grunn til å legge merke til at det blant respondenter ikke hersker en full enighet om hvem som er den ansvarlige instansen når det gjelder forvaltningen. Det er godt under halvparten som mener det er Åmot elvelag, mens om lag en fjerdedel har den oppfatning at det er Åmot JFF. Mindre andeler av utvalget tror det er andre institusjoner, som Åmot utmarksråd, Fylkesmannen, Åmot kommune, Høgskolen i Hedmark eller Eidsiva energi. Det kan imidlertid være grunn til å regne med at de som tar stilling til den ansvarlige forvaltningsinstitusjons funksjonsmåte i større grad er kjent med hvem denne instansen faktisk er enn de som har svart nøytralt. Generelt kan det se ut til at høy aktivitet, spesialisering og alder påvirker i hvilken utstrekning respondentene har kunnskap om hvem som faktisk har hovedansvaret for forvaltningen av elva.

6.10 Kommersialisering, privatisering og fiskekortpriser

I fokusgruppene var ikke kommersialisering av fiskeressursen et framtrедende tema. Generelt ble det gitt uttrykk for en positiv innstilling til utvikling av tilbud til fisketurister, forutsatt at det ikke går utover ens egne fiskemuligheter. I et tilfelle ble det uttrykt en frykt for at den nye fluefiske-sonen var begynnelsen på en prosess der tilgangen til ressursene elva skulle bli seksjonert inn i flere privateide deler med egne fiskekort og eventuelt egne regler. I fluefiskermiljøet mente flere at utviklingen av fisketurisme potensielt kunne komme stedegne fiskere til gode i form av bedre tilrettelegging og mer ressurser til forvaltningstiltak. Andre var mer skeptiske ut fra tanken om at økt turisme ville kunne føre til et for stort antall fiskere i elva, med det til følge at restriksjoner i form av begrensinger på antall fiskekort og inndeling av elva i flere soner. Generelt ga de fleste i begge fokusgrupper uttrykk for at en positiv innstilling til økte fiskekortpriser, men under en klar forutsatt om at prisene gikk tilbake i forvaltning av elva. Det ble på den andre siden uttrykt skepsis til i hvilken grad elvelaget var villige til å anvende et større overskudd på denne måten.

6.11 Konstruksjoner av motsetninger ved hjelp av retoriske grep

Både intervjuene og resultatene fra spørreundersøkelsen gir inntrykk av at en del ikke uten videre aksepterer at fiske kan forstås som et fritidstilbud og reiselivsprodukt på linje med andre aktiviteter. Som det kom fram i intervjuet med den lokale fokusgruppen, er det noen som forstår det generaliserte fiske både i en personlig og politisk kontekst, i det minste når man blir utfordret av forvaltningsprosesser som dreier i retning av spesialisering og differensiering av fiskemulighetene. I dette tilfellet taler mye for at den mer gammelmødige måten å fiske på i form av ettermiddagsturer i båt ned Søndre Rena, med middagsmat som mål for øyet, inngår som et sterkt element i disse karenes personlige identitet. Adgangen til denne form for fiske blir dessuten knyttet til forestillinger om individuell frihet og likhet, både på det personlige plan og på nivå med lokalsamfunnet forstått som en aktør i motsetning til en omverden som presser seg på. Motstanden mot fangstbegrensninger og deres enkelte elementer kan i slike tilfeller ikke alene forklares med preferanser og holdninger til fiske isolert sett. Det bør også forstås i en utvidet kontekst. I dette tilfellet later det til at denne konteksten kan involvere sterke ideologiske føringer, i tillegg til personlige erfaringer og identiteter.

I motstanden mot innføring av fluefiskesona og de nye fiskereglene ligger det flere forskjellige interesser og perspektiver. De som reiser stemmen høyest har i en del tilfeller trolig politiske interesser som strekker seg langt utover det som handler om fisket i de aktuelle vassdragene. Følgelig må en del synspunktene som kom fram i fokusgruppeintervjuene forstås som retoriske.

Et framtrekkende trekk i fokusgruppeintervjuet som ble gjort med de lokale fiskerne var at uttrykk som *vi bygdefolk* eller *alminnelige bygdefolk* ble brukt ved gjentatte anledninger. I spørreundersøkelsen lot mer enn halvparten av utvalget være å ta stilling til utsagnet om at bygdefolks behov og interesser ikke blir hørt når det gjelder de nye fiskereglene og fluefiskesona. Den høye andelen har trolig mest å gjøre med at det her er en problemstilling som mange, spesielt utenbygdsboende, ikke kjenner til eller forstår relevansen av. Blant de som tok stilling, er det imidlertid en relativt klar polarisering ettersom svargivningen fordeler seg jevnt på begge sider. Med andre ord er det like stor andeler som mener at bygdefolket blir tatt hensyn til som at dette ikke er tilfellet.

Et problem i denne sammenhengen er at *alminnelige bygdefolk* er en upresis og subjektiv kategori. I fokusgruppeintervjuet med de lokale fiskerne kom det ganske klart fram at man i første rekke siktet til mataukfiskere og generalister og til medlemmer i den lokale fiskeforeningen. I et perspektiv kan man si at bruken av uttrykket i denne sammenhengen er et *retorisk* grep for å gi motsetninger en symbolsk innpakning. Blant annet kan bruken av begrepet bygdefolk lede oppmerksomheten mot en generell by/land-motsetning og mot de klassemotsetningene som Åmot kommune har vært preget av.

Det retoriske er et svært vanlig fenomen i debatter på ulike plan i samfunnet. Blant annet viser begrepet til situasjoner der deler av det faktiske feltet som diskuteres vektlegges med stor tyngde, mens andre sentrale deler underkommuniseres (Heradsveit & Bjørge 1992). I denne sammenhengen vil noen kunne hevde at motstanderne av utviklingen i Søndre Rena for eksempel underkommuniserer at de har gode muligheter til å fortsette mataukfiske i andre vassdrag med rike fiskemuligheter i nærområdet. På den andre siden kan det potensielt tenkes at andre aktører, for eksempel innen reiselivsnæringen, overdriver forringelsen av fiskemulighetene og behovet for fangstbegrensninger, nettopp for å sikre seg forvaltningsregler som er til fordel for ens egne interesser.

Retorikk kan også vise til at en aktør bruker såkalte vikarierende argumenter. Motstanden mot fangst-og-slipp kan for eksempel tolkes som et mer strategisk argument som anvendes i et forsøk på å forvalte interesser som er komplekse og vanskelige å framføre på en måte som gjør

at man oppnår tilstrekkelig gehør hos allmennheten (Heradsveit & Bjørgo 1992). I fokusgruppa med lokale fiskere ble det framført argumenter om at fangstreguleringen og fluefiskesona er motivert av grunneiernes økonomiske interesser. Dette *kan* tolkes som et retorisk grep av denne typen. Blant annet kan det bidra til å lede fokuset bort fra argumenter som tar utgangspunkt i at presset på fiskestammen er for stort, til et felt som handler om moral og politikk langt utover det som umiddelbart har med forvaltning av fiskestammen å gjøre.

7 Konklusjon og tilrådninger

Det er bare rundt 25 % som i en eller annen grad finner at det har blitt mer attraktivt å fiske i Søndre Rena etter at de nye fiskereglene ble innført. Dette står i motsetning til inntrykket som ble gitt av fluefiskerne i fokusgruppeintervjuet der det ganske entusiastisk ble rapportert om at ørreten allerede hadde blitt større som følge av tiltakene. Forbeholdet som kommer fram i spørreundersøkelsen kan ha sammenheng med at en del fluefiskere har preferanser og holdninger som ikke samsvarer med de fangsregulerende tiltakene. Men det kan også knytte seg til det forholdet at tilstrømningen av nye fluefiskere øker, samtidig som generalistene forsvinner, med det til følge at det blir mange fluefiskere på en og samme tid på de beste plassene. Forsvarets tilstedeværelse i elva kan også spille en rolle, ettersom det åpenbart virker negativt inn på fiskeopplevelsen. Framfor alt skaper det en bekymring blant fiskerne rundt kvaliteten ved fiskeforholdene i tiden som kommer. Det er også en del som tyder på at Forsvarets aktiviteter i en viss utstrekning kan bidra til at folk fisker mindre eller lar være å fiske i Søndre Rena. Når det gjelder virkningen av vassdragsreguleringen ser det ut til at dette i mindre grad er tilfellet. At bare en av fire synes attraktiviteten har økt kan selvsagt også skyldes at mange er usikre og derfor avventer mulige effekter eller ønsker mer informasjon som springer ut av overvåking og prøvefiske.

Oppslutningen om en målsetning om å gjøre Søndre Rena til en attraktiv elv for tilreisende fluefiskere er overraskende stor, tatt i betraktning den skepsis og motstand som ellers kommer til syne når det gjelder fluefiskesoner, *bag limit* og maksimumsmål. Riktignok er det ikke noe klart flertall i utvalget som motsetter seg fangstbegrensinger som impliserer fang-og-slipp, samtidig finnes det heller ikke noen stor og entydig tilslutning til denne praksisen. Det viser seg at de over 40 år, de som har få fiskedager og som reiser lite i forbindelse med fiske i gjennomgående viser den største skepsisen og motviljen mot den type forvaltningstiltak det her er snakk om. De 25 % som ikke hadde fisket i Søndre Rena etter at de nye fiskereglene ble innført, er blant de som uttrykker størst uvilje mot fangstbegrensinger og fluefiskesoner. Når det gjelder de 223 av 460 respondentene som ikke fisket i denne elva i 2008, oppgir 37 % av disse at de nye fiskereglene er en medvirkende eller sterkt medvirkende årsak. Dette understøttes av at ca. 35 % av denne delen av utvalget oppga at de ikke ønsker slippe ut igjen vill fisk som en årsak til at de ikke fisket i Søndre Rena dette året. Tilsvarende tall når det gjelder Forsvarets virksomhet og vassdragsreguleringen er hhv. 33 % og 19 %.

Det er samtidig verdt å merke seg at forhold som ikke direkte berører fiskeregler og fiskeforhold har betydning for hvorfor det ikke ble fisket i 2008. At det er mer praktisk å fiske andre steder og at man har fått andre fiskevaner blir begge tilfeller oppgitt som en grunn ca. 45 %. Det er grunn til å anta at dette også spiller en rolle når vi skal forklare hvorfor en fjerdedel av utvalget ikke har fisket i Søndre Rena senere enn 2006. Ikke desto mindre er det forholdsvis store andeler som peker på fiskereglene, forsvaret og vassdragsregulering i denne sammenhengen.

Sett fra ett perspektiv kunne man tenke at de som er fremmede overfor regler om *bag limit* og maksimumsmål har gode muligheter for å fiske i andre vassdrag, som for eksempel Glomma. Gjennom fokusgruppeintervjuene kom det fram at mange har et personlig forhold til elva som de gjerne ikke vil gi slipp på. Det kan dessuten virke som om endringene i Søndre Rena blir tolket inn i motsetninger som ikke alene kan knyttes til fiskeinteresser, men også til mer overliggende politiske kontekster som både kan være lokale og nasjonale. Dette kom ved flere anledninger til uttrykk i fokusgruppen med lokale fiskere, der det blant annet ble argumentert med at de nye fiskereglene forfordeler sportsfiskernes interesser ut fra motiver om å øke grunneiernes profitt. I denne forbindelsen finnes det både blant generalister og spesialister en oppfatning om at det kommunikative leddet sviktet i forkant av gjennomføringen av de nye forvaltningstiltakene i Søndre Rena slik at en del grupper oppfatter at de ikke har vært tatt med på råd. Trolig er dette med på å forsterke oppfatningen av at man har blitt satt utenfor. I fluefisker-

gruppen ble det framholdt at mangel på informasjon og dialog er til hinder med tanke på å formidle de forvaltningsmessige målsetningene med tiltaket. Fluefiskegruppen etterlyser dessuten en mer samlet og tydelig strategi når det gjelder å finne tiltak for å spre fiskerne utover i elva ettersom det i dag er en tendens til at for mange samler seg på noen få *hot spots* og ikke minst mer oppsynsvirksomhet.

Resultatene fra denne undersøkelsen viser at det er en del fiskere som har sluttet å fiske, eller fisker mindre i Søndre Rena, som følge av de nye fiskereglene som ble innført der. Noen av disse fisker i andre vassdrag som fiskekortet gjelder for, mens andre reiser oftere til andre kommuner.

Ettersom den type fangstreguleringer og differensiering av fisketilbud som det er tale om her er relativt nytt i Norge, er det grunn til å regne med at motstanden vil dempes over tid. Ikke minst viser resultatene, både fra fokusgruppeintervjuene og spørreundersøkelsen, at yngre fiskere gjennomgående stiller seg mer positivt til fangstbegrensinger enn eldre. Samtidig er det grunn til å regne med at yngre fiskere i større utstrekning spesialiserer seg i sitt fiske enn det forrige generasjons unge gjorde. Om ikke annet er det grunn til å anta at yngre fiskere i dag er mer tilbøyelige til å se på fiske som en fritidsaktivitet på linje med andre. Det siste vil implisere at de samtidig har lettere for å akseptere at fisketilbud differensieres og tilpasses ulike interessegrupper slik man finner det innenfor andre fritidssektorer.

Foreslåtte tiltak:

- Elvelaget og utmarksrådet bør finne fram til løsninger der informasjonen om de nye fiskereglene blir mer synlig / lettere tilgjengelig, også med tanke på begrunnelsen for dem.
- Oppsynsvirksomheten og et mer aktivt ettersyn av elva bør styrkes.
- Det bør vurderes hvordan man kan styrke dialogprosesser med relevante grupper og organisasjoner, både med tanke på tilreisende og lokale fiskere.
- Fordi det åpenbart foreligger svært mange felles interesser, bør det søkes et bedre samarbeid mellom elvelaget og fiskerne når det gjelder de utfordringer som knytter seg til vassdragsregulantens virksomhet og Forsvarets øvingsaktivitet.
- Det bør vurderes om det er grunnlag for å etablere flere overnattingstilbud som er tilpasset fiskere.
- Det bør finnes fram til ordninger som minsker presset ved såkalte *hot spots* i Søndre Rena.
- Muligheter for regelendringer bør vurderes ut i fra eksisterende kunnskap om bestandsforholdene
- Gjedefiskereglene i Løpsjøen bør gjennomgås på nytt, samtidig som formuleres en målsetting med forvaltningen av denne arten.
- Det bør vurderes i hvilken utstrekning det er tilrådelig å etablere en eller flere soner, for eksempel sør for Løpet, som i større grad passer med generalist/mataukfiskernes behov.
- Evaluere fluefiskesonens verdi kontinuerlig.

8 Referanser

- Arlinghaus, R. 2007. Voluntary catch-and-release can generate conflict within the recreational angling community: a qualitative case study of specialised carp, *Cyprinus carpio*, angling in Germany. *Fisheries Management and Ecology*, 14:161-171.
- Arlinghaus, R., Cooke, S.J., Lyman, J., Policansky, D., Schwab, A., Suski, C., Sutton, G., Thorstad, E.B. 2007. Understanding the Complexity of Catch-and-Release in Recreational Fishing: An Integrative Synthesis of Global Knowledge from Historical, Ethical, Social, and Biological Perspectives. *Reviews in Fisheries Science*, 15(1-2): 75-167
- Bauer J. & A. Herr. 2004. Hunting and fishing tourism. I K.Higgenbottom (red.): *Wildlife Tourism: Impacts, Management and Planning*. CRC for Sustainable Tourism, Common Ground Publishing, Brisbane, Australia. Chapter 4.
- Benjamin, J.V. 2000. Toward a green tourism in Norway: Recognizing a clash of cultures. *Scandinavian Review*. Spring.
- Borch, T., Aas Ø., Policansky D. 2008. International fishing tourism - past, present and future. I Ø.Aas (red.): *Global Challenges in Recreational Fisheries*. Blackwell Publications.
- Boyd, S. & C.M.Hall (eds). 2005. *Nature-Based Tourism In Peripheral Areas, Development or Disaster?* Channel View Publications
- Dervo, B.K., Ø.Aas, B.Kaltenborg, O.Andersen. 2003. *Utmarksturisme i fjellregionen i Sørøst-Norge – vekst og vyer eller stagnasjon og resignasjon?* NINA Fagrapport 73.
- Hagen, S. E. 2003. *Utmarksbaserte næringer – utviklingsmodeller og lokal økonomi*. ØF-rapport nr. 4
- Hagen, Svein Erik. 2007. Indikatorer for næringsstruktur og demografisk utvikling i Åmot. ØF-notat 12/2007
- Heradstveit, D. & T.Bjørge. 1992. Politisk kommunikasjon: introduksjon til semiotikk og retorikk. Oslo: Aschehoug
- Langdal, K., Berge, O., Borgerås, R. 2007. *Settefisker i Søndre Rena – en evaluering av effekter*. Høgskolen i Hedmark, Rapport nr. 2.
- LMD. 2006. *Handlingsplan for innlandsfiske. Handlingsplan for økt bruk av innlandsfiske for verdiskapning innen mat- og opplevelsesproduksjon*, 57 sider.
- Lovelock, B. (ed.). 2008. *Tourism and the Consumption of Wildlife: Hunting, Shooting and Sport Fishing*. Abingdon: Routledge.
- Mehmetoglu, M. (2007) *Naturbasert Turisme*. Bergen: Fagbokforlaget
- Museth, J., Kraabøl, M., Berg, O. & Arnekleiv, J.V. 2009. Fiskebestanden i Søndre Rena etter etablering av OVAS. Resultater av overvåking i 2008. NINA Minirapport 264.
- Museth, J., Johnsen, S.I. & Kraabøl, M. 2008. *Ørretutsettinger i elver – en kunnskapsoppsummering med relevans for Glomma og Søndre Rena*. NINA Rapport 307
- Museth, J., Sandlund, O.T., Brandrud, T.E., Johansen, S.W., Kjellberg, G., S, J.E., Reitan, O., Taugbøl, T. & Aanes, K.J. 2006. *Elvemagasinet i Løpsjøen i Søndre Rena. Undersøkelser av vegetasjon, dyreplankton, bunndyr, fisk og fugl 35 år etter etablering*. NINA Rapport 168.
- Odden, Alf. 2008. Hva skjer med norsk friluftsliv? En studie av utviklingstrekk i norsk friluftsliv 1970-2000. Avhandling (ph.d.), NTNU.
- Qvenild, M. & Ø. Aas (2007) *Evaluering av prosjektet "Utmarksbasert Reiselivsnæring 2004 – 2006*. NINA Rapport 256.

- Qvenild, T. 2008. *Fisken i Glommavassdraget*. Fylkesmannen i Hedmark, miljøvernavdelingen. Rapport nr. 2-2008
- Sølien, E. 1995). *Sportsmenn i veideland*. Jubileumsbok til NJFFs 125-års jubileum. Norges jeger- og fiskeforbund.
- Taugbøl, T., Museth, J., Berge, O., Borgerås, R. 2004. Ørret, harr og gjedde i Løpsjøen og Søndre Rena. Undersøkelser før anlegg og militære aktiviteter etableres. NINA Oppdragsmelding 861.
- Toverud, Ø. og Bring, A. 2008. *Kvalitetsvurdering fisketurisme – gjedde*. Utmarksavdelingen for Østfold. og Akershus. (<http://www.fisketurismeinnland.no>)
- Vistad, O.I., Vittersø, J., Andersen, O., Øian, H., Bjerke, T. 2009. *Hvor viktig er vatn og vassføring for friluftsliv? Brukerstudier om aktiviteter, opplevelser, holdninger, kraftutbygging og konsesjonsvilkår*. NVE Rapport 4.
- Vittersø, J. 1993. *Fisken i Renaelva*. Oppdragsmelding nr 249. NINA, Lillehammer.
- Vorkinn, M, J.Vittersø, H.Riese. 2000. *Norsk friluftsliv - på randen av modernisering?* ØF-rapport nr. 2/2000.
- Øian, H. og B.Dervo. 2009. *Fiskeferien 1-09, Fiskeratferd 2-09, Forventninger 3-09*. Faktaark, INNOFINN (www.innofinn.no)
- Aas, Ø., Thailing, C.E.; Ditton, R.B. 2002. Controversy over catch-and-release recreational fishing in Europe. In (eds:) Pitcher, T.J.; Hollingworth, C.E.: *Recreational fisheries: ecological, economic and social evaluation*. *Fish and Aquatic Resources Series*, 8: pp. 95-106
- Aas, Ø, Andersen, O., Haaland, H. 2001. *Temautredning Friluftsliv, Regionfelt Østlandet*. NINA Rapport, Lillehammer.
- Aas, Ø., Heider, W., Hunt, L. 2000. Conjoint analysis of angler responses to potential harvest regulations in Norwegian sports fishery: a conjoints-based choice modeling approach. *North American Journal of Fisheries Management* 20:940-950.
- Aas, Ø. 1996. Recreational fishing in Norway from 1970 to 1993: trends and geographical variation. *Fisheries Management and Ecology*, 3(2):107-118.
- Aas, Ø. & Vorkinn, M. 1995. *Befolkningens adgang til jakt og fritidsfiske*. Østlandsforskning Rapport nr. 22.

NINA Rapport 538

ISSN:1504-3312

ISBN: 978-82-426-2113-9

Norsk institutt for naturforskning

NINA hovedkontor

Postadresse: 7485 Trondheim

Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, 7047 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

Organisasjonsnummer: NO 950 037 687 MVA

www.nina.no